

VÝBOR

podobenství a připodobení

o věcech

křesťanské víry a mravů se týkajících,

ježto

z knih písma sv., ze spisů sv. otcův a jiných slovutných mužů

jak pro řečníky duchovní i světské,

tak i pro učitele a pro mládež studující,

vůbec pro každého

snesl a dle abecedního pořádku sestavil

Jos. Bol. Podstránský,

čest. farář, býv. kazatel u sv. Barbory, t. č. beneficiat špitální
v Hoře Kutné.

V PRAZE.

Nákladem knihkupectví B. Stýbla.

Předmluva.

Člověk, rozumný tvor boží, musí v člověka být vzdělán a v životě dočasném, krátkém, pro život věčný uzpůsoben. Proto se hned od mladosti cvičí a vychovává; rozum jeho se probouzí a vedle mnohých vědomostí, pro život potřebných, učí se pravdu, Boha znát a vůle jeho k dobrému, k ctnosti se sklání. — Ku poznání pravdy a ke sklonění vůle lidské k dobrému, jak vůbec známo, nemálo přispívají podobenství a připodobení. *)

*) *Podobenství* jest srovnání jedné podoby s druhou. Starší duševěda jmenovala též představy podobenství věcí v mysli lidské. — Pro tuto srovnanlivost jmenujeme podobenství i *připodobení* jedné představy k druhé. Takové paralelné či rovnoběžné připodobení lidských podob a úkonů s podobami a úkony přírodními bývá v básnictví, zvláště v prostonárodních písních. — V nejužším smyslu je podobenství tolik co *parabola*, ježto jest přirovnání podobenství, t. j. vypravování děje tak zřízeného, aby z něho jistá pravda čili idea snadně vysvítala, aneb provedení nějakého případného porovnání celou řečí. — Parabola jest v učeném slohu i v řečnictví velmi oblíbena. Krásné a trefné paraboly podává bible, zvláště písmo sv. nového zákona.

Slovn. naučný.

Učitelové lidu hned za dávna, — zvláště v krajinách východních — užívali podobenství, jako na př. proroci starozákonní. — Také Pán Ježíš často mluvíval v podobenstvích; proto zástupové lidu, za ním se hrnouce, rádi ho poslouchali a mnozí pravdy božské, jež hlásal, ochotně přijímali. Dle příkladu svého mistra i apoštolové a učenci Páně kázali slova spásy v podobenstvích. Tak činili nástupcové jejich, biskupové a kněží, staří církevní učitelové, svatí otcové zvaní, jak o tom četné jejich spisy, kterých nám zůstavili, svědčí. Odtud ta moc jejich slov, že užívajíce mnohých příkladův a podobenství, nejen rozum o pravdě křesťanské přesvědčovali, nýbrž i hýbali srdci lidskými.

Tiž jsou vzorové křesťanských učitelův i za našich časů. Křesť. kazatel, hlasatel slova božího, má po dnes nejen rozum přesvědčovat, nýbrž i cit budit a k srdci mluvit; k tomu cíli musí užívatí příkladův, podobenství a připodobení. Takových mu ovšem v hojnosti podávají jak písmo svatá, tak i spisy starých círk. učitelův a novějších kazatelů; než při mnohých povinnostech a na-

lehavých pracech často duchovní pastýř, kazatel, nemá času, aby jich shledával a z mnohých knih vybíral; proto zajisté vhod mu přijde spis, v němž snešena jsou — z mnoha jiných — podobenství a připodobení a k snadnějšímu hledání v abecedním pořádku seřazená, jaký na př. podal kněz A. Kotte v jazyku německém. *) Týž vzbudil ve mně myšlenku, abych podobnou knihu v češtině vydal, jakéž v naší literatuře dosud nemáme. Látku k ní jsem beztoho téměř po 40 let snášel a uložil ve svém „Výkladu kř. kat. náboženství“. — Bylo jen třeba, všecka tam obsažená podobenství uvést v abecední pořádek a mezery z dotčeného německého spisu vyplniti. — Než, jakkoli spis Kotteho je velmi obšírný (56 archů), nicméně jen po skrovnu podobenství z písma sv. obsahuje, což se mi zdá býti nedostatkem; protož jsem ve svém díle nejen patristických, ale i biblických podobenství a připodobení užil a k těm mnohé obrazné průpovědi z našich jádrných přísloví a naučných básní přičinil. Obšírná podo-

*) Gleichnisse und Sinnbilder zur christ-katholischen Lehre, von Ant. Kotte, Priester der Diöcese Münster. Schaffhausen 1864.

benství, tak zvané paraboly, na př. Krummachrovy, Černohouzovy a j., nejsou účelem tohoto spisu.

Tak povstal spis tento, ne sice tak obšírný jako Kotteho, ale předce dosti obsáhlý, ježto jsem hleděl stručnosti slohu i věcí, vystříhaje se všemožně opakování. Mám za to, že takto prakticky uspořádaná příruční kniha bude moci platně sloužiti duchovním pp. bratřím, zvláště pro kazatelnu a všemu lidu přispívati k utvrzení kř. víry a dobrých mravů v naší milé vlasti. Také řečník světský nalezne v ní k svému účelu, maje t. hájiti právo a spravedlnost, mnohá trefná podobenství; ano i mládež studující má tu ke svým úlohám rozmanité tropy čili zástupky a pěkné výpovědi, ježto jí přispějí také k mravnému ušlechtění.

Končím slovy jistého zbožného muže:

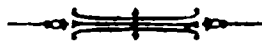
Kniha nejlepší má svoje vady;
však i s nimi může cenu mít,
ano prospěšnou ti může být,
dobré poslechněš-li její rady.

V Hoře Kutné, v měsíci květnu 1882.

J. B. Podstránský.

VÝBOR

podobenství a připodobení.

Advent.

Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové dštěte spravedlivého. *Isai 45.*

Jako mezi zaslíbením Vykupitele světa, kterým Bůh prarodiče naše potěšil, a mezi příchodem jeho uplynulo 4000 let, v kterýchž svět skrze svaté praotce a proroky k jeho přijetí se připravoval: tak předchází před slavnými hody narození Páně doba přípravná čtyř neděl, jimiž se jednak k oněm 4000 let poukazuje, jednak i touž dobou spolu též druhé příchodu Páně nám připomíná. Toto čtvero neděl tedy sluje advent, t. j. příchod, *Goffine*. Jako dennice zapuzuje noc a oznamuje světlo denní: podobně advent křesťanům hlásá, že Spasitel svým příchodem zapudil temnosti t. duševní nevědomost, blud a hřích a přinesl světlo pravdy a slávy nebeské. *Kotte*. Jako lačný touží po krmí a žíznivý po nápoji, tak křesťan prahne po Spasiteli, jenž laknoucí duši jeho nasycuje. *K.* Ne bez příčiny nazývá se čas ten příchod Páně; nebo Církev sv. proto ustanovila advent, aby se každý věřící připravil a očistil, aby hodně slaviti mohl příchod čili narození Syna božího. *Sv. Ambrož.*

Almužna.

Almužna muže jako pečeť u něho *Sir.* 17. Oheň hořící uhašuje voda a almužna odpírá chudým. *Sir.* 3. Pust' chléb svůj po vodě mimo tekoucí a po mnohých časích jej najdeš. *Kaz.* 11. Na úrok půjčuje Hospodinu, kdož se nad chudým smilovává. *Přisl.* 19. Modlitba s postem a almužnou lepší jest než poklady zlata schovávati. *Tob.* 12. Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi. *Mat.* 19. Když ty almužnu dáváš, ať neví levice tvá, co dává pravice. *Mat.* 6.

Chvála i prospěch almužny. Jako žena, jež mnoho pokladů nashromáždila, tím převýšila všechny sestry své, že ruku svou otevřela nuzným a dlaní svých vztahovala k chudým (*Přisl.* 31.): podobně člověk dobročinný nebeskými poklady, jichž si dobývá almužnou, převyšuje lakomých. *K.* Jmění, z něhož chudým udílíš, jako vdově Sareptské mouka i olej se rozmnožuje. *Alvar.* Jako studna, z níž často se váží, mívá vody v hojnosti: tak jmění, z něhož se štědře udílí, se rozmáhá. *Sv. Basil.* Jako voda hasí oheň, tak almužna shlazuje viny. *K.* Jako ohněm sníh a led taje, tak skutky lásky a milosrdenství rozvazují naše hříchy. *K.* Chudí jsou pole úrodné, jež v brzku nese užitek dávajícím. *Sv. Aug.* Uděl prosícím, abys mohl sám obdržeti; dej na zemi Kristu, aby tobě v nebi

navrátil. *Týž.* Poklad svůj skládá v nebi, kdo Krista v chudém sytí. *Sv. Lev.* Jako zrno v zemi hozené roste a sterý užitek přináší, podobně přináší almužna stonásobný užitek pro věčnost. *Sv. Basil.* Ze zemských věcí pocházejí nebeské, z malých rodí se veliké a časný dar ve mzdu přechází věčnou. *Sv. Lev.* Dej chudému zemi, abys dostal nebe. *Sv. Chrysol.* Chudí jsou nosičové naši, s nimiž ze země putujeme do nebe. *Sv. Aug.* Almúžna jest průvodní list k věčnosti a pojištění pro království nebeské. *K.* Almúžna jest klíč, jenž bránu nebes otvírá. *K.* Ruka chudého jest Kristova pokladnice, poněvadž, cokoli chudý obdrží, sám Kristus dostává. *Sv. Jan Zl.* Umění všech nejvýnosnější jest almužna; nebo chystá příbytky v nebi a věčné nám připravuje stánky. *Sv. Jan Zl.* K trůnu Šalomounovu stoupalo se po zlatých stupních: dej své zlato a stříbro chudým a kráčíš po zlatých stupních k nebesům. *Drexel.* Chceš-li dobrým kupcem býti, dej, co bez toho nemůžeš podržeti, a zjednáš sobě, čehož nikdy ztratiti nemůžeš. *Sv. Aug.* Nesmírný užitek přináší peníz chudým udělený; nebo když komu půjčíš, dá ti ze sta, když ale chudým dáš, navrátí tobě Bůh stonásobně a dá ti život věčný. *Sv. Jan Zl.* Štěstí obchodníkův záleží v tom, že, co lacino nabyli, draze prodávají: tak křesťan může si nebe koupiti za maličkost, za kousek chleba neb za šat obnošený. *Sv. Jan Zl.* Mravenec shromažďuje v létě zásoby pro zimu

a kdo almužnu dává, shromazďuje si poklady pro věčnost. *Sv. Aug.* Jaká to zpozdilost, vše nechávati zde, odkud jíti musíme a tam, kam jdeme, ničeho neposýlati! Protož tam své statky ukládej, kde tvá je vlast! *Sv. Jan Zl.*

Uděluj rozumně. Jako rolník v čas setby s radostí sýpku otvírá a zrno svěřuje zemi v naději na bohatou žeň: tak má křesťan ochotně chudým almužnu poskytovat, naděje se hojné odplaty. *K.* Nechtěj se podobati dítěti, jež teprv to dává, co se mu nelíbí neb což ho omrzelo. *K.* Jako símě v zemi musí ukryto býti, aby přineslo užitku, tak almužna má se skrytě udílet. *K.* Jako své příjmy a vydání počítáš, tak moudrý a opatrný buď v rozdělení almužny. *K.* Člověk dobročinný buď jako přístav, jenž dobrých i zlých přijímá a jim svého útulku poskytuje. *Sv. Aug.*

Příslolí. Almužna nechudí. — Kdo rád udělí, Bůh mu nadělí. — Co chudému dáš, na lžíci ti naroste. — Za živa čiň dobře, po smrti nebude možno.

Dáš-li bratru chudobnému,
podobáš se Bohu svému.

Co tu pro Bůh uděláš,
za to nebe vyděláš!

Andělé.

Viděl jsem Hospodina sedícího na stoličce své a všechno vojsko nebeské stojící při něm po pravici. *II. Par. 18.* Tisícové tisíců sloužilo jemu

a desettisíckrát sto tisíců stálo před nimi. *Dan. 7.* Dobrořečte, andělé, Pánu; chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. *Dan. 3.* Aj, já pošlu anděla svého, kterýž by šel před tebou a ostríhal na cestě a uvedl tě na místo, kteréž jsem připravil tobě. *II. Mojž. 23.* Bůh andělům svým přikázal o tobě, aby ostríhali tě na všech cestách tvých. *Mat. 4.* Zdaliž andělé nejsou služební duchové posláni k službě pro ty, kteří obdrží dědictví spasení? *Žid. 1.* Žeň jest skonání světa a ženci jsou andělé. *Mat. 2.*

Hoření ono město sestává z andělův a lidí. *Sv. Řehoř.* Jako králové mají své komonstvo, jímžto trůn více lesku a slávy nabývá: tak i Bůh, Pán nejvyšší má své služebníky, anděly. *K.* Andělé jsou živý a věrný obraz božské velebnosti a nejčistší zrcadlo, od něhož paprsky božského světla se odrážejí. *K.* Nejprvnější základ blaženosti andělův jest, že přidržují se toho, jenž nejvyšší jest bytostí. *Sv. Aug.* Andělé jsouce sluhové naši, v tom podobají se Jednorozenému, kterýž přišel, aby sloužil, ne aby jemu slouženo bylo. *Sv. Bernd.* Jako člověk neznaje cesty, bere si průvodčí ho, aby bezpečně došel na místo, tak Bůh dal každému člověku anděla, kterýž by ho provázel na cestě obtížné a nebezpečné k nebeské vlasti. *K.* Svatý anděl věrně nás ochraňuje jako pastýř svoje stádo a ukazuje nám cestu k věčnému životu. *Sv. Bas.* Jako anděl rámě Abrahamovo zachytil, by nezabil

syna: tak brání nám anděl strážný zabiti duši. *L.* Jako matka před dítkem nože ukrývá, aby si neublížilo: podobně nám anděl odjímá příležitosti k hříchu. *L.* Každému věřícímu jest anděl přítomen, jestli že ho převrácenými skutky neodhání. Nebo jako kouř zahání včely a smrad zapuzuje holubice: rovněž odhání anděla, našeho života strážce, hřích, jenž jest mnohého slzení hoden a vydychuje výpar dusivý. *Sv. Basil.*

Každý, kdo bližního od nepravosti odvracuje a k dobrému jednání povzbuzuje; kdo mu věčnou odplatu neb pokutu zvěstuje, podobá se andělu strážci. *Sv. Řehoř.*

Apoštolé.

Apoštolé nazývají se v písmě sv. vyslancové boží (*I. Kor. 5.*), služebníci boží (*Řím. 15.*), rozdači tajemství božích (*I. Kor.*), klíčníci království nebeského, přátelé a domácí Kristovi (*Mat. 10.*), spolupracovníci a bojovníci (*II. Kor. 6.*), svatebníci ženichovi (*Mat. 9.*), učenci (*Mat. 10.*), rybáři lidí (*Mat. 4.*), svědkové Kristovi (*Sk. ap. 1.*), světla světa (*Mat. 5.*). Přirovnávají se k soli a světlu (*Mat. 15.*), k ovčím a holubicím pro tichost a sprostnost, k žencům pro práci (*Jan 4.*), k sloupům pro stálost. (*Gal. 2.*)

Apoštolové jsou vyslancové, poněvadž je Kristus Pán vyslal, aby učení jeho zvěstujete, osvě-

covali všechny národy. *Sv. Isid.* Ohněm Ducha sv. jako pramenem nového světla zavlažil Kristus apoštoly své, aby potom sami veškeren svět osvětili jako dvanáct slunečních paprsků a tolika světél pravdy. *Sv. Lev.* Dvanáct jich jest na označení pokolení israelských. *Sv. Barn.* Apoštolové byli vinařové a rybářové, sloupové a lékařové, vůdcové a učitelové. Sloupové, neboť na nich síla církve spočívá; vůdcové, neboť světu cestu k nebi ukazovali; pastýřové, neboť vlky odháněli a ovce pásli; rolníci, hospodáři, neboť bodláčí vykořenili a símě nábožnosti rozsívali; lékařové, neboť Pány naše zahojili. *Sv. Jan Zl.* Hvězdy na nebi, apoštolové nad nebesa. *Sv. Jan Zl.*

Bázeň boží.

Bázeň Hospodinova počátek moudrosti. *Přísł. 1.* Koruna moudrosti jest bázeň Páně. *Sir. 1.* Koruna starců jest mnohé umění a sláva jejich bázň boží. *Sir. 25.* Bázeň Páně jest jako ráj požehnání. *Sir. 40.*

Bázeň boží jest zeď a pevnost a nedobytná věž. *Sv. Jan Zl.* Bázeň boží jest pramen radosti. Zkuste ji medle a uvidíte, jakou útěchu, jakou radost a rozkoš poskytuje. *Tom. Vil.* Jako vítr severní deště rozhání, mračna zapuzuje, povětrí vyjasňuje, zeměplazy hubí a z vody led dělává: podobně bázeň boží rozhání deště tělesných roz-

koší a mračna zlých myšlení zapuzuje *Sv. Bernard*. Bázeň boží jest šíp, kterýž usmrcuje těla žádosti, aby duch spasen byl. *Týž*. Bázeň boží jest jako voda; neboť schlazuje horkost tělesných žádostí. *Týž*. Bázeň boží jest kazijed, očišťujíc duši ode všech nečistot hříchu. *Týž*. Bázeň boží jest ostrý meč, kterýž všecky zlé žádosti hubí. *Sv. Efrem*. Jako jest nedbalost příčinou všech nepravostí; rovněž jest bázeň Páně kořenem a ochranitelkou všeho dobra. *Svatý Bernard*. Kde není bázně, tu svoboda dvěře k hřešení do kořán otvírá. *Sv. Isidor*. Mezi ptactvem nebeským nejznamenitější jest orel; mezi zvířaty lev; mezi syny lidskými však ten, kdo bojí se Hospodina. *Sv. Efrem*. Bázeň boží jest posilou duše, světlem rozumu a nadějí spasení. *Sv. Vavř. Just*. Moudrost má dva kořeny, t. bázeň a lásku. *Sv. Bonav*. Třeba přede vším, aby vešla bázeň a skrze ni láska. Bázeň jest lék, láska jest uzdravení. *Sv. Aug*. Jako syn bojí se rozhněvati otce, třebať otec neměl úmyslu ho trestati: tak křesťan bojí se uraziti Boha, aniž by na trest pomýšlel. *Lohn*. Jako slunce osvětluje všecky kouty příbytku, tak bázeň boží proniká i nejtajnější záhyby srdce. *L*. Jako dub zakoreněný statně odporuje bouři: tak křesťan, utvrzený v bázni boží, snadno odpírá všemu pokušení. *L*. Kdo se Boha bojí, ten vždy pevně stojí. *Přísl*. Boj se Boha, styď se lidí; nehřeš více, Pán Bůh vidí. *Přísl*.

Bdění, bedlivost.

Všelikou stráží ostříhej srdce svého. *Prísl. 4.* Stráž duše tvé ostříhá cesty své. *Prísl. 16.* Blahoslavený člověk, kterýž slyší mne a kterýž bdí u dveří mých na každý den. *Prísl. 8.* Střízliví buďte a bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází . . . *I. Petr. 5.* Nespěme jako jiní, ale bděme a střízliví buďme. *I. Tes. 5.* Pakli nebudeš bdíti, přijduť na tě jako zloděj a nezvíš, v kterou hodinu. *Zjev. 3.* srv. *Luk. 12.*

Bdí, kdož ku patření pravého světla oči myslí své má otevřené; bdí, kdož činí, co věří; bdí, kdož od sebe necitelnosti a nedbalosti tmy zapnzuje. *Sv. Řehoř.* Nechať mysl bdí a ke všem stranám pohlíží a všady se má na pozoru, aby nepříteli, útok činícímu, ujíti mohla. *Týž.* Bděmež, bratří! Buďme při všech lstivých zálohách, při zjevných hrozbách duchovně oděni a ozbrojeni. Stůjmež hotovi k odboji tak, jako protivník k boji ustavičně hotov stojí. *Sv. Cypr.* Veliké bdělosti jest nám třeba, poněvadž ustavičný jest nám boj a žádný pokoj. *Sv. Zlt.* Nikdo z nás nechtěj usnouti; budeme-li spáti, nic nám ovšem bdělost jiných neprospěje. *Týž.* Ne spícím se království nebeského dostává, ale v rozkazích božích pracujícím a bdícím. *Sv. Lev.* Kdo po cestách nebezpečných, kluzkých, neb blativých chodí, stále oči své k zemi

klopí, aby neupadl: podobně, kdo po nebezpečných cestách tohoto světa chce pevně kráčet, vždy jen v pokoře srdce své skláněj a na všechny činy své bedlivě pozor dávej. *Kotte*. Lodníci nejsou nikdy na moři bez starosti, byť i mnohá nebezpečství již byli přemohli; největší však péči na zachování lodě a jmění svého vynakládají, když jsou již břehu a cíli svému blízci. Tak nechť jednají křesťané. Byť bychom již mnohá nebezpečství byli přestáli, mnohá pokušení přemohli a konce svého života blízci byli, nesmíme předc bezstarostnými býti a v práci ulevovati, dokudž jsme cíle svého nedosáhli, korunu odplaty neobdrželi. *Sv. Jan Zl.*

Bezbožnost viz i hřích, nepravost.

Aj, hříšníci natáhli lučiště, připravili střely své, aby stříleli v temnu na upřímné srdce. *Žlm.* 10. Všickni, kteříž tě opouštějí, Pane, zahanbeni budou; neb opustili pramen vod živých. *Jer.* 17. Nekochej se na stezkách bezbožníků, aniž se tobě zalibuj cesta zlých. Neb oni nespí, leč zle učiní. *Přísł.* 4. Hříšníci vzejdou jako tráva a ukáží se všickni, kteří páší nepravost, aby zahynuli na věky. *Žlm.* 91. Bezbožní budou jako prach, jež zmítá od svrchu země. *Žlm.* 1. Jako bouře, která pomíjí, nebude bezbožníka, spravedlivý pak jako základ věčný. Naděje bezbožného jest jako pejří, kteréž vítr zachvacuje a jako pěna tenoučká, kteráž vichřicí

rozptýlena bývá a jako dým, kterýž se větrem roznáší. *Moudr. 5, 24.*

Mnozí chodí, o nichž jsem častokrát pravil vám, že jsou nepřátelé kříže Kristova: jichžto bůh břicho jest, jichžto konec zahynutí. *Fil. 3.*

Lidé zajisté, kdož upadli do hříchu, mnohem jsou nešťastnější, nežby upadli mezi lotry, jelikož hříchové a nepravosti jsou nade všecky lotry ukrutnější. Hříchové nezraňují toliko těla, nýbrž i duše a nadělavše jí ran do tisíce, zůstávají pak ubohou v propasti bezbožnosti. *Sv. Jan Zlat.*

Pokouší tě tělo, ďábel svět;
proto musíš vždy a všudy bdět.

Bezpečnost.

Moudrý bojí se a uchyluje od zlého; ale blázen přeskakuje a doufá. *Přísł. 14.* Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno. *Mat. 26.* Kdo se domnívá, že stojí, hlediž, abys nepadl. *I. Kor. 10.*

Často mnohem bídneji vlastní přemohla bezpečnost, nad kým boj s pokušením nemohl zvítěziti. *Sv. Řehoř.* Kdo stojíš, vzdej chválu Bohu. — Čí rukou býváš pozdvižen, tohož silou třeba bys byl uvržen. *Sv. Bernd.* Kdo sám v sebe jen důvěřuje, podobá se slepci, jenž povrhna vůdcem, snadno upadne. — Kdo jen v sebe důvěřuje, stojí na jedné noze, snadno rovnováhu ztratí a poklesne. *K.*

Bible v. písmo svaté. Bída v. trápení:

Biřmování.

Bůh jest, kterýž potvrzuje nás v Kristu, kterýž pomazal nás a dal nám závdavek Ducha v srdce naše. *II. Kor. 1.* Druhá svátost jest biřmování, jejíž živel jest křížmo, ježto se zhotovuje z oleje, kterýž vyznačuje čistotu svědomí a z balsamu, který znamená vůni dobré pověsti. *Eugen IV.* Olej znamená plnost Ducha sv., jenž se na biřmovance vylévá a balsam naznačuje vůni ctnosti, kterou má vydávati, kdo větších sil touto svátostí obdržel. *Sv. Liguori.* Na křtu sv. se znova rodíme a nový život počínáme; skrze sv. biřmování dosahujeme síly, abychom při všech nepřátelských překážkách život ten dále vésti mohli. *Sv. Melch.* Tělo bývá pomazáno, aby se duše posvětila; tělo se znamená, aby duše ochrany došla; tělo se vzkládáním rukou zastiňuje, aby i duše Duchem osvěcena byla. *Tertul.* Jako řád vojenský žádá, aby bojovník od mocnáře svého nejen oděvem, noprž i zbraní byl opatřen; rovněž i pokřtěnému biřmování jest zbraní a tvrzí. *Týž.* Jsouce již pomazáni, posílení, neohroženě bojujme. Aniž nás odstrašuj zbraň Goliášova, aniž nás lekej ohromnost postavy; vždyť jest s námi veliký Pán, Bůh náš a moc jeho chápe se štítu a pavez, aby nám přispěla ku pomoci. *Sv. Petr Dam.*

Pocestnému, jenž jíti měl dalekým lesem, radilo

se, aby si vzal průvodčího i zbraní se opatřil. Ale on nedbaje na výstrahu, kráčel sám bezbranný dále; brzy však od lité šelmy přepaden, nemaje zbraně, byl roztrhán. — V podobném nebezpečenství vězí křesťan bez svátosti biřmování.

Biskupové.

Biskupové jsou náměstkové apoštolů, služebníci Kristovi (*I. Kor. 4.*), pastýři (*I. Petr. 5.*), dělníci boží (*II. Tim. 2.*). Paste stádo, kteréž u vás jest a když se ukáže kníže pastýřů, vezmete neporušitelnou korunu slávy. *I. Tim. 3.*

Důstojnosti biskupově nic se nevyrovná. Jest-li že ji přirovnáš k jasnosti královské aneb ku koruně knížecí, mnohem menší bude tato, než kdyby přirovnal olovo ku blesku zlata, jelikož spatřuješ, že se šije králův a knížat ku kněžským sklánějí nohám. *Sv. Ambrož.* V biskupu se nalezají všickni řádové; neboť on jest prvním knězem, on jest knížetem kněží. *Týž.* Čím vyšší jest stupeň hodnosti biskupské, tím záhuba těžší. Není tak rozkošno na vysoku státi, jako jest kormutlivo s vysoka padnouti. *Týž.* Veliká čest, leč těžší břímě. *Sv. Aug.* Na výši státi a vysoko o sobě nesmýšleti, nesnadno jesti; avšak čím to řídčeji, tím to slavněji. *Sv. Berd.* Proto jest vyšší místo biskupům vykázáno, aby bděli, na všecko dohlíželi a lid střežili; nebo jako jest pro strážce vyšší připraveno místo k ostrí-

hání vinice, rovněž se pro biskupy vyšší ustanovuje místo. *Sv. Aug.* Řád biskupů jest ploditel otců, nebo církvi zplozují otce; řád kněžský skrze křest církvi zplozuje syny, ne pak otce neb učitele. *Sv. Epifan.* Biskup jest druhý Mojžíš, jenž s Bohem mluvil a z jeho rukou zákon obdržel, kterýž pak odevzdal lidu. Jako Mojžíš stojí biskup mezi bohem a lidem věřícím, jež do země zaslíbené, do nebe přivádí. *Kotte.* Koho hospodář místo sebe ustanovil, toho mají domácí poslouchati jako svého vlastního hospodáře; věřící mají tedy biskupa tak přijíti jako samého Pána, kterýž jej poslati ráčil. *Sv. Ignác.*

Blahoslavenství, blaženost časná i věčná.

Spravedliví stkvíti se budou a jako jiskry ve třti probíhati se budou. *Moudr. 3.* Jak veliké jest množství sladkosti tvé Hospodine, kterouž jsi schoval bojącím se tebe! *Žlm. 30.* Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby každý, kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný. *Jan 3.* V domě Otce mého jsou mnozí příbytkové. *Jan 14.* Co bude člověk sít, to bude i žíti. *Gal. 6.* Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude a kdož rozsívá v požehnání, z požehnání také žíti bude. *II. Kor.* A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti více nebude. *Zjev. 21.*

Blažený život záleží v hluboké moudrosti,

v líbezném svědomí, ve vznešené ctnosti: bez vášně býti, nad vášní vítěziti, jest blaženým býti, *Sv. Ambž.* K ctnosti se vyšinouti veliká jest blaženost. *Sv. Aug.* Nedává nám blaženosti toto vezdejší bohatství, nýbrž Bůh činí blažené, jenž jest pravdivá duší hojnost. *Týž.* Podobně jako z těla nevychází, ale daleko nad tělo povýšeno jest, co tělu život dává: tak není z člověka ale jest výše člověka, co blažený mu uděluje život. *Týž.* Není pokoje, kde ho hledáte. Blažený život hledáte v krajinách smrti; tamť ho není. Kterak bude života blaženého, kdež ani života není? *Týž.* Ten nemůže se sprostiti neštěstí svého, kdo blaženosti jako bohyni se klaní, Boha dařitele blaženosti se spouštěje: rovněž jako ten hladu se nesprostí, kdo malovaný chléb líže, pravého chleba nežádaje. *Týž.*

Blaženost nepropůjčuje Bůh, leč dobrým, služebníkům jako panovníkům může se jí rovně dostat i nedostati; úplnost její však bude jen v tom životě, kde žádný nebude více sloužiti, — ovšem ani panovati. *Sv. Aug.* O sladké a libé žití života! Tamť největší jistota, nejjistší pokoj, nejpokojnější radost, nejradostnější štěstí, nejšťastnější blaženost, nejblaženější věčnost. *Týž.* Jako slunce zemi více světla dává, než vsecky ostatní hvězdy: tak patření na tvář boží více blaženosti člověku poskytne, než veškeré statky. *Lhr.* Jako syn v cizině touží po domovu, věda, že ho rodiče, bratří a sestry milé

čekají; tak dobrý křesťan dychtí po té otčině, kde ho Bůh, andělé a svatí radostně očekávají. *L.* Zaslepenost jest, mysliti, že by snadno bylo dojítí blaženosti. Pád andělů, prvních rodičů, Davidův a Šalomounův, měl by nás poučiti, jak snadno jesti hřešiti. *Humbert.* Dobývači pokladu při pouhém tušení nešetří práce a namáhání: tím horlivěji má křesťan pracovati, by dobyl jistého pokladu blaženosti věčné. *L.*

Blahoslavenství osmero v. jednotlivé články.

Bláznovství, pošetilost, nemoudrost.

Bláznovství jest v skutcích nebo v řeči poblouzení a pochází z nepoznání dobrého a zlého. *Lkt. F.*

Koruna moudrých jest bohatství jejich; bláznovství pak bláznů jest nemoudrost. *Př. 14.* Srdce moudrého jest po pravici jeho, ale srdce blázna po levici. *Kas. 10.* Ústa bláznů vylévají bláznovství — pasou se neumělostí. *Př. 15.* V ústech bláznů jest srdce jejich a v srdci moudrých jsou ústa jejich. *Sir. 21.* Pouto na nohách jest bláznu učení a jako okovy na pravé ruce. *Sir. 21.* Co jest platno bláznu, že má zboží, ježto moudrosti koupiti nemůže? *Př. 17.* Jako sníh v létě a dešť ve žni, tak nepřislušná jest sláva bláznu. *Př. 26.* Podobenství o pannách moudrých a nemoudrých v. *Mat. 25.*

Bližní v. i láska k bližnímu.

Podobenství Kristovo o milosrdném samaritanu v. *Luk.* 10. Tážeš-li se, kdo by byl tvůj bližní? věziž, že se právě každý křesťan bližním jmenuje, poněvadž všickni na křtu za syny boží posvěceni býváme, abychom duchovně bratřími byli v lásce dokonalé. Tělesného zrození jest duchovní vznešenější, o němž čte se v evangeliu (*Jan* 3, 3.). *Sv. Aug.*

Blud a kacířství.

Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví. *Mat.* 7. Všelike štípení, jehož neštípil Otec nebeský, bude vykořeněno. *Mat.* 15. Řeč jejich rozjídá se jako rak. *II. Tim.* 2. *II. Kor.* 11, 14. Povede-li slepý slepého, oba ~~do jámy~~ padnou. *Mat.* 15.

Cožkoli se nesrovnává s pravdou, jest blud, kacířství, byť to byl také zastaralý zvyk. *Tertul.* Převrácená učení nezrodila se jinak, než že dobrým písmům dobře se nerozumí a čemu se náležitě nerozumí, to se nepředloženě a opovážlivě rozhlašuje. *Sv. Aug.* Nedávejte se křivým učením mámiti. Prosím vás, abyste křesťanské toliko potravu požívali a bejlí cizího se varovali, kteréž

jest bludařství. *Sv. Ignác.* Straňme a střežme se těch provinilců. Nikdo se nespolečuj s nezbednými, aby s cesty pravé se uchýliv a stezkou bludu kráčeje, sám se v rovném prohřešení neocitnul. *Sv. Cypr.* Stává-li v hudbě jediného falešného tonu, ruší se jím všecken soulad, byť i ostatní tony souhlasily: tak učením bludným, byť i v článku jediném, povstane v celé soustavě rozlad. *Černohouz.* Jako člověka, jehož rak rozjídá, si sice ošklovíme, ale srdečnou s ním máme útrpnost; tak blud zavrhovati, ale bloudícího máme milovati. *Lhr.* Všecky snášej, jako tebe Pán. *Sv. Ignác Ant.*

Bohabojnost v. bázeň Boží.

Bohatství, statky pozemské.

Koruna moudrých bohatství jejich, bláznovství bláznů nemoudrost. *Přísl.* 14. Zlato a stříbro jest utvrzení noh a nad to obé jest rada dobrolibá. *Sir.* 40. Jest i jiný přezlý neduh . . . bohatství nachované ke zlému pána svého. *Kaz.* 5. Bohatý když usne, nic s sebou nevezme; otevře oči své a nic nenalezne; postíhneť jej jako voda chudoba. *Job.* 27. Zboží, jestli by vám přibývalo, nepřikládejte k němu srdce *Žlm.* 61. Sili jste mnoho a vznesli jste málo; jedli jste a nejste nasyceni — a kdo shromáždil mzdu, vložil ji v pytlík dřevavý. *Ag.* 1.

Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti — Bohu

i mamoně. *Mat. 6.* Snáze jest velbloudu skrze díru jehly projíti, nežli bohatému vjíti do království nebeského. *Mat. 19.* Nebo kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osidlo ďáblovo. *I. Tim. 6.* Dělejte sobě měšce, kteříž nevetšejí, — nehynoucí poklad v nebesích, kdežto se zloděj nepřibližuje, ani mol kazí. Nebo kde jest poklad váš, tam bude i srdce vaše. *Luk. 12, Mat. 6.* Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti aby, když byste zhynuli, přijali vás do stanů věčných. *Luk. 16.* Praviš: jsem bohatý, mám hojnost a ničeho nepotřebuji; a nevíš, že jsi bídný, ubohý a chudý i slepý i nahý. Radím tobě, aby sobě koupil ode mne zlata ohněm zkušného, abys byl bohatý a mastí sílicí pomáhal očím svým, abys viděl. *Zjev. 3. Podob. o boháči viz Luk. 16.*

Zlato a stříbro a jiné podobné věci nejsou ani dobré ani zlé ohledem na dobro duše; leč náležité užívání jest dobré, zneužívání jest zlé. *Sv. Bernard.* Bohatství nešlechtným jsouc překážkou, jest rovněž dobrým — jako Zacheovi — podporou ctnosti. *Sv. Ambrož.* Jiná věc jest míti jed a jiná jím nakaženu býti. Lékárníci obyčejně jed v záloze mají, aby ho v potřebě na léky užívali; nejsou však jím nakaženi, že jej v krabicích schovávají. Tak i ty můžeš bohatství míti a jím se nenakaziti, jestli je totiž v domě, ale ne v srdci chovati budeš. *Sv. Fr. Sal.*

Proč obdivuješ zlato, diamant a jiné drahé

kamení? Země jsou a ničím, než zemí. *S. Bas.* Bohatství je prchající nevděčný sluha, nebo bys ho i nesčíslnými svazky spoutal, konečně přece i s nimi utíká. *Sv. Zlat.* Jako trní jest neplodné, tak i bohatství. Jako trní píchá ty, jižto se ho dotýkají, rovně tak žádost bohatství. *Týž.* Spíše větrům neb písmu na vodě můžeš se důvěřovati, než bohatství. *Sv. Řehoř Naz.* — Dlouhý šat překáží v chůzi a bohatství bývá překážkou ctnosti. *Sokrat.* V lese stávají stromy bez ovoce; tak bohatec jen zřídka ovoce přináší. *Hugo.* Jako mračno zastírá slunce, tak bohatství pomnění na Boha. *K.* Pozemské statky jsou jako stín, v němžto láska k Bohu se ochlazuje. *Hugo.* Kdekoli se bohatství dotkneš, všady tě poraní ostnem svým. *Theofil.* Snadno pozbývají statků nebeských, kteříž oplývají zemskými. *Sv. Vavř.* Poklady bohatce jsou jako husté bláto, v němž on své srdce pochovává. *Humb.* Jako mol šaty, tak hryze bohatství duši. *L.* Pravé bohatství nejsou statky, nýbrž ctnosti, jež s sebou svědomí odnáší, aby zbohatlo na věky. *Sv. Bern.* Přičiň se, abys netoliko na státcích byl bohatým, nýbrž i v ctnostech. *Sv. Řehoř.* Blázen jest, kdo vstoupaje na horu, kamením se obtěžuje: neméně kdo statky obtížen, chce přijíti do nebe. *L.* Studna, z níž často se váží, má hojnost čisté vody; z které pak se nečerpá, voda hnije: podobně měšec skrytý jest neprospěšný, otevřený pak hojný dává užitek. *Sv. Basil.* Kdo je peněz otrokem, peníze hlídá

co otrok; kdož ale otrocké jho se sebe svrhl, rozdává je co pán. *Sv. Jarol.* Jako plavci v čas bouře i to, což nejdražšího mají, do moře uvrhují, aby život zachovali: tak i my pro život lepší pohrdejme tím, co duši k zemi táhne. *Sv. Nil.* S velikým břemenem neprojdeš úzkou branou a nevejdeš do nebe, leč nezřízenou lásku k bohatství se sebe složíš. *K.*

Přísloví. Bohatství hnije a chudoba žije. — Bohatství plodí závist a chudoba nenávist. — Kdo bohat, ten i rohat. — Bohatství panuje, ctnost mu ustupuje. — Kdo se rychle zbohatí, duší to zaplatí.

Boj, v. i pokušení.

Bojování jest život člověka na zemi. *Job. 7.* Zkusil jsi nás, o Bože, i ohněm zpruboval jsi nás, jako se přepaluje stříbro. *Žlm. 65.* Synu, stůj v spravedlnosti a bázni a připrav duši svou k pokušení. *Sir. 2.*

Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. *Mat. 17.* Ten kdo o závod bojuje, nebývá korunován, lečby řádně bojoval. *II. Tim. 2.* Vezměte odění boží, abyste mohli odolati v den zlý. Stůjtež tedy, majíce podpásána bedra svá pravdou, oblečení jsouce v pancíř spravedlnosti a obuté nohy majíce přípravou evangelia pokoje, přede vším berouce štít víry, kterýmž byste mohli všeliké

šipy nešlechtníka uhasiti; a vezměte lebku spasení a meč ducha, všelikou modlitbou a prosbou modlíce se každého času v duchu. *Ef.* 6. Kdož zvítězí, bude oblečen v roucho bílé a nevymaže jména jeho z knihy života. *Zjev.* 3.

Jakož oheň neškodí zlatu, podobně neškodí pokušení duchu šlechtnému a nábožnému. Jako ohněm zlato se čistí, tak svízel kdo přetrpěl, povznášej ho i duch jeho se sebere a srdce učí se panovati nad sebou. *Sv. Zlat.* Jako se maso, nebývá-li nasoleno, zkazí: rovněž tak i duch v brzku se rozpouští a klesá v nekázeň, nebývá-li pobouzen pokušením. *Origenes.* Jako z hroznů teprv pod lisem víno se stává: tak křesťan přináší ovoce ctnosti, teprv když byl navštíven pokušením. *Lhr.* Jako moře bouří se čistí, tak člověk pokušením. *L.* Chrabrý voják dobývá cti v boji a křesťan v pokušení. *L.* Toliko ten, kdo zvítězil, vrací se z boje oslaven a s korunou vítězství se setkává. — V čas bouře bývá lodník na moři poznán a válečník v boji vyzkoušen. *Sv. Cypr.*

Bratrstva.

Jako spolky a jednoty světské starají se o blaho svých členů časné, podobně pečují bratrstva o blaho duchovní a věčné. *Kotte.* Kolik bratrstev, tolik arch Noemových, v nichž lidé nalézají útočiště před proudem pokušení a hříchu, jenž se po světě

rozlévá. *Sv. Lig.* Bratrstva musíme považovati co prostředky k vypuzení smrti duchovní a ku vzkříšení života. *Sailer.*

Bůh v. i vlastnosti boží.

Komu podobného učiníte Boha aneb jaký obraz postavíte jemu? *Jes. 40.* Bůh přebývá v světle nepřístupném, jehož žádný z lidí neviděl, aniž viděti může. *1. Tim. 6.* Jako kdo mnoho medu jí, není mu dobře: tak kdo skoumatelem jest velebnosti, zachvácen bude od slávy. *Přísł. 25.* Nebesa vypravují slávu boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha. *Žlm. 18.*

Nevyslovitelným jest Bůh. Snáze řekneme, co by nebyl, než co by byl. Na zem myslíš, Bůh to není. Vše, co je v moři a v povětří, to Bůh není. Cokoli svítí na nebi, to Bůh není. Pomni na anděle, moci, knížatstva, to není Bůh. A co jest tedy? To, čeho oko nevidělo, ucho neslyšelo, co na srdce lidské nevstoupilo. *Sv. Aug.* Otazování věcí stvořených jest hluboké rozvažování a zpytování jich. Odpověď jich jest svědectví o Bohu; nebo všecka spolu volají: Bůh stvořitel nás! *Týž.* Vidíme-li loď, ana pokojně na veliké vodě plyne, nic nepochybujeme, že ji veslař spravuje: rovněž tak musíme věriti, že neskonale moudrá a svrchovaná bytost svět tento řídí a spravuje, byť i očím našim byla nevidoma. Nikdo nepochybuje, že císař

spravuje říši, ačkoli mnohý ho nevidí, alebrž jen z jeho zákonův a obrazův jej zná: a ty bysi nechtěl věriti v toho, jehož všemohoucnost tento veliký a podivuhodný svět stvořila? *Theofil.* Nikdo se nad tím nepozůstavuj, že Bůh neviditelný často se zjevoval praotcům. Nebo jako zvuk, jímž myšlénka, v tichosti rozumu chovaná, se vynáší a slyšena bývá, není myšlénka sama: tak i působí, v které se viděti dal Bůh, nebyla totéž, co On sám. *Sv. Aug.* Veškerému lidskému pokolení, zvláště pak těm, kdož jsou ve vědách zběhlí, vštípena jsou některá božská semínka, jimiž nechtíce i proti vůli bývají přinuceni, vyznati, že jest Bůh, konce a počátku nemající. *Sv. Klim.* Zpytujeme tělesa nebeská, ač víme, že podstatu jejich nevyskoumáme: tak máme snažiti se, vždy více poznávati Boha, jakkoli úplného poznání tu nedosáhneme. *L.* Slunce všem lidem stejně svítí a předce je nestejným způsobem spatřují: rovněž i Bůh všem ve svých skutcích se jeví, alero zdílným způsobem poznán bývá. *L.*

Prísl. Bůh rozum lidský převyšuje. — Bůh Bohem a lidé lidmi. — Nejlépe o Bohu mluví, kdo nemluví, ale podivením dokládá. — Boha chceš-li pochopit, Bohem sám bys musel být. — Chceš-li Boha znáti, hled' mu podobným se státi.

Bohoslužba v. služba Boží.

Církev.

Církev sv. připodobňuje se v písmě sv. poli (*Mat. 13*), zrnu horčičnému a kvasu, pokladu skrytému a perli drahé v síti (*Mat. 13.*), k vinici (*Mat. 20.*), ke žni (*Mat. 9.*). Nazývá se královstvím božím, městem, domem božím, sloupem a utvrzením pravdy (*I. Tim.*), ovčincem, nevěstou Kristovou (*II. Kor.*), tělem Kristovým (*Ef. 1. Kol. 1.*) — V st. zákoně předobrazena byla církev v korábě Noemově (*Mojž. 5.*), stánkem svědectví a městem Jerusalemem. (*Isai. 2.*)

Pojem církve. Sv. církev záleží v jednotě věřících jako tělo v jednotě údův. *Sv. Řehoř.* Církev jest s kněžstvem spojený lid a stádo svého pastýře ustavičně se držící. *Sv. Cypr.* Církev, založená na Kristu, nemůže tmou tohoto světa zakryta býti, ale jasností a bleskem věčného slunce, t. milostí duchovní nás osvěcovati musí. *Sv. Ambž.* Církev jest duchovní matka, nevěsta Kristova, jeho milostí očištěná. *Sv. Aug.*

Jedna. Církev jest jedna, ježto se [plodem i zrůstem svým široko rozkládá. Více jest paprsků slunečních, ale světlo toliko jedno; i větvi jest více na stromě, kmen toliko jediný; přemnohoť i potůčků, však jediná voda pramenitá, z kteréž se vyřinují: rovněž tak prostírá církev své paprsky na veškeren svět, rozkládá svých větví po celé

zemi a hojně plynoucí potůčky šíř a šíře rozvádí; avšak světlo to jest jedno, hlava jest jedna i původ jedin. *Sv. Cypr.* Jako jeden jest Pán, jedna víra, jeden křest . . ., tak jest jediné kat. množství všech vyvolených, jsouc podřízeno témuž jedinému Bohu a Otci. *Beda ct.* Loď má jediného ředitele, dům jednoho pána, vojsko jednoho vůdce, k jehož pokynutí vše se pohybuje: podobně církev má jednu nejvyšší hlavu, které všickni křesťané jsou podřízeni. *Sv. Jeron.* Jediná kat. církev ani trhati, ani dělit se nesmí, nýbrž co nejúžeji sloučena býti musí. *Sv. Cypr.* Jedno tělo jste a jeden duch. *Ef. 4.*

Svatá. Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni na smrt, aby ji posvětil, . . . aby učinil sobě církev slavnou, nemající poskvrny ani vrásky. *Ef. 5.* Že církev Kr. nemá skvrny, nebudiž tak rozuměno, jakoby takovou byla, nýbrž připravuje se, aby se takovou stala. *Sv. Aug.* Církev boží, uprostřed mnohé plevy, mnohého koukole postavená, všeliké věci snáší a trpí; přece však, co se víře neb ctnosti protiví, toho neschvaluje, k tomu nemlčí, toho nečiní. *Týž.* Církev jest jako lilium mezi trním, dobrými i zlými pomíchaná. *Týž. Srv.* podobenství o koukoli (*Mat. 13.*), o pannách (*Mat. 25.*), o humně (*Mat. 3.*), o hodovnicích (*Mat. 22.*).

Obecná. Církev jako slunce po veškerém oboru světa své paprsky vysílá a jako strom své větve

po celé zemi rozšiřuje. *K.* Církev jest plna blesku od východu až do západu, naplněna světlem pravým. *Orig.* Bude jeden ovčinec a jeden pastýř. *Jan 10.*

Apoštolská. Církev svůj strom rodu až k ap. Petru, prvnímu biskupu římskému, může prokázat a tudy právem apoštolská sluje. *K.*

Neomylná a nezrušitelná. Církev jest nevěsta Kristova, která zcizoložiti, t. klesnouti, chybiti, zblouditi nemůže. *Sv. Cypr.* Jako při člověku duch vládu drží nad tělem a tělo vedením jeho se hýbe : tak Duch sv. panství má nad všeobecnou církví a ji ve všem spravuje. Tou příčinou ji ap. Pavel nazývá sloupem a základem pravdy (*I. Tim.*), poněvadž nemůž poblouditi u věcech, ježto zří k víře a sv. mravům. *L. Bloss.* Svět jest moře, na němž církev jako koráb na moři zmítána avšak rozkotána nebývá; máť ona při sobě zběhlého ředitele, Krista totiž; neseť ale také s sebou vítězné znamení proti smrti, kříž Páně. *Sv. Hypol.* Co na vinici řez, to v církvi protivenství působí, t. sesílení a rozmnožení. *Sv. Just.* Množíme se, kdykoli od vás požínáni býváme. Símě křesťanů jesti krev mučeníků. *Tert.* Církev jest ta skála, jížto brány pekelné nepřemohou. *Sv. Aug. Srv. Mat. 16, 18.*

Spasitelná. Církev jest jediná matka naše. Ona nás rodí, svým mlékem krmí, svým duchem obživuje. Ona pro Boha nás vychovává; ona při-

vlastňuje dítky, které zplodila, království božímu. *Sv. Cypr.* Nelzeť míti Boha Otcem, komu církev matkou není. *Týž.* Jediná církev pravou službu boží zachovává. V ní jest pramen pravdy, v ní příbytek víry. *Zakl.* Kdo není Kristův, jest proti Kristu. Kdož by se v korábu Noemově nenalezal, zahyne v potopě panujících. *Sv. Jarolím.*

Držme se jí. Milujme Boha svého, milujme církev jeho. Boha jako Otce, církev jako matku; Jej co Pána, tuto co služku jeho. *Sv. Aug.* Tuto církev všickni milovati chceme, této tak milující, tak moudře řídící a pomáhající matky se věrně držeti chceme. *Týž.*

K nebi církev svatá
otevívá vrata.
Proto drahá tobě
budiž v každé době.

Cizí statek v. krádež.

Cizoložství.

Může-li člověk skrýti oheň, aby roucho jeho nehořelo? aneb choditi po žhavém uhlí, aby nohy jeho se nepopálily? Tak, kdo vchází k ženě bližního svého, nebude čist, když by se jí dotkl. *Přísl. 6.*

Cizoložství jest nešlechtnost a nepravost největší; oheň jest to až do zahynutí a všechny plody vykořeňující. *Job. 31.* Zlořečení, lež . . . a cizoložství rozvodnila se a krev dotkla se krve; protož

kvíliti bude země. *Oz. 4.* Cizoložství jest nepravost těžká a provinění proti přirozenosti. Dva z počátku učinil Bůh, Adama a Evu, a přikázal, aby byli jedno tělo a jeden duch. Proč medle jedno rozlučuješ tělo, proč jednoho dělíš ducha? *Sv. Ambž.* Jako není jen zloděj, kdo cizí statek krade, nýbrž kdo ho ukrásti se pokouší: tak, kdo by pohledl na ženu ku požádání jí, již cizoloží. *Kotte.* Je-li manželství strom, kterýž sám Bůh štípil, aby v dobrých dítkách ovoce přinášel: tož cizoložník strom ten z kořene vyvrací a ničí úmysl samého Boha. *K.* Nebezpečný jest oheň, však mnohem nebezpečnější cizoložství. *K.*

Ctnost, spravedlnost lidská.

Zná Hospodin cestu spravedlivých a zhyne cesta bezbožných. *Žlm. 1.* Spravedliví jako palma kvěsti budou, jako cedr na Libanu rozmnoží se. *Žlm. 91.* Utíká bezbožný, an ho žádný nehoní, ale spravedlivý jako lev smělý bez strachu bude. *Př. 28.* Kdo doufá v bohatství své, padne, ale spravedlivý jako zelený list rozplodí se. *Př. 11.* Světlo spravedlivých obveseluje, svíce pak bezbožných zhasne. *Př. 13.*

Podstata. Není to ctnost dobré a zlé znáti a věděti, ale ctnost jest, dobré činiti a zlého nečiniti. Umění jest Boha znáti, ctnost jest Boha ctíti; v onom moudrost, v tomto spravedlnost se

zavírá. *Lakt.* Jako jediná réva nečiní vinici a jediné kvítko zahradu: tak jediný ctnostný čin není ještě ctností. *Kotte.*

Krása, cena. Ctnost člověku jako jádro ořechu ceny a hodnoty dává. *N.* Ctnost dává člověku pravé ceny a činí jej dobrým, slavným před Bohem i před lidmi. *Kotte.* Ctnost jediný jest statek nepomíjející, byť i vše nám bylo odňato. *K.* Drahokam v blátě a ctnostný v kaluži zemského povržení neztratí své ceny. *Lhr.* Jako před sluncem všecka ostatní světla mizí, tak všecka sláva světská blesku ctnosti ustupuje. *L.* Ctnost nepotřebuje ozdob, jsouc sama okrasou. *L.* Ctnost jest dobrému ta cesta, po které základ vší majetnosti, t. slávu, čest a vládu si vydobývá. *Sv. Aug.* Stupeň ku slávě jest ctnost a matkou slávy. *Sv. Ambrož.* V ctnosti jest cena života, nikoli v dlouhověkosti. *Plutarch.* Jako olej vonný, tak člověk ctnostný vůkol sebe rozšiřuje vůni a svým příkladem mnohé vzbuzuje k ctnosti. Zloba má již na světě peklo a ctnost nebe požívá. *L.* Nezáleží vždycky na velikosti, sice by klacek více platil než žezlo, žernov by více hodnoty měl než drahokam a krkavec by musel zpívat nad slavíka; ale nad velikost, moc a krásu je ctnost. *L.* Hvězda třpytí se v noci, ve dne pak zraku se skrývá: tak ctnost nejvíce ukazuje se v neštěstí. *K.* Podobáť se rostlinám kořenným, z nichž hmožděním a tlučením

se dobývá balsám. *L.* Lepší ctnost v blátě, nežli hřích v zlatě. *Př.*

Potřeba. Lépe jest v okovech ctnostný, než bez ctnosti svobodný. *Př.* Co ořech bez jádra, studna bez vody, strom bez ovoce, to člověk bez ctnosti. *N.*

Cesta k ctnosti. Jako ku hřschu jsou tři schody: pokušení, zalíbení v něm a svolení; tak na vrch ctnosti jsou tři stupně: první dobré vnuknutí, druhé zalíbení a třetí svolení. *Sv. Fr. Sal.* K ctnosti se po stupních kráčí, jako Jakub viděl anděly stoupati po řebříku do nebe. *K.* Jako strom jen znenáhla roste, aniž se zrůst jeho pozoruje; tak člověk jen znenáhla prospívá v ctnosti. *K.* Cesta k ctnosti bývá příkrá a velmi obtížná, proto třeba statečně kráčet k vrchu dokonalosti. *K.* Ctnost vzdělává se životem příkrým, bourá se pak ženilou choulostivostí. *Tertul.* Kdo stojí na skále, nebojí se vlnobití; tak ctnostný vzdoruje života bouři. *L.* Na cestě ctnosti nesmíš státi, odpočívati: nebo jako plavoucí proti větru, budeš proudem světa uchvácen. *Kotte.*

Drsnatá je cesta ctnosti,
za to vede k blaženosti.

Kdo svůj život v ctnosti tráví,
ten si víje věnec slávy.

Ctnosti božské.

Nyní pak zůstávají víra, naděje, láska, tyto tři ctnosti; ale největší z nich jest láska. *I. Kor. 13.*

První počátek a jako jest základ blaženosti jest víra; prospěch víry a rozšíření toho na víře stavení jest naděje a dokonání jest láska. *Origenes.* Jako chléb ze všech pokrmů jest nejlepší, též láska všecky ctnosti přemáhá a jakož stůl bez chleba chud jest, též bez lásky žádná ctnost neprospívá. *Sv. Jeron.* Víra-li se viklá, chladne i láska. *Aug.* Láska jest ne lidská, ale božská, nebeská ctnost a tak pravé všech jiných ctností, slunce, nad nimiž vždycky panovati má. *Sv. Sal.* Vírou Boha poznáváme, nadějí k němu vstoupáme, láskou pak docházíme. Víra jest okno, jímž naděje zírá a naděje jest řebřík, po němž láska do nebe vstoupá. — Víře se spasení ukazuje, naději připravuje, lásce se dává. *K.* Víra praví: Veliké poklady připravil Bůh svým služebníkům! Naděje odpovídá: Ty poklady všecky nás očekávají! Láska pak volá: Pospíchejme jim vstříc! *Sv. Bernd.* Všechno jest třeba, ale toliko pro život tento; neboť v nebi zůstane jediné láska. Víra do nebe nevejde; nebo tam se na všechno patří; tím méně naděje, tam se ničeho nenedostává; jediné láska má tam místa. *Sv. Fr. Sal.*

Ctnosti základní.

Chceš věděti, jaké okrasy vyhledává Pán? Měj opatrnost, spravedlnost, střídmost, sílu. Nad tuto ozdobu nic není dražšího, nad rozmanitost tohoto drahokamu nic vznešenějšího. Toť kráslí, ohražuje a chrání ze všech stran; v štít se mění drahokam. *Sv. Jarol.* Marně se namáhá dosáhnouti ctnosti, kdo se domnívá, že je odjinud doufati má než od Pána ctnosti, jehož učení jest semeniště opatrnosti, jehož milosrdnost jest skutek spravedlnosti, jehož život jest zrcadlo střídmosti, jehož smrt jest sílou, — vítězstvím nad smrtí. *Sv. Bernd.*

Ctižádost v. i čest a pýcha.

Nic nečiňte skrze tvář, ani pro marnou chválu. *Fil. 2.* Slávu moudří obdrží, bláznů vyvýšení jest pohanění. *Př. 3.* Jako sníh v létě a dešť ve žni, tak nepřislušná jest sláva bláznů. *Př. 26.* Každý kdo se povyšuje, bude ponížen. *Luk. 14.* Kdožkoli by chtěl mezi vámi býti větší, budiž služebník váš. *Mat. 20.* Ctižádost jest jako opice, ve všem se pitvoříc po lásce, ovšem způsobem převráceným. *Sv. Lig.* Ach, jak mnoho trní nalezá, kdo se po důstojnostech shání! *Sv. Aug.* Jak mnohé trní všelikého obávání, výčitek a narážek bývá k snášení, aby se ta neb ona hodnost dosáhla! A čeho jsme dosáhli poslez, leč trochu dýmu, který v krátkce zmizí? *Sv. Lig.* Bez mysli jest dychtění

po hodnotech, jest-li že se v ně nejvyšší přítomného života naděje skládá. *Sv. Ambž.* Ctižádost jest mizerné zlo, tajný jed, skrytý mor, v klamu umělkyně, matka přetvářky, ploditelka závisti, nepravosti původ, k nešlechtnostem podnět, reznosti, mol svatosti, slepota srdcí; z prostředků plodí ona neduhy, z léku rodí nemoc. *Sv. Bernd.* Jako jedu hadímu chvále lidské se vyhýbej; sice budeš sveden a ctnost tvá svou zásluhu ztratí. *T. Kp.* Ctižádost způsobila, že byl z anděla učiněn ďábel, z přítele božího že se stal nepřítel; a člověk potratil pýchou a ctižádostí svou původní spravedlnost a země byla učiněna peklem. *Sv. Fr. Sal.* — Život ctižádostivého jest jako dým: čím výše vstoupá, tím rychleji mizí. — Třtina se leskne po vrchu, u vnitru je prázdná: tak i sláva světská jest marná. — Když chlapci honí se za motýly hledíce vzhůru, často padají: a tak nezřídka se stává ctižádostivým. — Jídla kořeněná dráždí žaludek k přesycení a ctižádost působí neukojitelnou žízeň po důstojnostech. — V boji nedobro vynikati nad hlavy spolubojujících: život jest boj, v němž to velcí většímu nebezpečení jsou vydáni, než malí. — Vrcholkové stromů každým vánkem se chvějí, co zatím peň vzdorně bouří: odtud moudrosti se uč, ctižádostivý! *L.*

Příslolí. Lidská sláva vadne jako tráva. — Marnost nad marností, všecko marnost! Kdo se chce zalíbiti každému, nezalíbí se žádnému.

Cudnost v. čistota.

Čas.

Čas pára jest, kteráž se v povětrí ukáže a zmizí. *Jak.* 4. Vykupujte čas, nebo dnové zlí jsou. *Elf.* 6. Dobré pak činíce, neustávejme; nebo časem svým žíti budeme neustávající. *Gal.* 6.

V plynutí času nadarmo hledáme času přítomného, an žádné prostory času není, ježby činila přechod z minulosti v budoucnost. *Sv. Aug.* Nic netrvá dlouho, co se končí, k věčnosti přirovnán, jest všecken čas jen kratinký. *Sv. Jarol.* Čas jest ta mzda, za kterouž sobě nebe koupiti můžeme, jest-li že ho dobře užíváme. *Sv. Bernd.* Čas marnou řečí zmařený žádný za maličkost nepokládej. Utíká čas nenavratitelný; aniž nemoudrý uváží, oč se připravuje. *Sv. Bernd.* Neprav: dřevnější časy bývaly lepší, nežli jsou nynější; dobrých dnův působějí ctnosti, zlých nepravosti. *Sv. Jarol.* Vyvrzte zlé myšlení ze srdcí svých a ihned se nám onen zlatý věk navrátí, jehož jinak nedojdeme, leč pravého Boha ctíti počnete. *Lakt.*

Jako vlna za vlnou, tak míjejí dnové. — Jako voda v řece plyne čas a nikdy se nevrátí zas. Z řeky máš, moc-li vody nabereš, a z času, moc-li ho užiješ. — Kdo čas maří, podobá se člověku, který drahým balsamem boty si maže. — Sklepník, víno-li rozlévá, není tak pošetilý, jako člověk čas

mařící; nebo přes rok bude snad zase dost vína, ale příští rok, kdo ví, bude-li tvůj? *Lohner.*

Přísl.: Čas hrady staví, čas zase ztráví. — Čas na nikoho nečeká; kupuj, dokud trh. — Mel, dokud vodu máš. — Co dnes propustíš, zítřka nedohoníš. — Dával Bůh poklad, proč jsi neuměl brát?

Čeled.

Syn ctí otce a služebník pána svého. *Mat. 1.* Nesluší na blázna rozkoš, ani na služebníka, aby panoval nad knížaty. *Přísl. 19.* Kdo ostříhá fíku, jísti bude ovoce jeho a kdo strážcem jest pána svého, oslaven bude. *Př. 27.* Dávejte všem, což jste povinni, komu bázeň tomu bázeň, komu čest tomu čest. I. *Tim. 6.* Srv. I. *Petr. 2, 8.* Služebníci, poslušni buďte pánů svých, ne na oko toliko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale v sprostnosti srdce bojíce se Boha. *Kol. 3.* Kdo jest věrný v mále, i ve mnoze věrný jest. *Luk. 16.*

Přísl.: Jaká služba, taková záplata. — Jaká příze, takové plátno. — Toho slyš, čí chleba jíš.

Čest a dobré jméno, chvála, pověst, sláva.

Lepší jest jméno dobré, než bohatství veliké a přízeň lepší než stříbro a zlato. *Přísl. 22.* Světlo očí obveseluje duši, pověst dobrá roztučňuje kosti.

Př. 15. Péči měj o jméno dobré; nebo to zůstane tobě spíše, nežli tisíc pokladů drahých. *Sir.* 41. Moudrý v lidu děditi bude čest a jméno jeho živo bude na věky. *Sir.* 37. Opatrujme dobré ne toliko před Bohem, ale také před lidmi. *II. Kor.* 8. Lépe jest mi umřítí, než aby kdo chválu mou vyprázdnil. *I. Kor.* 9.

Čest pravá jesti šlechtnost mysli; ta čest ani se od císařů nedává, ani se pochlebenstvím nedobývá, ani se za peníze nekupuje. Ta s časy se nemění ani se tyranů nebojí. *Sv. Zlat.* Ctnost je ta cesta, po které člověk dobrý základ vši majetnosti, t. slávu, čest a vládu si vydobývá. *Sv. Aug.* Kdokoli touží po prvním místě v nebesích, nechať na zemi následuje pokoru; neboť ne kdo ve cti byl větší, bude vyšším, nýbrž kdo spravedlivější, tent' vyšší. *Sv. Zlt.* Jest-li že oslavenu býti žádáš, pohrdej slávou a u všech budeš oslaveným. *Sv. Zlt.* Slávě se vyhýbaje, slávu zasluhuješ, kterážto ctnosti jako stín následuje, a těch, kdož po ní baží, opouštějíc, těch se přidržuje, kteří jí pohrdají. *Sv. Jarol.* Ctnost jest stupeň ku slávě, ctnost jest matkou slávy. Klamná jest sláva a marná jest krása, již nezrodila ctnost. *Sv. Bernd.* Pocta, ježto z rodu pochází nebo z peněz, jest květina bez vůně. — Jako hvězdičky (při čistění hvězd) rychle zhášejí: tak padají ti, kteří se náhle k důstojnostem pozvedli. *L.* Jako červ hlodá v dřevě a rez železo kazí: podobně nemírná touha po cti kazí duši.

Sv. Zl. Přílišné po slávě bažení zaslepuje zrak myslí. *Týž.* Strom podle cesty stojící nedočká se zralého ovoce a člověk ctižádostivý nepřináší ovoce spravedlnosti. *Týž.* Jako bouře loď, tak ctižádost duši dobrými skutky obtíženou rozráží a v propast uvrhuje. *Sv. Basil.*

Přísloví. Čest nad bohatství. — Dobré jméno nejlepší dědictví. — Čest životu se rovná. — Drahý klenot jest zachovalá čest. — Ztráta cti veliké neštěstí a se ctí chudoba lepší než hanba.

Kdo příliš dbá o čest,
se klame, marný jest.

Jak zajde slunce lesk,
tak světa sláva, blesk.

Činnost v. pracovitost.

Čistota, nevinnost.

O, jak krásné jest čisté zplození s jasností! Nesmrtelná zajisté jest památka jeho; neboť i u Boha známo jest i u lidí. *Moudr. 4.* Neporušitelnost působí, aby byl člověk nejbližší Bohu. *Moudr. 6.* Jsouť panicové, kteří se sami v panictví oddali pro království nebeské. . . Kdo může pochopiti, pochop! *Mat. 19.* Při vzkříšení ani se nebudou ženiti, ani vdávati, ale budou všickni jako andělé v nebi. *Mat. 21.* Tatě vůle boží posvěcení vaše, abyste se zdržovali od smilstva, aby uměl každý z vás nádobou svou vládnouti v posvěcení a cti. *I. Tes. 4.*

Vznešenost. Čistota jest okrasa duše. *Sv. Cypr.* Čistota jest růže nebeská, ježto v nitru duše pře-

bývají, i tělesnou schránku její zdobí. *Sv. Efrem*. Ctnost čistoty jest podstatou všech ctností, podobně jako barva bílá jest základem všech ostatních barev. *Sv. Bonv*. Slyň ctností jakoukoli, jestli že svazku čistoty nemáš, vše po zemi vláčíš. *Sv. Řeh*. Čistota jest všech ctností ozdoba a lilium. *Sv. Sal*. Veškero bohatství, všecka vznešenost tohoto světa jest ničím u přirovnání k duši čisté. *Sv. Efrem* jmenuje čistotu životem ducha, *sv. Petr Dam*. nazývá ji královnou ctnosti a *sv. Cyprian* dosažením vítězství. *Lig*. Nad čistotu co krásnějšího? jež člověka mění v anděla. *Sv. Bern*. Jak krásný jest z jara květ stromu, tak líbezné jest zardění mládence neb panny. *L*. Čistota nebe zaslubuje; ona dědictví nebeského království v sobě obsahuje. *Sv. Isid*.

Zachovej. Čím větší pán, tím skvostnější má býti příbytek jeho. Duše člověka jest na světě nejvznešenější; čistý jí tedy příbytek chovej. Čistota jest poklad, o kterém *sv. Pavel* dí, že ho máme v nádobách hliněných; buďme tedy naň opatrní. *S. F. Sal*. Čistota jest jako zrcadlo, kteréž nejslabším dechnutím svého lesku pozbývá; proto ji bedlivě ochraňuj. *H*. Nevinnost hled vždycky zachovati; onať jako duše v člověku, která odšedši, více se nevrátí. *N*. Rána hříchu všelikého pokáním vyléčena bývá, ztráta však čistoty nižádným způsobem nahrazena býti nemůže. *Sv. Isidor*. Světlo, nemá-li venku zhasnouti, třeba ho nositi v sví-

tilně: podobně čistotu nejspíše zachováš doma, o samotě. *K.* Aloe a myrha jsou obrazy čistoty a zdržlivosti; nebo člo věk, chtěje žíti v nevinnosti musí zakoušeti mnoho hořkostí. *S. Tom. Akv.* Zuzana pohlednuvši k nebi, zachránila svou čistotu; tak i ty, chtěje zachovati svou čistotu, často k nebi pohlížej a Boha o pomoc žádej. *K.*

Čistota vede k Bohu člověka. — Počestnost trvá na věčnost. *Přísl.*

Aj, holubičko, jak jsi milá,
vždy čistotná a pěkně bílá:
chci si jako ty
hledět čistoty. *Bíba.*

Člověk, jeho povolání.

Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému. A Bůh učinil člověka, muže a ženu, stvořil je. *I. Mojž. 1.* Co jest člověk, že jsi naň pamětliv aneb syn člověka, že jej navštěvuješ? Učinils ho málo menšího andělů, slávou a ctí korunoval jsi jej. *Žlm. 8.* Zdaliž nevíte, že těla naše údové jsou Kristovi? chrám Ducha sv., kterýž jest v nás? Nebo jste koupeni za velikou mzdu. Oslavujte a noste Boha v těle svém. *I. Kor. 6.*

Člověk jest mezi všemi tvory dílo nejmisternější. *N.* Člověk jest cosi prostředního mezi zvířaty a anděly, ježto zvíře jest tvor nerozumný a smrtelný,

anděl ale rozumným a nesmrtelným a uprostřed nich člověk, nižší andělů, nad zvířata zas povýšenější, jsa tvorem rozumným a nesmrtelným. *Sv. Aug.* Bůh když učinil, člověka jakožto podobný sobě obraz učinil, ježto jest člověk největší věc díla jeho. *Lakt.* Člověk jest větší div nežli všecko, co podivného člověkem vykonáno bývá. *Sv. Aug.* Poněvadž tělo ze země a duši máme z nebe, my země i nebe jsme. *Sv. Cypr.* Člověk jest sám sobě malým světem. Onť jest králem zemských a poddaným věcí nebeských; tělesný a duchovní, smrtelný a nesmrtelný, stojí uprostřed nebe a země, spojuje veškeré tvory. *Sv. Řehoř.*

Jakož Bůh stvořil svět pro člověka, tak člověka pro sebe sama učinil. Tak tedy člověk stvořen jest za příčinou pocty boží a spravedlnosti jeho. *Lakt.* Strom, který jsi sadil, pole, co jsi vzdělal, jest vlastnost tvá, slouží, k užitku tvému. Syn jest v poslušenství svého otce, sluha v poslušenství svého, pána, tím spíše člověk v poddanosti a v službě svého stvořitele, svého Boha. *Lhr.* Toť sláva člověka setrvati v službě boží. *S. Irenej.* Pohané mívali obyčej, že svou pečeť neb znak svůj otrokům na čelo vtiskli, na znamení poddanosti. Bůh ti svůj obraz do duše vtiskl, aby všude hlásal, že jsi jeho služebníkem. *N.* To jest můj dům, pravíť, mé vlastnictví! Nikoliv, jen tvůj příbytek, jakož to byla hospoda tvých otců, kteříž na čas se tu pozdrželi a šli dále. Tak i ty po čase se odtud

odebéřeš. Hrob je vlastně tvůj dům, tvá vlast je tam v nebesích. *N.*

Přísluví: Člověk z hlíny zboží, duše obraz boží. — Člověk po světě jako včela po květě. — Jaký věk, taký člověk. — Strom se podpírá o strom a člověk o člověka. — Člověk člověku Bůh i ďábel.

S Bohem stále obcování
člověčí jest povolání.

Čtení kněh.

O, jak jsou sladké dásním mým řeči tvé, sladké nad med ústům mým. — Svíce nohám mým jest slovo tvé a světlo stezkám mým. *Žlm.* 118. Kteříž vysvětlují mne, život věčný míti budou. *Sir.* 24. A máme pevnější prorockou řeč, kteréž šetříce jako svíce v temném místě svítící, dobře činíte, až se den zasnívá a dennice vzejde v srdcích vašich. *1. Petr* 1. Každý, kdo slyší (neb čte) slova má a plní je, připodobněn bude muži moudrému; kterýž ustavěl dům svůj na skále. . . *Mat.* 7. Tyto věci psány jsou, abyste věříce život měli. *Jan* 20, 31.

Čítání mysl i rozum osvěcuje, bludy života napravuje, naučí tě, čeho by se varovati měl a ukáže ti, čeho by měl následovati. Mnoho prospíváš, když v zákoně Páně čítáš, ale tak, když skutkem plníš, co tam čteš. *Sv. Isidor.* Pocit hladu je známkou zdravoty. Kdo touhu má po čtení písma, jeví zdraví duchovní. *Sv. Efr.* Ne-

má-li žaludek chuti, ukazuje na nemoc, jest-li se ti duchovní čtení protiví, duše tvá je v nebezpečnosti, že těžce onemocní. *Týž.* Sv. Basil dobře poznamenal knihy potravou duší; neboť jako pokrm příjemně v člověka vchází a napotom se vlastní jeho krví stává, nejinak, když se kniha čte, s libostí se čte a snadno stává se vlastnictvím čtenářovým. *Sv. Lig.* Kdo s léky obchodí, jimi nachichne: podobně jaké kdo knihy čítá, to v obcování svém projevuje. *K.* Co je pokrm tělu, to čtení sv. písem a jiných poučných, mravných kněh — je duši. — Železa-li se nepotřebuje, rez ho sežírá a kdo se necvičí v slovu Páně, zlení a neschopným bude ku konání spasení. *N.* Má-li se pokrm strávit a k duhu jít, musí se zuby dobře rozemlít: tak má-li nám čtení býti ku prospěchu, nesmíme písma rychle hltati a co jsme bedlivě přečtli, třeba pilně uvažovati. *L.* Kdo mnoho čte a mnoho ví, však toho, co četl, a co ví, nečiní; prázdný a hladový od plného stolu se vrací. *B. Tom. Kp.* Čtení božího užívej místo zrcadla; nebo písmo jest zrcadlem, ukazujíc, co krásného neb hnusného a poučujíc, jak ono zachovati, toto pak urovnati, napraviti. *Sv. Jarol.*

Přísluví. Čtení cesta k umění. — Cvičení a zkušenost dává umění. — Umělost světlo, neumělost tma. — Lépe jest něco znáti než mnoho míti. — Kniha dobrá škola. — Kniha za mistra

stojí. — Knihy čítej a svůj rozum měj. — Přijímej cizí zdání a drž se svého uznání.

Dobrá kniha poklad v domě,
radu, útěchu dá tobě.

Ďábel v. i boj a pokušení.

Není bojování naše toliko proti tělu a krvi, ale proti knížatům a mocnostem, proti správcům světa z této temnoty, proti duchovním zlostem v povětrí. *Ef. 6.* Strážliví buďte a bděte; nebo protivník váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází, hledaje, kohoby sežral. *I. Petr 5.* I viděl jsem anděla, sestupujícího s nebe, majícího klíč od propasti a řetěz veliký v ruce své. I uchopil draka, starého hada, kterýž jest ďábel a satanáš, a svázal jej na tisíc let a uvrhl jej do propasti, aby nesvodil více národů. *Zj. 20.*

Kníže zlých duchů nazývá se hadem, satanášem a ďáblem. *Sv. Just.* Ďábel nad míru pyšný jest a závistivý. I upoutaly jej tak velice nepravosti tyto, že pro ně ku věčným mukám jest odhodlán a stržen do žalářů mrákoty. *Sv. Aug.* Anděl nepravosti hořký jest, zlostný a nerozumný; skutkové jeho záhubní jsou a podvracují sluhy boží. Když tedy věci ty vstoupí na srdce tvoje, věz, že to jest anděl nepravosti. *Hermas.* Nepřítel nikdy nespí, ale ustavičně bdí. Všecky cesty naše naplnil rozličnými pastmi, aby schytral duše naše.

Osidla nastrojil na všeliké cestě naší. *Sv. Aug.* Dábel jest původce zlého, pramen nešlechtnosti . . . , ustavičný člověka nepřítel, který osidla líčí, poklesky připravuje, jámy kopá a zkázy chystá. *P. Raven.* Zloději a vrahové nedobývají se do míst, kdež se uschovává sláma a seno, ale tam, kde vědí, že se nalezá zlato a stříbro. Též tak si počíná ďábel. Nehledí svých úskoků provésti u lidí plných hříchů, ale na ty číhá, u nichž veliké poklady ctnosti a milosti nalezá. Budeš-li tedy pokoušen, nezoufej, jako bys nebyl s to sebe ochrániti, ale důvěřuj a zvítězíš. *Sv. Zlt.* Jako štít chrání tělo před šípy nepřátelskými, rovněž ochraňuje víra před pokušeními pekelnými. *Sv. Lig.* Ohnivě ďábla šípy slušno hasiti postem a bděním. *Sv. Jarol.* Město zděmi ohražené nemůže tak snadno nepřítelem býti dobyto: tak i ďábel těžce jen v svou moc dostává ty, kteří jsou oddáni modlitbě. *Sv. Aug.*

Čert jako ďábel. — Čert nikdy nespí; po samotách nejvíce uloví. — Není tak hrozný čert, jako ho malují. — Neboj se tak čerta jako zlého člověka. *Přísl.*

Děti v. i rodiče a vychování.

Jako ten, kterýž poklady sobě shromažďuje, tak jest ten, kterýž ctí matku (rodiče) svou. *Sir. 3.* Oko, kteréž se posmívá otci a pohrdá poslušenstvím

matky své, ať vyklinou je krkavci a snědí je synové orlice. *Př.* 30. Zachovej, synu, přikázání otce svého a neopouštěj zákonů matky své. Přivazuj je k srdci svému ustavičně a zavěs je okolo hrdla svého. Když budeš choditi, ať kráčejí s tebou; když spáti budeš, ať ostríhají tě a procitna rozmlouvej a obírej se s nimi. *Př.* 6. Požehnání otcovské utvrzuje domy dítěti, zlořečení matčino podvrhuje základy. *Sir.* 3. Nejdražší okrasa rodičů jsou zdařené dítky. *N.* Pohan *Plutarch* píše, že mladí lvové dělí svou kořist se starými, kteří pro slabost nemohou vycházeti na lov. Vidouce mladí čápové, že sobě staří potravu hledati již nemohou, sami jim, čeho třeba přinášejí. — Jaký to strašný nevděk, jest-li že syn v hospodě hejří, ježto zatím matka hladem doma bezmála hyne! *Sv. Amb.* Odčísni od slunce paprsek sluneční a nesvítí, potůček od pramene a vysákne, větev od stromu a uschne, úd od těla a zpráchniví: odluč syna od úcty k otci a již to není syn, ale bratr a společník oněch, o nichž se praví: vy z otce ďábla jste. *Rav.* Jako děti svými rodiči nakládají, tak budou jednou jimi nakládati děti jejich. *Sv. Lig.* Komu mnoho dáno, má mnoho nahražovati. Od koho jsme obdrželi více než od rodičů? Jim tedy největší vděčnost prokazovati jsme povinni. *L.* Kdo na cestě neznámé pohrdá vůdcem, snadno zabloudí; tak cíle nedojde, kdo zamítá rady svých rodičů. *L.*

Příslaví. Dítka jsou chudině živý poklad. —

Dobré děti krásný statek, zlé pak děti v domě zmatek. — Na slunci teplo, u matky dobro. — Bez matky včeličky, ztracené dětičky. — Požehnání rodičů na moři neutone, v ohni neshoří.

Dobré, dobrý.

Uchyl se od zlého a čin dobré; hledej pokoje a stíhej jej. *I. Petr 3.* Oznámím tobě, člověče, co jest dobrého i co Hospodin od tebe vyhledává. Zajisté, abys činil soud a miloval milosrdenství a pečlivě chodil s Bohem svým. *Mich. 6.*

Pravé dobré se tak poznává jako pravý balsam. Tenť zajisté se zkušuje po kapce: padá-li na dno, jest pouhý a nejdražší balsam. Tak, zdali by kdo právě moudrým, učeným a udatným byl, pozná se, jest-li že skutkové jeho s pokorou a tichostí spojení jsou. Pakli se takový vzhůru vznáseti a nad jiné vypínati bude, ctnosti jeho tím méně pravé a dobré budou, čím více, aby se takovým zdál, chtíti bude. *Sv. Fr. Sal.* Duše vaše jsou stromy, vášně a náklonnosti jsou ratolesti, skutkové jsou ovoce. Ta duše jest dobrá, která má dobré vášně a náklonnosti a ty náklonnosti jsou dobré, jež dobré účinky a svaté skutky plodí. *Týž.*

Přísloví. Dobré nad zlým vítězí. — Zlato zlatníka najde a poznává se i na hnojišti. — K dobré studánce cestička vždy ušlapaná.

Co se líbí Pánu Bohu,
to jen dobrým zváti mohu.

Dobry Bůh, v. i láska boží.

Okuste a vizte, jak líbý jest Hospodin. *Žlm. 33.* Všelike dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest, sstupující od Otce světél. *Jak. 1.*

Pramen dobroty božské jest nevyvažitelný; neubýváť ho, byť i milionové vážili z něho. *Sv. Fr. Sal.* Jakož jest nevypravitelný blesk slávy boží; tak nevymluvná jest dobrota věčné jeho lásky. *Sv. Aug.* Které srdce postačí a který jazyk, aby Bohu za všecka dobrodiní hodně díky vzdával? *Týž.* Jako žádného okamžení není, v němž by člověk neokušoval a nepožíval dobroty božské; tak nemá býti žádného okamžení, v němž by ho neměl míti na paměti své. *Týž.* Nic nás nedělá Bohu tak podobny, ani nás tak nepovyšuje, jako dobrodiní, jež prokazujeme bližnímu. *Sv. J. Zl.*

Přísloví. Bůh starý davatel. — Bůh bohat milostí. — Ani otec k dětem, jako Bůh k lidem. — Bůh dá den, Bůh dá i pokrm. — Bůh dá i v okénko podá. — Dal ti Bůh štědře, užívej měrně.

Dobročinnost, štědrost, milosrdenství.

Kterak budeš moci, tak buď milosrdný. *Tob. 4.* Nebuď ruka tvá vztažena ku braní a k dání skrčena. *Sir. 4.* Chceš-li dokonalým býti, jdiž a prodej všecko, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi. *Mat. 19.* Hledejte sobě poklady

v nebi, kdež ani rez, ani mol nekazí a kde zloději nevykopávají, ani kradou. *Mat. 6.* Oko byl jsem slepému a noha kulhavému; byl jsem otcem nuzných, kůže beráneků mých zahřívaly bedra jejich. Venku nebylo chudého, dvěře mé byly otevřeny každému příchozímu. *Job. 29.* Na dobročinnost a na sdílnost nezapomínejte; nebo takovými obětmi bývá získán Bůh. *Ž. 13.*

Dobročinnost Bůh více žádá, než-li početné oběti. — Nic tak nevyznačuje křesťana jako milosrdnost; věřící i nevěřící ničeho neobdivují tak, jako když nás spatřují almužny rozdávatí. A věru v mnohých věcech i nám třeba jest milosrdenství; neboť i my voláme k Pánu: Smiluj se nad námi dle velikého milosrdenství svého! (*Žlm. 1.*) *Sv. J. Zl.* Dobrá jest milosrdnost, jež nás dokonalými činí, poněvadž Otce dokonalého následuje. *Sv. Ambž.* Nijaká zbožná služba věřících netěší Pána více jako ona, kteráž se jeho chudým prokazuje a kde shledává ostříhání dobročinnosti, tamť uznává obraz své milosrdnosti. *Sv. Lev.* Dobročinnost poučuje tebe, kterakým způsobem bys mohl státi se podobným Bohu, což jest všech statkův úhrnkem. Ona neporušné připravuje poklady, přemáhá smrt, skrocuje ďábla, připodobňuje nás Bohu. *Sv. J. Zl.* Dobročinnost jest vznešená a božská věc, skutek spasitelný, víry ochrana, naděje ohrada, lék hříchu . ; toť koruna pokoje, dar boží mdlým potřebný, udatným slavný, jímž křesťan podporován, milosti

dochází, Krista soudce sobě nakloňuje, Boha svým dlužníkem činí. *Sv. Cypr.* Dobročinnost podobá se roli, jež více vydává, než přijala. *Čern.* Jako zrno horčičné v zemi hozené není ztraceno, nýbrž roste a ke žni dozrává, tak co se chudému dá, neztrácí se, ale hojné ovoce přináší. *N.*

Přísloví. Kostel krásy oltář a člověka milosrdenství. — Vydatnější jest slovo „na“! nežli „naděl Pán Bůh!“ — Cvičením se učíme a dobročiněním bohatneme. -- Dobrota bez rozumu pusta. — Kdo bez míry dává, brzy se dobere.

Nuznému kdo uděluje,
Pánu Bohu zapůjčuje.
Co tu z lásky komu dáš,
složeno to v nebi máš.

Dokonalost boží.

Bůh jest alfa i omega, počátek i konec, první a poslední. *Zjev. 1.* Jemu není podobného, veliký jest a veliké jméno jeho v síle. *Jos. 10.*

Bůh jest nevypravná věc svrchovaná, jehož nic lepšího, nic blaženějšího nemůže býti pomýšleno. — Vejdi člověk jak může k srdci vysokému, nad to Bůh povýšen bude. *Tom. Štítný.*

Dokonalost křesťanská.

Buďtež dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest. *Mat. 5.* Vezměte odění boží, abyste

mohli odolati v den zlý a ve všem dokonalí státi.
Ef. 6.

Nezáleží dokonalost v tom, abychom sladké, poboženské choutky zakoušeli, abychom vytržení, zjevení a vidění měli, nýbrž v tom, abychom ničeho nechtěli, leč co Bůh chce, aby vůle naše s božskou byla jedna a ze vší síly konala, což ona vůle vyšší káže a trpké i sladké aby stejnou ochotností z ruky Páně přijímala. *Sv. Teresie.* Jako bez práce a namáhání nikdo nemůže vědu nebo nějaké umění za peníze dosáhnouti: rovněž není možno bez pilnosti a trpělivosti dostat se k dokonalosti. *Sv. Efr.* Strom, jenž u vody stojí, neb pilně se zalévá, znamenité výšky dosáhne: tak křesťan, jenž slovo boží bedlivě poslouchá a ochotným srdcem přijímá, dojde vysokého stupně dokonalosti. *Sv. Aug.* Kdo chceš býti dokonalým, kráčeť v šlépějích Kristových, podobně jako myslivec slídí po stopách zvěře. *Sv. Isid.* Jako malíř pilně k předmětu pohlíží, kterýž chce malovati; tak křesťan, jenž chce býti dokonalým, k životu svatých zří a jich následuj. *Sv. Basil.* „Tak běžte, abyste dosáhli.“ (*I. Kor. 9.*) Tam, křesťane, tam vytkni cíl běhu a prospěchu svého, kde Kristus položil cíl svůj. „Učiněn jest poslušným až do smrti.“ (*Fil. 2.*) Jak-koli bys tedy běžel, jest-li že bys neběžel až k smrti, základu neobdržíš. *Sv. Brnd.* Jako kdo se domů vrací, dokud cíle nedojde, vždy má co kráčet: rovněž nám jest

přítomný život cestou, na níž vždy dále bráti se máme; dokavadž oné věčné vlasti nedojdeme. *Sv. Fulg.*

Dostiučinění v. i pokání.

Čiňte ovoce hodné pokání. *Mat. 3.* Jako ve dne poctivě choďme; — oblečte se v Pána Ježíše Krista a péče o tělo nemívejte podle žádostí jeho. *Řím. 13.*

Jako musí dlužník staré dluhy zaplatit, aby práv byl věřiteli; podobně musí hříšník nejen více nehřešit, nýbrž i za hříchy své Bohu zadost učinit. *N.* Jako nemocný, chce-li býti zdráv, všem rozkazům lékaře ochotně se podrobuje: podobně má kajicník svědomitě plniti uložené jemu pokání. *L.* Nepostačíť, aby šíp z těla byl vytažen, nýbrž musí se též rána šípem učiněná vyléčiti a podobně musí i v duši po odpuštění hříchů pozůstalá rána pokáním zhojena býti. *Sv. J. Zl.* Vyznání hříchů je dobré, jestli že následuje také léčení. Nebo co prospěje ránu odkrýti a léku nepříčiniti? *Sv. Aug.* Kdo pokání činí, nemá toliko slzami shlazovati hřích svůj, nýbrž má též lepšími činy ukrývati předešlá provinění, aby mu hřích nebyl přičítán. *Sv. Ambž.* Nikomu se těžší zasloužená pokuta neodpouští, jest-li že nějaký, byť i mnohem menší trest, než zasloužil, nesnášel. A takto se uděluje hojnost milosrdenství a při tom se též neděje ujma

spravedlnosti. *Sv. Aug.* Veliká a hluboká rána potřebuje ostrého a dlouhotrvalého léku! Velikou nepravost musí také následovati veliké zadostučinění. *Sv. Ambž.* Čím méně samým sobě odpustíme, tím více nám odpustí Bůh. *Sv. Pacian.*

Duch pouhý jest Bůh.

Pán Duch jest a kde jest Duch Páně, tuť i svoboda. My pak všickni odkrytou tváří slávu Páně jakožto v zrcadle spatřujeme, v týž obraz býváme proměnění od světlosti v světlost, jakožto od Ducha Páně. *II. Kor. 3.* Kterýž přebývá v světle nepřístupném, jehož žádný z lidí neviděl, aniž také viděti může, kterémuž čest a panování věčné. *I. Tim. 6. Srv. I. Jan. 3. 2.* Jako zvuk, jímž myšlénka v tichosti rozumu chovaná se vyrazí a slyšena bývá, není myšlénka sama: tak i působí, v které se viděti dal Bůh, trvající jinak v podstatě neviditelné, nebyla totiž, co On sám. A předc On v té působě těla viděn byl, tak jako ona myšlénka zvukem hlasu se slyší; aniž pak oněm otcům nepovědomo bylo, že viditelného Boha toliko v působě těla spatřují a nikoli tak, jakž sám jest. *Sv. Aug.*

Duch svatý.

Duch Páně naplnil okršlek země. *Moudr. 1.* Vy-leji Ducha svého na símě tvé a požehnání mé

na kmen tvůj a pučeti se budou mezi bylinami a jako vrby podle tekoucích vod. *Jer.* 44.

Kdo věří ve mne, tomu poplynou z těla řeky vody živé. *Jan* 7. Duch sv. sstoupil v tělesné spůsobě jako holubice. *Luk.* 3. Ukázali se rozdělení jazykové jako oheň. *Sk. ap.* 2. Láska boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha svatého. *Řím.* 5. Ovoce Ducha sv. jest: láska, radost a pokoj. *Gal.* 5. Nezarmucujte Ducha svatého, kterýmžto znamenání jste ke dni vykoupení. *Ef.* 4.

Bůh. Duch Otce a Syna vlastním významem toho jména v sv. písmě slove Duch svatý. *Sv. Aug.* Jeden Duch sv., mající jestnost z Boha, kterýž se skrze Syna zjevil lidem; dokonalý obraz Syna dokonalého, život i žití příčina, svatosti a posvěcení dárce, v němž se zjevuje Bůh Otec, kterýž jest nade všechno a ve všem a Bůh Syn, jenž jest všude. *Sv. Řeh. Div.* Tvrditi, že by Duch sv. Bohem nebyl, což jest nežli nebyti chrámem jeho? — V kom Duch sv. přebývá, jest zajisté chrámem jeho. Když apoštol řekl: „Zdaliž nevíte, že údové vaši jsou chrám Ducha svatého?“ ihned přidal: „oslavujte a noste Boha v těle svém.“ (*I. Kor.* 6.) *Sv. Aug.*

Působení. Jako dobrovolně a samo z sebe slunce paprsky pouští, den svítí, studnice zavlažuje, přival smáčí; tak se Duch sv. vlévá. *Sv. Cypr.* Když se modlíš, Ducha sv. k sobě voláš a když ten utěšitel přijde, jakožto tma před svě-

tlem se tratí, též všecky zlé žádosti před ním mizí. *Sv. Jar.* Duch sv. jest život všech živých, slunce, jež vše osvětluje, zahřívá a oživuje. *Sv. Cypr.* Duch sv. svou milostí srdce hříšníka obměkčuje a ozdobuje mnohými ctnostmi. *K.* Jako led slunečními paprsky se rozpouští: tak puká i ledová kůra srdce hříšníka, jež Duch sv. žářem své milosti byl rozohnil. *Sv. Mak.* Co jest duše v těle lidském, to jest Duch sv. v těle Kristově, v církvi. To působí Duch sv. v církvi, co působí duše ve všech údech jediného těla. *Sv. Aug.* Jakož se dle tváře poznává člověk zevnitřní, rovněž se vůlí projevuje člověk vnitřní. Sesláním Ducha sv. zrozuje a obnovuje se tvář země, t. j. vůle zemská stává se božskou, nebeskou. *Sv. Brnd.*

Dary. Na sedmero působení Ducha sv. vztahuje se počet sedmi sloupů moudrosti (*Přísl. 9.*): rozumu, rady, síly, umění, nábožnosti a bázně boží (*Isai. 11.*), kterýmižto skutky (dary) dům Syna božího, to jest církev se udržuje. *Sv. Aug.* Sedmi stupněmi k bráně se postupuje, poněvadž se nám sedmerou milostí Ducha sv. přístup ku království nebeskému otvírá. *Sv. Řeh. V.* Vypravuje se v písmě sv., že kázal Bůh Mojžíšovi, aby do stánku úmluvy byl postaven veliký zlatý svícen, s něhož by sedmero lamp ustavičně světlo rozšiřovalo. *Sv. Isidor a Cyril Jer.* praví, že by tento zlatý, sedmiramenný svícen se svými sedmi lampami Ducha svatého a sedm jeho darů značil. *Sv. Frt. S.*

Obrazy. Proto se Duch sv. zobrazuje holubicí, proto ohněm, poněvadž všecky, jež naplňuje, i holubičf sprostností činí tiché, i ohněm horlivostí plápolající. *Sv. Řehoř V.* Proč v ohni Duch sv. se zjevil? Pro rychlé pohnutí mysli; však nejen pro to samé: ale jakož oheň bodláčí spálí, tak i Duch sv. hříchy ruší. *Sv. J. Zl.*

V kom přebývá? Že v těle přebývá duše, stvrzují živí smyslové těla: že v duši přebývá Duch sv., stvrzuje duchovní život. Ono se poznává zrakem i sluchem; toto se poznává z lásky, pokory a z ostatních ctností. *Sv. Brnd.* Pod tou výminkou zůstává Duch sv. v tom, jemuž se sdělí, jest-li že v úmyslu svého znovuzrození setrvává; jinak-li tomu, pryč se ubírá, tak ale, že se k němu opět vrací, když se napraví. *Sv. Ambž.* Vyvrz ducha světa tohoto, aby přijal Ducha božího. *Sv. Aug.* Vizte, čeho se máte varovati, čeho se obávati. Stávat se, že některý úd od těla oddělen bývá, — ruka, prst, noha; — zdaž následuje duše úd odsečený? Při těle jsa, žil; oddělen život ztrácí. Rovněž jest člověk kat. křesťanem, když v těle, v církvi žije; oddělen stává se bludařem: údu odříznutého Duch sv. nenásleduje. Chcete-li tedy z Ducha sv. žíti, lásky se držte, pravdu milujte, po jednotě touhu mějte, abyste vešli ve blaženou věčnost. *Týž.*

Duch, duše lidská v. i péče o duši.

Bůh stvořil člověka neporušitelného a k obrazu podobenství svého učinil ho. *Sir.* 17. Chrám boží jste a Duch sv. přebývá v vás. *I. Kor.* 3. Kdo rozsívá v duchu, z ducha žíti bude život věčný. *Gal.* 6.

Co Bůh jest celému světu, to duše jest veškerým údům našeho těla. *K.* Duše lidská jest světlo, jež samým světlem božským bylo rozžehnuto. *S. Tom. Ak.* Duše jest tělu tolik, co svítilně světlo, co slunce všemu světu. *Lobetius.* Duše jest zrcadlo, v němž se odráží světlo samého Boha. *Sv. Max.* Tělo podobá se nástroji, duše pak zastupuje místo umělcovo. *Sv. Iren.* Cena podobizny jest v podobě s osobou: tak i cena duše záleží v podobě s Bohem, jehož jest obrazem. Neplatí skořepina, ale jádro, a tělo jest obalem, skořápkou duše. *Lhr.* Není žádného paláce, jenž by tak krásný a stkvělý byl, jako svatá, čistá, ctnosti zcela oddaná duše a tento její drahokam tím krásněji se stkví, čím její ctnosti jsou větší a vznešenější. *Sv. Terés.* Poznej se duše milá, nebo nejsi ze země; ale Duchem božím jsi učiněna. *Sv. Ambrož.* Duše věřícího jest pravý chrám Kristův; ji tedy okrašluj, jí dary přinášej, v ní Krista přijímej. *Sv. Jar.* Jako něco drahého maje v rukou, silně to držíš: tak máš s Davidem říkati: V nebezpečenství jest postavena

duše má, o Pane; vždycky ji tedy v rukou svých nosím a na přikázání tvá nezapomínám! *Sv. Fr. S.* Leží-li železo, kazí se a rez je šírá; užívá-li se ho, jest pěkné a světlé, přináší užitek mnohý. Podobně to též s přirozeností lidskou a s našimi duchovními vlohami: lenivostí, pokojem bývají zničeny, pokaženy; jest-li že jich ale užíváme, jsou nám ku prospěchu a bývají zachovány. *Sv. J. Zl.* Duši-li zanedbáváme, nebude nám lze ani těla chrániti. Nebo není duše pro tělo, ale tělo učiněno pro duši. *Týž.* Nechtěj v přímém těle křivého nositi ducha. *Sv. Bernd.* Mnozí mají mrtvé duše v těle živém. *S. Aug.* Stůně-li tělo naše, podnikáme a neseme všecko, abychom se uzdravili; je-li ale duch náš nemocen, tu váháme a odkládáme. *Sv. J. Zl.* Padne-li dobytče, najde se, kdo by je pozdvihl; klesá duše a není, kdož by ruky podložil. *Sv. Bernd.* Duše nejdražší zboží. *Přisl.*

Tvá duše více ceny má,
než zlato, stříbro krásy dá. *N.*

Důvěra v Boha, v sebe a v lidi.

Zlořečený, kterýž doufá v člověka a kterýž klade tělo za rámě své a od Hospodina odstupuje srdce jeho. — Požehnaný muž, kterýž doufá v Hospodina. *Jerem. 17.*

Nemáť se veliká důvěra zakládati v člověku křehkém a smrtelném. — Kteríž dnes na tvé

straně jsou, z jitra tvoji nepřátelé býti mohou, jako vítr se mění. Protož všecku svou důvěru na Boha skládej. *B. T. Kp.* Dokud člověk lidskou pomoc má, nesmí se boží pomoci dovolávati; což bylo by Boha pokoušeti. —

Kdo v sebe příliš důvěřuje, jest jako slepec, jenž domnívá se, že mu netřeba vůdce a sám sobě zůstaven, sem tam se potácí. *K.* Kdo jen sám v sebe důvěřuje, stojí na jedné noze a chtěje skákat, často padá. Kdo pak v Boha svou důvěru skládá, stojí pevně a kráčí bezpečně na cestě ctnosti k svému povolání. *K.* Viz i *naděje*.

Evangelium.

Evangelium jest dobré, radostné poselství o vykoupení Kristově neb o království božím (*Mat. 1, 14.*). Také se v písmě sv. nazývá slovo boží, slovo Páně, spasení, života věčného; kázání o kříži, zákon Kristův, zákon ducha svobody, tajemství království nebeského . . .

Předpisové sv. evangelia jsou pro nás navedením božským, jsou ku vzdělání naděje základem, k utvrzení víry sloupem, k zotavení srdce potravou, na cestě života veslem i pravidlem, k dosažení blaha záštitou. *Sv. Cypr.* Utíkám se k evangeliu, jako k tělu Kristovu a k apoštolům, co k radě církve. *Sv. Ign. A.* Evangelium, ono zrcadlo pravdy, nikomu nelichotí, nikoho neklame; v něm se na-

lézá každý takým, jakým jest: tak že dle něho není třeba třásti se strachem, kde k strachu není příčina, aniž ku plesání, kdo se dočinil zlého. — Vzhledejme do něho tak, abychom z toho prospěch měli, opravujíce dle něho, něčeho-li na sobě shledáme, co potřebuje opravy. *Sv. Bernd.* Evangelium stalo se pravou řekou rajskou, ježto veškerou církev, tento pravý pozemský ráj, nebeskými myšlenkami, zbožnými úvahami a božským potěšením svlažuje a zúrodňuje. *Sv. Fr. S.*

Faleš, klam, pokrytství, podvod.

Člověk pokoje mého, v němž jsem doufal a kterýž jídal chléb můj, pozdvihl paty proti mně. *Žlm.* 40. Lahodnější jsou nad olej řeči jeho a onyť jsou jako střely. *Žlm.* 54. Aj pracoval bezbožník ku porodu nespravedlnosti, počal bolest a porodil nepravost; upadl do jámy, kterou byl udělal. Obrátí se bolest na hlavu jeho a na vrch hlavy nepravost jeho stoupí. *Žlm.* 7. Z jiskry jedné rozmáhá se oheň a od jednoho lstivého rozmáhá se krev (krve prolití). *Sir.* 11. Střela ranící jest jazyk jejich, mluví lest; ústy svými pokojně s přítelem mluví a tajně strojí úklady jemu. *Jer.* 9.

Jazyk člověka falešného podobá se noži z obou stran naostřenému. Mluví-li o pokoji, míní bouři. *S. Fr. S.*

Přísl. Falešný jako kočka z předu líže, pozadu škrábe, — Pod sladkým medem tráví jedem.

— Jest tichý, ale lichý. — Mluví přímo, dělá křivo. — Ústa líbá, vlasy rve. — V oči chválí, za očima haní. — Slovy stele co lípa a skutky píchá co jalovec. — Jsi falešný jako Jidáš, upřímnosti v srdci nemáš. — Slovy krev pro tebe cedí, Jidáš mu však z očí hledí. — Horší jazyk falešníka, nežli kopí bojovníka. — Falešný nebude bez pomsty. — Kdo komu jámu kopá, sám do ní padá.

Jazyk, řeč.

Zlato a množství kamení drahého a nádobí drahé jsou rtové umění. *Přísl.* 20. Jako město otevřené a bez ohrady zděné, tak jest muž, kterýž nemůže v mluvení zdržeti ducha svého. *Př.* 25. Zlato své a stříbro slej a slovům svým učiň váhu a ústům svým udělej uzdu rovnou. *Sir.* 28. Jako jablka zlatá na podnožích stříbrných, tak kdo mluví slovo v čas svůj. *Př.* 25. Jazyk pokojný strom života, ale kterýž nemírný jest, zetre ducha. *Př.* 15. V ústech bláznů srdce jejich a v srdci moudrých jsou ústa jejich. *Sir.* 21. Rána bičem působí modřinu, rána pak jazykem zdrobí kosti. — Mnoho jich padlo ostrostí meče, ale ne tolik, jako kteří zahynuli jazykem svým. *Sir.* 28. Polož, Hospodine, stráž ústům mým a dvěře vůkol rtům mým. *Žlm.* 139.

Jazyk jest sice malý úd, ale veliké věci pro-

vozuje. Aj, jak malý oheň veliký les zapálí! A jazyk jest oheň, veškerost nepravostí. *Jak. 3.*

Mocnát jazyka (řeči) je síla, že i snažení bedlivých posiluje, lenivé však a nedbalé vzbuzuje k ochotnosti. *Sv. Basil.* Též i velikého prospěchu přináší řeč a nezřídka pochází ze řeči ovoce nejskvostnější. *Sv. Bernd.* Jako po zpěvu pták a po zvuku kov se poznává, tak z řeči jeví se srdce. *Rodrg.* Jako chuť vody jakost půdy jeví, tak i jazyk vyzrazuje srdce. *L.*

Jako lékařové zdraví neb nemoc člověka pohleděním na jazyk skoumají, tak naše řeči jisté jsou znamením, jak bychom se na srdci měli. „Ze slov svých, dí Vykupitel, ospravedlněn budeš a ze slov svých odsouzen budeš.“ Kde nás bolí, kládeme ruku a co milujeme, o tom rádi mluvíme. *Sv. Fr. Sal.* Srdce podobá se plameni a slovo vodě, ježto z pramene se řine. Je-li srdce dobré neb zlé, snadno souditi ze slov, jež z něho vycházejí. *Sv. Bas.* Jako růže líbeznou vůni vydává, tak duše Boha plná nejraději o božských věcech rozmlouvá. *K.* Kdož jsou lehké mysli, jsou i lehkomyšní v řeči; nebo co lehkomyšlný duch počal, to i hned ještě lehkomyšlněji pronáší jazyk. *Sv. Bon.* Jako jed hmotný se do života pouští, tak jed duchovní ušima do srdce vklouzá a jazyk jej vylévající vražedníkem se stává. *Sv. Sal.* Jazyk proniká co šíp, vzdaluje přátele, množí nepřátele, plodí

sváry, rozsívá nesvornost, jednou ranou poraňuje a usmrcuje mnohých. *Hugo.*

Řeč marná a prázdná svědek bývá marného a prázdného myšlení. Jazyk pronáší mravy člověka. Jaká řeč tvá, takovýs člověk. Z hojnosti zajisté srdce ústa mluví. Od zbytečných a marných řečí zdržuj tedy jazyka svého. Sv. Isid. Náhlí přívalové škodu přinášejí a člověk, příliš mluvny a žvavý, nemoudrost svou pronáší. Umění učí lidi skrovně mluvit. Mluvit dlouze a obšírně jesti bláznovství. A protož v řeči míru zachovej. Týž. Tlachavost jest velmi zlá nepravost, nelíbí se Bohu ani lidem; třeba tedy, aby obřezán byl jazyk, t. j. abychom jen málo a co prospívá, mluvili. Sv. Bon. Mnohé mluvení nebývá bez hříchu: řeka rozvodněná rychle zachvacuje a pojímá v se bahno i bláto. Sv. Isidor. Sluch dala přirozenost zvířatům mnohým, řeči nedala než člověku rozumnému, aby tím zjevno bylo, že řeč má rozumnou býti. Sv. Tom. Ak. Sluhu vzdorného zavíráš a necháváš postiti: to čiň i s jazykem štěbetavým. L. Dříve než polykáš, pokrm žvýkáš: tak dříve přemysli, co mluvit chceš. L. Šíp vystřelený a slovo promluvené více se nevrátí. K. Šetři slovy jako lakomec penězy. K. Jako dveře uzamčené jen pravým klíčem lze otevřít: tak neotvírej úst bez klíče svého rozumu. K. Vojín tasí meč jen k rozkazu představených: ty užívej jazyka, když káže rozum a povinnost. L.

Přísloví: Jaký rozum, taková řeč. — Jaké srdce, takový jazyk. — Co na srdci, to na jazyku. — Čím srdce nadchnuto, tím ústa přetékají. — Seče řeč jako meč. Více bolí od jazyka, než od meče. — Mnoho hluku, málo zvuku. — Mnoho vřesku, málo vlny. — By lidé řeč kupovali, ne tak mnoho by mluvili.

Jeden Bůh.

Neníť (žádný bůh) tak svatý, jako jest Hospodin; nebo není jiného kromě tebe a není silný kromě Bůh náš. *I. Král.* 2. Já první a já poslední, a kromě mne není Boha. *Isai.* 44. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest; jeden Bůh a Otec všech. *Ef.* 4.

Jednoho jen krále mají včelky, jednoho jen vůdce bravové; též stáda skotů jen jednoho pastýře: oč tedy více musí svět jen jednoho vládce míti, který svým rozkazem vše drží, svou moudrostí vše spravuje a svou mocí božskou vše vykonává. *Sv. Cypr.* Jako vojsko má jednoho vůdce, loď jednoho ředitele: tak jeden jest světa stvořitel, jenž všem rozkazuje, všecko řídí a dokonává. *Lakt.* Jako nemožno, aby dva králové v tomže čase na tomže seděli trůnu: tak nelze mysliti, aby někdo jiný s Bohem trůn velebnosti a slávy jeho sdílel. *K.* Jako jedno slunce zemi osvětluje a zahřívá: tak jeden jest Bůh, jeden světa Stvořitel. *K.* Jako v těle lidském jediná jest duše: tak jediný

jest Bůh, jenž všecko řídí a zachovává. *K.* Zrady se dopouští, kdo jiného kromě pravého mocnáře za pána země uznává; a kdo srdce své tvorů zadává místo Boha stvořitele, neměl by urážeti, hněvati jediného světa stvořitele a Pána? *K.*

Jednomyslnost, jednota v. i svornost.

Hle, jak dobré a jak utěšené, když přebývají bratři v jednotě: skvostné jako masť na hlavě, kteráž sstupuje na bradu Aronovu, jako rosa Hermonu, kteráž sstupuje na horu Sion. *Žalm. 132.* Ve třech věcech má zalíbení duch můj . . ., svornost: bratři, milování bližních, a muž i žena dobře se snášející. *Sir. 25.* Usilujte zachovati jednotu ducha ve svazku pokoje. *Ef. 4.*

Jako články ne o osobě, nýbrž ve spojení činí řetěz: tak v spolupůsobení lidí mnohých záleží jednota. *K.* Jsou-li na harfě všechny struny naladěny, líbezné zvuky vydává; jedna-li jen struna povolila, celý souhlas se ruší: tak bývá v domě, kde více lidí přebývá pohromadě. *Orig.* Krásný obraz jednoty jsou čápové, jižto společně se pasouce střídavě jeden po druhém stráž drží. *K.* Lidé se podobejte očím: jak medle jedno se pohne, hned to činí i druhé. Taková ve všem společném jednání má panovati svornost. *K.*

Ježíš Kristus.

Ježíš Kristus včera i dnes, On i na věky.
Žid. 13. Jáť jsem alfa i omega, počátek i konec.
Jan 11.

Na počátku bylo slovo. *Jan 1.* Kristus jest obraz Boha neviditelného, prvorozený všech stvoření. *Kol. 1.*

Vyjde prut z kořene Jesse a květ z kořene jeho vystoupí. *Is. 11.* Já jsem kořen a rod Davidův, hvězda jasná a jitřní. *Zjev. 22.* Já jsem dvéře. Skrze mne, vejde-li kdo, spasen bude. *Jan 10.* Já jsem cesta, pravda i život.

Obrazy Krista představující v písmě sv.: Abel spravedlivý, Isak poslušný, kněz Melchisedech, Josef egyptský, had měděný na poušti.

Pán Ježíš není syn člověka, ale Syn boží, jenžto v podobizně a v těle se zjevil. *S. Barnab.* Tak jako syn lidský jest člověk a má přirozenost svého otce: tak i Ježíš od Boha od věčnosti zplozen má přirozenost svého božského Otce. *N.* Rostlina z téhož semene neb kořene, předce rozdílná jest od té, z níž byla pošla, ačkoliv je téže přirozenosti: tak Syn boží co osoba rozdílný jest od Otce, však jedné s ním přirozenosti. *S. Dion. Ar.* Jako rozumná duše s tělem spojená jediný je člověk: tak Bůh a člověk jeden jest Kristus. *S. Athan.* Jako blesk slunce pod mrak zašlého nezhasl, toliko jest zastíněn: tak tělo, které Syn boží na se vzal,

božství nezničilo, nýbrž jen v sobě ukrylo. *S. Ambž.* Příští Kristovo nemělo jiné příčiny, leč spasiti hříšníky. Odstraň neduhy, odstraň rány a není žádné příčiny k léčení. *Sv. Aug.* Lékař přišel k neduživým, Vykupitel k prodaným, k bloudícím cesta, k mrtvým život. *S. Brnd.* Slunce spravedlnosti vzešlo národům a světlo spásy k oblažení lidstva zasvitlo. *S. Cyp.* Kdo jest tak tvrdý, aby ho neobměkčila láska boží, tak člověka předcházející, že pro člověka člověkem býti ráčil. *S. Aug.* Zasluby Ježíšovy otevřely nám pokladnici boží, ješto nám vydobily práva ku všem milostem, kterýchkoli sobě přáti můžeme. *Sv. Lig.* Kdo miluje život, přede vším hlavy své šetří: tak přeješ-li sobě života věčného, Krista, duchovní hlavy, se drž; neboť jsi údem těla jeho. *L.* Kristus nechať jest tvůj život, tvá touha, tvůj zisk, všecka tvá naděje a odměna. Vyhledáváš-li cos jiného, než jediné Boha, utrpíš škodu a žádného pokoje nedojdeš. *S. Bonav.*

O Jesu, jenž jsi naše slast, dej sebe nám i rajskou vlast! *Sv. Brnd.*

Jmeno Boží.

Kdožkoli oslaví mne, oslavím ho: kteří pak potupují mne, budou zavrženi. *I. Král.* 2. Velikýť jest Hospodin a chvály hodný příliš a velikosti jeho není konce. *Žlm.* 144. Nebo vyvýšeno jest jmeno

jeho na věky. *Žlm.* 148. Vcházejte do bran s jeho díkyčiněním, do síní jeho s chválami. — Chvaltež jmeno jeho. *Žlm.* 99. Protož obětujme Bohu oběť chvály vždycky, to jest ovoce rtů, vyznávajících jmeno jeho. *Žid.* 13. Oslavujte a noste Boha v těle svém. *I. Kor.* 6.

Mluv o Bohu, jako o Bohu, s největší uctivostí. *Sv. Fr. Sal.* Což nevíte, kdo jest Bůh a jak má jmenován býti? Mluví-li se o některém vážném muži zle, říkáme takovému: Prvé, než o něm budeš mluvit, vymej ústa svá! A naproti s Tím, jenž jest vší úcty hoden, před Nímž démonové se třesou, s Tím zacházíme s nejdrzejší lehkomyšlností. *Sv. Jan Zl.* Kdo skvostným šatem jest oděn, chrání se bedlivě všeho, čím by ho mohl poškrvniti: tak kdo Boha má v srdci, vystříhá se všeho, čím by mohl zneuctít i jeho jmeno. *K.*

Jmeno Ježíš.

Bůh povýšil ho a dal jemu jmeno nad všeliké jmeno, aby ve jmenu Ježíše každé koleno klekalo nebeských, zemských i pekelných. *Fil.* 2.

Jmeno Krista vyznačuje jednotu osoby v dvojí přirozenosti; vyznačuje též důstojnost královskou i kněžskou i plnost milosti. *Sv. Jan Dam.* Toto jmeno, jak sladké, jak líbezné jest! Toť nebeský balsam, kterýž hojí všecky rány duše naší. To jest to nejsvětější jmeno, jenž anděla oblažuje,

člověka k spasení přivádí a ďábla třesením naplňuje. *Sv. Fr. S.* O jmeno slavné, vyvolené, jmeno převznesené a vyvýšené na věky! Toť v pravdě olej, kterýž vyjasňuje tvář člověka. *S. Brnd.* Nic tak neskrocuje naše žádosti, jako jmeno Ježíš. *Týž.* O Ježíši, jmeno sladké, sladší nade všecka jmena svatých. — Tys cesta spravedlivých, sláva blahoslavených, naděje potřebných, spása nemocných, milovník nábožných a utěšitel všech zarmoucených. *Bl. T. Kp.* Nikdo nevejde do království božského, kromě kdo přijme jmeno Syna božského. Syn boží sám jest přístup k Bohu (*Jan 10, 9.*); jinak tedy žádnému není lze Boha dojíti, leč skrze Syna jeho. *Hermas.*

O květe Panny, Ježíši,
Ty lásko naše nejvyšší,
buď Tobě dána božská čest,
a království, jenž věčné jest.

Jmeno dobré v. i čest, pověst.

Lepší jest jmeno dobré, než bohatství veliké. *Přisl. 22.* Světlo očí obveseluje duši: pověst dobrá roztučňuje kosti. *Přisl. 15.* Péči měj o jmeno dobré; nebo to zůstane tobě spíše, nežli tisíc pokladů velikých a drahých. *Sir. 41.* Lépe jest mi umřít, nežli aby kdo chválu mou vyprázdnil. *I. Kor. 9.*

Lepší zajisté jest dobré jmeno, než všeho světa rozkoše. *Sv. Frnt. Sal.* Pověst činí ctnost skvě-

lepší, ačkoli ne větší. *Sv. Bernd.* Jako stromové listí mnohonásobně prospívá nejen k okrase stromu, ale i k zachování ovoce: tak i dobré jmeno a dobrá pověst, byť sama v sobě nemnoho platila, jest nicméně velmi prospěšna; nebo netoliko náš život šlechtí, ale také k ochraně a zachování našich ctností velice napomáhá. *Sv. Fr. Sal.* Kdo pro zachování dobrého jmena nemírně horlí, podobný jest tomu, kterýž, když co nejmenšího cítí na zdraví, hned lékův užívá, čímž chtěje sobě pomoci, ještě se více pokazí. Tak i na pověsti své příliš nedůtklivý dokonce ji trátí, když proto nevole a sváry zbuzuje a zlost utrhačů popuzuje. *Týž.* Přílišná bázeň o ztrátu dobrého jmena jest znamením, že jeho základ — chvalitebné chování — nepevně stojí. Města na velikých řekách, majíce dřevěné mosty, při každém rozvodnění o jich stržení a uplynutí se obávají; ne tak města, opatřená mosty kamenými. Tak i duše, na pravé křesťanské dokonalosti založené, málo sobě podrývání a týrání jedovatých jazyků všímají; kteří jsou ale v dobrém chování churaví a v pobožnosti křehcí, ti pro každé protivné slovíčko se třesou a nepokojí. *Týž.* Dobrá pověst a poctivé jmeno jest toliko jakési domovní znamení, kde ctnost bydlí; protož ne tak pověst, jako ctnost má nade všecko a všudy vážena býti. *Týž.*

Přísloví: Dobré jmeno nejdražší poklad, nejlepší dědictví. — Není člověk ten, aby se líbil

lidem všem. — Ani Bůh nemůž všem vyhověti.
— Čiň dobře a právě, neboj se císaře, ani krále.

Drahý klenot v světě jest,
zachovati sobě čest.

Máš o čest svou péči mít,
ji si nedat žádným vzít.

Chceš-li v světě míti čest,
mnoho se ti skytá cest;
však jen jedna můž se zváti
pravou, sic: se Boha báti.

Hádání v. pověra.

Hana, pohanění, potupa.

Jako vnitřnosti smrdutých lidí vyřihují a jako krocťva uvedena bývá do klece a jako srna v osidlo: tak i srdce pyšných a jako vyzvědač, vida pád bližního svého. Dobré zajisté ve zlé obra-
cuje, úklady činí a na zvolené vloží poskvrnu. *Sir.* 11. Kdo hází kamenem na ptáky sežene je: tak i kdo pomlouvá přítele, ruší přátelství. Ote-
vřel-li bys na přítele ústa smutná, neboj se; jest zajisté smíření; kromě pohanění, vytýkání a pýchu a pronešení tajnosti a rány lstivé: pro všechny ty věci uprchne nepřítel. *Sir.* 22. Jejichž ústa jsou plná zlořečení a hořkosti. *Řím.* 3.

Děje-li se ti pohanění, rozvaž, zdaž jsi se něčeho dopustil, co by zasluhovalo pohany. Nic-li takového jsi nezpáchal, pohanění za dým pokládej.

S. Nel. Pamatování křivd působí smrt, zapomínání jich ale život věčný. *Herm.*

Přísl. 1. Kdo cti nemá, jinému ji nedá. — Pes neumí než hafati. — Pes štěká, ale měsíc neraní. — Pes psa hryze a oba nešlechtní. — Nepohrdej nikým: malý slavík, ale ostrý dráp; malá jehlička, ale píchnutí bolí.

Hloubání v. tajemství.

Hněv, zlost.

Tichý jest kámen a vážný písek, ale hněv blázna těžší jest nad obé. Hněv nemá milosrdenství a ani prudká prchlivost, a útok popuzeného kdo bude moci snést? Jako uhlí mrtvé při uhlí řeřavém a dříví při ohni, tak člověk hněvivý vzbuzuje sváry. *Přísl. 26.* Budeš-li dmýchat na jiskru, roznítí se: pak-li na ni plivneš, uhasne: a obé to z úst pochází. *Sir. 28.* Hněvejte se a nehřešte; slunce nezapadej na hněvivost vaši. *Ef. 4.* Lepší jest muž, vítězí nad hněvem, než kdo dobývá měst. *Přísl. 16.*

Hněv žalost za sebou vodí. — Prchlivost člověka oslepuje. — Malý hrnek brzo překypí. — Oheň ohněm nezhasíš, ani olejem. — Zuřivému nože (příčiny) nedávej. — Hněvati se lidsky, a zlost chovati ďábelsky. — Kdo hněv svůj podmaňuje, statečnost dokazuje. *Přísl.*

Škodný a hanebný. Hněv jest jaksi okamžité bláznovství. *Sv. Basil.* Hněv jest oheň prudký, všechno zžírající; neboť i tělo ničí a duši kazí, každého čině odporným, potupy hodným. Hněv jest jakési opilství, ba těžší nad opilství a bídnejší nad ďábla. *Sv. J. Zl.* Ani lev, nižádná ještěřice nemůže vnitřnosti tak rozsápati, jako hněvivost. Ne toliko škodí ona tělu, alebrž podvracuje též zdravotu duše: všechny síly její trhá a pohlcuje, činíc ji ke všemu neschopnu. *Týž.* Co v jedovatých zvířatech jed, to jest v člověku hněv. *Sv. Basil.* Voda-li pokojně a tiše stojí, můžeme v ní obraz svůj spatřiti; však i hned zmizí, když se voda pohne neb zkalí. Podobně jest to s duchem lidským. Jen když jest tichý, pokojný, můžeme cos právě zřít a posoudit; je-li pak hněvem pobouřen, nelze právě souditi ani jednati. *Sv. Dam.* Jako kouř oko kalí, že nic před sebou nevidí; tak rozum hněvem se zatemňuje, že nechápe, jak se prohřešuje. *Arist.* Jako při bouři mořské pro veliký hluk jeden druhého neslyší a nemá času k rozbírání moudrosti: tak jest i v hněvu. *Sv. Zl.* Jako v mlze všecky předměty zdají se většími býti: tak v hněvu křivdy nám učiněné v mysli se zveličují. *N.* Jako vápno málem vody navlažené syčí; tak lidé hloupí nepatrnou urážkou hrozně se rozpalují a soptí. *N.* Pes hryze kámen po něm hozený: hněvivý chladí zlost svou na věcech bezživotných a tváří se jako bláznivý. *N.* Jako jiskra houbu, tak hněv

srdce roznítí. *N.* Jako červ kořen rostliny hryze, že usychá, hyne: tak hněv život lidský užírá. *K.* Jako včela bodnutí ztrátou žíhadla platí: tak hněvivý svou zuřivostí sám si nejvíce škodí. *K.*

Chraň se. Srdci čistotnému hnusí se příbytek nečistý: tak Bohu srdce hněvem poškrvněné. *L.* Varujme se hněvu, který rozum dusí, míru spravedlnosti nezná, pokoj ducha ničí, pravdu nohama šlape. *Sv. Aug.* Mnohých nepravostí dveřmi jest hněv; zavři dvěře tyto a mnohým nepravostem zamezil jsi přístup k sobě. *Sv. Jar.* Hněv odložen mírní se; pronešen ale víc a více se rozněcuje. *Beda et.* Hněv u přirovnání k zášti mrvou jest; avšak mrvu-li udržuješ, břevnem bude; jest-li však ji vyvrhneš, nic z ní nepojde. *Sv. Aug.* Jako ocet nakazí nádobu, je-li v ní po delší čas; rovněž pokazí srdce i hněv, trvá-li do dne druhého. *Sv. Basil.* Hněv vychází jako proutek a hned v sochor vyrůstá, ano přes jednu noc v tvrdý magnet se obrací. *Sv. Fr. Sal.* Hněv jest oheň, jenž potřebuje potravy. Ohni podpalu neposkytuj a zlo hned udusíš. *Sv. Zlat.* Po-daří-li se ti moudrým duchem hořký kořen hněvu vyhubiti, mnohé sítě hříchu s tímto počátkem snadno zničíš. *Sv. Basil.*

Přísloví: Hněv a zlost, škodlivý je host. — Prchlivost člověka oslepuje. — Člověk hněvivý zuří jako lev, trhá sebou jako na řetěze. — Oheň ohněm neuhasíš, zuřivému nože nedávej. —

Hněvati se, jest lidsky, ale mstu chovati, jest dábelcky.

Z neskročené hněvivosti
plyne hříchů, bídy dosti.

Kdo se zlobí, cti a zdraví,
těž i míru sám se zbaví.

Horlivost pro Boha v dobrém.

Horlivost domu tvého strávila mne a hanění hanějících tě na mne připadla. *Žalm. 68.* Svadl jsem z horlivosti své, že zapomněli na slova tvá nepřátelé moji. *Žalm. 118.* Oheň přišel jsem pustit na zemi a co chci? jediné aby se zapálil. *Luk. 12.* V pečování buďte neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící. *Řím. 12.* O bys studený byl nebo horký; ale že jsi vlažný, počnu tě vyvrhovati z úst svých. *Zj. 3.*

Hněv pobuřuje a znepokojuje duši více, než ostatní náruživosti; časem ale velmi bývá prospěšným, mírně-li ho užíváme proti těm, kdož něco nepravého nebo nešlechtného páchají. *Sv. Diad.* Kdo máje příčiny, nehněvá se, hřeší; neboť nerozumná shovívavost rozsívá nepravosti, živí nedbalost a netoliko zlých, ale i dobrých k hřešení vybízí. *Sv. J. Zl.* Horlivost tvá nechať prvé působí na tebe a takto rozehrán, jiných rozhřívej jako oheň, což bližšího, prvé a pak, co vzdálenějšího, zahřívá. *Sv. Bonav.* Láska tvou horlivost rozněcuj;

věda nechť ji řídí, stálost ať ji sílí; buď vroucí, buď obezřetná, buď nepřemožitelná. *Sv. Brnd.* Kdo sedá na koně ohnivého, vydává se v nebezpečenství, že spadne a zláme si vaz a nemoudrá horlivost bez lásky podobá se slepému, divokému koni. *N.*

Přísl.: Úsilím a prací nebe koupíš. — Napřed se mlátí, potom platí. — Nejde napřed nebe, ale zásluha.

O duši svou péči měj,
více ji než těla dbej.

Horlivost ve službě boží
zásluby tvé v nebi množí.

Hospodárnost v. šetrnost.

Hospodář, hospodyně.

Páni, co jest spravedlivého a slušného, prokazujte služebníkům, vědouce, že i vy Pána máte na nebi. *Kol. 4.* Kdo odjímá chléb v potu dobytý, jest jako ten, kdo zabíjí bližního svého. *Sir. 34.* Píce a hůl a břímě oslu: chléb a kázeň a práce služebníku. *Sir. 33.* Nebývej jako lev v domě svém, podvracuje domácí své a utiskaje poddané sobě. *Sir. 34.* Jakou měrou měřiti budete, takovou bude vám zase odměřeno. *Mat. 7.*

Pán příkladný, poddaným živé právo. — Jak veliké hodiny ukazují, tak malé se po nich spravují. — Pán dobrý za otce stojí. — Muž v domě hlavou a žena duší. *Přísl.*

Pravý hospodář přidržuje všecku čeleď, rovně jako své dítky, k službám božím, k ctnostnému životu a k zalíbení se Bohu. *Sv. Augustin.* Nechať každý hospodář uzná, že jest v domě jaksi kazatelem a že i pod tímto jmenem jest povinen otcovskou lásku rodině své. *Týž.* Každý může, pokud jen chce, býti učitelem bratří svých. Ty nemůžeš vyučovati všecken lid, ale můžeš napraviti čeládku svou. A těchto žáků není nad sílu tvou a vyučování jich nepřevyšuje míru vědomostí tvých; anobrž ty je můžeš mnohem snáze přivésti k řádnému rozumu, než kazatel. Tento bývá jednou neb dvakráte u vás ve sboru; ty ale můžeš choti, dítkám i čeledi své i večer i u stolu i po celý den dávati dobrá naučení. *Sv. Zl.*

Hostinnost.

Bůh činí soud sirotku i vdově, miluje také příchozího a dává jemu živnost i oděv. I vy tedy milujte příchozích, nebo i vy byli jste příchozí v zemi egyptské. *V. Mojž. 10.* Kdož vás přijímá... *Mat. 10.* Hostem jsem byl a přijali jste mne. *Mat. 25.* Nejmilejší, věrně děláš, cožkoli činíš bratřím přespolním, kteřížto svědectví vydali o lásce tvé před obličejem církve, kteréžto, dobře čině, doprovodíš, jakž hodno Boha. — Neboť pro jméno jeho vyšli. — Mámeť tedy my takové přijímati, abychom byli spoludělníci pravdy. *III. Jan.*

Jakou mzdu má, kdo pro Boha putuje, takovou odplatu má, kdo poutníka přijímá a oba se stávají rovni: i ten, kdo pro Boha občerstvuje, i ten, kdo se pro Boha namáhá. *S. J. Zl.* Hostinnost jest u Boha v tak veliké milosti, že ani nápoj studené vody odměny prázden není. Víš, že Abraham hosti hledaje, Boha pohostinu přijal; Lot že anděla hostil. Odkud víš, že ty, přijímaje člověka, nepřijímáš Krista? *Sv. Ambrož.*

Prísloví: Host do domu, Bůh do domu. — Staročeská byla ctnost: rád byl viděn v domě host.

Hřích prvotný neb dědičný.

Đábel byl vražedníkem (lidí) od počátku. *Jan 8.* Jho těžké na syny Adamovy ode dne, v němž vyšli z života matky své, až do dne pochování svého do země matky všech. *Sir. 40.* Protož jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět přišel a skrze hřích smrt: tak na vsecky lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili. *Řím. 5.* Jakož v Adamovi všickni umírají, tak skrze Krista všickni obživeni budou. *I. Kor. 15.*

My všickni pošli z přirození porušeného, poskvrny nečistoty své na čele nosíme. *Svatý Augustin.* Bez hřichu nikdo se nerodí; nebo pokudž hvězdy v očích božích nejsou čisty, kterak by mohl býti čistým červ a shnilotina? *Sv. Jar.* Dle zdravého rozumu nic nemožno není, že lidská přirozenost,

původně čistá, hříchem se pokazila a že zkáza tato dále se rozlézá. Semeno, jež sebral zahradník, dobré býti může; nějak-li se ale zkazilo, toto jeho porušení i v bylinách z něho vyrůstajících se na jevo dává. *Zahradník*. Člověk ztrativ hříchem svou důstojnost, jako by do bláta upadl, obraz boží na sobě poškrábal. *K.* Jako vady a nemoci rodičů na dítky přecházejí: tak hřích prvních rodičů přešel na všechny potomky. *K.* Jako údové těla zároveň s duší hřeší: tak všickni lidé v Adamu zhřešili. *K.* Jako nádoba načichlá kazí tekutinu, ježto byla do ní vlita: tak tělo hříchem nakažené obleklo smrtelnost. *K.* Jako strom planý nemá ovoce lahodného: tak člověk, byv hříchem porušen, nemůže sám ze sebe něco dobrého mysliti nebo činiti. *K.* Jako kámen svou tíží k zemi padá: tak následkem hříchu dědičného jsme náchylni k zlému, což je tělesné, zemské. *K.* Jakkoli hřích dědičný na křtu se odpouští, předce zůstávají některé pokuty. Had, jenž první rodiče uštknul, vyňav zuby, předce něco jedu v ráně zanechal. *Sv. Jarolim*. Z hříchu dědičného nevytrhuje nás ani přirozená moc, ani litera sv. Zákona, nýbrž jedině víra Ježíše Krista, Syna božího, který přišel, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo. Za bezbožné umřítí ráčil, sebe samého za nás obětovav (*Ef. 5. 2.*); obětování a oběť Bohu k vůni lícivé. *Svatý Fulgenc.*

Hřích skutkový a hříšník.

Hřích nazývá se v písmě sv. nepřátelstvím božím (*Řím. 8., Jak. 4.*), temností a skutkem ďábla (*Jan 3.*), skvrnou těla i duše (*II. Kor.*), nespravedlností (*Tit. 2.*), neposlušenstvím (*Ef. 2.*), ohavností (*II. Mojž. 34.*). Cesta bezbožných jest tmavá; nevědí, kde klesnou. *Přisl. 4.* Zlého zajisté zlý život nad smrt blázna. *Sir. 22.* Lev vždycky číhá na lov, tak hříchové na ty, kteří páší nepravost. *Sir. 27.* Jako meč na obě strany ostrý, jest všeliká nepravost a rána její nezhojitelná. *Sir. 21.* Aj, vichr Hospodinův, prchlivost vycházející, bouře padajících na hlavě bezbožných odpočívati bude. *Jer. 30.* Bezbožní jsou jako prach, kterýž zmítá vítr od svrchu země. *Žlm. 1.* Žádost, když počne, porodí hřích, hřích pak když jest vykonán, zplozuje smrt. *Jak.* Všelický strom, kterýž nenese ovoce, vyřát bude a na oheň uvržen. *Mat. 7.* Kdo hřeší, toho vymažu z knihy své. *II. Mojž.* Neotáhněte jha s nevěřícími; nebo jaké jest účastenství spravedlnosti s nepravostí? jaké jest společenství světla s temností? a jaké sblížení Krista s Belialem? *II. Kor. 6.* Nemýlte se: Bůh nebývá posmíván. Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti. Kdo rozsívá v těle svém, z těla žíti bude porušení. *Gal. 6.* Nechci smrti umírajícího, ale navratte se a živi budete. *Ezech. 18.*

1. *Co jest?* Hřích jest to, co věčnému zákonu

na odpor učiněno, neb promluveno aneb požádáno bylo. *Sv. Aug.* Hřích člověka jest nepořádek a převrácenost; to jest odvrácení od Stvořitele vznešenějšího a obrácení k věcem stvořeným, nižším. *Týž.*

2. *Pramen a zřůst.* Cokoli jest hříšného v řečech, skutcích, myšlenkách, nepochodí leč ze zlé žádosti a z nedovoleného v ní se kochání. Tomuto nedovolenému zalíbení když odpíráme, když oudů svých jako zbraní neposkytujeme, hřích v našem smrtelném těle nepanuje. *Sv. Aug.* Zlé myšlení plodí oblibování, libost rodí svolení, svolení pak skutek, skutek návyk, návyk nutnost, a takto bývá člověk v tyto vazby zapleten a jako nějakým nešlechtnosti řetězem spoután. *Sv. Isidor.*

3. *Tíž, ohavnost a záhubnost.* Tím-li (hříchem) odplacuješ Hospodinu? Zdaliž není otec tvůj, kterýž vládne tebou, učinil a stvořil tebe? *I. Mjž. 32.* Syny jsem vychoval a vyvýšil a oni pohrdli mnou. *Isai 1. Jer. 2.* — Cesta bezbožných jest tmavá; nevědí, kde klesnou. *Př. 4.* Jako meč na obě strany jest nepravost a rána její jest nezhojitelná. *Sir. 21.* Na cestě spravedlnosti život, ale cesta bludná vede k smrti. *Přisl. 12.* Nad hřích není nic hanebnějšího. Nic tak těžkého nenajdeš, jako hřích a protož jej slovem vyznačil Zachariáš (5. 7.) a David přirozenost jeho popisuje, dí: Nepravosti mé vzešly jako vody nad hlavou mou a jako břímě těžké obtíženy jsou nade mnou. (*Žlm. 37.*)

Sv. Jan Zl. Jedno toliko břímě nese velbloud, bohatec dvojí: Jedno vezdejších statků, druhé hříchů; první skládá při smrti, druhé i umíraje, chtěj nechtěj, podržuje, jestli že ho neodložil před smrti.

Sv. Bern. Takováť zaslepenost bezbožníků, že ani vrchy jaksi nevidí, o které si čelo urážejí, aniž chtějí spatřovat věci, kteréž jim v oči bijí.

Sv. Aug. Co je kouř oku tělesnému, to je hřích oku duše.

Lohr.

Ujímá se tichých (spravedlivých) Hospodin, ale hříšníky snižuje až k zemi. *Žlm.* 146. Spravedlnost zvyšuje národ, ale hřích bídné činí národy. *Přísł.* 14. Kdo rozsívá nepravost, žíti bude zlé věci. *Přísł.* 22.

Každý, kdo činí hřích, činí nepravost. *I. Jan* 3. Kdo činí hřích, z ďábla jest. *I. Jan* 3. Každý kdo činí hřích, služebník jest hříchu. *Jan* 8. Červ zlých neumírá, oheň nehasne. *Mat.* 9. Všeliký strom, který nenese ovoce, vyřát bude a na oheň uvržen. *Mat.* 7. Odplata za hřích jest smrt, ale milost boží život věčný. *Řím.* 6, 23.

Lidé zajisté, kdož upadli do hříchu, mnohem jsou nešťastnější, než upadlý mezi lotry, jelikož hříchové a nepravosti jsou nade všecky lotry ukrutnější. Hříchové nerozdírají toliko šatů, nezraňují toliko těla, nýbrž duše a nadělavše jí ran do tisíce, zůstávají pak ubohou v propasti bezbožnictví.

Sv. S. Zlat. Hříchové jako tvou vlastní zbraní proti tobě bojují; svými vlastními střelami raníš

se, vlastní tvoji šípové namíření jsou proti tobě; čím jsi hřešil, tím se tresceš. *Sv. Isidor*. Hřích jest hořkosti propast. *Sv. Makar*. Největší otroctví jest sloužiti nepravostem. *Boetius*. Kdo nepravostem se oddal, poddán jest mnoha pánům, takže sotva z otroctví vybřeде. *Sv. Ambrož*. Má-li kdo mocného soka, nemá nikdy pokoje; neboť se bojí, aby mu neuškodil: a kterak hříšník může býti pokojný, jenž má nepřítelem Boha, kterýž tělo i duši jeho může zahubiti? *Kotte*. Hříšník pošestilec jako Ezau právo prvorozenství za cetku prodal. *Týž*. Hříšník, jako hrob obílený. vnitř je pln hniloby. *Týž*. Hříšník spěje stále k svému zahynutí. *Týž*. Jako vnada na udici klame rybu, tak hřích člověka oklamává, rozkoší lákaje ho v záhubu. *Lohr*. Jako dým včely a puch holuby zahání: tak zapuzuje hřích Ducha svatého a jeho milost. *L*. Hřích vrhá člověka v nekajicnost a zoufalství, ježto bývá konec a odplata hříchu. — Podobát se hadu, jehož zimou skřehlého pocestný na prsou zahřál, však onen za vděk svého dobrodince uštknul a do smrti utlačil. *L*. Hřích jest meč ostrý, který srdce bodá a smrtné rány mu zasazuje. — Hřích jest koruna trnová, která bodá hlavu jeho. — Hřích jest bezedná propast mezi nebem a peklem. *L*.

4. *Chraň se a zanech hříchu*. Jako před tváří hada, utíkej před hříchy; pakli k nim přistoupíš, přijmou tě. *Sir. 21*. Odvrátte se od cest zlých. *Zach. 1*. Pilně ohledejme cest svých a navratte

se k Hospodinu. *Pláč Jer. 3.* Navratte se ke mně a navrátím se k vám. *Mal. 3.* První spása jest, hříchu se varovati druhá: káti se a nad odpuštěním nezoufati. *Sv. Aug.* Lépe jest ovšem hříchu se varovati, nežli jej napravovati. Lépe jest se hříchu vystříhati, nežli se ho káti, ježto nesnadno jest z hříchu povstati. *Sv. Isidor.* Jako nechceš požívatí jedu, abys neuškodil svému tělu: tak boj se hřešiti, abys neuškodil své duši a nezasloužil smrti věčné. *Beda.*

Jako hada škodného,
střež se hříchu mrzkého;
nechť jak se ti lahodí,
předce tobě uškodí.

Přísloví: Hřích ďáblu smích. — Dlouhý život mnoho hříchů. — Co tělu libo, duši žel. — Milé zlého počátky, leč konec žalostný. — Hříšná radost, plodí žalost. — Hříšné slasti vedou k propasti. — Jak si kdo ustele, tak si lehne. — Co si naseješ, to žíti budeš. — Hříšné slasti vedou k propasti. — Zlého se straň, jako hada se chraň. — Nedej jiskře ohněm býti; hled' ji záhy uhasiti. — Kdo chce hada umořiti, po hlavě ho musí bítí. — Jak se zhyzdíš jednou vadou, nesmyješ ji žádnou vodou. — Kdo jsi padl, opět povstaň. — Kdo se z hříchu svého kaje, za pokutu se mu klade.

Hřích je červ, jenž neumírá,
nýbrž pokoj duše sžírá.

S hřichem nechtěj nikdy hrát,
sic tě uštkne jako had. —

Co kdo sije, to i sklídí,
 nechť se tobě jak chce vidí;
 zle-li siješ, sklídíš zlé,
 trpko bude duši tvé.

Chceš-li ujít božských trestů,
 opusť zlou a hříšnou cestu.

Hřích vlastní a cizí.

Kdo hřeší proti mně, toho vymažu z knihy své. *II. Mojž. 32.* Jeden každý pro nepravost svou umře. Každý člověk, kterýž by jedl hrozen trpký, laskominy míti budou zubové jeho. *Jer. 31.* Syn neponese nepravosti otcovy a otec neponese nepravosti synovy; spravedlnost spravedlivého na něm bude a bezbožnost bezbožného bude na něm. *Ezech. 18.* Toto praví Pán: Běda těm, kteříž šijí polštáříky pod všeliký loket a dělají podhlavnice pod hlavu všelikého věku k polapení duší; a když polapili duše lidu mého, obživovali duše jejich. *Ezech. 13.* Kdo by pohoršil jedno z maličkých těchto, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho a on pohřben byl do hlubokosti mořské. *Mat. 18.*

Služebník, jenž zakopal hřivnu svého pána, nebyl sic proto pokárán; neboť, co mu bylo svěřeno, zase navrátil; ale že ji nehleděl pro pána zužitkovat, rozmnožit. Tak bude trestu vydán, kdo cizích hříchů se dopouští, že jiných nepo-

učoval, nenapomínal, netrestal . . . a takto jich viny se účastným stal. *Sv. Jan Zlat.*

Věz, nejen sám kdo hřeší,
ten na se tresty věší;
než také onen vinu má,
skrz koho jiný hřešívá.

Rozdíl hříchu.

Sedmkrát padne spravedlivý (a zase povstane), ale bezbožní padnou ve zlé. *Přísł. 24.* Což vidíš mrvu v oku bratra svého a v oku svém břevna nevidíš? *Mat. 3.* Vůdcové slepí, kteříž cedíte komára, velblouda pak požíráte. *Mat. 23.* Kdo ví, že bratr jeho zhřešil hříchem ne k smrti, modli se a budeť mu dán život. *I. Jan.* Kdo hřeší proti mně, toho vymažu z knihy své. *II. Mjž. 32.*

Hříchy, jež jsou u počátečníků lehké, pokládají se u mužů dokonalých za těžké. Neboť hřích se považuje za těžší, čím jest dokonalejší, kdo hřeší. Roste zajisté vina přestupku dle pořádku zásluh, a zhusta se prominuje začátečníkům, co se přičítá dokonalým. *Sv. Isid.*

Hřích všední.

Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir. 19.* Pro lenost sejde krov a pro mdlobu rukou kapati bude do domu. *Kaz. 10.* Kdo v mále jest nepravý, i ve větším nepravý jest. *Luk. 16.*

Poklesávát pohříchu dosti často v obydlí tomto plném neduhů, kdo jinak udatný boj vede. *Sv. Aug.* Hřích všední neusmrcuje sic, ale zraňuje duši. *Sv. Lig.* Buďsi jiskra sebe menší, musí hned býti uhašena, padne-li na cos chytlavého; též tak musí sebe menší zlé v duši býti udušeno; nebo, dopouští-li se mu růsti, zkazí nás jako oheň. *Sv. Jeron.* Z potoka bývá proud, z koule sněžní spousta, z jediné jiskry oheň a z malé chyby hřích těžký povstává. *Sv. Dam.* Jako z tenoučkových pramenů lano se sesoukává, tak opětováním hříchu všedního pevné osidlo duši se spřádá. *Sv. Zlat.* Kdo na přímé cestě klesá, snáze upadne na cestě nerovné: tak kdo malým pokušením podlehá, silnějším návalům sotva se bude moci ubránit. *Týž.* Často nepatrné uhnětení způsobí ránu nezhojitelnou; tak i chyby nepatrné mohou duši raniti smrtelně. *Týž.* Hřích těžký přirovnává se k smrti, všední k nemoci. Smrtelným hříchem se kera přičiňuje se ke kořenu, všedním pak kůra stromu se raní, takže strom churaví. *Sv. Vavř. Just.* Zrna písková jsou nepatrná a předce, dáš-li mnoho písku na lodi, konečně se potopí. Jak maličké jsou kapky dešťové, však naplňují řeky největší tak, že z břehů vystupují a vše vůkol zaplavují. Není-li se tedy obávati zhouby velikostí, jest se obávati množstvím těch hříchů. Nebojíš-li se jich, váže je, boj se, jich čítaje. *Sv. Aug.* Varujme se i menších skvrn duše; prach-li se nasadí, šat po-

kazí. *Sv. Isidor.* Chybí-li hřebík, ztratí se podkova, padne kůň; padne-li kůň, za své vezme i jezdec. *Ludv. Gran.* Dům zvetšely oznamuje zřícení své malou rozpuklinou; padnou skrovné částky, až celá budova se sesuje. *Týž.* Žádný člověk není tak dokonalý, aby v zahradě srdce svého nenalezl nějakého bejlí, ježto vypleti má. *N.* V světle slunečním jeví se prach, jehož v stínu patřiti nelze: tak před obličejem božím jest mnohdy nečisté, což nejbedlivějšímu pozorovateli zdá se býti čisté. *Lohr.* Kdo koho miluje, chrání se ho nejmenším rozhněvati, tak kdo miluje Boha, obává se hříchu všedního, jímž by se Bohu mohl znelíbiti. *Kotte.*

Příslaví: Z malé jiskry oheň vzniká. — Ne-
patrná jiskra i dům spálí. — Malý červ provrtá
veliký strom. — Nikdo není bez chyby; každý
má své škraloupy. — Kdo v mále se zpronevěřil,
zpronevěří se i v mnoze. — I v nejmenším ne-
dbalost způsobí ti škody dost.

Hříchové do nebe volající.

I řekl Hospodin ke Kainovi: Co jsi učinil?
Hlas krve bratra tvého volá ke mně ze země.
I. Mjž. 4. Křik Sodomských a Gomorrských roz-
množen jest a hřích jejich obtížen jest příliš.
X. Mjž. 18. Zdaliž slzy vdovy nestoupí na líce
a křik její na toho, kterýž je vyvádí? S líce za-

jisté vstupují až do nebe a Pán, jenž slyší, nebude se v nich těšiti. *Sir.* 35. Aj, mzda dělníků, kterouž jste jim zadrželi, křičí a křik jejich vešel v uši Pána zástupů. *Jak.* 5.

Hříchy, ač veliké a hrozné, vejdou-li ve zvyk, pokládají se buď za skrovné, buď za žádné, tak až, že se netoliko neukrývají, noprž i vychvalují a rozhlašují, když, jak píše Žalmista Páně, „hříšník chválen bývá v žádostech duše své a nešlechtný dobrořečen bývá.“ (*Žlm.* 9, 24.) Takováto nešlechtnost nazývá se v božských knihách také křikem neb voláním. (*V. Isai.* 5, 7.) *Sv. Aug.* Hřích s hlasem jest provinění skutkem; hřích pak také s křikem jest provinění, jenž se rozpustile a nevázaně páše. *Sv. Řehoř.*

Hříchů těžkých volá k Bohu hlas,
aby pomstil v příhodný je čas.

Hříchy proti Duchu svatému.

Tvrdé šije a neobřezaných srdcí a uší, vy se vždycky Duchu sv. protivíte; jakož otcové vaši, takž i vy. *Sk. ap.* 7.

Nezarmucujte Ducha svatého, kterýmžto znamenání jste k dni vykoupení. *Ef.* 4, 30.

Jakož se některá nemoc ze své přirozenosti jmenuje nezhojitelnou, poněvadž připravuje o to, čím by nemoc mohla vyléčena býti; jako když na př. zničí nemoc sílu přirozenosti aneb způsobí

ošklivost před jídlem a lékem, ač by od takové nemoci Bůh pozdraviti mohl: rovněž se praví, že jest hřích proti Duchu sv. neodpustitelným, jak dobu vylučuje, čímž se odpuštění hříchů stává. Tím se ovšem všemohoucnosti a milosrdnosti boží nezamezuje cesta k odpuštění a k uléčení, kterýmžto způsobem někdy jako zázračně bývají takoví ti duchovně nemocní uzdraveni. *Sv. Tomáš Akv.*

Ducha svatého kdo uráží,
vnuknutí si jeho neváží:
spasení si svoje stíží,
k Bohu pak se nepřiblíží.

Hříchové hlavní vesměs.

Hříchové hlavní jsou kořen a základ všech ostatních, protož jich přede všemi třeba se varovati. Poněvadž škodlivé byliny nedají se vymýtiti docela, nýbrž vždy znovu vyrůstají a se množí, leč i kořenů jejich dobudeš a vytrháš: taktéž i srdce tehdaž od hříchů se docela očistí, když se z něho vypudí všeliká nepravost, kteráž by mohla býti matkou a kořenem jiných. Důvod pak toho, že hlavními hříchy jsou, klade sv. Tomáš Akv. v lásce k sobě samému, z nížto co z všeobecného zřídla všickni hříchové vyplývají. Nebo každého hříchu dopouští se člověk ze žádosti nějakého dobra zdánlivého, kterážto žádost opět v lásce k sobě samému se zakládá. — Z této

lásky k sobě samému vyrůstá ono tré větví zlé žádosti, t. žádost těla, žádost očí a pýcha života (*I. Jan* 2, 16.) nebo jinak: láska tělesných rozkoší, láska bohatství a láska cti zevnější. Z lásky pak tělesných rozkoší povstává tré hlavních hříchů: smilstvo, obžerství, lenost; z lásky k bohatství pochází lakomství a z lásky cti rodí se pýcha. Ostatní dva: hněv a závist slouží vesměs zlé žádostivosti; neboť hněv povstává z toho, co někomu jest překážkou, že nemůže dosíci, čeho si žádá; závist pak, že někdo buď cti před námi obdržel, nebo bohatstvím má něco, čeho si sami žádáme. Záleží tedy každému, kdo se do blažené země ctnosti dostatí chce, na tom, aby hlavně proti těmto rekům, přístup k ní zamezujícím, bojoval. *Ludv. Gran.* Jestli že hřích neduh jest duše, jmenujeme pýchu zánětem mozku, lakomství závratí, smilstvo morem, závist žloutenicí, obžerství vodnatelností, hněv žlučnicí a lenost shnilou zimnicí duše. *N.* Lest činí člověka liškou, hněv lvem, ukrutnost hyenou, pýcha pávem, smilstvo opicí, vepřem, lakomství strakou neb krkavcem, závist molem neb kousavým psem, lenost volem a oslem. *N.*

Kdo je páchá, ten se s ďáblem bratří,
Boha věčně v nebi pak nespatří.

Hříchův odpuštění v. i pokání.

Jak daleko vzdálen jest východ od západu, tak Bůh vzdálil od nás nepravosti naše. *Žlm.* 102. Shladil jsem jako oblak nepravosti tvé a jako mhu hříchy tvé; vrať se ke mně, neboť jsem tě vykoupil. *Isai* 44. Očistím je od všeliké nepravosti jejich, kterouž hřešili proti mně. *Jer.* 33. Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás. — Přijměte Ducha svatého: kterýmž odpustíte hříchy, odpuštění jsou a kterýmž zadržíte jich, zadržáni jsou. *Jan* 20. Cokoli svážete na zemi, budeť svázáno i na nebi a cokoli rozvázete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi. *Mat.* 18.

Neprav: Příliš jsem zhřešil, kterak bych mohl spasení dojíti? Ty nemůžeš, tvůj Pán může a shlazuje hříchy tak, že po nich nezůstává ani stopy. Na těle to ovšem není možné, byť se i tisíckráté přičinil lékař a obkladky a prostředky přikládal na ránu; ránu sic zhojí, jizva ale zůstane. *Sv. Jan Zl.* Klíče odevzdal Pán církvi své, aby, což rozváže na zemi, bylo rozvázáno i na nebi a co sváže na zemi, bylo svázáno i v nebi. (*Mat.* 16.) To jest, aby kdožkoli, že mu v církvi mohou hříchy odpuštěny býti, jich odpuštění nedošel; kdožkoli však věří a od nich se odvrátí, aby uzdravení došel. *Sv. Aug.* Máš-li za to, že jest nebe uzavřeno, rozpomeň se, že klíče království nebeského byly od Pána odevzdány Petrovi

a skrze něho církvi. *Tertul.* Sedmkrát padne spravedlivý a vstane. (*Přísl.* 24.) Avšak jmeno spravedlivého neztrácí, kdo pokáním vždy povstává. A netoliko až do sedmikrát, ale do sedmdesáte sedmkrát odpouštějí se hříchy klesajícímu, uchopí-li se pokání. *Sv. Jarol.* Žádné lékařství není tak mocné a tak pronikavé proti zápalu a ohni tělesné žádosti, jako jest smrt Vykupitele. *Týž.* Proti každé nepravosti užívá nebeský lékař léků jí odporného. Neboť jako v umění lékařském teplé studeným a studené se léčívá teplým, rovněž ráčil Pán ustanoviti prostředků, jež hříchům přímo odporují; takže silným přikázal zdrželivost, lakomým štědrost, hněvivým tichost a hrdým pokoru. *Sv. Řeh.* Odstup to, aby si to někdo tak vykládal, jako by mu volno bylo hřešiti, protože má přístup k pokání a hojnost milosti nebeské aby rozmnožovala rozpustilost. Nikdo nebuď proto horším, poněvadž Bůh jest lepší, aby tolikrát hřešil, kolikrát se odpouští. *Tertul.*

Chlipnost v. smilství. Chlouba v. pýcha.

Chrám Páně.

Psánoť jest: Dům můj dům modlitby slouti bude (*Isai* 56.); ale vy učinili jste jej peleší lotrovskou. *Mat.* 21. *Mar.* 11. *Luk.* 19. Nebe jest stolice má, země pak podnož noh mých; který tedy jest ten dům, kterýž mně vzděláte? *Isai.* 66. Hospo-

dine, miluji okrasu domu tvého a místo obývání slávy tvé. *Žlm. 25.*

Chrám jest příbytek andělů, brána nebeská, ano nebe samo. *Sv. Jan Zl.* Považuj chrám co nebe a návštěvu jeho, jako navštívení nebe a ničeho v něm nemluv, ani nečiň, co by chutnalo zeminou. *Sv. Nil.* Do chrámu co k živé studánce, co k duchovní řece máme přicházeti, abychom načerpali té vody živé, o nížto dí Pán: Žízní-li kdo, pojdiž ke mně a napij se. *Sv. Caesar.* Jestli to v skutku k podivení, že neumytýma rukama a špinavým oděvem neopovážíš se do chrámu vstoupiti, ježto s neobmytou a pokálenou duší to činíš! *Sv. Zlat.* Jako archa Páně a modla Dagon v jednom chrámu se neshodly: tak neuctivost s přítomností v chrámu Páně se nesrovnává; nebo jaké jest společenství Krista s Belialem? *Lohr.* Nechtěl-li Pán, aby se v chrámě ani toho neprodávalo, co aby se tu obětovalo, předce žádal: co se domníváš, jak velikou as pokutou byl by káral, kdyby zde byl našel některé, aniž se smíchem neb rozmluvou baví aneb se nepravostem oddávají? *Beda ctih.* Třeba, aby se v nás duchovně splnilo, co prvé na zděch chrámových viditelně se bylo stalo, totiž pokropení, napsání, pomazání, posvěcení, požehnání. *Sv. Bernd.* Cokoli se v chrámech rukou vystavěných děje, to vše se v nás duchovním vzděláním splňuje, jest-li že svatě a spravedlivě žijeme. *Sv. Aug.*

Chudoba, chudí.

Hospodin ochuzuje i obohacuje, ponižuje i povyšuje. *I. Král.* Dokavadž, lenochu, spáti budeš? Maličko ještě pospíš a přijde na tebe jako pocestný chudoba a nouze jako muž ozbrojený. Pak-li nebudeš lenivý, přijde jako studnice žeňtvá a chudoba uteče od tebe. *Přisl.* 6. Ty jsi byl silou chudému v soužení jeho; útočištěm před vichrem, zastíněním před vedrem. Duch zajisté mocných jest jako vichr, kterýž se o stěnu obráží. *Isai* 25. Mnohý jest jako bohatý, ježto nic nemá a mnohý jako chudý, ježto má mnoho zboží. *Přisl.* 13. Bohatství přidává přátel mnoho, ale od chudého i ti, kteréž měl, odstupují. *Přisl.* 19. Lepší jest maličko spravedlivému nad bohatství hříšníků mnohá. *Žlm.* 36. Lepší jest chudý, který chodí v sprostnosti své, než-li bohatý na cestách nepravých. *Přisl.* 28. A bude Hospodin útočiště chudému, spomocníkem v čas příhodný v soužení. *Žlm.* 9. Prosba chudého z úst až k uším jeho přijde a soud rychle přijde jemu. *Sir.* 21. Kdo utiskuje chudého, utrhá Stvořiteli; ale ten jej ctí, kdo se slitovává nad chudým. *Přisl.* 14. Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi. *Mat.* 19.

Snáze přijíti do nebe z chatrče, než z paláce. Adam v ráji padl, Job zvítězil na smetišti. *Hugo.* Chudoba jest matka pokoje, ježto nás

zbavuje vší starosti. *Kotte.* Jako lakota jest kořenem hříchu, tak chudoba stává se pramenem mnohých ctností. *K.* Kdo chce spáti pokojně, lehce se přikrývá: tak chceš-li lehce umíratí a tiše v hrobě spáti, odhoď všeliké tanty světa od sebe. *K.* Za statek tím více dáš, čím více vynášíš a za království nebeské vše, co máš podej. *K.* Jako první křesťané prodávali vše, co měli a skládali peníze stržené k nohám apoštolů: tak hotov buď všech statků se odříci, je-li v tom vůle Nejvyššího. *K.* Rozdíl jest míti jed a jedem být otráven: tak měj a užívej svého jmění, aby co jed tělu neškodilo tvé duši. *Sv. Fr. Sal.* Jako voják v boji nesmí být obtížen zbytečnými věcmi, tak křesťan v boji duchovním neobtěžuj se pozemskými statky.

Chudý duchem podobá se stromu palmovému, jehož dolení větve se oklešťují, aby tím bujněji rostl do výše. *Sv. Efrem.* Chudí duchem jsou jako vrch hory, zevně pusté, jež však v nitru svým hojnost zlata neb stříbra chovají. Kdo srdce své na pozemské statky nevěší, hojné útěchy mají v Pánu. *K.*

Chudoba jest matkou ctnosti. *Sv. Chrysol.* Chudoba jest cesta k spasení, matka pokory, kořen dokonalosti. *Fr. Ass.* Chudoba jest křídlo, kterýmž se hbitě letí do království nebeského. Moudrý na krátkou cestu mnoho peněz nebrává. Cesta života jest krátká; nebaž tedy po mnohu, s málem se upokoj. *L.* Kdo se chceš ustanoviti na tom,

všecko opustiti, pamatuj, abys také sebe samého opustil. *Sv. Bernard.* Nic neprospívá, peněz nemíti, bude-li v nás žádost ku chtění. *Kass.*

Chudoba jest převýbornou cestou k spasení a poklad skrytý. *Sv. Brnd.* Chudoba jest vůdkyně, která cestou k nebi vede. *Sv. Jan Zl.* Pravé bohatství nejsou statky, nýbrž ctnosti, ježto s sebou duši odnáší, aby zbohatla na věky. *Sv. Brnd.* Jako plavci v čas bouře i to, což nejdražšího mají, do moře vrhají, aby loď se nepotopila a oni život zachovali: tak i my pro život lepší pohrdejme tím, co duši do propasti táhne na věky. *Sv. Nil.*

Přísloví: Bohatství huije, chudoba žije. — Chudoba cti netratí. — Chudoba dává pokoj. — Chudým patří království nebeské.

Chvála boží, v. čest a jméno boží.

Chvála vlastní.

Lepší jest, kdo pracuje a hojnost má ve všem, než kdo se chlubí a potřebuje chleba. *Sir. 10.* Láska trpělivá jest, dobrotivá jest; nečiní nic pro chloubu, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá, což jejího jest. *I. Kor. 13.* Pravíce se býti moudrymi, blázny učinění jsou. *Řím. 1.*

Nad chválu lidskou nic bídňějšího. Řekni medle, kdybys množství viděl dítek, zdaž bys od nich chvály požadoval? A takto se stran chvály měj

k lidem všechněm. *Sv. Jan Zl.* Rychle a lehko lítá, snadno proniká a velkou způsobuje ránu. Já myslím šíp onen, kterýž marnou chválou slove. *Bernard.* Chvála, čest jest jeden z nejsilnějších provazů, kteříž nás přivádějí ku pádu; jeť to jedno z nejtěžších závaží, jež duše potahují v záhubu. *Sv. Bonav.* Jako průvan upocenému jest zdraví těla nebezpečný, tak nebezpečná jest chvála lidská duši. *Weninger.* Zda-li člověk proto jest lepší, že od jiného za většího (lepšího) držán bývá? Klame podvodný podvodného, marný marného, slepý slepého, když jej vyvyšuje. *Bl. Tom. Kp.* Vystříhej se chlouby, nestůj o světskou chválu; nevyšuj se, neroztahuj křidel pýchy své, nesmysli vysoce o sobě. *Sv. Isid.* Když se za dobrý skutek pomíjející chvála vyhledává, za cenu chatrnou prodává se věc, ježto věčné odplaty hodna. *Sv. Řehoř.* Světská nádhera a lidská přízeň dým jest a větrík rychle přecházející. *Petr Rav.* Jako jedu hadímu, chvále lidské se vyhýbej. Kdo se z pochvaly lidské raduje, pravý blázen jesti. Bůh toliko, ne člověk chvály zasluhuje. *Bl. Tom. Kp.* Moudrý si více skutků, než slov váží. Dobrý skutek chválí sám sebe. Kdo pouze slova chytá, nic nelapí. *Týž.*

Příслови: Kdo se chlubí, čest svou hubí. — Vlastní chvála z hrdla smrdí. — Kdo se chválí, není chvály hoden. — Kdo sám se honosí, v hlavě mnoho nenosí. — Neclub se pradědy, sám jsa škaredý.

Chvála jiných.

Kterí opouštějí zákon, chválí bezbožného; kteříž ho ostříhají, rozpalují se proti němu. *Přisl. 28.*

Slovo boží praví: „Před smrtí nechval člověka“ (*Sir. 11.*), jakoby pravilo: Chval po smrti, vyvyšuj po dokončení. — Chval po nebezpečnostvích, zvelebuj bezpečného, vychvaluj štěstí plavícího se, ale teprv až dorazí do přístavu; chval udatnost vůdcovu, teprv až dojde vítězství. *Sv. Aug.* Zakazuje se nám chváliti člověka ještě na cestě trvajícího, nebo kterak tu jisté vychvalování, kdež ani život v bezpečnosti není? „Nikdo nebývá korunován, leč by řádně bojoval.“ (*Mat. 24.*) Jen kdo setrvá až do konce, spasen bude. (*Mat. 24.*) Nevíš, kdo setrvá, nevíš, kdo korunu obdrží. Chval tedy jen ctnosti oněch, jejichž vítězství jisté jest, z jejichž korun bezpečně seradovati můžeš. *Sv. Bernd.*

Přísloví: Koho ctí, toho také chválí. — Tak chval, abys nepřechválil.

Chyby.

Bůh i na andělech svých našel nepravost *Job 4.* Sedmkrát padne spravedlivý a povstane. *Přisl. 24.* Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a v oku svém břevna nevidíš? *Mat. 7.* Kdo z vás bez hříchu jest, vrz první kamenem. *Jan 8.*

Oko vše mimo se vidí, samo však jen v zrcu-

dle se spatřuje. *Kotte*. Jako drahokam vždy vysoko ceníme, byť i nebroušen byl nebo poprášen: tak člověk cti a vážnosti zasluhuje, byť i tu neb onu vadu měl do sebe. *Sv. Vinc. Fer.* Každá věc má líc a rub a nikdo není tak zlý, aby neměl něco dobrého do sebe; jen třeba z pravé strany k němu patřiti. *Wening*. Dobrý malíř dovede i odpornou tvář sličně napodobit, an nepatrné vady vhodnými tahy zastírá: podobně maluje křesťanská láska bližního. *W.*

Jest-li že na jiných chyby spatřuješ, nechať jsou zrcadlem tobě, v němž bys spatřoval, což tebe hyzdí, což odstraniti máš. *Sv. Ign.* Slepému — slepce léčícímu — podoben jest, kdo potupně na chybujícího zhlíží; podoben jest hluchému, jenž hluchému laje; podoben jest bláznů, který se bláznů posmívá. *Bl. Tom. Kp.*

Přísloví: Bez chyby nikdo není; i vlas má svůj stín. — Hřích a bída na koho nečíhá? — Chybiti jest lidské, ale v hříchu setrvati ďábelské.

Kacířství v. i blud.

Povstanou falešní Kristové a falešní prorokové . . . *Mat. 24.*

Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví. *Mat. 7.*

Bezbožných a ničemných řečí se varuj; neboť

velmi prospívají k bezbožnosti a řeč jejich rozjídá se jako rak. *II. Tim. 2.*

Byli a jsou lidé, kteří pod pláštěm křesťanství přednášejí světu učení plná bezbožnosti. My je máme za největší nepřátele boží a za hanebné kacíře. *Sv. Just.* Nikdo neboj se, že by se lidé dobří kdy církve strhnouti mohli. Dobré zrní vítr neunáší a vichr nevyvrací strom hluboko zakořeněný. Toliko prázdnou zem a povětrí pryč zavívá, bezhmyzné stromy prudká vichřice kácí. — Radujme se, že tací lidé z církve se vylučují. Nemůže se nikdy srovnati hořkost se sladkostí, ani tma se světlem, ani dešť s jasnem, ani sucho s mokrem, ani bouře s tichem. *Sv. Cypr.* Nevěřte vábivým hlasům a slovům šálivým, abyste nezvolili tmu za světlo, noc za den, hlad za pokrm, žízeň za nápoj, travinu za lék, smrt za život. Vyhýbejte se nákvasy lidí takových. Nechte jich, nebo „slepí jsou a vůdcové slepých a povede-li slepý slepého, oba do jámy padnou“. *Týž.*

Kacíři jsou stavitelé věže babylonské, ježto nejsou mezi sebou sjednoceni. *Arnob.* Kacíři jsou jako hospodští nesvědomití, kteří vodu do vína míchají t. j. písmo sv. porušují. *Sv. Jeron.* Kacíři jako lidé malomocenstvím obklíčení pouhým dotknutím jiných nakažují. *S. Tom. Ak.* Kacíři jako nesvědomití vůdcové pocestných na bezcestí svádějí. *Sv. Bernd.* Kacířství jest hluboká studna, do níž kdo nešťastně byl upadl, nesnadno se vy-

prostí. *S. Tom. Akv.* Kacíři jsou moli, již drahé roucho Kristovo požirají. *Sv. Řehoř.* Jako had, v keři růžovém skrytý, nenadále člověka napadne a uštkne: tak kacíř bližního svádí a duši jeho otravuje, zabíjí. *Sv. Isidor.*

Kázání v. i slovo Boží.

Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha nejste. *Jan 8.* Duch jest, který obživuje, tělo nic neprospívá. Slova, kteráž jsem já mluvil vám, duch jsou a život. *Jan 6.* Matka má a bratří moji jsou ti, kteří slovo boží slyší a plní. *Luk. 8.* Služebník, který poznal vůli pána svého a nepřirovnal se a nečinil podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami. *Luk. 12.* Živnat jest zajisté řeč boží a mocná a pronikavější nad všeliký meč na obě strany ostrý — a dosahuje až do rozdělení duše a ducha. *Žid. 4.* Buďtež pak činitelé slova a ne posluchači toliko, oklamávající sami sebe. Nebo jest-li kdo posluchač slova a ne činitel, přirovnán bude muži, spatřujícímu obličej v zrcadle i vzhledl, a odešel a hned zapomenul se, jaký by byl. *Jak. 1.*

Jako dešť svlažuje zemi a plodnou ji činí: rovněž tak slovo boží bez účinku nezůstává, alebrž v duši člověka ovoce dobrých skutků přináší. *Sv. Lig.* Řeřavý kov jest roznícené kázání. Dobře se slova kazatelů jiskrami nazývají, poněvadž těch, jichž

srdcí dosahují, rozněcují. *Sv. Řehoř.* Pocestný v temnosti užívá světla, aby nezabloudil: my všickni cestujeme k věčnosti; však i nám svítí světlo t. kázání neb slovo boží. *Sv. Aug.* Jako plavec často hledívá k drálce, aby na moři nezabloudil, neutonul; tak křesťan má často pohlížeti k slovu božímu, má poslouchati kázání, aby cesty k nebi neztratil. *L.* Jako zrcadlo ukazuje každou skvrnu ve tváři neb na oděvu, tak slovo boží ukazuje skvrny duše a poklesky života. *Sv. Bernardin.* Kázání burcuje hříšníka ze sna, aby se probudil a k nebi krácel. *K.* Kázání jako rádlo půdu duše, nepravosti vykořeňuje a srdce tvrdé obměkčuje. *Sv. Petr Dam.* Jako voda i nejtvrdší kámen vyhloubí: podobně obměkčí kázání znenáhla srdce hříšníka. *K.* Kázání napojuje duši po pravdě nebeské laknouce a plodí mnohé ctnosti. *K.* Jako slunce budí símě, že klíčí, roste a zraje; tak slovo boží duši k ctnosti povzbuzuje, že křesťan prospívá k dokonalosti. *K.* Jako světlo v lampě hasne, pak-li se čas od času oleje nepřilévá: tak hasne světlo víry, pak-li že se duši oleje slova božího často neposkytuje. *K.*

Kazatel.

Proste Pána žně, aby poslal dělníky na vinici svou. *Mat. 9.* Buďtež bedliví sebe i všeho stáda, v němž Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev boží. *Sk. ap. 20.*

Kterýž milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své. *Sir.* 18. Rtové kněze ostříhati budou umění a zákona hledati budou z úst jeho; neboť anděl Hospodina zástupův jest. *Mat.* 2. Volej vším hrdlem, nepřestávej, povyš jako trouba hlasu svého a oznam lidu mému nešlechtnosti jejich. *Isai.* 58. Synu člověčí! strážným dal jsem tě domu israel-skému; uslyšíš z úst mých slovo a zvěstovati jim budeš. *Ezech.* 3.

Co vám pravím ve tmách, pravte na světle a co v ucho slyšíte, hlásejte na střeších. *Mat.* 10. Mluví-li kdo, mluviž jako řečí boží. *I. Petr.* Každý učitel umění v království božím podoben jest člověku hospodáři, který vynáší ze skladu svého nové i staré věci. *Mat.* 13. Běda vám zákoníkům; nebo jste vzali klíč umění; sami jste nevešli a těm, kteří vcházelí, bránili jste. *Luk.* 11.

Světlo jste, kněží, i slovem i skutkem svítiti máte; víceť ale prospíváte jednáním, než-li mluvením, poněvadž jest větší jasnost skutku než slova. *Euseb.* Kazatel má se podobati ohni, má svítit a pálit. *Kotte.* Kazatel, jak dí Kristus Petrovi, jest rybář, jenž ne ryby, ale lidi má lovit, t. získati jich pro království nebeské. *K.* Kazatel má býti solí (*Mat.* 5.), ježto se nejen do krmí dává, nýbrž i na stůl staví, aby si každý přisolil podle své chuti. *K.* Kazatel má jako blesk a hromobití otřasati srdci hříšníků. *Sv. Isidor.* Učitel jeden každý má řeč srovnati s pochopností posluchačů svých.

Dle potřeby má býti naučení udíleno. Jakáž rána jest, má být i lékařství. *Týž.* Slova kazatele mají bodati a bloudícím líným bolesti a rány kající dělati. Jestli že řeč nikoho nebodá, nýbrž posluchačům toliko zalíbení činí, není to řeč moudrá. *Sv. Jer.* Jestli kazatel sám nehoří pro čtnost, nikoho nepodníť. *K.* Kazatel jest hlas boží; nebo Bůh sám mluví jeho ústy. *Sv. Tom. Ak.* Jako vida pěkné písmo, ne péro, nýbrž ruku pisatele chválíš: tak nechval kazatele, nýbrž Ducha svatého, jenž mluví ústy jeho. *Týž.*

Kázeň neb káráni bratrské.

1. Křesťan je povinen kázeň konat, čili bližních napomínat a trestat. Jako naušnice zlatá a perla stkvoucí, kdo kárá moudrého a ucho poslušného. *Přísl. 25.* Bys blázna v stoupu jako kroupy píchem otloukal, nebude odjato bláznovství jeho. *Př. 27.* Nerozněcuj uhlí hříšníků, neopatrně trecse je, aby se nezapálil plamenem ohně hříchů jejich. *Sir. 8.* Staršího netrestej, ale napomínej jako otce, mladých jako bratrů. *Tim. 5.* Co pak vidíš mrvu v oku bratra svého a v oku svém břevna nevidíš? *Mat. 7.*

Kázeň jest ochrana naděje, kotva i vazadlo víry, ředitelka spasitelné cesty, tvůrkyně a přestoupanka dobré povahy a mistryně mravů; ona působí, že lidé Bohu žijí a k odplatě nebeské

přicházejí. *Sv. Cypr.* Což tak milosrdného, jako lékař, přinášeje nástroj železný. Běduje, kdo má řezán býti; pláče, kdo má pálen býti. Není to ukrutnost, zuříť proti ráně, aby se vyléčil člověk. A tak bratry své pokleslé ze srdce milujme, ale v kázeň, když třeba, beřme, aby rozpadnutím kázně nešlechtnost nezrůstala. *Sv. Aug.* Jako jest duše lepší, nežli tělo, rovněž nad ty, kdož nuzným peněz poskytují, větších odměn jsou hodni oni, kteří nevědomých a hříšných na pravou cestu uvádějí. *Sv. Jan Zl.* Padne-li dobytče, hledíš je pozdvihnouti a vidíš-li nesmrtelnou duši padnouti v hřích, nechtěl bys jí ku povstání pomáhati? *Kotte.* Jako pečlivý pastýř zbloudilou ovečku stále volá, až se k bravu navrátí, podobně má křesťan svého bližního laskavým napomínáním a bratrským káráním na cestu ctnosti přivádět. *K.* Zachovej míru i v trestání i v shovívání. *Sv. Isidor.* Budiž k chybuícím tak mluveno, jakož požaduje spása jejich. Je-li třeba přísnosti přimísiti k slovům, v srdci předce sluší vždy zachovati mírnost. *Týž.*

2. *Křesťan má kázeň přijímat.* — Slyšte kázeň, buďte moudří a nezamítejte jí. *Přísl. 8.* Cesta života tomu, kdo ostríhá kázně a kdo domlouvání zanedbává, bloudí. *Př. 10.* Kdo nenávidí trestání, jest na cestě hříšníka. *Sir. 21.*

Jako pocestný se nehorší, byv upozorněn, že bloudí: tak hněvej se, pakli tě kdo pozorna činí na tvé chyby a nedokonalosti. *K.* Jen pošetilec

lékem povrhne a blázen nepřijímá kázně. *Sv. Zlt.* Ořech má trpkou skořepinu, ale sladké jádro: tak bratrské kárání je zprvu odporné, než sladké ovoce dobrých mravů z něho okusíme. *Sv. Kornel.*

Přísl.: Káry jsou boží dary. — Kde kázeň, tu bázeň. — Kdo kárá, ten miluje. — Kdo se domluvy nebojí, nebojí se ani holi. — Pokuta nebud' pomstou, ale zlým uzdou.

Klam v. faleš, podvod.

Klanění v. služba boží.

Klení a zlořečení v. i hana.

Jako pták jinam přelétá a vrabec kamkoli letí: tak zlořečení daremně pronešené na někoho přijde. *Přísl. 26.* Naostřili jako meč jazyky své, natáhli lučiště, věc hořkou, aby stříleli na nepoškrvněného. *Žlm. 63.* Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, zlořečení matčino z kořene vyvrací základy. *Sir. 3.* Zlořečení zžírá zemi. *Isai. 24.* Jazykem dobrořečíme Bohu a jím zlořečíme lidem. Z jednéh úst pochází dobrořečení i zlořečení. Nemá to tak býti, bratří moji! *Jak. 3.*

Kdo kleje, co pes na kolem jdoucí štěká, jako lev řvoucí mnohdy i nevinných napadá. *Kotte.* Z řeči se poznává člověk, z jaké pochází vlasti: tak křesťan z řeči se pozná, je-li občanem

nebes nebo pekla. Klením k občanům ďábla se druží. *K.*

Přísluví. Chval Boha, jak moha. — Chvále Boha, nezahyneš, rouhaje se, neobživneš. — Nevyprosíš-li, nevyhlaješ. — Klneš-li bližního, duši svou v základ dáváš. — Lépe zpívati, nežli klívati.

Kmotři.

Nelze, aby kdo při křtu nebo při biřmování jiného za syna přijal, sám-li pokřtěn nebo biřmován není. *Sv. Lig.* Kmotrové se za rukojmě víry před Boha postavili na místě těch, jichž z vody křtu svatého pozdvihují; pročez jich mají napomínati, aby čistotu srdce šetřili, spravedlnost milovali a lásku zachovali. *Sv. Aug.* Kmotři jsou jako duchovní otcové, kteří pokřtěného neb biřmovance — do svého přijímají opatrování. *Sv. Lig.*

Kněz, kněžství.

Tak o nás smýšlej člověk jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství božích. *I. Kor. 4.* Kněží tvoji ať se oblécejí v spravedlnost. *Žlm. 131.* Biskup má co hospodář boží bez viny býti. *Tit. 1.* Rtové kněze mají ostříhati umění a z úst jeho hledati budou zákona; neboť anděl Hospodina zástupův jest. *Mal. 2.* Buďtež sobě pilní i všeho

stáda, v němžto Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste pásli a spravovali církev boží. *Sk. ap.* 20. Dobrý pastýř pokládá život za ovce své. *Jan* 10. Oni bdějí za duše vaše, jako počet klásti majíce. *Žid.* 13.

Jak vzdáleno jest nebe od země, takový jest rozdíl mezi knězem a světským sebe slovutnějším člověkem. *Sv. Isid.* Kněží jsou jako rovy nebo strouhy, kterýmiž k lidem milost boží přichází. *Sv. Vinc.* Kněz stojí uprostřed mezi Bohem a lidem. Odtamtud dobrodiní pocházející donášší nám a prosby naše dodává tam i Pána usmiřuje. *Sv. Jan Zl.* Slušno kněží ne toliko více, nežli knížat a králů ctíti, alebrž u větší poctivosti jich míti, nežli rodičů vlastních. Rodiče nás zplozují k nynějšímu, kněží k životu věčnému. *Týž.* Kněží jsou náměstkové Kristovi; kdo velebí kněze, velebí Krista; kdo pak křivdí knězi, křivdí samému Kristu. *Týž.* Jako zlato, byť i blátem pokálené a jako perla, byť se i čehos nečistého dotýkala, škody neutrpí, rovněž nebývá ani kněžství poškvrněno, byť i sebe byl nehodnější, kdo je přijal. *Sv. Efrem.* Diamant třeba v blátě zahozen, zůstane diamantem: tak kněžství v nádobě kněze nehodného nemůže býti porušeno. *Lohn.* Na bílém šatě nejspíše skvrna se jeví: při knězi i vada nepatrná do očí bije. *L.* Co jsou oči ostatním údům těla našeho, to jsou kněží členům těla Kristova, církve. *L.* Kněží podobají se srdci, odkud

život vychází; neboť jimi nabýváme života duchovního. *L.* Jako bedlivý pastýř ovce před dravci ochraňuje: rovněž má i kněz o stádo Kristovo pečovati, aby je nepřítel neplenil, pronásledovník nepřepadal a chtivost mocných život chudých neznepokojovala. *Sv. Isid.* Hodný kněz podoben jest svíci, kteráž jiným světlo dává, ale sama se tráví; podoben jest zvonu, kterýž lid do kostela svolává, sám pak častým zvoněním zetrťn bývá. *Sv. Honor.* Loď pluje na slovo ředitele, tak má křesťan řídit se podle naučení a rozkazu kněze. *L.*

Knihy v. i čtení.

Tyto věci psány jsou, abyste věříce život měli. *Jan 20.* Kterí vysvětlují mne, život věčný míti budou. *Sir. 24.*

Knihy duchovní jsou jako zrcadlo, jež nám Bůh před duší staví, abychom se v nich zhlíželi, své chyby napravovali a zdobili všelikými ctnostmi. *Sv. Řehoř.* Knihy duchovní jsou psaní neb listy, jež nám Bůh a svatí jeho čas od času posílají z nebeské vlasti. *Kotte.* Kniha jest dobrý přítel, jenž nás zlého vystříhá a k dobrému povzbuzuje. Kniha jest věrný rádce, jehož se můžeme tázati v každé pochybnosti, jest kazatel, jehož podle libosti každé doby můžeme poslechnouti. *K.* Jako včela s kvítka na kvítko poletuje, mizu ssaje, v buňky zanáší a léčivý med připravuje: tak i my

z dobrých knih máme si bráti naučení, jež pak co med, co lék prospívá v chorobě naší duši. *S. Efr.* Jako přílišný dešť osení neprospívá, spíše mu škodí: tak se to má i s mnohým a kvapným čítáním. Čtení podobej se mírnému dešti, jenž zvolna padá, zemi hluboko zavlažuje a ji zúrodňuje. *K.* Jako přílišný pokrm se nezažije, nestráví, tak i nemírné čtení. *Hugo.* Kdo sbírá napořád houby, jedlé i jedovaté, snadno se může otrávit: podobně při čtení knih třeba veliké opatrnosti. *K.*

Přísl.: Kniha za mistra stojí. — Čtení cesta k vědění a k umění.

Kouzla v. čáry, pověra.

Krádež v. i nespravedlnost.

Zlořečení a lež, vražda a krádež i cizoložství rozvodnily se. *Os.* 4. Kdož krade něco otci a matce své a praví, že to není hřích, účastník jest vražedníka. *Přísl.* 28. Jmění nespravedlivých jako potok vyschne a jako hřímání veliké v dešti zavzní. *Sir.* 40. Zvěstuje se zajisté hněv boží proti každé bezbožnosti a nespravedlnosti. *Řím.* 1.

Co chudému dáme, napřed posíláme; co pak násilím sobě přivlastňujeme, to vše zde ztrácíme. *Sv. Aug.* Spravedlnost má cestu přímou, nespravedlnost ale křivou, ježto vede k zahynutí. *Herm.* Bude-li v oheň uvržen, kdo nedal věc vlastní, kam as bude uvržen, kdo uchvátí věc cizí?

Sv. Aug. Přejde-li soud bez milosrdenství na toho, kdo milosrdenství neprokazoval, kteraký asi soud přijde na toho, jenž loupeže páchal? *Sv. Fulg.* Myš, chtěc krásti, polapí se a podobně děje se zlodějovi. Dychtíš-li co uchvátit, uvaž, co získáš, a co ztratíš. Nabudeš peněz a ztratíš milost. Jaký to zisk, který té duši stojí? Beřeš cizí statek a vlastní duše pozbýváš. *Sv. Aug.* Cizí statek jest oheň, který se ne toliko sám v dým rozpadá, nýbrž i vlastní jmění s sebou unáší. *Sv. Lig.* Získáš-li tisíc zlatých spravedlivě a nalezá-li se mezi nimi jeden nespravedlivý, pohltí všechny spravedlivé; právě jako shnilé jablko nakazí všechna ostatní. *Sv. Vinc. Fer.* Spravedlivě se kárají, kdo dovolených věcí zneužívají a spravedlivě se trestají, kdo usilují cizích věcí uchvátit. Tak se připravil satan o nebe, tak přišel první člověk o ráj. *Hugo.*

Přísloví: Zloděj má dlouhé prsty. — Příležitost dělá zloděje. — Zloději jsou, i co kradou i kdo jim pomocní radou. — Loupiti není koupiti a na konec vždy více proděláš, než vyděláš. — Kdo na cizím jezdí, brzo dojezdí. — Jak nabyt, tak pozbyt. — Zloděj krade ne k zisku, ale k svému nátisku. — Ač chytře se zloděj provine, předc ho zkáza nemine.

Krása a sličnost těla.

Všeliké tělo jest jako tráva a všeliká sláva jeho jako květ polní. *Isai 40.* Jako kroužek zlatý na chřípích svině, tak jest žena pěkná a bláznivá. *Přísl. 12.*

Zle bývá milována tělesná krása, výše-li se váží, nežli Bůh, to vnitřní a svrchované dobro; podobně jako zlato lakomci milují, nedbajíce na spravedlnost, ač takové milování není vadou zlata, ale hříchem člověka. *Sv. Aug.* Nedej se klamati úhlednou těla povrchností, kteráž se v brzku v popel rozpadne, nýbrž se žalmistou povzdechni řka: „Vzpomeň Pane, že jsme prach. Člověk jako seno. Dnové života jeho jako květ polní kvete; vzduch přejde po něm a nezůstane a nepozná více místa svého. Milosrdenství pak Hospodinovo od věků na věky trvá nad těmi, kteří se ho bojí.“ (*Žlm. 102.*) *Sv. Efrem.*

Přísl. Krása očím pastva a duši vazba. — Na pěkný kvítek i včela letí. — Dokud růže voní, každý stojí o ni. — Ctnost a péknost jest milá společnost. — Co dobré, to také pěkné; co zlé, to ohyzdné. — I člověk nehezský dědic nebeský.

Křest sv.

Vážiti budete s radostí vody ze studnice Spasitele. *Is. 12.* Vyleji vody na žíznivou a po-

toky na suchou zemi; vyleji Ducha svého na símě tvé a požehnání své na kmen tvůj a pučeti budou mezi bylinami a jako vrby podle tekoucích vod. *Isai 44.* Já křtím vodou ku pokání; ten pak, kterýž po mně přijde, bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm. *Mat. 3.*

Křest v Kristu nic jiného není, leč podoba smrti Kristovy. *Sv. Aug.* Ve křtu podobá se svědomí člověka papíru, jazyk kněze jest perem a milost Ducha sv. jest rukou písící. *Sv. Jan Zl.* Jako voda smývá skvrny tělesné, rovněž Duch sv. očišťuje duši od hříchův, aby jako viditelné věci prospívají viditelným, tak též duch prospíval duchovním. *Sv. Aug.* Přejití moře naznačuje křest; než poněvadž voda nepřináší spasení, leč posvěcená ve jmenu Kristově, proto se voda jeho křížem znamená. *Týž.* Co znamená, že jest Noe vodou a dřevem vysvobozen? Voda znamená křest a dřevo kříž. *Týž.* Jako Naman ve vodě Jordanu byl očištěn, tak i duše vodou křtu sv. se očišťuje. *K.* Bojovníci na prsou a bedrech olejem bývají mazáni, tak i křtenci, aby udatně proti tělu, světu a ďáblu bojovali. *Sv. Ambrož.* Obdrželi jste roucha bílá (vínek) na znamení, že svlekše se sebe nečistotu a závoj hříchů v roucho čisté nevinnosti oblečení jste. *Týž.*

Křest jest vězňů propuštění a dluhův odpuštění, smrt hříchu, ducha znovuzrození, oblek stkvoucí, znamení nepostížitelné, k nebi cesta,

království nebeského získání, milost přijetí v synovství. *Sv. Basil.* Všickni, kteří vodou na křtu svatém posvěceni jsou, skrze milost spasné koupele starého člověka svlékají; tuť se Duchem svatým obnovují a od nešvar staré nákazy skrze nové zrození se očišťují. *Sv. Cypr.* Před křtem svatým byl jsem země, na křtu sv. svlekl jsem se sebe zem a oblekl jsem nebe. *Sv. J. Zl.*

Aniž se divte, že jsem mučnictví nazval křtem; neboť jako vodou ti, kdož se křtí, rovněž i kdož mučnictví netrpí, vlastní svou krví obmyti bývají. *Sv. Jan Zl.*

Křestan.

Kolikož pak koli přijali ho, dal jim moc syny božími býti; těm, kteří věří ve jménu jeho, kteří — z Boha zrozeni jsou. *Jan 1.* Co se narodilo z těla, tělo jest a co se narodilo z ducha, duch jest. *Jan 3.* Já jsem vinný kmen, vy ratolesti: kdo zůstává ve mně, ten nese ovoce mnohé. *Jan 15.* Kdo praví, že v něm zůstává, má, jakož on chodil, i sám choditi. *I. Jan 2.* Jest-li že kdo chrám boží poskvrní, toho zatratí Bůh; nebo chrám boží jest svatý, kteříž jste vy. *I. Kor. 3.*

Učme se po křesťansku živu býti. Odstraňte od sebe kvas zlý, zastaralý a porušený a proměňte se ve přesnici novou, jenž jest Ježíš Kristus. *Sv. Ignác.* Nikdo se právě nejmenuje

křesťanem, leč ten, kdo se, jak dalece možno, v mravech podobá Kristu. *Sv. Cypr.* Po ovoci strom se poznává; tedy ti, kteří křesťané býti se vyznávají, ze skutků patrni bývají. *Sv. Ignác.*

Vojín nejen k vojsku jest připsán, nýbrž i ozbrojen: tak křesťan, ne dosti, aby byl pokřtěn, nýbrž má i vhodnou zbraní — vírou, nadějí, láskou — býti opatřen. *K.* Šat a zbraň nečiní ještě dobrého vojína, ale statečnost: tak jmeno nečiní pravého křesťana, ale ctnostný život. *K.*

Jako nic neprospívá, strom-li se zelená, však ovoce nenese: rovněž nic neprospívá, křesťanem se nazývati a skutků křesťana nemíti. *Sv. Aug.* Jako strom fíkový, nenesoucí ovoce, Kristus odsoudil, tak stane se i tomu, jenž toliko dle jmena je křesťanem a nečiní křesťanských skutků. *Lohn.*

Pravým chrámem Kristovým jest duše věřícího. *Sv. Jarol.* Dům (totiž ty sám) lepší a vzácnější tobě buď, v nějž Bůh místo chrámu vešel. Milujme ten dům, malujme barvami nevinnosti a lásky a osvěcujme světlem spravedlnosti. *Sv. Cypr.* Dělník, jenž by po celý týden toliko sobě pracoval, nemůže čekati mzdy od svého mistra: tak i kdo ve světě sobě jen žil, ne pak Kristu. *Lohn.*

Nesmrtelná duše přebývá v smrtelném stánku a křesťané podruhují v místech pomíjitelných, očekávající nepomíjivost v nebesích. *Apollo.* Měj se co poutník a host na zemi, jemuž nic není po

věcech toho světa. *Bl. Tom. Kp.* Měšťanské právo naše jest v nebi; v nebi buď i naše obcování. *Sv. Bernard.*

Křivdy a urážky v. i trpělivost, tichost.

Láska všecko snáší, všeho trpělivě čeká. *I. Kor.* Oblecte se jako vyvolení boží svatí a milí v srdečné milosrdenství, v dobrotivost, v pokoru, mírnost, v trpělivost. *Kol. 3.*

Buď spíše hotov snášeti těžkosti a křivdy, kteráž by od jiných tobě díti se mohla, nežli bys sám jinému ji učinil. Raději přivykej protivenství snášeti, nežli bys jiným měl je činiti. *Sv. Isid.* Křivdu utrpěv, k trpělivosti útočiště vezmi a škoda se svalí na ty, kdož křivdu učinili. *Sv. Nil.* Pamatování křivd působí smrt, zapomínání jich ale život. *Hermas.* Poličkován, uplván jsi byl? Totéž i Pán snášeti ráčil. Utrhání snášíš? I Pán. Tvůj šat byl roztrhán? I s Pána bylo roucho strháno a oň losem metáno. — Až dosud nejsi odsouzen, až dosud nejsi na kříž přibit. Abys podobal se Jemu, sluší ti ještě mnoho trpěti. Tyto tedy a jim podobné věci nechať tobě přispívají a nával a hněv myslí tvé v uzdu pojímají. *Sv. Basil.*

Kdo jinému ukřivďuje, sám na sebe osidla strojí, do nichž i padne. *Sv. Ambrož.* Snášej trpělivě všeliké křivdy, za nimiž následují mnohé ctnosti a zásluhy. V sladkých vodách nezdržují

se veliké ryby, ale v hořkém žijí moři: tak život sladký neplodí velikých mužů, ale plný křivd a protivenství. *K.* Veliké lodě plují na vodě hluboké a velicí muži protivenstvím a křivdami vcházejí do nebe. *Kotte.* Křivdy a urážky zapisuj do vody, v srdce pak dobrodiní. *N.* Přátelské služby si připomínej, na křivdy zapomínej. *Přísloví.*

Kříž svatý, v. i znamení sv. kříže.

Jako nemůže loď býti bez stěžně, rovněž nemůže církev býti bez kříže. *Sv. Ambrož.* Kříž jest obraz neb kniha, v níž krvavým písmem Kristus jest zobrazen. *Sv. Kornel.* Kříž jest obraz smíření s Bohem, znamená přemáhání sebe a následování Krista. Kříž jest znamení soudu, základ víry, podstata naděje, pečeť lásky; onť křesťanům oslavou a chloubou. *N.* Ani koruna královská nekrášlí tak hlavu, jako kříž, jenž všeho uctění jest hodnější. *Sv. Zlat.* S křížem jest podivuhodná milost spojena; a proto že slul druhdy znamením ohavné smrti, nezahanbuje nás, nýbrž krásněji nás ozdobuje, nežli diamanty. *Týž.* Kříž jest klíč k nebeskému ráji, hůl poutníka zemdleného, hvězda kajících, štít věrných, vnada lásky, pramen všech milostí. *Sv. Jan Dam.* Kříž jest oltář, na němž se Kristus obětoval, kazatelna, s níž nás učil všelikým ctnostem, soudnice, kdež nevěru a zlobu odsuzuje. *Sv. Aug.* Kříž jest kře-

stanu divadlo, z něhož přemnoho útěchy a poučení nabývá. *N.* Kříž jest škola moudrosti, v níž přemnozí svatí byli vzděláni. *N.* Kříž jest zrcadlo, v němž spatřujeme mrzkost hříchů svých a božskou svatost i spravedlnost. V něm obrazí se také milosrdenství nebeského Otce a láska Syna božího. *N.* Kříž jest pro nás všeho blaha příčinou, vysvobodil nás od slepoty bludu, přivedl nás z temnosti k světlu, navrátil nás k pokoji, spojil nás s Bohem. *Sv. Aug.* Kříž jest naděje křesťanů, vzkříšení mrtvých, vůdce slepých, berla chromých, potěcha chudých, strom vzkříšení, dřevo věčného života. *Sv. Jan Zl.* Kříž jest křesťanu nejdražší na světě klenot. *N.* Jako Israelité na poušti pohledem na hada měděného uzdravení a zachování byli: rovněž kdo živou věrou ku Kristu na kříži vzhledají, jsouce uštknuti od hada pekelného, bývají zahojeni. *Sv. Aug.* Jako voda na poušti, v níž Mojžíš prut pohrouzil, ztratila hořkost i sladkou jest učiněna: rovněž i všeliká soužení naše rozjímáním smrti Kristovy a jako pohrouzením v ně svatého kříže, sládnou i stávají se snesitelnými. *Týž.* Dříve, než bylo kříže, nebylo řebříka k nebi. Nyní pak už řebřík, to jest kříž, vyzdvižen i vchod k nebi otevřen. *Týž.*

Kříže, v. protivenství, trápení, utrpení.

Kvapení.

Řeky — po rovinách z ticha — tekoucí veliké lodi přinášejí; drobný deštíček, pomalu s nebe prší, na travě a osení úrodu činí; prudké pak vody, náhle se valící, co se jim nahodí, berou, aniž k nešení kupeckých lodí způsobny jsou, jakož velcí přívalové louky a pole trhají. — Nikdy jednání bouřlivé se nezvedlo. Pomalu pospíchej, dí staré přísloví. A moudrý Šalomoun dí: Kdo pospíchá, jest v nebezpečení úrazu. *Sv. Fr. Sal.* Bezpečněji krokem, než skokem. *Přísloví.*

Lakomství.

V pravdě pomíjí člověk jako stín a nadarmo kormoutí se. Poklady skládá a neví, komu je shromažďuje. *Žlm. 38.* Lakomý nenasytí se penězi a kdo miluje bohatství, nevezme z užitku jeho. *Kaz. 5.* Koroptva vychovala, čeho nezplodila: tak kdo učinil v bohatství a ne v soudu, v polovici dnů svých opustí je. *Jer. 17.*

Ohavné, pošetilé, záhubné. Lakomství jest nenasytné opilství, podnět vší nespravedlnosti, činíc ukrutníky z otroků svých. *Sv. Jan Zl.* Lakomec se podobá starému kvasu; kdekoli se naskytuje, všude všecko poškvvrňuje. *Sv. Aug.* Lakomství jest

jed lásky. *Týž.* Ohyzdná slepoto mysli! Lakomec moha se břemene zbaviti, chce raději s těžkostí zboží obtížného stríci. K zlatu jest přivázán a zboží více jím, nežli on zbožím vládne. *Sv. Cypr.* Lakomec je hlídač a ne pán, otrok a ne majitel peněz. *Sv. Zlat.* Lakomství jest nemoc nejhorší. *Sv. Ambž.* Lakomec se podobá souchotináři, který ač mnoho jí, předce pořád je hladový: tak i lakomec nařiká tím více, čím více plní své truhlice. — On se podobá ohni, který, čím více se naň přikládá, tím více potravy žádá. Lakomec jest osel neb velbloud, který pytle peněz, sudy vína a bedny potravy nosí, sám pak jen bodláčí žere a vodu pije. — On tě straka neb krkavec, shromažďuje, snáší, někdy i krade jediné proto, aby hnízdo bylo plné. Lakomec podobá se pavouku. Pavouk snuje pavučinu, všecky vnitřnosti souká ze sebe, aby do ní lapil bídnou mušku, a když mnoho hodin se načíhal, přijde služka a smitne jej i s pavučinou. Tak i smrt to činí s lakomcem. *Fr. Černoh.* Jiné náruživosti s člověkem stárnou, slábnou; lakomství ale stářím síly nabývá. *N.* Potok stává se řekou, řeka proudem: tak roste i žádost po penězích. *Lohn.* Lakomec jako vodnatelný, čím více pije, tím více žízní; nebo když, po čem dychtil, dosáhl, hned zase po jiných věcech touží. *Sv. Řehoř.* Jak mocná jest síla žádostivosti? Zuřivější jest nežli šelmy. Nebo tyto jen tehda loupí, když lační, když pak syty jsou, ustávají od loupení.

Lakota po bohatství však nenasytna jest, ustavičně shání a loupí a nikdy dosti nemá. *Sv. Aug.* Lakomství ziskem se rozněcuje a nikoli neuhašuje. Máť jako stupně chtivosti a čím výše dostoupá, tím více spěchá. *Sv. Ambž.* Moře má své meze, noc nepřestupuje dávných zákonů: toliko lakomec nezná času, nezná mezí. Přírůstek moci stává se lakotníku příležitostí k novým nepravostem. *Sv. Basil.* Otrokem bohatství jest, kdo je schovává, kdo však jármu jeho svrhl, rozděluje jako pán. *Sv. Jeron.* Stav otroka je snesitelnější, nežli život lakomce, jenž vždy jest v okovech, vždy ve vazbách, poněvadž je stále v nepravostech pohřízen. *Sv. Ambž.* Všecko zlé z lakomství pochází a všech hříchů trní z něho se plodí. *Sv. Aug.* Lakomství se veze na kolech čtyř nepravostí, ježto jsou: Malomyslnost, nelidskost, pohrdání Bohem a zapomínání na smrt. Do vozu jeho jsou zapřaženy: skrblost a dravost, které obě řídí a spravuje jediný vozka, t. žádost mnoha jmění. *N.* Lakomství jest záhubný pazouch se stromu šetrnosti. *Sychra.* Jako lidé pomatení nespátřují věci samé, nýbrž obrazy své náruživosti: podobně i mysl lakomcova, jsouc jednou spoutána vazbami chtivosti, vždy jen zlato a stříbro vidí. Milejší jest mu patřiti na zlato než na slunce; i sama jeho modlitba k Bohu zlata vyhledává a chtěl a přál by si, aby se všecko v zlato proměnilo. *Sv. Ambž.* Jako dítky spíše jablko než zlato

si volí: tak lakomci šlápěj země je důležitější než nebe. *Lohn.* Havíři zlata dobývají pro jiné a lakomci shromažďují peněz, aniž jich sami užívají. *L.* Bláhový je, kdo ku konci svého cíle má starost o pocestné: tak pošetile jedná člověk, jenž maje snad z jitra zemřítí, hromadí časných statků. *Seneka.* Jako bourec v hrobě, jež sám si upředl, hyne: tak lakomec v osidlo zlaté se zapletá, jež záhy ve hrob ho strhnuvši, o nebe jej připravuje. *Lohn.* Pozoruj, pro koho bohatství shromažďuješ? V okamžení smrti opustíš všecko. Tu vše, co máš, na tré se rozdělí. Tělo se dostane zemi, z níž vzato jest; duše Bohu, jenž ji dal; zboží pak tvé dědicům, kteří bývají nevděční. Jak mnohem lépe jest poklad rozdělití chudým a předešlati na věčnost, jako knížata, majíce cestovati, zavazadla před sebou posílají tam, kam přijíti hodlají. *L. Gran.*

Příslově. Lakomství hluboké moře. — Dal Bůh mnoho a lakomec chce ještě více. — Chudému se nedostává ledačeho a lakomci všeho. — K peklu staví most hříšná lakomost.

Lakomec se nenasytí,
vždy chce víc a více mítí.

Lakomému dosti není,
by měl všeho světa jmění.

Lakomec je pravé děcko,
hříčky jsou mu náde všecko.

Často více trátí,
nežli nalakotí.

Zlatý klíč zde všecky zámky odmyká,
ale bránu nebes mnohým zamyká.

Láska, dobrota boží.

Bůh láska jest a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm. *Jan* 4. Jakož se slitovává otec nad syny, slitoval se Hospodin nad těmi, kteříž se ho bojí. *Žlm.* 102. Syn ctí otce a služebník pána svého; proto, jest-li že jsem já otec, kde jest čest má? *Mal.* 1.

Jako slunce jen světlo a jasno, tak Bůh jen láska jest. *Alb. Stolz.* Kdyby všickni lidé svou lásku v jediném srdci uzavřeli, byla by předce nekonečně menší, než láska Stvořitele k nám lidem, ježto jest božská a tudy neskončená. *Kotte.* Jako žádného okamžiku není, v němž by člověk neokoušel a nepožíval dobroty božské: podobně nemá také býti žádného okamžení, v němž by jí neměl na paměti své. *Sv. Aug.*

Svět společný je stůl, kde všickni kvasí;
 ježž upravuje Bůh po všecky časy. *Logau.*

Láska křesťanská vůbec.

Silné jest jako smrt milování, tvrdé jako peklo horlení. *Pís. Šal.* 8. Láska boží rozlitá jest v srdcích našich skrze Ducha svatého. *Řím.* 5. Kdo nemiluje, zůstává v smrti. *Jan* 3. Láska jest svazek dokonalosti. *Kol.* 3. Láska nikdy nevypadá. *I. Kor.* 13. Bych jazyky lidskými mluvil i anděl-

skými a lásky kdybych neměl, jsem jako měď zvučící anebo zvonec znějící. *I. Kor. 13.*

Láska jest poklad neubývající; ten kdo má, bohat jest; toho kdo zbaven, chudý jest. *Sv. Basil.* Láska jest oheň, světlo, slunce. *Rhab.* Láska jest štít neproniknutelný, šípy pohrdá, meč odráží, smrti se posmívá, nade vším vítězí. *Týž.* Sladkým a příjemným pokrmem jest láska, ježto pozdvihuje zemdlelé, posiluje slabé, potěšuje zarmoucené. *Sv. Bernd.* Láska jest vazbou bratrstva, zakladatelkou pokoje a pevnitelkou jednoty. *Sv. Cypr.* Láska jest kněžnou všech ctností. *Marchant.* Jako mezi živly nejpřednější jest oheň, mezi kovy zlato, diamant mezi drahokamy, slunce mezi planetami a Serafín mezi anděly: tak láska mezi všemi ctnostmi a dary první zaujímá místo. *Týž.* Jako oheň po vodě splývá, tak je láska nade všecky ctnosti vznešena. *Lohn.* Láska jest kniha moudrosti a veškerého bohosloví. *Sv. Fr. Sal.* Láska jest moc, kterou nikdo nepřemůže. Její plamen neuhasí ani vlny světa ani povodně pokušení. *Sv. Aug.* Láska jest hrad všech ctností, zaslíbení království, nejvyšší odměna svatých v nebi. *Týž.* Láska jest cesta, jež ty, kteří se po ní berou, přivádí do vlasti. *Sv. Prosp.* Jako mnohé stromu větve z jediného pocházejí kořene, rovněž tak mnohé ctnosti z jediné se rodí lásky. *Rab. Maur.* Láska jest pramen, ježž Bůh ustanovil, abychom nezhyňuli a hojně z něho pili,

sic se nedostaneme do vlasti nadhvězdné. *Sv. Aug.* Kde není lásky, všecka zásoba ctností jest neužitečná zásoba kamení. *Sv. Fr. Sal.* Což jiného jest člověk bez lásky, než uhel vyhaslý, oheň zbavený svého plamene? *Sv. Bonav.* Láska jest hlava náboženství a kdo nemá hlavy, nemá života. *Sv. Ambr.* Čistota bez lásky, lampa bez oleje. *Sv. Bon.* Láska jest drahá perla, bez níž tobě nic neprospěje, cokoli bys měl; ale ji jedinou když máš, dosti máš. *Sv. Aug.* Čím větší láska, tím vyšší poznání; neboť oheň jasněji svítí, čím více hoří. *Hugo.* Láska se má podobati slunci, ježto u prostřed chmur ho zastiňujících tiše a velebně svítí. *Sv. Fr. S.* Jako není ohně, který by nehořel, tak není lásky, ježto by nebyla účinná. *Týž.* Jako oheň má moc, že tělesa zahřívá, rez ničí a tvrdost obměkčuje: podobně láska křesťanská zahřívá člověka pro Boha, hříchy snímá a srdce tvrdé obměkčuje. *Sv. Bon.* Jako železo žhavé snadno se dá kouti, podobně srdce láskou roznícené náchylné jest ke všemu dobrému. *Týž.* Jako oheň trní a bodláčí ničí, tak láska křesťanská očišťuje srdce ode všech poskvrn hříchů. *Sv. Zlt.* Láska jest kořením dobrých skutků. Jako nechutná jsou jídla bez koření, tak nepříjemné jsou Bohu všelike skutky bez lásky. *Sv. Klimak.* Lampa nehoří bez oleje a bez lásky není ctnosti. *Sv. Fr. Sal.* Jako peníze světem vládnou, tak láska nebem. *Broymard.* Láska uvádí nás do nebe jako archa Israelity do

země zaslíbené. *Sv. Fr. S.* Jako mluvením učíme se mluvit a prací pracovati, tak lásce učíme se milováním. *Týž.* Jaký základ, takový dům, jaká láska, takový osud časný i věčný. *L.*

Přísloví. Kde není lásky, tu není víry. — Kde láska nelícoměrná, tam naděje věrná.

Láska poklad velký je,
zaň se nebe kupuje.

Láska matkou každé ctnosti,
máš-li lásku, k nebi dosti.

Lásky přikázání neb zákon

Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého . . . Totě největší a první přikázání. Druhé pak jest podobno tomu: Milovati budeš bližního jako sebe samého . . . *Mat. 22.*

Z lásky k Bohu rodí se láska k bližnímu a z lásky k bližnímu béře potravu láska k Bohu. *Sv. Řehoř.* Poručíš-li komu svého přítele, díš: Miluješ-li mne, také tohoto miluj. Podobně Bůh vyřkl: Druhé přikázání prvnímu jest rovné. *Sv. Aug.*

Láska k Bohu.

Bůh láska jest a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm. *I. Jan 4.* Kde poklad jest, tam jest i srdce. *Mat. 6.* Obřeže Hospodin

srdce tvé, abys miloval Boha svého. *V. Mjž.* 30. Dej mi, synu, srdce své a oči tvé cest mých ať ostříhají. *Přisl.* 23. Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti . . . Nemůžete Bohu sloužiti i mamoně. *Mat.* 6. Každý, kdo opustí dům neb bratra, otce neb matku pro jméno mé, stokráté více vezme a životem vládnouti bude. *Mat.* 19.

Nad Boha nenajdeš nic utěšenějšího, nic krásnějšího, nic sladšího. *Sv. Aug.* Láska boží jest poklad nehynoucí. — Milování Boha jest vonná masť, nejlepší lék, jímž se neduhové mysli vyléčují a oči duše osvěcují. *Sv. Basil.* Jako včely svými ústy med plástují: tak jazyk tvůj Bohem oslazen žádné větší lahůdky nepocítí nad chválu a dobrořečení jeho jména. *Sv. Fr. Sal.* Plamen lásky stráví každou obtíž. Lehounké jest břímě, ježto láska na nás vzkládá. Kdo chlebem milování posilněn jest, tomu žádná práce za těžko nepřichází. *B. T. Kp.* Srdce naše jest oltář, na němž plamen lásky k Bohu má neustále plápolati. *Sv. Řehoř.* Dejž, ať miluji Tebe, Pane, sílo má, pevnosti má útočiště mé! Bože můj, pomocníče můj! *Sv. Aug.*

Jako slunečnice vždy k slunci se obrací; tak naše láska v štěstí i neštěstí má se chýliti k Bohu. *L.* Jako kytky z mnohých kvítků jest spojena: tak láska k Bohu mnohé, ano všecky ctnosti obsahuje. *Z.* Jediným sluncem svět jasněji se osvěcuje, než myriadami hvězd; a duše

člověka láskou k Bohu více světla nabude, nežli láskou ke všem nesčíslným tvorům. *N.*

Přísloví: Měj lásku k Bohu, obdržíš milost mnohu. — Kdo s Bohem, Bůh s ním.

K Bohu lásku míti svrchovanou jesti ctností;
Bohem milovánu býti svrchovanou blažeností.

Láska k sobě.

Kdo rozkošně chová služebníka svého, potom bude ho míti zpuřného. *Přisl. 29.* Kdo miluje život svůj, ztratí jej a kdo nenávidí života svého na tomto světě, k životu věčnému ostříhá ho. *Jan 12.*

Chraň se, aby tě vlastní láska neoklamala; nebo ta někdy larvu lásky boží tak uměle na sebe bere, že se vlastně láskou boží býti zdá. *Sv. Fr. Sal.* Všecky zlé náruživosti pocházejí z milování sebe, ježto jest nejúhlavnější náš nepřítel. Největší zrádce, s nímžto nám jest se potýkati, jest samomilenství, které nás jako Jidáš polibením zrazuje. Kdo toho protivníka přemůže, přemohl všechno; ale kdo nad ním nezvítězí, jest ztracen. *Sv. Lig.* Samoláska jest slepá, poněvadž zraku nemá, aby poznala svou bídu, svou chatrnost a nicost, z níž pochází. Toť tedy veliká milost, když nám Bůh světla uštědřuje, abychom svou chatrnost poznali. *Sv. Fr. Sal.*

Mnozí živočichové mají tykadla, ježto, hledajíce pokrmu, vystrkují a skrývají, když jim hrozí nebezpečství. Také lidé mají svá tykadla,

velmi citlivá, t. lásku k sobě a lásku k bližnímu. Samolibost jako jednorožec žije o samotě, jen kolem sebe se otáčí. — Jako zvířata jen své pudy ukájejí, tak lidé samolibí netouží po jiném, než aby ukojili své tělesné potřeby. — Pavučina znečišťuje příbytek, samolibost hyzdí srdce. — Jako pohled na slunce oslňuje člověka, tak samolibost oslabuje zrak duchovní. — Jako stín oku zablácení, tak mnohému překáží samolibost, že nemůže poznati a plniti vůli boží. — Srdce samolibé podobá se moři rozbouřenému, na němž mnohý zkušený plavec utone. — Jako špatný strom daremné ovoce vydává, tak srdce samolibé plodí jen hříchy a nepravosti. — Jako červ hlodá jablko, tak člověk samolibý maří ctnosti a zásluhy svého bližního. — Jako květina v horku vadne, pakli se často nezalévá: tak hyne květ ctnosti žárem v srdci samolibém, když se pokorou nesvlažuje. — Jako nemilý jest zpěv stejnozvuký (monoton): tak nepříjemné jest srdce, z něhož jen samolibost se ozývá. — Jako hospodář musí bedlivě dohlížeti k čeládce, tak má křesťan často zpytovati srdce své, aby jiskra samolibosti se neroznítla v požár záhubný. *N. N.*

Takou měj lásku k sobě, jako k bližnímu v každé době. Mine tebe nebe, máš-li rád jen sebe.

Synu, nebuď motýlovi, ale včelce podoben;
včela pro každého loví, motýl však pro sebe jen.

Jablonský.

Láska k bližnímu.

Žádnému nebývejte nic dlužni, než abyste se vespolek milovali. *Řím. 13.* Kdo nemiluje, zůstává v smrti. Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedník jest. *I. Jan 3.* Řekl-li by kdo, že miluje Boha a bratra svého nenáviděl by, lhář jest. Nebo, kdo nemiluje bratra svého, kteréhož vidí, Boha, kteréhož nevidí, kterak může milovati? *I. Jan 4.*

Láska k Bohu a bližnímu jest tatáž láska, jen že předmět jest rozdílný. Jsou to dva potůčkové z téhož pramene, dvě větve, živoucí od téhož kořene. *Sv. Tom.* K chůzi musí býti dvě nohy a chceš-li přijíti do nebe, také dvou nohou ti třeba a ty jsou: láska k Bohu a bližnímu. Jedna-li ti schází, budeš pokulhávati a sotva cíle dojdeš. *Sv. Aug.* Láska k Bohu a bližnímu jsou jako dvě křídla, jimiž křesťan povznáší se k nebesům. *Kotte.* Po slunci měsíc vychází a po lásce k Bohu jde láska k bližnímu. Než jako měsíc světlo od slunce dostává, tak láska k bližnímu musí plynouti z lásky k Bohu. *Oliva.* Kdo miluje otce, i dítky jeho miluje pro otce: tak kdo Boha miluje, má i bližního milovati pro Boha. *K.* Jako král se v obraze ctí, nebo zneuctívá: tak lze Boha milovati nebo nenáviděti v člověku. *Sv. Jeron.* Obraz krále, ať ražen v olově neb v zlatě, vždycky jest cti hoden: tak obraz boží v člověku nešle-

chetném i ctnostném hoden úcty i lásky naší. *Týž.* Odkud zvíme, že milujeme bližního? Netaž se jiného, ale srdce své zkoumej. *Sv. Aug.* Jako lékař zaháněje chorobu, miluje nemocného: tak křesťan miluje bližního, trestaje vady jeho. *Sv. Lig.* Láska křesťanů k sobě vespolek budiž podobná oné holubičí a tichost a krotkost jejich budiž jako beránkův a ovčiček. *Sv. Cypr.* Jako se ve zdi kámen kamenem drží, tak i v stavení duchovním, v církvi Kristově má jeden druhého snášeti a podporovati. *Sv. Řehoř.*

Jako slunce skrze mraky proniká a zem osvětluje, podobně láska činí dobře i v skrytosti. Pramen se netáže žíznivého: Kdo jsi? odkud přicházíš? tak i křesťan má býti hotov každému dobře činiti podle možnosti. — Jako pochodeň větrem se rozdýmá, tak má bouře trápení srdce rozhárati láskou. — Jako lanem loď k zemi se přitahuje, podobně lidé svazkem lásky přitaženi bývají ku břehu věčného spasení. — Oheň musí se živiti, nemá-li zhasnouti a pokrm lásky k bližnímu jsou skutky dobročinnosti. — Údové od těla oddělení jsou mrtvi: a mrtev jest, kdo není láskou spojen s bližním svým. *Lohner.*

Příslolí: Ruka ruku myje, svíce svíci rozžehá, tak láska opět plodí lásku. — Láska láskou jen se kojí; lásku měj, ta srdce pojí. Na každém místě jest poloviční nebe, kde lidmi jsou a vespolek se milují. *Památky času.*

Láska k nepřátelům.

Milujte nepřátele své, . . . abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích . . . *Mat. 5.* Lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej . . .; nebo to čině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho. *Řím. 12.* Nechejž daru svého před oltářem a jdi, prvé smiř se s bratrem svým a potom přijda obětovati budeš dar svůj. *Mat. 5.* Jest-li že odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec nebeský hříchy vaše . . . *Mat. 6.*

Milovati nepřátele jest spíše věc božská, než lidská. *Sv. Bernard.* Láska k nepřátelům jest všelike ctnosti korunou a vrcholem. *Euthim.* Nejvyšší to stupeň lásky, nepřátele dobrodiními k lásce přitáhnouti. *Sv. Bon.* Bývají-li lékařové od zuřivých tupeni a kopání, tož jich litují a zdraví jim navrátiti se přičiňují, vědouce, že ukřivdění ono znamená vrchol neduhu. Měj tedy i ty takové mínění o nepřátelích a tak s nimi nakládej jako s nemocnými. *Sv. Zl.* Kleslému se neposmívej, ale spíše ho lituj. Vidíme-li někoho žloutenkou nebo závratí klesat, ruky mu podáváme a pozdvihujeme ho. Taktéž se mějme k svým protivníkům. *Týž.* Nepřátelství zapiš vodou, v písku, aby co nejdříve v zapomenutí vešlo. *Isidor Pel.* Vyvrz ze srdce všecko nepřátelství. Kdyby štíři a hadi v domě tvém byli, což bys se přičinil, abys dům vyčistil! Hněváš se a nepřátelství v srdci chováš.

zášť a trpkost v sobě máš, — tyto hady a štíry.
Sv. Aug.

Jako z křemene vzniká jiskra, tak z nepatrného slova povstává nepřátelství. — Včely žáhají sice a předce jich šetříš, že ti dávají med: tak miluj nepřítel z vlastního prospěchu. — Pokud střela je v ráně, žádný lék nepomáhá: tak ti nepomůže ani modlitba, pokud zášť a nenávist vězí v srdci tvém. — Jako země pluhem zbrázděná se zúrodňuje a vinný kmen, když byl ořezán, hojněji plodí: podobně se může napravit křesťan zlobou nepřítel. *N. N.*

Prísloví. Blízko žije přátelství od nepřátelství. — Příteli přej a nepřítel nehněvej. — Nežli se mstíš, ať pomyslíš. — Nedaje znáti, že se trápíš, tím nejlépe křivdu splatíš.

Zlým za zlé tu splácí lidská pokaženost;
dobrým dobré nahraňuje pospolitá spravedlnost;
dobrým za zlé odměňuje křesťanská ti dokonalost.

Láska k rodičům a dětem v. rodiče, děti.

Láska k přátelům v. přítel.

Láska tělesná v. nečistota.

Láska k světu v. svět.

✱

Láska k vlasti v. vlast.

Lenost neb zahálka.

Jdi k mravenci, lenochu, zpytuj cesty jeho a uč se moudrosti. *Přísl. 6.* Jako ocet zubům a dým očím, tak lenivý těm, kteří jej poslali. *Přísl. 10.* Cesta lenivých jako plot z trní; cesta pak spravedlivých bez úrazu. *Přísl. 15.* Říká lenoch: Lev jest na cestě a lvice na cestách. — Jakož se dvěře obracejí na stěžejích svých, tak lenivý na lůžku svém. Schovává ruku pod paždí své a těžko mu, když ji má k ústům vztáhnouti. *Přísl. 26.* Dokudž, lenochu, spáti budeš? Přijde na tebe jako pocestný chudoba a nouze jako muž ozbrojený. *Přísl. 6.* Když lidé zesnuli, přišel nepřítel a nasil koukole mezi pšenici. *Mat. 13.*

Člověče, varuj se zahálčivosti a neoblubuj sobě prázdnoti. *Sv. Isid.* Zahálka jest matkou všech hříchův a macechou ctnosti. *Sv. Bern.* Zahálka jest hnízdo, v němž vylíhá se všeliká zloba. *Sv. Jan Zlat.* Naše mysl jest jako země; přestane-li něco užitečného vydávati, vydává vždy něco škodlivého. I na té nejlepší půdě, nebývá-li náležitě vzdělána, vyrůstá trní a bodláčí. *Týž.* Jakož se přirozenost lidská tuhými pracemi cvičí, rovněž umrtvující zahálkou ochabuje. *Kassiod.* Lenost jest učitelka nevědomosti, noc ducha, mor vůle, zhoubce kázně a mravů, hostitelka zlých návyků, zrádce duše, potupa země, hrob živých; slovem onatě kojnou všech ohavností. *L. Demetrius* život

lenivce s mrtvým mořem porovnával. — Voda stojatá hnije, chová jen žáby a hmyz: tak plodí zahálka jen hříchy a nepravosti. *L.* Nepohybuje-li se vzduch, kazí se a působí nakažlivé nemoce; voda-li stojí, načichne shnilotinou; země-li se nevdělává, nese trní a bodláčí, kov-li se nepotřebuje, zrezaví; příbytek neobývaný se brzy rozpadne: podobně se děje v duši člověka lenivého, že nepravostmi zarůstá a hyne. *N.* Jako rez železo, tak tráví zahálka síly těla i duše. *L.* Jako se chráníme moru, tak se lenosti střežme. *L.* Ne spícím se království nebeského dostává, aniž se věčná blaženost uděluje nečinným. *Sv. Lev.*

Přísl. Bez práce není ovoce. — Zahálka netučí. — Mladí ležáci, staří žebráci. — Přijde čas, že se zeptá zima, co jsi dělal v letě rukama svýma. — Kdo neseje, ten nevěje, nemá co klidit. — Stojatá voda hnije, zapáchá. — Leností až smrdí. — Zahálečům vždycky svátek. — Zahálka čertův polštář.

Loudavým zahálka kráčí krokem,
chudoba však za ní chvátá skokem.

Lenoch sobě leží,
bída za ním běží.

Pracovat kdo nechce,
nouze, hlad jej tresce.

Lenivému v práci
statek, dům se zvrací.

Pozdě budeš želeti
ztracený čas v podletí.

Lenivost, nedbalost ve věcech duchovních.

Zlořečený, kdo dělá dílo Hospodinovo — ne-
dbale — lstivě. *Jerm.* 48. Kdo není se mnou,
proti mně jest a kdo neshromažďuje se mnou,
rozptyluje. *Mat.* 12. Království boží není pokrm
a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost v du-
chu svatém. *Řím.* 14. Ale že jsi vlažný, a nejsi
ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst
svých. *Zjev.*

Lenivost jest jakýsi neduh ducha, když čtení
nechutná, modlení netěší, rozjímání se nepocituje.
Sv. Bernd. Lenost pokládej za rodičku zlého;
nebo co dobrého máš, o to tě olupuje, a čeho
nemáš, toho abys dosáhl, nepřipouští. *Sv. Nil.*
Nic horšího nad lenivost, nebo tak že nejen nic
nového nezíská, nýbrž i co vykonáno, se ztrácí.
Sv. Jarol. Běda hubené té duši, která nehledá
aniž miluje Krista. Zůstáváť uvadlá, jalová a bí-
dná. Kdož nechce živ býti Tobě, o Pane, jest
mrtev! *N.* Lenivost uvádí mnohé v zkázu věčnou
a zadržuje v hříších až do konce oněch, kdo se
voláním božským nepolepšejí. Slyšíť oní hlas
vnitřního vnukání, avšak nechtějíce se polepsiti,
volají ustavičně: Zjitra, zjitra! Tu se dvěra za-
vrou a hříšník se svým krkavčím voláním zůstává
venku mimo archu nebeské vlasti. *Sv. Bonuv.*
Jako strom neúrodný, tak člověk nedbalý, jenž
žádného ovoce dobrých skutků nevydává, bude

vyřat a na oheň uvržen. *N.* Máme neunaveně pracovati a bojovati až do skonání a pak se nadíti smíme odplaty věčné. Nebojme se práce a obtíží bitvy; nebo Bůh na nás s hůry hledí, klesajících pozdvihuje a slábnoucích posiluje a vítězíci jistě odmění na věčnosti. *L. Gran.* Kdo v čas žní jest lenivý, jistě nerozmnoží veselost v domě svém a kdo v tomto životě snahu a namáhání zbožnosti zanedbává, shledá se v životě druhém zbaveným potěchy spravedlivých. *Sv. Efrem.* Člověče nemoudrý! tisíce tisíců slouží Bohu a ty se osměluješ zaháleti? *Sv. Bern.*

Prísloví. Kdo chce s něco býti, musí se přičiniti. — Kdo neseje, ten nevěje. — Úsilím a prací i nebe koupíš. — Napřed nejde nebe, ale zásluha.

Lenost v práci, lenost v ctnosti,
blaha nás i nebe sprostí.

Služebníka lenivého,
vyvrhne Bůh z lůna svého.

Jest-li sloužíš sám jen sobě,
zač že Bůh by platil tobě?

Jest-li nedbáš spásy své,
jistě zavržení tvé.

Lest v. klam, podvod.

Lež, nepravda.

Lepší jest zloděj, než ustavičnost muže lživého; oba však zahynutí věčné obdrží. *Sir. 20.*

Ústa, kteráž lhou, zabíjí duši. *Moudr.* 1. Natáhli jazyk svůj jako lučiště ke lži a nepravdě. *Jer.* 9. Chutný jest člověku chléb lži, ale potom naplněna budou ústa jeho kaménkem. *Přisl.* 20. Kdo spolehá na klamy, pase větry a týž také jako ptáky letící stíhá. *Přisl.* 10. Dobrý člověk z dobrého pokladu vynáší dobré a zlý ze zlého pokladu vynáší zlé. Ale pravím vám, že z každého slova prázdného vydá počet v den soudný. *Mat.* 12.

Jako Bůh Otec zplodil Syna, pravdu: podobně zplodil ďábel lež. *Sv. Aug.* Z kamene a z ocele vykřesává se oheň a z mnoha mluvení neb z tlachavosti a ze žertu povstává lež. *Sv. Klimak.* Jako pavouci vypřádají ze sebe síť: tak si lháři vymýšlejí nestalosti, v nichž se pak sami jako v létech zaplétají. *Lhn.* Lhář jako falešný peníz: není, čím se zdá býti. *N.* Jako hodiny, ježto jinak bijí, než ukazují, nemají ceny: tak člověk, který jinak myslí a jinak mluví. *Lhn.* Lež jest jedovatá neštovice; z jedné udělá se brzo více. *Sychra.* Nechci nikdy lhát, ďáblovi se podobat. *N.*

Přisl. Lež má krátké nohy, daleko neujde. — Kdo včera lhal, tomu i zejtra se nevěří. — Kdo rád lže, toho za přítele míti nelze. — Lháře Pán Bůh káře, jestli ne mrazem, tedy provazem. — Byli jednou tři bratří: jeden lhal, druhý kradl a třetí visel.

Praví se, že každý lhář zloděj jest a partykář.
 Kdo se za ta jmena hanbíte,
 hleďte, vždy ať pravdu mluvíte.
 Ať vás, milé dítky, nikdy lež netíží,
 pravdy zanedbání člověka jen tíží.

Doucha.

Kdo již selhal, nemá víry,
 byť by mluvil pravdu z míry.

Kdo lži hanebné se drží,
 půjčku za oplátku trží.

Lichota v. pochlebenství.

Lichva, dluhy.

Lze, co moudrý Šalomoun pověděl o hříchu vůbec, právem říci o lichvě: „Pláště strdí tekoucí jsou rtové jeho, poslední pak věci jeho jsou hořké jako pelyněk a ostré jako meč na obě strany.“ A že tomu i při lichvě tak, zakouší každý, kdožkoli si peněz dluží na lichvu. Na počátku dostává se mu sice ulehčení, však jen na krátký čas; nebo když přirůstají úroky a břemeno dluhu převyšuje síly, pak bývá, což mu nedávno ještě v hrdle sládko, trpčí nad žluč a ostřejší nad meč, jelikož bývá donucen, odřící se veškerého jmění otcovského. *Sv. Jan Zl.* Zisk lichvářů podobá se hadímu uštknutí. *Týž.* Jakoby lékař, místo aby nemocného vyléčil, k smrti mu dodal: tak lichvář místo pomoci nuzného utiskuje. *K.*

Přísloví. Lichva a lest dělá ďáblu čest. —

Lichva jako červ stále na statku hlodá. — Dluh zlý duch. — Dluh z mísy ujídá. — Když dům hoří, dluh na komín uletí. — Úroky mají bystré kroky. — Nepůjde ti k duhu, dáš-li jísti s sebou dluhu. — Dluh odbytý, hlava smytá.

Lítost, žel.

Obracejte se ke mně s celým srdcem svým s postem, s pláčem a kvílením; roztrhněte srdce svá a ne roucha svá a obraťte se k Hospodinu Bohu svému. *Joel 2.* Oběť Bohu příjemná, duch skormoucený a srdcem skroušeným Bůh nezhrdá. *Žlm. 50.* Zármutek, kterýž jest podle Boha, působí stálé pokání k spasení. *II. Kor. 10.*

Žel a lítost jest bolest duše a ošklivost nad spáchaným hříchem s předsevzetím více nehřešiti. *Sněm Trid.* Pravá lítost má svůj počátek v srdci a ne v ústech. Srdce zhřešilo, k hříchu ponoukalo, srdce musí také želeť. Všecky slzy, všecky modlitby nepomohou, neví-li o nich srdce. *Sv. Řehoř.* Kajicností, pláčem a dostiučiněním smaž hříšník, čímž se proti Bohu provinil. *Origenes.* Kdyby ti smrt některého z tvých miláčků byla odňala, vzdychal bys a bolestně bys plakal: tvůj oděv, tvoje tvář a vlasy tvé i ústa tvá jevila by žel a bolest a když jsi svou duši ztratil, když jsi duchovně zemřel, nechtěl bys hořce plakati a vzdychati? *Sv. Cypr.* Matka hořce oplakává ztrátu

svého jediného syna a ty bys nechtěl plakati pro svou jedinou duši, jižto jsi hříchem byl ztratil? *Sv. Bernd.*

Pravá lítost jest dar boží, všechny naše moci a síly přesahující; proto prositi máme nebeského Samaritána, aby vínem lítosti rány srdce našeho vymyl, nalil oleje útěchy a uvedl nás do zpovědnice, kde by se ve jmenu jeho duchovní lékař o naše uzdravení postaral. *Sv. Řehoř.* Lítosti jest zpovídajícímu se tak třeba, jako raněnému léku. *Sv. Ambrož.* Bůh žádá na nás hodné ovoce pokání, ovoce pak to jsou slze skroušené. *Sv. Řehoř.*

Čím hojněji se vina oplakává, tím jasněji se poznává; nebo zatmělé oko ducha slzami se vymývá a vyjasňuje. *Sv. Řehoř.* Slzy kajících jsou nejmocnější řeči; nebo modlitby pohybují, ale slzy donucují Boha k odpuštění. *Sv. Jeron.* Slzy kající jsou nápoj andělský. Jako víno srdce člověka, tak slza kajících anděle obveseluje. *Sv. Bernard.* Slze kající jsou způsob křtu a ježto křest nemůže se opětovati, musíme se slzami lítosti křtíti a obmývati. *Týž.* Slza kající jest dcera lítosti, splakujíc hřích a plamen nečistých žádostí hasíc. *L.* Čím mocněji srdce kajícíka láskou boží se roznítí, tím vřeleji kanou jeho slzy. *L.* Jako každodenně svou tvář vodou umýváš, tak často i duši svou slzami pravé lítosti čisti. *L.*

Kdo svých hříchů lituje, Bůh se nad ním slituje.

Loupež v. krádež.

Majetek v. bohatství, statky.

Manželství a manželů povinnosti.

Opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své i budou dva v jednom těle. A protože co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj. *Mat. 19.* Muž jest hlava ženy, jako jest Kristus hlava církve. *Ef. 5.* Muži milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev. *Ef. 5.* Kdo má ženu dobrou, má základ jmění; pomoc podle něho jest i sloup jako odpočinutí. *Sir. 36.* Přítel a tovaryš, když se v čas schází a nad oba jest žena s mužem. *Sir. 40.* Ženy mužům svým poddány buďte jako pánu. *Ef. 5.* Jeden druhého břemena neste a tak naplníte zákon Kristův. *Gal. 6.*

Společnost manželská od počátku tak jest spořádána, že krom svazku, spojujícího pohlaví, má do sebe i svátost v Kristu a v církvi. *Sv. Lev.* Sedmá svátost jest manželství, ježto jest znamením spojení Krista a církve dle apoštola řkoucího: „Svátost (tajemství) to veliká, já pak dím v Kristu a v církvi.“ *Sněm Flor.* Kde má manželství býti dokonalé, tu musí býti jednota. Kde jest jednota, tu spojuje Bůh; kde není jednoty, tu jest odpor a váda, kteráž není z Boha, nebo Bůh jest láska. *Sv. Ambž.* Dva svazkem manželským spojení manželé jsou jako siamská dvojčata nerozlučně spo-

jeni, aniž se bez ublížení mohou rozdělit. *Kotte*. První účinek té svátosti jest věčné spojení srdcí manželských, jež tak mocné jest, že se spíše duše od těla některého z nich oddělití má, nežli to spojení zrušiti. *Sv. Fr. Sal.*

Co jest pokrm pro tělo jednotlivců, to manželstvo jest pro blaho celého člověčenstva. *Sv. Aug.* Přirovná-li se blaho obecné k budově, jest křesťanské manželství pevný základ budovy této. *K.* Ono jest štěpnicí křesťanstva, z kteréž se okršlek země křesťany k doplnění počtu vyvolených božích vysazuje. *Sv. Fr.* Manželství jest strom v zahradě božské, jenž má dobré ovoce (zdařilé dítky) vydávati. *K.*

Když muž, žena, děti a domácí všickni v pokoji jsou živi, jest dům jejich malé nebe; pakli mezi nimi rozbroy a nesvornost panuje, jest dům jejich hrozné peklo. *Sv. Tom. Vil.*

Přisl. Muž a žena jedna duše. — Bůh dej, by živi byli, jak by vínky vili.

Maria.

Maria Panna, Matka Kristova, se v litaniích mnohonásobně připodobňuje a sice obrazně jmenuje se: Zrcadlo spravedlnosti, stolice moudrosti, příčina naší radosti, nádoba duchovní, nádoba vznešené pobožnosti, růže duchovní, věž Davidova, věž slonová, dům zlatý, archa úmluvy, brána ne-

beská, hvězda jitřní, uzdravení nemocných, útočiště hříšníků, potěšení zarmoucených, pomocnice křesťanů, královna andělů, patriarchů, proroků, apoštolů, mučovníků, vyznavačů, panen a všech svatých.

Vyjde prut z kořene Jesse a květ z kořene jeho vystoupí. *Jes. 1.* Ten, kterýž stvořil mne, odpočinul v stánku mém . . . Jako cedr vyvýšena jsem na Libanu a jako cypřiš na hoře Sionu; jako palma vyvýšena jsem v Kades a jako štípení růže v Jerichu; jako oliva krásná na polích a jako javor vyvýšena jsem podle vody. Jako skořice a balšam vůni jsem vydala; jako myrha výborná dala jsem líbeznost vůně . . . Já jsem matka krásného milování a bázně boží a svaté naděje. Přistuptež ke mně všickni, kteříž mne žádostivi jste. *Ekkł. 24.* Jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná jako slunce. *Pís. Šal. 6.* Ona potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její. *I. Mojž. 3.*

Maria Rodička boží. Když byl kdosi chválořečil králi Macedonskému Filipovi, doložil konečně: Však nejvýše mň je ke cti, že měl syna, velikého Alexandra. Větším zajisté právem lze říci o Marii, že největší její čest záleží v tom, že Pána nebes a země porodila a Spasitele světa za syna měla. *Lohres.* Maria toliko obdržela tu milost, jíž žádná jiná obdařena nebyla, aby Původcem milosti stala se naplněnou. *Sv. Ambž. Eva*

byla lidskému pokolení příčinou smrti, Maria stala se příčinou spasení. Uzel neposlušnosti Eviny byl rozvázán poslušností Mariinou. *Sv. Irenej.* Maria přirovnává se v písmě sv. k dennici. Jako dennice brzký východ slunce věští a den oznamuje: tak Maria vydala slunce spravedlnosti Krista, jenž rozplašil temnotu nevědomosti a hříchu a přinesl světlo pravdy a milosti.

Nepoškvrněná. První Adam byl ze země utvořen, druhý vzal tělo z panny nejčistotnější. *L.* Maria nebyla nakažena svůdným dechem hada. *Origenes.* Maria jest ona neporušená půda, již požehnal Pán a kteráž proto čistou zůstala ode všech poškvrn hříchu. *Sv. Bruno.* Maria byla ta zamčená zahrada, ta zapečetěná studnice, o níž Šalomoun v písni (4, 12.) pěje; neboť k ní nenašli nepřátelé nikdy přístupu, aby jí byli uškodili; vždy a ustavičně zůstala nepoškvrněnou na těle i na duši. *Sv. Lig.*

Vždy panna. Jako paprsky sluneční sklo pronikají, aniž je porušují, tak Krista Maria porodila, aniž panenství porušila. *Sv. Aug.* Proto *sv. Fulgenc* a *sv. Jan Zl.* nazývají Marii oknem nebes, jímž Bůh světlo právě na tento svět poslati ráčil. — Maria jest brána východní vždy zavřena, kterouž slunce spravedlnosti a nejvyšší kněz náš vychází a vchází. *Sv. Jarol.* Jako paprsek z hvězdy vychází, tak Syn boží vyšel z Marie a jako hvězda nic netrpí tím, že paprsky vysílá, tak v ničem

neutrpělo panenství Marie, že Syna božího porodila. *Sv. Bernd.*

Vznešená. Nad matku boží co vznešenějšího? Co jasnějšího nad tu, kterouž sobě vyvolilo světlo? Co čistějšího nad onu, která porodila tělo bez porušení těla? A o ostatních ctnostech co řeknu? Panna byla netoliko tělem, ale i duchem. Pokorná srdcem, v slovech vážná, ducha moudrého, v řeči skrovná, učení pilná, neskládajíc naděje v bohatství, nýbrž v modlitby chudáka. *Sv. Ambž.* Jako v moři všecky vody se sbíhají, tak v Marii obsahuje se láska, ano všelike ctnosti svatých. *K.* Jako slunce světlem svým předčí nad měsíc a hvězdy: tak předčila Maria všecky lidi svatostí. *Sv. Rich.* Když Zeuxis měl obraz krásné Heleny malovati, volil pět nejspanilejších panen a co na těch našel nejkrásnějšího, přenesl na svůj obraz. Podobným takřka způsobem Bůh krásu všelikých ctností sjednotil v nejblah. Panně. *K.*

Mocná i dobrotivá. Jako Bůh stvořil slunce, aby osvěcovalo a zahřívalo zemi, tak prostřednictvím Marie světu všelike milosti udílí. *Rich.* Maria jest duha, již Bůh vyvolil co znamení svého smíření s hříšným pokolením lidským. — Maria jest nebeská holubice, ježto přinesla ratolest olivovou co znamení božského milosrdenství padlému člověčenstvu. — Maria jest archa, v níž celé člověčenstvo před zkázkou věčnou bylo zachráněno. — Maria podobně jako Esther národ židovský —

celé pokolení lidské smrti uchránila. — Maria jest světlý oblak, ježto vedro pokušení mírní; onať dobročinná rosa, jež občerstvuje srdce skormoucené a proud, jenž hasí plamen zlých žádostí a náruživostí. *N. N.* Kromě Syna tvého, Matko milosrdenství, kdo by více pečoval o naše blaho, než ty? V protivenstvích tohoto života kdo by nás hájil tak, jako ty? Kdo chrání hříšníky, kdo bojuje takřka za ně jako ty? *Sv. German.*

Ji ctěme a k ní se utíkejme. S obzvláštní láskou cti, chval a oslavuj nejbl. Pannu Marii jakožto matku našeho Pána a Spasitele, tedy i naši matku. K ní se s největší důvěrností utíkejme a jako malé děti vždycky a ve všech příhodách v jejím klíně se skrývejme. *Sv. Fr. Sal.* Jako dítě rádo u své matky dlí a k ní se tulí: tak i my máme rádi s Marií, svou matkou, v duchu se zabývati. *K.* Jako kuřata k hlasu kvočny se sbíhají a v nebezpečenství pod křídla její se skrývají: tak i my v čas pokušení a protivenství k Marii se utíkejme. *K.* Zdráva buď, nádobo boží nejstkvělejší a nejčistší! Zdráva buď, světlo nejjasnější, matko i panno, z níž vyšel Kristus, Spasitel náš! Zdrávas, která jsi podivným způsobem krále všech králů porodila! Zdrávas, jenž jsi pokoj, rozkoš a spasení světa! Zdrávas radosti lidského pokolení! Zdrávas chválo arciotcův, okraso proroků. Zdrávas světlo apoštolů, královno mučovníkův a koruno svatých! Zdrávas tichý přístave a vlnami

zmítaných osvoboditelkyně! Zdrávas hříšníkův útočiště a ochrano! Zdrávas naděje všech spravedlivých, nehodami sklíčených! Zdráva světa nejslavnější prostřednice! Zdrávas bráno nebes, zámku bran rajských, klíči království Kristova! *Sv. Efrem.* O nejsvětější Panno, Královno a Matko naše, se svého vznešeného trůnu, na němž vládneš, obrať k nám své milosrdné oči a prokaž nám soucit a útrpnost svou nyní a zvláště v hodině smrti. Hleď na nás dobrotivě a přispěj nám milostivě. *Sv. Lig.*

Marnost věcí a marnivost lidská.

Marnost nad marností a všecko marnost.
Kaz. 1. Všelike tělo jako tráva a všeliká sláva jako květ polní. *Isai. 40.* Chvála bezbožných krátká jest a radost pokrytce trvá na okamžek.
Job. 20. Sili jste mnoho a vnesli jste málo; jedli jste a nejste nasyceni: pili jste a nejste napojeni; přikryli jste se a nejste zahřáni a ten, kdož sobě mzdy shromáždil, vložil je v pytlík děravý.
Ag. 1. — Všecko pozemské bývá ztráveno buď rezem jako zlato a stříbro, buď zetlením a červy, jako roucha a co od toho zůstává ušetřeno, bývá od zlodějův unešeno jako drahokamy. Tím tedy druh lakotění důtky dochází. *Rhab. Maur.* Na zemi pomíjí všecko. Nejpodivnější na člověku jest to, že poutá srdce ke statkům pozemským. *Sv. Jeron.* Jako divochové dali opanovatelům nového

světa zlato a drahokamy za věci malicherné a škodlivé — za kořalku, tabák a opium — tak mnozí křesťané dávají srdce, spokojenost a nebe za časné statky a rozkoše pomíjející. *Kotte*. Jako červ dřevo a rez železo kazí, tak marnost škodí, ano usmrcuje duši. *Sv. Jan Zlat.* „Marnost nad marnost a všecko marnost!“ Kdyby moudří lidé byli mocní a bohatí, napsali by si tento verš na všech stěnách i na svém rouchu, na veřejných místech i v domácnosti a především vepsali by si jej do svých srdcí, aby jej vždy před očima majíce, uvažovali. *Týž*. Když v Římě nový papež byl zvolen, přineslo se a před ním zapálilo kus koudele se slovy: „Takto míjí sláva tohoto světa!“ — Korunovanému císaři předkládalo se několik druhů kamene, aby si zvolil, z kterého žádá míti hrob. *Dion. K.* Ach v nás i mimo nás umírá všecko; toliko žádost v srdci našem neumírá. Krása vadne, rozkoše míjí, sláva bledne, bohatství se tráví, léta prchají, zdraví klesá, tělo stárne, stan tento pozemský, v nějž Bůh ducha našeho zavřel, ze všech stran se bourá a my — na vystěhování ani nemyslíme! *Sv. Řehoř*.

Co jest zboží, rozkoš, sláva?

Vadne všecko jako tráva.

Jak zajde světa lesk,

tak světa sláva, blesk. *Sušil*.

Marnotratnost, mrhavost.

Kdo jest rozmařilý a nedbalý v práci, bratr jest toho, kterýž díla svá promrhává. *Přísł.* 18, 9. Kdo pohrdá (plýtvá) malými věcmi, zhyne. *Sir.* 19. Ti, kdo hledí pítí a dávají snůšky, ztráveni budou. *Přísł.* 23. Řekl jsem v srdci mém: Půjdu a oplývati budu rozkošemi a požívati budu dobrých věcí. A uzřel jsem, že i to jest marnost. *Kaz.* 2. Jako ve dne poctivě choďme, ne v hodo-vání a opilství . . . ale oblecte se v Pána Ježíše Krista. *Řím.* 13. Království zajisté boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost v Duchu svatém. *Řím.* 14. Ti zajisté, kteříž jsou podle těla živi, oblibují, což jest těla; ale kteří jsou podle ducha, oblibují, co jest ducha. *Řím.* Co se má o takových lidech souditi, kteří peníze propijí, prohrají neb jinak promrhají, anyť zatím děti jejich o chléb volají a ničeho neobdržují. Všelická zvěř pečuje o potravu mláďat svých, toliko lidé jsou s to připustiti, aby děti jejich hladem zhynuly. *Sv. Vinc. Fer.*

Přísloví. Co zbytečno, nebývá požitěčno. — Marnotratný pijan, hráč, svého statku dráč. — Hýřil za mladu, pod starost umírá z hladu. — Kdo vysoko začne, musí mít dobrý hlas, sic přestane brzo zas.

Ráno marnotratnost skvostně snídá;
o polednách ohryzky pojídá;

k svačině má, co si vyvěří,
na noc z prázdné mísy večeří.

Kdo utrácí, hýří, výská,
v koutech se mu nouze blýská.
Do večera dennice nezáří,
časně pomni na nouzi a stáří. N.

Matka v. i rodiče.

Syn moudrý obveseluje otce, ale člověk bláznivý pohrdá matkou svou. *Přísl.* 10. K hněvu otce syn nešlechetný a k žalosti své matce. (17.) Nechť se raduje otec tvůj a matka tvá ať pleše, kteráž tě porodila. (23.) Kdo poslouchá otce, občerství matku. Jako ten, kterýž poklady shromažďuje, tak ten, kterýž ctí matku svou. Požehnání otcovo utvrzuje domy, zlořečení pak matčino z kořene vyvrací základy. *Sir.* 3. Cti otce svého a na úpění matky své nezapomínej. (7.) Pamatuj na otce i matku svou; neboť u nich jako u prostřed velikomocných stojí. (23).

Příслови. Co matka, to matka. — Na slunci teplo, při matce dítěti blaze. — Dítě za ruku, matku za srdce. — Kulka se chybí, ale nechybí se matčino slovo. — Bez matky včeličky ztracené dětičky.

Milosrdenství boží.

Jako jsou nebesa nad zemí, tak upevnil Hospodin milosrdenství nad těmi, kteří se ho bojí.

Žlm. 102. Jak daleko vzdálen východ od západu, tak daleko vzdálil od nás nepravosti naše. *Žlm.* 102. Zdaliž se může zapomenouti matka nad nemluvnátkem svým, aby se neslitovala nad plodem života svého? A byť se ona zapomenula, já nezapomenu se nad tebou. *Isai.* 49.

Krásná jsou podobenství Kristova: O ztracené ovci a ztraceném groši. *Luk.* 15. *Jan* 10. O milosrdném Samaritánu. *Luk.* 10. O služebníku nemilosrdném. *Luk.* 18. O marnotratném synu. *Luk.* 15.

Nejpřednější vlastností boží jest, smilovati se a odpustiti; místo a trůn jeho jest milosrdenství. *Sv. Jarol.* Jako jest zahřívání vlastnost ohně a osvěcování vlastnost slunce : rovněž tak jest dobročinnost a smilování vlastností boží. *Sv. Jan Zl.* Svět tento jest jako veliká nemocnice, naplněná churavci všelikého druhu, jež milosrdný Bůh navštěvuje, obvazuje rány jejich a léky podává; těší je a k trpělivosti povzbuzuje; neopouští žádného, nejdéle však u nejbídnějších se pozdržuje. *Bernier.* Bůh slitovník ti všudy v zápětí kráčí, aniž tě kde opouští, jako by tě potřeboval, jako by bez tebe nemohl býti. *Sv. Vavř. Just.* Tak veliké jest milosrdenství boží, že len na oheň položený tak rychle nechytí a neshoří, jako Bůh ochotně se smilovává nad hříšníkem, hříchů svých litujícím. *Tauler.* Žádný otec nemá tolik lásky k dítěti, jako Bůh k hříšníkovu. *Sv. Zlat.* Poněvadž tak

milosrdného máme Boha, odvráťme se od hříchů a s cesty přikázání jeho se neuchylujme. *Sv. Ambž.* Bůh se chce nad tebou smilovati, jestli že jen po hříchu nalezne tě poníženého. *Sv. Basil.* Jako paprsek sluneční temnosti plaší, tak milosrdenství božské mrákoty zloby a hříchů rozhání. *N.* Jako matka se raduje, když dítě první krok učiní, tak Bůh se raduje z prvního kroku hříšníka ku polepšení. *N.*

Přísl. Lidé se zlostí, Bůh pak s milostí. — Vinnému Bůh odpouští a cár spravedlivému milost dává.

Milosrdenství k bližnímu.

Milostivost jest jako ráj a požehnání a milosrdenství na věky zůstává. *Sir: 40.* Milosrdenství a pravda nechať neopouštějí tebe; zavěs je okolo hrdla svého a napiš je na deskách srdce svého. *Přísl. 3.* Činiti milosrdenství a soud více se líbí Hospodinu, nežli oběti. *Př. 21.* Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. *Luk. 6.* Protož oblečte se jako vyvolení boží svatí a milí v srdečné milosrdenství, v dobrotivost, v pokoru, mírnost, trpělivost. *Kol. 3.*

Cicero se prohlásil řka: „Nižádná z tvých ctností není hodnější podivení, nižádná vzácnější jako milosrdenství.“ Což jest ale milosrdenství jiného, nežli jakási útrpnost v srdci našem nad

cizím neštěstím, která nás podle možnosti k spo-
možení dohání? *Sv. Aug.* Tatě zvláštnost milo-
srdenství, že pláče s plačícími a raduje se s ra-
dujícími. *K.* Milosrdenství jest matkou laskavosti,
závdavkem lásky, svazkem vší přátelské náklonnosti.
Sv. Řeh. Nis. Milosrdnost jest podpora spasení,
ozdoba víry, odpuštění hříchů. Ona spravedlivé
zkušuje, svaté sílí, ctitele boží naznačuje, vyko-
návání jí působí Pánu radost a Boha smiřuje. *Sv.*
Jan Zl. Ctnost tato činí všecky ctnosti prospěš-
nými; oživuje samu víru, z níž spravedlivý jest
živ a jež se bez skutků mrtvou nazývá. *Sv. Lev.*

Milosrdenství podobá se obloze nebeské, ježto
dešť dává a zavlažuje zemi, z které pak teplem
slunečním opět páry vystupují a nové oblaky
tvoří. Tak i sám bohatne, kdokoli milosrdenství
bližnímu prokazuje. *Kotte.* Símě dává dvacaterý,
padesaterý, ano časem i sterý užitek: tak i milo-
srdenství hojný užitek přináší pro časnost i věč-
nost. *K.* Z hory olivetské vstoupil Pán Ježíš na
nebesa a jen z vrchu milosrdenství může křesťan
vstoupiti do nebe. *K.*

Celá příroda se všemi tvory k nám tak velice
dobročinná hlásá a vzbuzuje nás k milosrdenství.
K. Strom podává člověku ovoce, nedbaje o sebe:
tak křesťan milosrdný jiným čině dobře, sám na
sebe zapomíná. *K.* Svíčka hořící tráví se, sloužíc
člověku: tak činí křesťan opravdu milosrdný. *K.*
Pták nejesyt čili pelikán mláďata svou krví napájí

a ty, křesťane, bys nechtěl bratru nouzi trpícímu přispěti ze svého nadbytku? *K.*

Přísluví: Kostel krásí oltář a člověka milosrdenství. — Na úrok Bohu dává, kdo se nad chudým smilovává. — Co tu činíš nuznému, Bohu činíš samému.

Kdo rád z svého chudým uděluje,
tomu Pán Bůh za to naděluje.
Co pro „zaplat Pán Bůh!“ uděláš,
za to nebe sobě vyděláš.

Milost boží.

Odplata za hřích smrt, ale milost boží život věčný. *Řím. 6.* Kde se rozhojnul hřích, tu se více rozhojnila milost, aby, jako panoval hřích k smrti, tak panovala milost skrze spravedlnost k životu věčnému. *Řím. 5.* Není na tom, kdo chce, ani na tom, kdo běží, ale na Bohu, kterýž se smilovává. *Řím. 9.* Ani ten, kdo sází, jest něco, ani ten, kdo zalívá, ale Bůh, jenž dává zrůst. *I. Kor. 3.* Já dám žíznivému ze studnice vody života darmo. *Zjev. 21.* Nejlépe jest zajisté upevniti srdce milostí. *Žid. 13.*

Co jest milost boží a co působí? Milost boží jest působení Ducha svatého, kterým se nám božské pomoci a spasení dostává. *Kat.* Milost *posvěcující* jest nadpřirozený, nezasloužený dar Ducha sv., jímžto z hříšníka stává se člověk spra-

vedlivým. *Kotte.* Milost posvěcující povznáší člověka k nejvyšší důstojnosti: k svatosti a spravedlnosti před Bohem a právo k nebi mu uděluje. Milost pak *skutková* člověka podporuje, světla, rady a síly poskytuje, aby důstojnost svou zachovati a nebe dojíti mohl. *Massl.* Hřích jest strom smrti, milost boží jest strom života. *Sv. Bonav.* Milost boží jest studnice vody vyskakující do života věčného. *Kat. Ř.* Jako sám celý strom v sobě obsahuje, tak milost, vycházejíc z Boha, vše obsahuje, co se mu líbí. *Sv. Jeron.* Milost boží jest poklad nebeský, jenž samu nádobu zachovává. *Sv. Jan Zl.* Jako žhavé železo vlastnosti ohně přijímá, tak duše naše milostí boží tak bývá proměněna, že stává se Bohu podobnou. *K.* Jako šat přikrývá nahotu těla, tak milost boží nahotu duše odívá. *Sv. Jan Zlat.* Jako slunce zapuzuje temnosti, tak milost boží vzdaluje od nás všecky nepravosti. *Týž.* Co slunce jest zemi, to jest milost boží naší duši, již ona světla, tepla a života uděluje. *L.* Jako pákou zdvihají se veliké tíže, tak duše hříchem obtížená milostí boží se pozdvihuje. *L.* Božské to dílo, cožkoli můžeme. Odtud jsme živi, odtud přicházíme k síle, odtud k volnějším výletům duše se způsobujeme a žijíce na tomto světě, už předcitem svým na onen věk se kojíme. *Sv. Cypr.* Milost boží jest mistryně pravdy, učitelkyně kázně, světlo srdce; ona těší v úzkostech, zapuzuje smutek, odjímá

bázeň, její pobožnost a rozvolňuje slzy. Což jsem bez ní, než dřevo suché, a pahejl neužitečný. *B. Tom. Kp.* — *Milosti boží je třeba.* Bez milosti boží jest člověk jako tělo bez duše, mrtev. *Sv. Aug.* Jako réva od kořene vinného oddělená, tak jest duše milosti boží zbavená. *S. Bnv.* Jako loď bez vesla se na moři zmítá, tak křesťan bez milosti boží od hříchu k hříchu se potácí. *K.* Jako aby vidělo oko, třeba má světla: tak ku poznání pravdy třeba člověku milosti. *Sv. Aug.* Jako dítě, ač má všech pět smyslů, předce bez cizí pomoci jich nemůže užívat, tak člověk k užívání vnitřního smyslu potřebuje božské milosti. *Svatý Jan Zlat.* Co jest země bez vody, to jest duše bez milosti. Jakož země, která se nesvlažuje rosou, bylinami se neodívá, kvítím se neozdobuje a hojné žni neposkytuje: rovně tak duše, prázdná milosti, neodívá se ctnostmi a nevznáší se k věcem nebeským. *Sv. Řehoř.* Jako nelze tělu žíti bez pokrmu, tak neobstojí duše bez milosti božské. *Sv. Aug.* Měsíc svítí světlem cizím; nemá, čeho by odjinud neobdržel; tak člověk bez milosti boží nemůže co prospěšného k životu věčnému činit. *Sv. Bon.* Jediné milost boží činí skutky naše dobré, záslužné, jako ráz penězi cenu dává. *Rodrig.* Nikdo nemůže spatřiti slunce, leč až vzešlo a se rozednilo: tak skutky naše musí předcházeti milost boží. *Sv. Aug.* Vůle lidská bez milosti boží jest oko bez světla, bez něhož

nevidí. *Sv. Fulg.* Jako k platnosti právní listiny třeba jest podpisu: tak milostí boží dobré teprv se dokonává. *K.* Vše, co slabé, třeba má podpory; strůmek k svému zdaru potřebuje kolu a slepec bezpečného voditele: tak člověk křehký a k hříchu nakloněný potřebuje božské milosti, aby došel svého cíle. *Sv. Bon.* Milosti boží jest hříšníku třeba jako chorému léku. *K.* Sníh zůstává sněhem, dokud teplým vánkem slunce se neroztaje: tak srdce hříšníka milostí boží se musí rozehráti, aby z hříchu mohl povstati. *Sv. Aug.* Kdo upadl do jámy hříchu, jen milostí boží může povstati. *Sv. Bern.* Nikdo nemůže jakou ctnost v své srdce napsati, pakli se mu černidla božské milosti nedostává. *Sv. Tom. Aq.* Jako suché půdě vláhy, tak třeba člověku milosti. *Sv. Řehoř.* Strom musí vláhu ze země ssáti, nemá-li uschnouti: tak křesťan, nemá-li duševně zakrtněti, neb zcela umříti v hříších, musí vláhou nebeské milosti býti napojen, aby ovoce dobrých skutků vydávati mohl. *K.* Potřebí jest boží pomoci a obrany; nebo žádný není svou mocí silný, ale boží dobrotou a milosrdenstvím jest bezpečen. *Sv. Cypr.*

Bůh ji udílí, však třeba spolupůsobiti. Milost boží jest pramen nevyvažitelný. *K.* Kupec, ačkoliv už bohat, nenechává předce peněz v truhlici ležeti, ale hledí je v obchod přivést: podobně nepodržuje ani Bůh milosti pro sebe, ale lidem je rozděluje, aby jimi dobře působili. *Sv. Irenej.*

Milost boží navštěvuje bez ustání srdce naše a nalezá-li připravené místo, vchází a přebývá tam; ale opouští srdce nečisté. *Týž.* Milost jest nejčistší balsam a požaduje nádobu čistou, pevnou a hlubokou. *Sv. B.* Člověka lenivého neb mrhače nebudeš moci opravit, leč by on sám prvé to, což na něm jest, učinil. *Sv. Jan Zl.* K šťastnému vyléčení třeba jest netoliko, by lékař svou povinnost konal, nýbrž aby i nemocný, což povinen jest, zachoval: takť i s milostí Ducha svatého. *N.* Jest-li že král u člověka chudého svůj poklad uloží, nesmí ho tento za své jmění považovati; neboť ho opět na něm požádá: podobně se to má s poklady duchovními, t. s milostí boží. *N.* Sem náleží *podobenství Kristova* o dobrém hospodáři, (*Mat. 13.*), o králi počet kladoucím se služebníky (*Mat. 18.*), o dělnících na vinici (*Luk. 19.*), o služebníku věrném a nevěrném (*Mat. 24.*) a o těžení s hřivnami (*Mat. 25.*).

Míra, mírnost kř. v. i pokora.

Kde jest pýcha, tu bude pohanění; ale kde jest pokora — mírnost — tuť i moudrost. *Přísl. 11, 2.* Kdo z vás větší jest, buď vaším služebníkem. *Mat. 23.* Zachovej ve všech věcech míru. — Aby, kdo běží, nenaběhl, třebať, aby byl osvěcen světlem mírnosti, kteráž jest matkou ctnosti, a vrch dokonalosti; onať učí, aby se nic nedělo

příliš. *Sv. Bernard.* Mírnost jest královnou ctností; jestiž vůdkyně ctností, řiditelka náklonností. Odstraň ji a ze ctnosti bude nepravost. *Týž.*

Mírnost záleží nejen v obmezování všelikých tělesných žádostí, nýbrž všecky moci a činnosti člověka má pod svou ochranou, aby nepřekročily meze opatrnosti. *K.* Pokud zůstává voda v řečišti, zemi, kudy teče, velice prospívá; však vystoupí-li z břehů, mnohé natropí zpousty. Podobně křesťan, umí-li se mírniti ve svém jednání, bude sobě i jiným k mnohému prospěchu; vykročí-li z mezí, poškvří svědomí své mnohými hříchy a jiným bude ku pohoršení. *K.* Cesta prostřední také v ctnosti je zlatá; svatost přemrštěná nemá trvání, ano není svatostí. *K.* Sůl krmi chuti dodává; však, dá-li se jí přes míru, i nejlepší pokrmy kazí: tak mírnost budiž solí všeliké ctnosti.

Přísloví. V duši míra. — Zvolna náhli. — Bezpečněji krokem než skokem. — Pomalu nejdál dojdeš.

Není člověk v světě proto,
by se v rozkoš ponořil,
má pozemské dary pouze,
by jich střídme použil.
Kdo se takto zachovává,
základ pevný k blahu dává.

Doucha.

Mládí, mladost.

Synu, přijímej učení od mladosti své, i až do šedin nalezati budeš moudrost. — Jako ten, jenž oře a seje, přístup k ní a očekávej dobrých užitků. *Sir. 6.* Čehož jsi v mladosti neshromáždil, kterak najdeš v starosti své? *Sir. 25.* Bláznovství přivázáno jest k srdci pacholete, ale metla kázně vyžene je. Nakloň ucha svého a slyš slova moudrých a přilož srdce k učení mému, kteréž pěkné bude tobě, když je chovati budeš v srdci svém a rozhojní se ve rtech tvých. *Př. 22.*

Jakož se od starců požaduje střídmost a mravů dokonalost, rovněž tak jsou mladíci povinni prokazovati poslušnost a ve všem podrobenost. *Sv. Cypr.* Jako oheň syrovým dřívím udušen bývá: rovněž tak nerozšiřuje moudrost blesku svého v mládí, jsouc pokušením a rozkoší zdržována, leč se zapudí lákání mladého věku přemáháním, snažením a modlitbou. *Sv. Jeron.* Jako se nenajde ovoce na stromě, na kterém prvé nebylo květu; rovněž v stáří nedojde cti, kdo se v mládí nenamáhal. *Sv. Cypr.*

Přísluví. Mladým dělati, mužům řídit, starým přísluší se modliti. — Čemu kdo v mládí přivykne, toť i v stáří na něm lípne. — Dětství bez učení, mladost bez cvičení, mládenectví bez studu, dělá hroznou ostudu.

Mlčelivost v. i jazyk.

Kéž byste mlčeli, abyste se zdáli býti moudří. *Job* 13. Kdo ostříhá úst svých a jazyka svého, ostříhá od úzkosti duše své. *Přísł.* 21. Hudba v zármutku jest mluvení nehodné: trestání a učení v každý čas jest moudrost. *Sir.* 22. Kde není slyšení, nevylévej řeči a nevynášej se nevhodně moudrostí svou. *Sir.* 32.

Mlčení a pokoj sobě oblibujme, abychom srdce čisté zachovali a svěřený nám chrám od hříšného porušení nepoškvrněný ostříhali. *Sv. Efreim.* Ten umí právě mluvit, kdo se prvé naučil dobře mlčeti; neboť ostříhání mlčelivosti jest takořka potravou řeči. *Sv. Řeh.* Zatkni pramen, chceš-li, aby voda neodtékala; mlč, chceš-li zachovati něco v tajnosti. Svěří-li ti přítel jaké tajemství, uzavři je v srdce své, od něhož dej příteli klíč. *K.*

Přísloví. Uměti v čas mlčeti není leda umění. — Dobře jazyk míti za zuby. — Dobré mlčení lepší než špatné mluvení. — Mluvit stříbro, mlčeti zlato. — Co chceš míti tajného, měj u sebe samého. — Pozorný buď v mluvení; mlčení je umění.

Modlitba.

Mluvit budu ku Pánu svému, ačkoliv jsem prach a popel. *I. Mojž.* 18. Doufejtež v něho veliká shromáždění, vylévejte před ním srdce svá.

Žlm. 61. Hledejte Hospodina a stáli buďte: hledejte tváři jeho vždycky. *Žlm.* 104. Budiž spravována modlitba má jako zápal před obličejem tvým. *Žlm.* 140. Kdo se klaní Bohu, v utěšení přijat bude a modlitba jeho až k oblakům se přiblíží. *Sir.* 35. Neníť ukrácena ruka Hospodinova, aby spasiti nemohla, aniž jest obtíženo ucho jeho, aby neslyšelo. *Isai.* 59. Pláče, nebudeš plakati, lítost maje, smiluje se nad tebou; k hlasu volání tvého, hned jak uslyší, odpoví tobě. *Isai.* 31.

Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno . . . Který z vás jest člověk, kteréhož kdyby prosil syn jeho o chléb, zdali kamene podá jemu? aneb prosil-li by o rybu, zdali dá jemu hada? Poněvadž tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávati synům svým: čím více Otec váš nebeský dá dobré věci těm, kteříž ho prosí. *Mat.* 7. *Luk.* 11. Viz i podobenství o nepravém soudci. *Luk.* 18.

Co jest modlitba? Modlitba jest povznešení duše od věcí zemských k nebeským, vyhledávání věcí vyšších, žádost neviditelných. *Sv. Augustin.* V modlitbě děje se obrácení srdce k tomu, jenž vždy hotov jest dáti, jsme-li schopni přijíti to, čeho uděluje. *Týž.* Modlitba jest rozmlouvání s Bohem. Když čteš, mluví Bůh k tobě; když se modlíš, mluvíš ty k Bohu. *Týž.* Modlitba jest nábožné a pokorné mysli k Bohu obrácení, jenž opřeno jest o víru, naději a lásku. *Hugo.* Modlitba

jest prosba o nějaké dobro, ježto se od lidí nábožných k Bohu vylévá. *Sv. Basil.*

Vznešenost modlitby. Může-li co býti vznešenějšího, jako že s Pánem nebes a zemi smíme rozmlouvati? Pravá důstojnost a sláva člověka záleží v tom, že může k trůnu božské milosti přistupovati. *Kotte.*

Potřeba. Světlé a zřejmé jsou výroky písma svatého, které potřebu modlitby k našemu spasení doličují. „Potřebí jest vždycky se modliti a neulevovati.“ Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. „Proste a bude vám dáno.“ *Sv. Lig.* Kdo chce od Boha jakých milostí dojíti, nechať k němu vchází branou modliteb. *Sv. Teres.* Modlitba jest pokrm duše; nebo jako tělo bez pokrmu nemůže žít, tak duše bez modlitby hyne. *Sv. Aug.* Jako ryba bez vody, tak člověk bez modlitby znenáhla umírá. *Sv. Jan Zl.* Jako byliny mají třeba vláhy, aby neuvadly: podobně člověk potřebuje modlitby, aby zachoval milost a v hřích neupadl. *Týž.* Stromy nemohou nésti ovoce, leč by v sebe kořením pojímaly vláhu: aniž nám lze bude ovoce zbožnosti vydávati, leč bychom modlitbami svlažovali srdce svá. *Týž.* Jako budově třeba základu, aby pevně stála, tak modlitbou třeba síliti duši, aby prospívala v ctnosti. *K.* Co vojínu zbraň, to křesťanu je modlitba. *Sv. Elig.* Jako hladová ptáčka volají o pomoc starých: tak člověk zbaven jsa milosti boží, má o ni volati k Bohu. *Sv. Gran.*

Pravou cestu opouští, kdo modlitbu zanedbává. *Sv. Teres.* Duše, ježto modlitbu nedbale konají, podobají se malomocným a chromým, kteřížto, ač mají ruce a nohy, předce jich neužívají. *Týž.* Zoufalci neb rozumem pominulí zdráhají se jísti, neduživci nemohou, chudí by rádi jedli: a křesťan, který se modlití nechce, jest buď povrhel neb zoufalec. Protož, bratří, v každé případnosti bežte útočiště k modlitbě. *Sv. Bernd.*

Moc a prospěch. Moc a síla modlitby jest nevyměřitelná: vše prospěšné může nám zaopatřiti a vše škodlivé může od nás odvrátiti. *Sv. Bonav.* Jako kdož jsou ve společnosti krále, mocně naň působí a cokoli žádají, snáze od něho dosahují: tak i ti, kteří skrze modlitbu s Bohem, králem všech králů, žijí v stálém obcování. *Svatý Jan Zl.* Modlitba jest klíč k pokladům nebeským. Onať útočiště zarmoucených, obsah všech rozkoší, prostředek k užití sladkých radostí. Modlitba jest přístav lodím bouří zanešeným, kotev na moři zmítaným; onať podpora schýlených, poklad chudých, záštita bohatých, prostředek nemocných i ochrana zdravých. *Týž.* Modlitba jest zbraň nej-příhodnější, bohatství nevyvážené, přístav pokojný; nad to jest modlitba průvodkyní, rodičkou, pramenem a kořenem všeho dobra a to nesčíslného dobra. *Týž.* Modlitba jest obrana i ochrana stydlivosti, umírnění hněvu, pýchy potlačení, křivd vyčištění; ona zahání závist, zapuzuje nespravedlnost,

napravuje nepobožnost. Modlitba jest pečeť paniců, věrnost manželů, štít pocestných, ochrana spících, bdících důvěra; — onať rolníkům úrodou, plavcům je spásou. *Sv. Řehoř.* Modlitba jest ctností utvrzení, řebřík k Bohu, manžel vdov, příbuzná andělů, základ víry, koruna mnichův, úleva manželů. *Sv. Aug.* Modlitba jest modlícímu podporou, Bohu obětí, ďáblům pak bičem. *Sv. Aug.* Modlitba jest masť hojící, silné brnění, nevyvážený poklad, bezpečný přístav, základ pokoje a matka statků nescíslných. *Sv. Efrem.* Mocnost prosby uhasila prudkost ohně, ukrotila náběh lvů, skončila války, vzdálila boje, utišila bouře, uléčila neduhy, smrti roztránila vazby, nebes otevřela brány. *Sv. Jan Zl.* Modlitba spravedlivého jest klíč k nebi. Prosba se vznáší vzhůru a dolů se spouští milosrdenství. *Sv. Aug.* Modlitba jest pramen všech ctností, žíla, stoka, po níž nám milosti Kristovy a dary boží přitékají a nejlepší prostředek se zmáhati v ctnosti. Onatě pokrm duše, světlo rozumu, lékařství v pokušení, pevné spojidlo duše s láskou boží a znamení našeho vyvolení. *Sv. Jan Zl.* Modlitba jest nejlepší cestovní list k věčnosti. *N.* Modlitba jest zlato, za něž i nebe se koupiti dá. *K.*

Vlastnosti. Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, kterýž pokouší Boha. *Sir. 18.* Musíš býti čist, chceš-li patřiti Boha a okusiti, jak příjemný jest Hospodin. *B. Tom. Kp.* Kdo srdcem skroušeným Pána kdy prosil, nebyl nikdy

oslyšán. *Sv. Jan Zl.* Kdo chce víti věnec, dříve si ruce očistí: tak kdo chce modliti se, měj srdce čisté, beze vší poskvrny hříchu. *Týž.* Prosil-li by kdo rukama umazanýma, nebude vyslyšán, spíše nevoli vzbudí: podobně i ten, kdo srdcem poškvrněným k Bohu přistupuje. *Týž.* Jako rolník odstraňuje trní a bodláčí, aby pole užitek vydávalo: tak z role srdce svého musíme odstraniti hřích i vše, co by překáželo, by v něm modlitba se ujala a užitek nesla. *Sv. Vavř.* Modlitba hříšníka Bohu se protiví, jako se nám hnusí ovoce, byť i sebe krásné a dobré, v nádobě poškvrněné. *L.* Pakli by kdo syna králova zabil a krví zbrocené ruce pozdvihna, žádal by od krále nějaký dar, zdaž nezakusí spíše králova hněvu, nežli jeho štědrosti? *L.* — Pozdvihujme srdcí svých ku Pánu, k nebesům. *Pláč 3.* Když stojíme k modlitbě, máme bdíti a snažiti se k prosbám vším srdcem. Myšlení všecko světské a tělesné odejdi, aniž duše což jiného přemýšlí, než toliko zač prosí. *Sv. Cypr.* Jak můžeš žádati, abys od Boha byl uslyšán, když sám sebe neslyšíš? Chceš, aby na tě Bůh pomněl, když prosíš a ty sám na sebe nepomníš! *Týž.* Kdo má slyšení u krále, zůstaví v síni své společníky a chceš-li s králem všech králů, s Bohem mluvit, vzdal své provoditele, totiž zemské myšlení a touhy. *L.* Když s přítelem mluvíš, pozorně to činíš a když s Bohem mluvíš, tedy se na trhu aneb kdes jinde s svými myšlenkami

touláš. Jakou moc může taková modlitba míti? *Sv. Zl.* Mluvíš-li se vznešeným pánem u přítomnosti sestry své, zatím ona pokorně a způsobně se chová: a tak sluší se chovati tělu, když duše tvá s Bohem rozmlouvá. *L.* Modli se Bohu více srdcem než ústy: němá jsou ústa, když nemluví srdce. Bůh nedbá na slova, ale patří na srdce a jemu, ač němé jest, rozumí. *Sv. Jeron.* Tělo-li pracuje, všechny údy pomáhají: podobně s celou duší modleme se Bohu, u něhož budiž mysl i srdce, víra a láska, naděje pak o Krista se podpírej. *Sv. Mak.* Skřivan pěje, vždy víc a více k nebi se vznáší: tak i my máme, modlíce se, srdcem svým k nebi se povznášeti. *K.*

Modlitba kořícího se oblaky proniká. *Ekkl. 35.* Pokora a láska jsou duchovní křídla modlitby, jimiž se člověk k Bohu povznáší. *Sv. Pavl. Just.* Kdož se modlíte, mějte řeč a modlitbu v kázni. Mysleme sobě, že před Bohem stojíme. Máme se líbiti božským očím i způsobem těla i měrou hlasu. *Sv. Cypr.* Dvojí jest, co Boha nejvíce smiřuje: pokora a víra. Noha (klekání) vyznačuje pokoru a poslušnost, víra činí Syna Otci rovného a vyznává ústy tutéž obou slávu. *Sv. Ambž.* Přistupme s doufáním k trůnu milosti, abychom našli milost k příhodné pomoci. *Žid. 4. Jak. 1, 6.* Milosrdenství božské jest pramen nevyvážený, kdo největší nádobu důvěry přináší, nejvíce dobra vyváží. *Sv. Brnd.* Důvěrná modlitba činí takřka násilí

Bohu. *Sv. Klimak.* Jako nemocný zcela se lékaři oddává, tak i my máme zůstaviti Bohu, kdy a jak nám chce pomoci. *Sv. Ambž.* Vězte, že vyslyší Pán modlitby vaše, jestli že setrváte v modlitbách. *Jud. 4.* Dítě hladové neustává matku prositi, až chleba dostane: tak neustávejme Boha prositi za potřeby těla i duše. *K.* Dvoje podobenství vypravuje Kristus: že potřebí jest vždy se modliti a neustávati. (*Luk. 18, 1—18*, pak *Luk. 11, 5—9*.) A podobně se to má s námi. Ne jako bychom neustálou modlitbou chtěli Boha donutiti, aby nás vyslyšel, ale že, setrvajíce v modlitbě, dáváme na jevo pevnou důvěru a tím se vyslyšení hodni stáváme. *Frencl.* Modlitba s postem a almužnou lepší jest než poklady zlata schovávati. *Tob. 12, 8.* Velikým hlasem volá k Pánu ten, kdož, byť i jazyk mlčel, neustále volá dobrými skutky. *Kassian.* Neprospěšna jest modlitba, když prosí jalová prosba; nebo jest-li že každý strom nenesa ovoce dobrého vyřat a na oheň vložen bude; jistě ani řeč, nemajíc užitku u Boha, zasloužiti nemůže, která žádného skutku plodna není. *Sv. Cypr.* Aniž má při těch jakého účinku modlitba, jichž víra bez skutků mrtva jest, nýbrž těm jest k užitku, při nichž víra skrze lásku působí. *Sv. Aug.*

Budete-li zač prositi Otce ve jmenu mém, dát vám. *Jan 16.* Modlitba jest pozdvižení srdce k Bohu, ale jest to pozdvižení, kteréhož nemů-

žeme sami ze sebe způsobiti. Máme-li však Spasitele jako Simeon v rukou, tutě to snadné. *N.*

Vyslyšení modlitby. Nenít ukrácena ruka Hospodinova, aby spasiti nemohla aniž jest obtíženo ucho jeho, aby neslyšelo. *Isai.* 59. Prosíte a nebeřete, proto že zle prosíte. *Jak.* 4. Často odpírá Bůh vyslyšení, poněvadž dobrotivý jest. — Jako lékař není po vůli nemocnému, když žádá, by mu hořkého léku nepodával, vidí-li, že tento hořký lék mu je prospěšen: tak Bůh člověku v trápení neodjímá hořkého léku, byť ho za to prosil, pokud ví, že mu k spasení slouží. *Svatý Tomáš Akv.*

Přísloví o modlitbě. Bohu modlit se, povždy hodí se. — Kdo prosí, ten nosí. — Kdo tluče, tomu se otevře. — Jak ty Bohu, tak Bůh tobě. — Nevyprosíš-li, nevlaješ. — Kdo si modlit lenuje, milosti se zbavuje. — Modli se a pracuj. — Boha vzývej a sám ruky přikládej. — Modli se a vesluj ku břehu. — Modli se a zlých skutků varuj se.

Kdo se chutě modlívá,
mnoho darů nabývá:
K ctnosti síly, v hříchu léku,
útěchy má v bouři vzteku.

Modlitba přímlovná.

Modlete se netoliko jeden každý za sebe, nýbrž za všechny se modliti máme, nebo jako

otec *Ambrož* praví: Budeš-li jedině za sebe se modliti, jedině svou zásluhu míti budeš; jest-li že však za všecky prosíš, všickni za tebe prositi budou. *Sv. Aug.* Za sebe se modliti nutí potřeba, za jiné pak se modliti nabízí bratrská láska; ale příjemnější jest Bohu modlitba, ne kterou vysílá nucená potřeba, nýbrž kterou schvaluje bratrská láska. *Sv. Jan Zl.* Spravedlivo jest netoliko za vlastní očištění se modliti, ale i za očištění všech, abys tak mrav a způsob andělův napodobil. *Sv. Nil.*

Modlitba veřejná i společná.

Má-li modlitba jednoho neb dvou takovou sílu (jako dí Pán u sv. *Mat.* 18, 19.), čímž více sjednocená modlitba celé církve. *Sv. Ign.* Mnozí nepatrní, jsouce jednomyslně shromáždění, stávají se mocnými, a modlitbami mnohých není možno, aby bylo pohrdnuto. *Sv. Ambrož.* Uhlí rozhárané snadno hasne; než složeno-li na hromadu, jeden uhel druhým se rozpaluje. Tak společná modlitba srdce mnohých rozněcuje k pobožnosti. *Kotte.* Jako jídlo lépe chutnává společně, tak i modlitba. *K.* Prosí-li všecky dítky otce najednou, sotva jim prosbu jejich bude moci odřici: tak jest u Boha. *K.* Slíbil-li Pán, že při nábožném sjednocení dvou neb tří svatých všecko chce vyplniti, začbykoli prosili (*Mat.* 18): což

bude odepříno lidu mnoha milionů, kterýž jedinou službu boží stejně koná a jedním duchem společně prosí? *Sv. Lev.* Sám o [sobě k Bohu se modle, nebýváš tak slyšán, jako když to činíš s bratřími. Nebo tu jest něco většího, jednomyslnost totiž a souhlas, svazek lásky a modlitby kněžstva. *Sv. Jan Zl.*

Modlitba dle času.

Celý náš život má býti *ustavičná modlitba*. — Jako jest obecný a stálý půst nejen masitých pokrmů se zdržovati, nýbrž své zlé žádosti stále přemáhati; tak jest i obecná, neustálá modlitba, když ne tak ústy k Bohu voláme, nýbrž vše, cokoliv počínáme, když konáme ke cti a chvále boží (srv. *I. Kor.* 10, 31.). *Beda.* Jako voják nesmí jíti do boje bez zbraně, tak nemá křesťan nic počínati bez modlitby. *Sv. Elig.* Pilně se modli slovy, ale ustavičně se modli myšlením a svatým obcováním; takovou měrou naplníš, co velí apoštol (*II. Tes.* 5, 17.). Před Bohem zajisté je každý dobrý skutek modlitbou. *Sv. Fulg.* Všelikeho času dobrořeč Bohu a pros od něho, aby cesty tvé spravoval a všecky rady tvé ať v něm zůstávají. *Tob.* 4. Modlitba nás ozbroj, když vycházíme z domu, přicházej nám vstříc, když se domů vracíme, prvé než se usadíme; aniž prvé tělo odpočívaj, leč byla duše nakrmena. *N.* Jako my-

slivec, dříve než střelil, měří, aby se neminul cíle: tak křesťan před prací se modlí, aby se nezmýlil v zdaru. *N.*

Ráno a večer. Moudrý srdce své oddá k bdění na úsvitě ku Pánu, kterýž učinil ho a před obličejem Nejvyššího modliti se bude. *Sir. 39.* Dobře jest oslavovati Hospodina a žalmy zpívati, aby zvěstováno bylo ráno milosrdenství Tvé a pravda tvá přes noc. *Žlm. 91.* Ranní čas jest k modlitbě zvolen, abychom první duše a mysli své hnutí Bohu zasvěcovali a péči o nijakou věc přístupu k nám nedali, dokavad se v myšlénkách s Bohem nepotěšíme. *Sv. Basil.* Den ukončený minul! Jemu přinášej dík, jenž nám, ničím toho nezasluhujícím, slunce k službě propůjčil a světla udělil, aby osvěcovalo tmy a ostatním života pohodlím sloužilo. *Týž.* Ranním modlením otvíráme okna duše své slunci spravedlnosti, večerním pak je před pekelnými temnostmi zavíráme. *Sv. Fr. Sal.*

V poledne. K stolu sedaje modli se; chleba poživ Dárci díky vzdávej. Když seslabené těla síly — pokrmem a nápojem — podpíráš a zotavuješ, vzpomínej na Toho, kterýž tě nasýtil a napojil, srdci tvému obveselení opatřil a úlevu ve všelikých slabostech ti poskytl. *Sv. Basil.*

Příslowí: Záhy probudiv se, k Bohu ubírej se. — Kdo modlitbu říká leže, Bůh ho slyší dřímaje. — Vítej slunce s modlitbou v ústech a s prací v rukou.

Modlitba Páně neb Otčenáš.

Modlitba Páně jest modlitba, kterouž Pán Ježíš složiti a nám zůstaviti ráčil, abychom uměli za ty milosti prositi, kterých nám k spasení třeba. *Sv. Lig.* Obsah té modlitby jest nevyvažitelný: onatě trest a obsah všech přikázání, pramen všech milostí a poklad, jenž zlato, stříbro a všecky klenoty převyšuje. *Kotte.* V Otčenáši podává nám Kristus zlatý klíč a vstupní lístek do svatební síně Beránka nebeského. *K.* V modlitbě Páně prosíme za vše, po čem toužiti smíme. *Sv. Aug.* Sedm jest proseb, jakož jest sedm darů Ducha sv. a sedm ctností. Prosbami přichází se k darům, dary k ctnostem a ctnostmi k blaženostem. Prosby ty jsou rozděleny dle dvojího života, jenž jest časný a nebeský. *Sv. Bernd.* Která modlitba může býti duchovnějši, než ta, která nám jest dána od Krista, od něhož nám i Duch sv. seslán byl? Která prosba před Otcem pravějši, než která od Syna, jenž jest pravda, byla promluvena? *Sv. Cypr.* Třebat, abychom Pána nadevšecko chválili a velebili, poněvadž jeho modlitba tak jest vznešena a v každém ohledu dokonalá. Žasnu nad tím, že v tak málo slovech všecko rozjímání, všeliká dokonalost jest obsažena. Zdá se mi, že bychom neměli v žádné jiné knize, leč v této studovati. *Sv. Teresie.*

Modloslužba neb modlářství.

Zprznili zemi mou v umrlinách (těly mrtvými) model svých a ohavnostmi svými naplnili dědictví mé. *Jer.* 16. A nad to nebylo jim dosti, že bloudili při známosti boží, ale i u velikém boji neznámosti živi jsouce, toliké a tak zlé věci pokojem nazývají. *Moudr.* 14. Modlářství jest, když se nějakému stvoření proukazuje čest jako Bohu. *Sv. Tom. Ak.* Modla nic není; kterážto sice má uši, ale neslyší; má oči, ale nevidí; má ústa, ale nemluví . . . a má zajisté všecka znamení a podobenství údů, ale bez jich živosti a moci. *Sv. Aug.* Jakou chválu vzdáme Kristu? Slepí jsme byli rozumem, kamenu, dřevu, zlatu, stříbru i stvůráám lidským se klaníce a celý život náš jen smrti se podobal; tmou jsme byli obklíčení a zrak náš byl mlhou zahalen. Ale na rozkaz jeho prohledše, odložili jsme všecku mrákotu. Slitováť se nad námi a pomohl nám, vida, že v rozličných bludech vězíme a nemáme naděje ke spasení leč skrze něho. *Sv. Klmt.* Jaké srovnání chrámu Božího s modlami? (*II. Kor.* 6, 16.) Zakázal tím apoštol čest prokazovati modlám, jelikož jsou v nepřátelství s chrámem božím, nebo dí: „vy jste chrám Boha živého.“ *Sv. Ambž.*

Rodina boží jsouce, nemáme se domnívati, žeby Bůh zlatu neb stříbru, neb kamenu, řemeslem neb důvtipem vyrytému, byl podoben. *Sk. ap.* 17,

29. Lakomství jest sloužení modlám, pro kteréžto věci přichází hněv na syny boží. *Kol. 3.*

Nejen ten neprávě jedná, kdo se modlám klaní, nýbrž i ten, kdo více poslušen jest svých žádostí, než Boha. *Sv. Aug.*

Jemná modloslužba povstává z převráceného, zkaženého srdce. — Jako nemocný, jenž trpí žloutenicí, vše spatřuje žluté: tak kdo na statky pozemské své srdce zavěšuje, za svého boha je má a Tvůrcem těch statků povrhne. *K.* Jako ten, kdo ponejprv je u dvora královského, každého, jenž skvostně jest oděn, za krále samého má: tak člověk zaslepený peníze, moc, slávu světskou a vše, co srdci jeho lahodí, považuje za svého boha. *K.*

Moudrost boží.

O hlubokosti bohatství, moudrosti a umění božího! *Řím. 11.*

Jako na moudrosti vůdcově závisí kázeň u vojsťe, tak na moudrosti boží záleží pořádek ve světě. *L.* Z pramenů povstávají řeky a dobré zákony z božské moudrosti. *L.* Slyšíš-li pěknou hudbu, soudíš na dobrého skladatele: tak z krásného pořádku ve světě na moudrého soudíme ředitele. *L.* Dílo chválí mistra. *Přísł.* Kdo moudrost v přírodě nepoznává, podobá se slepci, jenž stojí ve slunci, jasnost jeho nevidí. *N.*

Co Bůh činí, dobře činí;
hloupě vtip ho lidský viní.

Moudrost lidská v. i opatrnost.

Počátek moudrosti bázeň Hospodinova a umění svatých opatrnost. *Přísł.* 9. Lepší jest moudrost, než všecky nejdražší věci. — Jest-li že moudrost vzývati budeš a nakloníš-li srdce svého k opatrnosti, budeš-li jí hledati jako peněz a jako poklady jí vykopávati, tehdy porozumíš bázni Hospodinově a umění boží najdeš. *Přísł.* 2. V srdci opatrného odpočívá moudrost a všeliké neumělé vyučovati bude. *Přísł.* 14. Kdo by mne našel, najde život a obdrží spasení od Hospodina. *Př.* 8. Stromem života jest těm, kteří by jí dosáhli a kdo by ji měl, blahoslaven jest. *Přísł.* 3, 13. Jasnáť jest a která nikdy nevadne, moudrost a snadně nalezena bývá od těch, kteří jí hledají. *Moudr.* 6. Moudrost skrytá poklad zakopaný; jaký jest užitek obojího? *Sir.* 20. Umění moudrého jako povodeň rozhojní se a rada jeho jako pramen života trvá. 21. V Kristu Ježíši skryti jsou všickni pokladové moudrosti a umění. *Kol.* 2. Chci, abyste byli moudří k dobrému a sprostí ke zlému. *Řím.* 16. Vizte, bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří vykupující čas, nebo dnové zlí jsou. *Ef.* 5.

Moudrost jest rozumnost k činění dobrého a pravého i k zdržení se od hříchův a zlých skutků. První stupeň moudrosti jest nahlížeti, co falešného, druhý poznávati, co pravého jest.

Lakt. Firm. Umění všeho umění jest sloužiti Bohu; svrchovaná to moudrost znáti dobře živu býti. *Sv. Tom. Vil.* Jako slunce jest světlo očí, tak moudrost jest světlo duše. *Lakt.*

Nic není lepšího nad moudrost, nic sladšího nad opatrnost. *Sv. Isidor.* Moudrost jest lékařství, jež nejen tělesné, nýbrž i duchovní choroby léčí. *Korn.* Moudrost jest mocnější železa a rada její více prospívá než zbraň. *Sv. Řehoř.* Blahoslavený, v kom moudrost vystavěla dům svůj. Blahoslavená duše, kteráž jest sídlem moudrosti. *Sv. Bernd.*

Blázen se mění jako měsíc, moudrý pak ne-jinačí se pro strach, nehyne násilím, nevynáší se, když mu štěstí kyne, nemalomyslní, když pohromu trpí. *Sv. Ambž.* Slunce nezahřívá všech, kterýmž svítí: rovněž tak moudrost, kterých vyučuje, ne všech také ku konání rozněcuje. O bohatství věděti nečiní bohatým, ale je míti. *Sv. Bernd.* Co ti prospěje moudrost míti, rady-li odpíráš. Ty jsi pramen uzavřel, aby ani jiným se neprýštil, ani tobě ku prospěchu nebyl. *Sv. Ambž.* Není větší a hroznější chudoby, než nedostatek moudrosti. *Sv. Aug.* Moudrost se neprodává na trhu, ale v nebi. *Sv. Klim.*

Přísloví: Moudrý jest i Bohu svat.

Ty jsi synem nebes světla,
Zahanbit se nedej syny světa:
Moudrým buď a ctnostně si počínej;
Za tu moudrost k nebi ruce spínej.

Mravopočestnost v. poctivost.

Mrtvení sebe v. zapírání se.

Mrtví v. zemřelí.

Na mrtvé pamatování v. očistec.

Mrtvé pochovávat.

Lépe jest jíti do domu zármutku než do domu hodování. *Kaz. 7.* Skutky Tobiáše vstoupily k Pánu, poněvadž nechával oběda svého a pochovával mrtvé. (*Tob. 12.*) Mrtvého jste pohřbili, ostnu smrti nic se nebojíte a tudy mrtvý sám volal za vás hlasem, ovšem nemluvicím. . . V tom vidíte, jak příliš prospívá mrtvé pochovávat, takže oběť ta skrze anděla Rafaela k božské vstoupila velebnosti. *Sv. Aug.*

Msta, pomsta.

Zlý vždy vyhledává svárův; ale anděl ukrutný (pomsty) poslán bude proti němu. *Přísl. 17.* Člověk k člověku drží hněv (mstu) a od Boha hledá uzdravení (odpuštění). Kdo se chce mstíti, najde ode Pána pomstu a hříchy jeho chovaje zachová. *Ekkł. 28.* Aj, já souditi budu při tvou a pomstím pomsty tvé a pusté učiním moře jeho a vysuším pramen jeho. *Jer. 51.* Jáť pravím vám, abyste

neodpírali zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce, nastav mu i druhé. *Mat. 5.*

Lidé nesmyslní a nemoudří, stane-li se jim křivda, jsouce nerozumnou a slepou prchlivostí pojati, hledí odplatiti se těm, kteříž jim uškodili. *Lakt.* Kde jest rychlá pomsta, tam není mírné spravedlnosti. *Kassiod.* Mstíti se jest rovněž tak bezpráví jak bezpráví činiti. *Lakt.* Kdo křivdou raněn nechce se mstíti, ten božský koná skutek. *Isid. Pel.* Msta se bludně zdá útěchou bolesti, ale v pravdě se jen koná ze zlomyslnosti. *Tertul.* Zanícený oheň čím déle doutná, tím větším plamenem potom hoří. Podobně to bývá se matou lidskou: čím déle v srdci vře, tím strašlivěji, když vypukne, bouří. *Sychra.* Kdo chovaje pomstu, nechce smířiti se, podobá se dítěti, jež upadší, dříve se neutiší, až matka zemi nabíje a ji vyplísí. *N.* Kdo se mstí, sám sebe mečem bode. *Sv. Jan Zl.* Ne vždy mečem, častěji ochotnou službou přemůžeš odpůrce. *Sv. Bernd.* Chceš-li křivdy své náležitě pomstíti, mlč a snášej a tím jsi nepříteli svého smrtelně ranil. *Sv. Zlt.* Nebudeš nikdy kvapen k pomstě, jestliže na to mysliti budeš, že tolikéž nad tebou moci má Pán tvůj, jako ty nad služebníkem. *Plato.*

Přísloví: Pomsta člověka na mnoho nese. — Dobrá věc nehráti na mstěnou. — K šlechetné mysli nemá přístupu pomsta. — Kvapná pomsta

hotová škoda. — Nedaje znáti, že se trápíš, tím nejlépe křivdu splatíš. —

Mstivý člověk ve své zlobě
strojí záhubu sám sobě.
Dobře radím: Chraň se mstiti,
Chceš-li k nebi přístup míti.

Mše svatá.

Obrazy starozákonní. a) Melchisedech, král Sálemský, vynesl chléb a víno; nebo byl knězem Boha nejvyššího. I. Mjž. 15. b) Beránek velikonoční, kterýž byl obětován na památku vysvobození lidu isr. z poddanosti egyptské II. Mjž. 12. I. Kor. 5. c) Manna. Totof jest ten chléb, kterýž Hospodin dal vám k jedení. II. Mjž. 16. Jan 6. d) Chleby. Ve svatyni klásti budeš na stůl chleby předložené před obličejem mým. II. Mjž. 25. Mouka obětní. Vezme kněz hrst mouky bělné . . a páliť bude na oltáři na památku vůně nejchutnější Hospodinu. II. Mjž. e) Oběti krvavé. Jestli krev kozlů a býků a popel jalovice, pokropující poškvrněných, posvěcuje jich k očištění těla: čím více krev Kristova vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému. Žid. 9. f) Obraz mše sv. jesti i v oběti, jižto Judas Machabejský za padlé dal obětovati. Mach. Máme oltář, z něhož nemají moci jísti ti, kteří stánku slouží. Žid. 13. g) Job denně obětoval za své syny, aby jim Bůh,

kdyby snad hřešili, odpustil: tímže úmyslem církev sv. oběť mše svaté koná. *L.*

Jako hvězdy, když slunce vzejde, bleskem jeho se zatemňují, tak oběti starozákonní jakožto obrazy mše sv. před nebeskou září její ustupují. *L.* Pro nový lid církve ráčil Kristus ustanoviti nové kněžstvo a novou oběť, aby t. vлил víno nové v nádoby nové. *Sv. Aug.* Nejsvětější mešní oběť jest srdcem křesťanského náboženství, duší našich pobožností, nevypravitelným božím tajemstvím, nejhlubším lásky boží základem, jímž se on sám s námi životně spojuje a nás milostí svou a svým požehnáním obdařuje. *Sv. Fr. Sal.* V zákoně stín, v evangelium obraz, v nebesích pravda. Prvé obětován býval beránek, nyní se obětuje Kristus; ale obětuje se jako člověk, jako trpně a obětuje sebe samého jako kněz, aby odpustil hříchy naše. Zde v obraze, tam v pravdě, kdež nás u Otce co prostředník zastupuje. *Sv. Ambž.* Nekrvavá oběť mše sv. přináší to samé dobré a totéž spasení, jako krvavá oběť na kříži veškerému pokolení lidskému přinesla. *Sv. Tom. Ak.* Kdykoli kněz nejsv. oběť koná neb věřící mši sv. slyší, ctí Boha, andělům působí radost, vzdělává církev, živým pomáhá, zemřelým zjednává odpočinutí, sám pak sebe všeho dobrého účastna činí. *Bl. Tom. Kp.* Oběť mše sv. jest nevyvážný pramen radosti a útěchy. *Sv. Řehoř.*

Myšlénky dobré i zlé.

Milování (buď) bez pokrytství; nenávidíce, což zlého, přidružující se, cť dobrého jest. *Řím. 12.* Rozestři milosrdenství své na ty, kteříž tě znají a spravedlnost svou na ty, kteří jsou upřímného srdce. *Žlm. 35, 11.* Bůh nenávidí srdce, jež chová myšlení zlá. *Přisl. 6.* Myšlení bezbožných z kořenů vypleno bude. *Přisl. 15.* Marní učinění jsou v myšleních svých a zatmíno jest nemoudré srdce jejich. *Řím. 1.*

Myšlénky dobré. Jako včela z každé bylinky med ssaje, podobně máme při práci i při jídle, v radosti i v žalosti se nimi zanášeti. *Kotte* Myšlení dobrá jsou drahý poklad, jež máme všemožně dobývati a si přivlastňovati. *Sv. Řehoř.* Orel se rád vysoko vznáší: tak i křesťan má myslí svou často zalétati k Bohu, k nebesům. *K.* Pták, byť i v zlaté kleci uzavřen, touží po svobodě: podobně dobrý křesťan, byť i v světě byl bohat a vážen, po Bohu, po nebi touží. *St.* Dobrý syn často na otce myslí, všudy na jeho slova a napomínání pamatuje a člověk zbožný, jako syn otce nebeského, nejraději své srdce k Bohu obrací. *K.*

Myšlénky zlé, hříšné. Kdo myslí zlé věci v srdcích svých, ti smrt a zajetí v sebe pojímají; obzvláště ti, kteří tento svět milují a budoucího blahoslavenství neočekávají; jejich duše jsou prázdné.

Herm. Co hanba jest říci, hanba jest také mysliti. *Sv. Jeron.* Jako z poupěte vyvinuje se květ, tak ze zlé myšlenky hříšný skutek. *Sv. Jan Zl.* Koho zlé kochání nepodjímá, toho pouhé pomýšlení nepřemáhá. Nemůžeť se tělo poškvřniti, lečby prve mysl nakažení a porušení brala. Když duše klesá, hned i tělo k hříchu hotovo bývá. A tělo nemůže nic způsobiti, ani učiniti, lečby duše chtěla. A protož očist myšlení duše a hned nebude tělo tvé hřešiti. *Sv. Isidor.* Ostrov nemůže sic brániti vlnám, aby nenarážely naň, předce však jim odporuje: podobně nemůže brániti člověk zlým myšlénkám, aby mu na mysl nevstoupily; však nemusí svolovati jim. *Sv. Efrem.* Jako velitel pevnost mu svěřenou všemožně proti nepříteli brání: podobně má křesťan své srdce ostříhati před útokem zlých myšlení a žádostí. *K.* Zbytečná myšlení nemohou ovšem z kořene vyvrácena býti; vždy zajisté plodí duch zbytečné myšlenky, ježto se mečem bedlivosti ustavičně podtínati musí. *Sv. Řeh.* Jak mile nám zlé myšlení na mysl vstoupí, třeba, abychom je hned vypudili a dvěře mu takřka před nosem zavřeli; třeba, abychom s ním jako s jiskrou na oděv padlou naložili, kterouž co nejrychleji setřásáme. *Sv. Lig.* Hadu třeba šlápnouti na hlavu a zlou myšlenku hned v zniku potlačiti. *K.*

Náboženství v. víra.

Nábožnost neb pobožnost.

Světlo vzešlo spravedlivému a radost těm, kteří jsou upřímného srdce. *Žlm.* 96. Zachovává stezky spravedlivých a ostříhá cest svatých. *Přisl.* 2. Cesta spravedlivých jest bez úrazu. *Př.* 15. Pobožnost ke všemu jest užitečná, majíc zaslíbení nynějšího života i budoucího. *I. Tim.* 4.

Nábožnost záleží v tom, abychom často na Boha mysleli a srdce své k němu povznášeli v modlitbě. *Kotte.* Aby se mysl vřelá k Bohu zachovala, třebať oheň lásky k němu často v srdci svém rozněcovati. *K.* Pravá pobožnost jest podobna velikému ohni, kterýž tím více se rozněcuje, čím prudčeji vítr na něj doráží, ježto naproti tomu malý oheň snadno větrem hasne. *Sv. Fr. Sal.* Pravá pobožnost jest sladkost všech sladkostí a královna všech ctností; neboť jest dokonalost lásky. Připodobníš-li lásku k mléku, pobožnost bude smetanou; pakli ku krásné bylině, pobožnost bude květem; pakli k drahému kameni, pobožnost měj za jeho blesk; bude-li láska drahý balsám, jest pobožnost jeho vůně, vůně nejlíbeznější, lidi občerstvující a anděly obveselující. *Týž.* Pobožnost jest duchovní cukr, jenžto kajícímu těla mrtvení odnímá hořkost a lidskému veselí škodlivost. *Týž.* Jestli že setrváš, brzo sladkosti zakusíš a vyznáš,

že světské rozkoše jsou hořká žluč proti tomu nebeskému medu a že jediný den v pobožnosti strávený tisíc let světského potěšení převyšuje. *Týž.* Kdo nábožnosti otvírá srdce, otvírá i dům. Kde v domech není pobožnosti, tu jí také v chrámě není. *V. Novák.* Jako dub nezachvěje, nýbrž upevní se bouří, tak křesťan pobožný ničeho se neleká, nebo důvěra jeho v Bohu je zakořeněna. *K.* Jako hliněná nádoba v ohni se utvrzuje, tak srdce pobožné v ohni trápení a protivenství Boha pevněji se přidržuje. *K.* Slza nábožného ne k zemi kane, ale do věčnosti vane. *Přísl.*

Slza zbožného sic k zemi kane,
však i k nebi, do věčnosti vane.

Naděje neb důvěra.

Přilnula duše má k tobě, mne ujala pravice tvá. *Žlm.* 62. Kdož doufají v Hospodina, pevně stojí jako hora Sion, kteráž se nepohne na věky. *Žlm.* 124. — A v mnohých jiných žalmech jsou pěkné obrazy o naději.

Všeliká řeč boží ohněm zkušena; Onť jest štít doufajícího v něho. *Přísl.* 30. Kterýž z tak velkých nebezpečností nás vytrhl, v něho doufáme, že i dále vytrhne. *II. Kor.* 1. Protož přepásavše bedra mysli své . . . doufejte v podávanou vám milost k zjevení Ježíše Krista. *I. Petr.* 2.

Dvoje zlé učinil lid můj: mne opustili, stud-

nici vody živé, a kopali sobě cisterny napukané, kteréž nemohou držeti vody. *Jer.* 2. Zdali doufáš v hůl třtinovou a nalomenou, na níž zpodepřel-li by se kdo, zlomí se a pronikne ruku jeho a probodne ji? *II. Král.* 18. Zdali se může zelenati třtí bez vláhy aneb růsti rákosí bez vody? přede všemi bylinami usychá. Tak zahyne naděje pokrytce. *Job.* 8. Naděje bezbožného jest jako pejří, které vítr zachvacuje a jako pěna tenoučká, která vichřicí rozptýlena bývá a jako dým, kterýž se větrem roznáší. *Moudr.* 5.

Netrať, milý bratře, naděje. Co se bojíš, že království pozemská hynou? Bůh ti slíbil proto království nebeské, bys nezhynul s pozemským. *Sv. Aug.* Není, Pane, ukrácena ruka tvá, aby spasiti nemohla, aniž obložené jest ucho tvé, aby neslyšelo: já stvoření tvé pod stínem křídel tvých doufati budu v dobrotě tvé. *Týž.* Pocestný kráčí doufaje dojíti cíle, odstraň cíl a zmaříš síly jeho. *Týž.* V Bohu-li nemáš naděje, v koho bys mohl důvěřovati? Zdaž kde větší moci a lepší vůle nalezneš? *Sv. Bernd.* Rolník svěruje símě své zemi v naději na hojnou žeň a křesťan svou naději v Bohu skládá, kterýž slíbil k ctnostnému životu pomoci a hojnou odplatu v nebi. *K.* Jako břečťan podpory hledá, by vzhůru se pnul: tak naděje tvá vzhůru, k Bohu se vznášej. *L.* Jako lodníci k hvězdám, tak křesťan stále k Bohu pohlíží. *L.* Co kotva lodi, to jest naděje v Boha člověka. *L.*

Jako dítky v radosti i v žalosti k matce chvátají: tak mají křesťané ve všech případnostech života utíkat se k Bohu. *L.* Nemocný rád užívá trpkého léku, v naději, že bude uzdraven: tak křesťanská naděje mírní všelikou hořkost v trápení. *K.* Naděje světlo očí, pomocnice v práci a sladká útěcha v soužení. *K.* Naděje sílí spravedlivého v boji; neboť jej božskou pomocí proti všem nepřítelům spasení ujišťuje. *K.* Jako přilba v boji hlavu kryje a ochraňuje: tak křesťanská naděje chrání duši, aby zlé myšlenky a žádosti neměly přístupu v ni. *Sv. Zlat.* Naděje jest zlatý řetěz, visící s nebe, po němž bychom své srdce k Bohu pozvedli. *K.* Jako strom vždy se zelenající, jemuž žádné vedro neuškodí, tak jest, kdo v Bohu svou naději skládá. *K.* Pocestný těší se na dobrou hospodu, a křesťan těší se nadějí království nebeského. *L.*

Příslloví: Vše s Bohem a s rozumem. — Komu Bůh pomáhá, ten vše přemáhá. — Bůh tehdy povstává, když lidská pomoc ustává. — Bůh neopustí, kdo se naň spustí. — Nezoufej, v Boha doufej! — Naděje má hluboké dno. — Netrať naděje, když se zle děje. — V Boha doufej a sám foukej.

Nebude se k Bohu bráti,
Kdo si nechce nebe přát.
Kotva tvá buď naděje
v Boha, v němžto spása je.

Nádhera v. pýcha.

Napomínání v. kárání.

Napravení v. obrácení se.

Náruživosti v. i vášně a žádosti.

Po žádostech svých nechoď a od vůle své odvracuj se. *Sir.* 18. Duchem chodte a žádosti těla nevykonáte. *Gol.* 5.

Dvě hlavní náruživosti panují v srdci našem — láska a hněv. Toť jsou naše nejčelnější vášně ještě každá z nich, nejsouc v uzdu jata, množství jiných zlých náruživostí za sebou vodívá. *Sv. Lig.* Před těmito nepřátely musíme se napozoru míti; nebo náruživosti jsou naše nejkrutější tyranové. *Sv. Ambž.* Umění křesťanské velí, abychom celou duší svou v božskou správu a pomoc se vydávali a tak náruživosti své krotili, aby k užitku spravedlnosti se obracely. *Sv. Aug.* Oheň těchto vášní se udušuje nejspíše střídmostí, která především střízlivostí a krocením mírní ducha a poučuje mysl. *Sv. Ambž.* Koho zub bolí, nezdrahá se jej okázati, však nerad ho dá vytrhnouti. Tak jest i s náruživostmi. Často je dáváme na jevo; tomu se však na odpor stavíme, kdoby je krotiti chtěl. *Sychra.* Ubohá duše, která se některou náruživostí neb vášní opanovati necháváš, ježto jest dým neb

záclona, která nám zabraňuje poznati pravdu! *Sv. Lig.* Král, sedě na stolci korunou ozdobený, nemá do sebe té spanilosti, co člověk, kterýž usadiv rozum na trůně, jím nad všelikou náruživostí vládne. *Sv. Jan Zl.* Náruživosti jsou větry, ježto loď života pudí, rozum tu ředitelem. Bez větru stála by loď, bez vůdce by se rozkotála. *N.*

Závistivé peklo mysli váže,
vnitřní otrok poutá sebe sám. *N.*

Následování Boha, Krista i svatých.

Buďtež dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest. *Mat. 5.* Chce-li kdo za mnou přijíti, vezmi kříž svůj a následuj mne. *Mat. 10.* Vezměte jho mé na se a učte se ode mne .. *Mat. 11.*

Následovníci moji. buďte, jakož i já jsem Kristův *I. Kor. 11.* Pamatujte na správce své, kteříž vám mluvili slovo boží, jichžto obcování konec spatřujete, následujte jejich víry. *Žid. 13.*

Všechn život Kristův, jež co člověk vedl na zemi, jest naučení mravů. *Sv. Aug.* Choditi cestou přikázání jest méně obtížno, máme-li na ní předchozího. Jižť pak Kristus Pán touž samou krácel cestou, kterouž nám kráčet dlužno; po nížto abychom jej hbitěji následovali, vzal na se člověčenství a cožkoli velel, toť i sám konal. *Sv. Jan Zl.* Kristovým následovníkem jest ten, kdo k rozkazům jeho pevně stojí, kdo po cestách

jeho učení chodí, kdo jeho šlépějemi kráčí a cožkoli Kristus učil a činil, zachovává (*v. I. Petr 2, 21.*).
Sv. Cypr.

Za příklad dáni jsou svatí všem nábožným a více nás mají povzbuzovati ku prospívání v dobrém, nežli počet nedbalých k prostopášnostem.
B. Tom. Kp.

Přísl. Za mocným se snadno kráčí. — Za Bohem- (svatým) li půjdeš, dobrou cestu najdeš.

Návyk, zvyk.

Vytrhni mne z bláta, abych neuvázl. *Žlm. 68.* Kamení vyhlubuje voda a od povodně pomalu země zmenšena bývá. *Job. 14.* Neduh prodlenější obtěžuje lékaře: krátký neduh přetrhuje. *Sir. 10.* Mládenec kráčeje dle cesty své, také když sstará, neuchýlí se od ní. *Přísl. 22.* Může-li změnití mouřenín kůži svou aneb rys peřestost svou: i vy budete-li moci dobře činiti, naučivše se zlému? *Jer. 13.*

Návyk jest jako druhá přirozenost. Vzdychal jsem spoután ne železem cizím, nýbrž železnou vůlí svou. Chtění mé držel v moci nepřítel a přistrojiv odtud provazy na mne, spoutal mne. Z převrácení vůle povstala libost a otročením libosti stal se návyk a návyku když se neodpíralo, povstala nutnost. *Sv. Aug.* Kdo jsou zlým návykem zhnětěni, takoví jsou jako pohřbeni. *Týž.* Zlí ná-

vykové, koho jednou uchvátili, toho spoutají a denně se stávají obtížnějšími. *S. Řeh.* Hříchu se dopustití jest v studni padnouti, hříšnému pak zvyku se oddati, jest otvor studně zoužiti, aby spadlý nemohl vyjít. *Sv. Isid.* Jako sněhová koule dále se valíc, v mocnou spoustu zrůstá: tak hřích stává se návykem neodolatelným. *L.* Propuštění káránci chodí dlouho jakoby na nohou okovy měli: a na hříšníku, když i hříchu se odřekl, dlouho znamenati stopy hříšného návyku. *L.* Zvyk přemoci přetěžko jest a předce nad zvykem zvítězí, kdo sám sebe se nespustí a boje křesťanského se neleká. *Sv. Aug.* Vřed zastaralého návyku buď odčísnut železem ostrého skroušení a jest-li že bolest trpká, přičiň masti horlivé pobožnosti. *Sv. Bernd.*

Nebe.

Písmo sv. mluvíc o nebi v podobenstvích, nazývá ho rájem (*Luk. 23.*), královstvím nebeským, (*II. Tim. 2.*), lůnem Abrahamovým (*Luk. 16.*), domem Otce nebeského (*Jan 14.*), nebeským Jerusalemem (*Zj. 21.*), městem božím (*Žlm. 86.*), velikou večeří (*Mat. 22.*), korunou spravedlnosti (*II. Tim. 4. Jak. 1.*), korunou slávy (*I. Petr 5.*), věčnou blažeností, věčnou slávou, životem věčným (*Řím. 2. Jan 17.*).

Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale

tehdaž tváří v tvář. *I. Kor. 13.* Jeden každý odplatu vezme podle své práce. *I. Kor. 3.* Kdo skoupě rozsívá, skoupě žíti bude; kdo rozsívá v požehnání, z požehnání žíti bude. *I. Kor. 15.* V domě otce mého mnozí příbytkové jsou. *Jan 14.* Kdož zvítězí, bude těmito věcmi vládnouti. *Zj. 21.* Tam setře Bůh všelikou slzu s očí jejich. *Zjev. 7.* Budeme-li s ním trpěti, budeme s ním také kralovati. *II. Tim. 2.* Těsná brána, úzká cesta jest, kteráž vede k životu a málo jest těch, kteříž ji nalezají. *Mat. 20.* — Pohleď za jasné noci, jak krásná jest obloha nebeská, když měsíc a hvězdy jasně svítí: jak krásné musí býti nebe, kde stvořitel všech věcí od věčnosti na věky sídlí. *K.* O blaživá krajino svrchovaných mocností! Toť místo, kde spravedliví se sytí proudem rozkoší; toť místo světla, kde se třpytí spravedliví jako hvězdy nebes, toť místo, kde se věčná požívá radost. *Sv. Bern.* Mysli sobě, co chceš, všecko myšlení, všecko toužení tvoje převyšuje ona blažená věčnost. *Týž.* Město ono od tohotoездеjšího rozdílné jest, jako nebe a země, jako světlost slunce a měsíce u přirovnání s jasností toho, který slunce i měsíc učinil. *Sv. Aug.* Tam radost bez konce, veselí bez zármutku, zdraví bez bolesti, cesta bez práce, světlo bez temnosti, život bez smrti, všecko dobré beze všeho zlého. *Týž.* Odplatou za ctnost bude sám ten, kterýž dal ctnost, sám sebe za ni slíbiv; ano nad něho nic

lepšího, nic většího býti nemůže. *Týž.* Blaze jest obličej boží radostný bez tesknosti viděti, s anđely božími v jejich kůrech bydleti a se svatými se radovati. *Sv. Jeron.* Budou tam míti takovou hojnost rozkoše, tak velikou příjemnost nebeských radostí, že Dárci svému za také milosti díky vzdávající, ze samého požívání oplývajícího dobra žádného přesycení neutrpí. *Sv. Prosp.* „Hvězda od hvězdy dělí se v jasnosti.“ (*I. Kor.*) Jako jasnost hvězd jest rozličná, tak rozdílná jest sláva a blaženost v nebesích. *Sv. Makar.* Rozdílně svítiti budou, než všechny tam budou. Světlo rozdílné, nebe společné. *Sv. Aug.*

Cesta k nebi. My křesťané věříme, že k přijetí do nebe není jiné cesty, leč prostřednictvím Ježíše Krista, jenž sám praví: „Já jsem cesta, pravda i život“ (*Jan 14.*); a jinde: „Já jsem dvéře. Skrze mne, vejde-li kdo, spasen bude.“ (*Jan 10.*) A sv. Pavel píše: „Skrze něho máme přístup k Otci.“ (*Ef. 2.*) *Sv. Lig.* Cesta nebeská nesnadně jest položena, plzká a jako trním bodlivá a od kamene na sobě překážku mající, takže s velikou prací a pilností každý pomíjeti má. *Lakt.* Úzká cesta jest cesta zdržlivosti, čistoty, pokory a všelike ctnosti. Tou cestou předchází a do království nás uvádí Kristus. Za Kristem všickni spravedliví. *Sv. Aug.* Pojdte, bratří, vstupujme na horu tu a zdá-li se nám cesta býti drsnatá, všelike břímě se sebe shodme; zdá-li se

těsná, úsilně ji klestme; jest-li že dlouhá, tím více chvátejme; jest-li že pracná, volejme: Táhní nás, Pane, za tebou poběhneme. *S. Brnd.* Žádná práce nesmí se nám zdáti těžkou, žádný čas dlouhým, v němž se nebe dobývá. *Sv. Jarol.* Jako nikdo nemůže doufati žně, leč by prvé půdu pluhem rozryl: rovněž ani v nebi neshromažďuje radost odplaty věčné, leč bylo prvé v pláči, při vzdychání a v hořkosti rozsíváno. *Sv. Řehoř.* My uprostřed zuřivých vln tohoto zemského moře plavíme se ku břehu věčnosti a vlast naše, kam putujeme, jest nebe; nesnadná jest plavba. Proto Boha za pomoc vzývej a statně ku břehu vesluj. *N.* Království nebeské násilí trpí; proto má křesťan udatně bojovati a zvítězí-li v boji, dojde koruny věčné slávy. *N.* Jako zemdlený poutník z cesty se vracující po svém domovu touží: tak křesťan spravedlivý touží po nebi, co domu otcovském, kde po přestálých bédách života nalezne odpočinutí. *K.*

Přísl. Něco za něco, nic za nic. — Kdo dobře činí, lepšího se dočká. — Kdo chce žíti, musí síti. — Nejde napřed nebe, ale zásluha. — Bez práce není ovoce. — Úsilím a prací si nebe koupíš.

Obtížná a úzká jest, která vede k nebi cesta,
vezmi si za vůdce Krista, dorazíš tam dozajista.

Necudnost, nečistota, v. smilství.

Nedbanlivost či netečnost vzhledem k spasení, viz i lenivost.

V pravdě pomíjí člověk jako stín a nadarmo kormoutí se. Poklady skládá a neví, komu je shromažďuje. A nyní, jaké jest očekávání mé? Zdaliž ne Hospodin? *Žlm.* 38. Neužitečného služebníka vrzte do temnosti zevnitřní, tam bude pláč a skřípení zubů. *Mat.* 25. Strom, jenž dobrého ovoce nenese, vyřát bude a na oheň uvržen. *Mat.* 2. A protož složíce všelike břímě i hřích obkličující nás, skrze trpělivost běžme k uloženému sobě boji. *Žid.* 12.

Křesťan nedbanlivý jest strom neúrodný, jenž žádného ovoce nemá, neb jen plané ovoce vydává (srv. *Mat.* 2.). *K.* Křesťan nedbanlivý podobá se souchotináři, jehož síly se znenáhla tráví a před časem hyne, zemírá. *K.* Šat nepotřebovaný moli požírají a v srdci křesťana nedbanlivého snadno se hřích uhostí. *K.* Netečnost jest kořen a matka zoufalosti. *K.*

Nedbalost v. lenost tělesná.

Neděle — den Páně.

A dokonal Bůh dne sedmého dílo své a odpočinul dne sedmého ode všeho díla. A požehnal dni sedmému a posvětil ho. *I. Mjž.* 2. Vizte,

abyste soboty mé ostríhali; nebo znamením je mezi mnou a vámi: abyste věděli, že já Hospodin, jenž posvěcuji vás. *II. Mjž. 13.* Blahoslavený muž, kterýž činí to, ostríhaje soboty, aby jí nepoškrvil a ostríhaje rukou svých, aby nečinil nic zlého. *Isai. 56.* První den po sobotě, když se učenci sešli k lámání chleba, Pavel mluvil k nim. *Skut. ap. 20.* Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, ve vši moudrosti učíce a napomínající sebe vespolek zpěvy a písničkami duchovními. *Kol. 3.*

„Tento jest den, kterýž učinil Hospodin.“ Bůh sice všecky dny učinil, ale ostatní dni mohou i dnové židů, bludařů, pohanů býti. Den Páně, den vzkříšení jeho jest den křesťanů, den náš. *Sv. Jar.* Neděle jest svátek andělů. Stín budoucího svátku jest den Páně; proto slavíme tento, abychom se dostali k onomu. *Sv. Řehoř.* Den Páně jest ctihodný a slavný, ježto v den tento Spasitel náš jako slunce Spravedlnosti rozplasil pekla temnosti. *K.* Světíme-li neděli, shromáždíme duši své poklad nepomíjitelný. *Sv. Řehoř.* Ti, kdož neděli zneuctívají, bohatství tohoto světa hledajíce, ztrácejí poklady nebeské. *Sv. Ambrož.* Bůh ti dává šest dní a zanechává sobě jen jeden; a ty se tak málo Boha bojíš, že ani ten jeden mu obětovati nechceš a hříchy jej zneuctíváš. *Sv. Jan Zl.*

Šest dní máme pracovati,
sedmý s Bohem obcovat.

Kdo v den Páně vydělává,
stokrát více prodělává.

Nedůvěra.

Žádejž s důvěrností, nic nepochybuje, nebo kdož pochybuje, podobá se vlnám mořským, kteréž vítr žene a jimi zmítá; protož nedomnívej se člověk ten, by co vzíti měl ode Pána. *Jak.* 1, 6. Patřte na krkavce — patřte na lilije . . . A ponevadž trávu Bůh tak odívá, čím více vás, malověrní. *Luk.* 12. Neztrácejtež doufanlivosti své, ježto velikou má odplatu. *Žid.* 10.

Na pouhý lístek papíru často spoleháš i nepochybuješ, že ten, kdož jej vydal, slovu dostojí. Dobře; nechci mu popíráti věrohodnosti; než proč tak i Bohu nevěříš, jenž celé knihy (písma sv.) svými naplnil sliby, že ti dá, co svatě připověděl? *Sv. Petr Chr.*

Přísloví: Pakli ne Bůh, kdo by pomohl? Netrať naděje, když se zle děje.

Nekajicnost v. zatvrzelost.

Nemilosrdnost v. milosrdenství.

Nemoc, nemocný.

Nemoc těžká strážlivou činí duši. *Přisl.* 31. Cti lékaře pro potřebu. Nejvyšší stvořil země léky a muž opatrný neoškliví jich sobě. *Sir.* 38. Neopouštěj plačících potěšením a s kvílícími choď.

Nelenuj navštívit nemocného; nebo pro takové věci utvrzen budeš v milování. *Sir. 7.*

Nemoc jest spasitelná kázeň, jíž duše se uzdravuje. *Hugo Kd.* Všickni nedostatkové těla jsou lékařství duše. Nemoc tělo raní, ale duši léčí. *Sv. Isid.* Jako mýdlem obmývá se tělo ode vší nečistoty, podobně nemocí čistí se duše. *K.* Kdybychom ten vzácný poklad znali, který je v nemocech ukryt, s touže radostí bychom je přijímali, jako přijímáme největších dobrodiní. *Sv. Alf. Lig.* Když loď narazila na skálu, nebo v bouři rozbitím hrozí, házejí plavci všecko zboží do moře, aby loď zachovali: tak člověk v nemoci vzdává se věcí pozemských, aby zachoval ubohou duši. *K.* Nemoce jsou často metly za hříchy. *Sv. Basil.* Nemoc těla, snášeli se trpělivě, jest na zemi za očistec. *Beda.* Dobrá jest nemoc, která vede k uzdravení duše. *Sv. Bern.* V nemocích svých nermuť se a v nedostacích díky Pánu vzdávej a žádej toho, aby se vždy lépe na duši, nežli na těle měl. *Sv. Isid.*

Přísluví: Lékař léčí, Bůh uzdravuje. — Bolest lékaře hledá, mlčeti nedá. — Nemoc na koni přijíždí a pěšky odchází. — Nemoci po librách přibývá, po lotech ubývá. — Dlouhá nemoc hotová smrt.

Nenávist Boha v. i hřích.

Ohavnost jest Hospodinu srdce zlé a zalíbení jeho jest v těch, kteří chodí přímě. *Přísł. 11.* Povstaniž Bůh a rozptýlení buďte nepřátelé jeho a nechť utíkají, kteří nenávidí ho, od tváří jeho. *Žlm. 67.* Nad hřích není pro člověka bídy těžší, kterýž nejvíce stvoření rozumnému škodí, odděluje je od Stvořitele a Vykupitele, olupuje je o všelikou milost Ducha sv. i o blaženost nebeskou a uvodí je také v zahynutí věčné. *B. Diviš Krt.*

Nenávist lidí v. i hněv, msta, závist.

Každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. *Mat. 5.* Kdo nenávidí bratra svého, jest ve tmě, . . . neví, kam jde. *I. Jan. 2.* Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedník jest a víte, že žádný vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího. *I. Jan 3.*

Plamen jest příjemný, ale kouř nepříjemný, nesnesitelný: a snesitelnější jest nepřátelství zjevné než tajná nenávist. *K.* Nenávist jest zastaralý hněv, který z více příčin nahromaděn delší čas trvá. *Sv. Aug.* Nenávist jest stoka všeliké nečistoty, všelikých hříchů, proto jí daleko odstraň. *K.* Dokavad je železo v ráně, nelze ji zhojiti a dokud je v srdci nenávist, není upřímného přátelství mezi soudruhy. *L.* Co násilím je

rozdvojeno, sotva se podaří spojití dokonale. *L.* Jako při východu slunce temnost mizí, tak poznáním svých slabostí mizí všeliká hořkost a nenávist k bližnímu. *K.* Kdo nenávidí bratra svého, neví, kam jde; ani nevěda kvapí k peklu a slepě ku pomstě chvátá; opuštěn od něho pravé světlo, Kristus — kterýž dí o sobě: Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nechodí v temnostech, ale bude míti světlo života. *Sv. Cypr.*

Neposlušnost v. poslušnost.

Nepravost v. i hřích.

Nešlechtnost — nepravost — jest z úmyslu a z rozvahy s ochotnou myslí přivolití k poznanému zlému. *Richard.* Kdo nepravostem se oddal, poddán jest mnoha pánům, tak že sotva z otroctví vybřeде. *Sv. Ambrož.* Nejtěžší otroctví jest, sloužiti nepravostem. *Boët.* Tím dále od Boha, čím hlouběji v nepravostech. *Sv. Bon.* Nepravosti jako proud hasí lásku Boží a pobožnost v našem srdci. *Sv. Tom. Akv.* Jako za velké zimy tělo tuhne, umírá: tak zimou hříchův a nepravostí mrzne duše; zemírá svědomí. *Sv. Zlt.* Nikdy nebuď pokoj uzavřen s nepravostmi. *Sv. Euseb.* Lépe jest potýkati se s nepravostmi, než aby panovaly nad člověkem. Lepší jest válka v naději věčného pokoje, nežli otroctví, kde nelze pomyslití na osvobození. *Sv. Augustin.*

Nepřítel v. i láska k nepřátelům.

Meč vytrhli hříšníci a natáhli lučiště, aby porazili chudého a nuzného, aby zabíjeli upřímné srdcem. Meč jejich vejdiž v srdce jejich a lučiště jejich budiž zlámáno. *Žlm.* 36. Osidlo připravili nobám mým a sklíčili duši mou. Kopali před tváří mou jámu: upadli do ní. *Žlm.* 56. Kdo jámu kopá, upadne do ní a kdo valí kámen (vzhůru), na něj se obrátí. *Př.* 26.

Nepřítel jako tygr hladový soka neušetří, hned tajně škodí, hned zjevně napadá. *Kotte.* Žádná morová rána neškodí tak tuze, jako domácí nepřítel. *Boët.* Jako oheň, ztráviv trní a bodláčí, pole čistí: tak nepřítel, sužuje nás, očisťuje duši naši. *L.* Nepřítel vojína k bedlivosti nabádá, což platí také v ohledu mravním. *L.* Jed sám v sobě škodlivý mnohé nemoce léčí: tak působí nepřítel ohledně neduhu duše. *L.* Zápasníci svá těla olejem natírají, aby při zápasu tím spíše sokům uklouzli: tak i my olejem slitování se pomažeme, bychom návalům svých nepřátel tím snáze odolali. *L.* Kdyby v domě tvém hnízdili hadi a ještěři, hleděl bys všemožně sprostít se jich, však chováš nenávisť v srdci svém, ježto jest chrám a příbytek Ducha svatého. *K.* Jest-liže zlý bližní tvůj, odpusť, mu, byste nebyli oba zlí. *Sv. Aug.* Chraň se koho raniti; nebo, byť se rána zacelila, předce zůstane jizva. *Sychra.*

Uvážíme-li vznešený příklad božského Spasitele, musí srdce naše zahořeti třeba k úhlavnímu nepříteli. *Sv. Lev.* Přátele milovati dovedou všickni; nepřátele však náviděti, toliko křesťané. *Tertul.*

Příslloví. Příteli přej a nepřítelé nehněvej. — Ze starého nepřítelé sotva bude přítel. — Přítel hrad staví a nepřítel rakev teše.

Bůh nás světlem svojí lásky stejně všecky odívá
a tak mlče k tobě volá: Člověče, buď jako já!

Jablonský.

Nesmírnost boží v. všudypřítomnost.

Neproměnnost, nezměnitelnost boží.

Na počátku, Hospodine, ty zemi jsi založil a dílo rukou tvých jsou nebesa. Onať zhynou, ty pak zůstáváš; všecka jako roucha zvetšejí a jako oděv změněna budou: ty pak vždy jsi a léta tvá nezhytnou. *Žlm.* 101. Všelike dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest od Otce světél, u něhož není proměnění, ani z proměnění zastínění. *Jak.* 1.

Když praveno bývá, že Bůh změnil vůli svou; kterýmž byl dobrotivý, že učiněn jest hněvivým: tehdy oni raději tehdáž, než On se mění. Rovněž tak slunce zdá se proměněné očím uraženým, ačkoli zůstává totéž, jako bylo prvé. *Sv. Aug.*

Příslloví: Všecky věci čas mění, jen Bůh se nemění.

Nesmrtelnost duše.

Bůh není Bůh mrtvých, ale živých. *Mat. 22.* Víme zajisté, že bude-li stánek náš pozemský tohoto přebývání zbořen, máme stavení od Boha, příbytek ne rukou lidskou udělaný, věčný v nebesích. *II. Kor. 5.* Navrátí se prach do země tvé, odkud byl a duch navrátí se k Bohu, kterýž jej dal. *Kaz. 12.*

Jakož jest Bůh nesmrtelný, tak i duši chtěl nesmrtelnou, věčnou míti. *Lakt. Tiron.* Nepokojno jest srdce naše, dokavad nemůže odpočinouti. Střed pak odpočinutí jest Bůh. *Sv. Aug.*

Pevně doufáme trvání porušením nedotknuté; nesnímeť o něm z lidských bajek, falešnou nadějí sebe svádějíce, ale nejjistšímu víry příkazateli ustanovení božímu věříme. *Sv. Athanagor.*

Již původ a pokrok člověčenstva ukazuje překrok do jiného světa. Člověk stále přání, co by byl bez citů lepšího příští? Co churavec opuštěný a nešťastný bez pohledu za hrob? *Kornmann.* Lidská přirozenost vřele si přeje neztratiti, což dobrého jest, a přání toto by hrob měl obmeziti? Netvor jest, kdo člověčenstvu vydírá naději v nesmrtelnost. *Týž.* Tenkrát by byl život náš divadlo bez rozvázání uzle, kdyby ho nerozvázala nesmrtelnost. *Seiler.*

Co se z země narodilo, ty pak bydlící v nás duchu,
slušno, by zas zemí bylo; nezůstaneš v hrobním puchu.

Kamarýt.

Nespokojenost v. nestálost a spokojenost.

Nespravedlnost, krádež, soud v. i utiskování.

Čeho nechceš, aby od jiného dalo se tobě, hled, abys i ty jinému nečinil. *Tob. 4.* Nezávid člověku nespravedlivému, aniž následuj cest jeho. *Pr. 3.* Synu, nerozsívej zlých věcí na záhony nespravedlnosti a nebudeš žíti jich sedmeronásobně. *Sir. 7.* Lev vždycky číhá na lov: tak hříchové na ty, kteří páší nepravosti. *Sir. 27.* Jmění nespravedlivých jako potok vyschne a jako hřímání veliké v dešti zavzní. *Sir. 40.* Zdaliž nevíte, že nespravedliví nebudou královstvím božím vládnouti? *I. Kor. 6.*

Spravedlnost má cestu přímou, nespravedlnost ale křivou. Ty ale choď přímou a vzdaluj se křivé. Cesta zajisté křivá nemá dobrého východu, nýbrž má mnohé ústrky; kostrbatá jest a trnovitá a vede k zahynutí. *Hermas.*

Přísľ. Nespravedlivé jmění prach. — Jeden groš nespravedlivý sto spravedlivých z kapsy vyhání. Statek nespravedlivý sžírá i spravedlivý.

Soud. Soudové Páně jsou spravedliví, lidští pak soudové bývají zhusta klamní a nespravedliví. *Sv. Ambž.* Jest-li spravedlnost se zamítá, právům se nevěří, jestli žádnému za spravedlivé se neděje: jistě tehdy práva a soudové hynouti musejí pro lakomství, kteréž pro nabytí nespravedlivých

zisků práva a soudy porušuje. *Isidor*. Spravedlnost do nebe utekla. — Nesuď za dary, pomni na máry. *Přísl.*

Rci, nač dobytý meč nese v pravici
slepá spravedlnost? nač vážky v levici?
Vážky, by dukátů tíži znala:
meč, by zákonům se vysekala. *Vetešník.*

Nestálost, vrtkavost.

Jako pták zaletěv od hnízda svého, tak jest muž, kterýž opouští místo své. *Přísl.* 27. Neklať se po všelikém větru a nechod po každé cestě: tak zajisté každý hříšník poznán bývá po dvojm jazyku. Buď stálý na cestě Páně a v pravdě i v umění. *Sir.* 5. Co jste vyšli na poušť vidět, třtinu-li větrem se klátící? *Mat.* 11.

Vrtký sem i tam a kde vítr, tam plášt nebývej; ale vždycky neproměnitelně zachovej a zdrž svazek stálosti a upřímnosti. *Sv. Isid.* Člověk nestálý podobá se herci, jenž každého dne jinou hrá roli. *Sv. Petr Dam.* Člověk vrtkavý jako list větrem pokušení sem a tam zmítán bývá. *K.* Nestálý podobá se pocestnému, který žízní trápen, těká po břehu řeky, hledaje k pití pohodlnějšího místa a že pohodlně se nemůže napít, žízní raději hyne. *N. Přísl.* Nestálý jiného úmyslu sedě, jiného stoje; — jistý co v koši voda; nikde místa nezahřeje. — Daleko šel a dobra ne našel.

Nestoudnost v. smilství.

Nestřídmost v. i obžerství, opilství.

Nemějte péče o tělo podle žádosti. *Řím. 13.* Mnozí chodí, o nichž jsem častokráte pravil vám, že jsou nepřátelé kříže Kristova, — jichž bůh břicho jest a sláva zahanbení jejich; kteří jen o zemské věci pečují, — jichžto konec jest zahynutí. *Fil 3.*

Všecky druhy zvířat naklonila přirozenost k zemi a jelikož se povznést nemohou, po zemi vyhledávají potravu svou, ženouce se toliko po rozkošech břicha, k němuž i shrbeny jsou. Chraň se, o člověče, aby se neshrbil k břichu, ne tak tělem, jako spíše svou žádostí. *Sv. Ambž.* Nestřídmost jakoby tělu potřebný pokrm poskytnouti chtěla, hojně ho nasycuje a meč chlipnosti do srdce vráží. *Sv. Řehoř.* Nestřídmost hadu se podobá; neb pod rouškou pravé potřeby se připlazuje a jed bezbožné rozkoše pouští. *Týž.* Hanba jest, když člověk miluje nestřídmost, která ho vyhnala z ráje. *Sv. Bon.* Jako země příliš zvlážená ztrácí svou úrodnost a jen bejlí rodí: tak člověk nestřídmostí pozbývá síly těla i duše a mnohé zlé naň přikvačuje. *K.* Vás střízlivých prosím, abyste se tímto nejhanebnějším bláznovstvím lapiti nedali a již lapených všemožně uzdraviti hleděli. *Sv. Jan. Zl.*

Přísl.: Nemírnost v jídle pití, zvykem se člověka chytí. — Kdo nestřídmě jí a pije, z trní korunu si vije. *N.*

Nesvornost, rozbroje, sváry v. i svornost.

Člověk odpadlec srdcem zlým kuje zlé a všelikého času sváry rozsívá. *Přísl. 6.* Jako kdo popadne za uši psa, tak jest ten, kdo mimo jde, netrpělivý a přimísí se ke sváru jiného. *Př. 26.* Jako uhlí mrtvé při uhlí řeřavém a dříví při ohni: tak člověk hněvivý vzbuzuje sváry. *Přísl. 26.* Sváda rychlá zaněcuje oheň a svár kvapný vyvádí krev. Budeš-li dmýchat jiskru, jako oheň roznítí se, pak-li na ni plivneš, uhasne. *Sir. 26.* Každé království proti sobě rozdělené spustne a každé město neb dům proti sobě rozdělený nestojí. *Mat. 12.* Jest-li že se vespolek koušete a žerete, hleďte, abyste nebyli jedni od druhých zkaženi. *Gal. 5.* — Nesvornost jest některých od sebe odvrácení, jež dříve poutal svazek lásky. *Sv. Isid.* Nesvornost jest počátek všeho zlého. Kde nesvornost, tam jest závist, tam společného souzvuku není. *Sv. Jar.* Nesvornost jest kámen, jenž do vody hozen, ji rozděluje. *K.* Svárové z odporů pocházejí, nesnáze plodí, závisti rodí a nechuti zapalují; svárové pokoj v srdcích udušují, svornost ruší a potlačují. *Sv. Isidor.* Jedna-li struna na ceteře praskne, tentam jest souzvuk a

marně ostatní souhlasí. *Wissenbach*. Jediný-li kámen z budovy vypadne, často celé stavení se sesuje; tak jediný člověk může svornost zrušiti a z ráje peklo učiniti. *Sv. Řehoř*.

Přísluví: Lidé nesvorní jako nespřežení koně, jeden hat, druhý čihy! — jeden táhne k lesu druhý k běsu; rozkmotřili se, nedobře spolu vaří, jsou pospolu na štíru; hryžou se co pes o kost, co koně o žlab. — Kde nesvár s bratry přebývá, tam dobře nebývá.

V nesvornosti kdo zde žije,
života jen hořkost cítí:
z číše trpké stále pije,
radost žádná mu nesvítl. *Jelen*.

Nešetrnost v. marnotratnost.

Nešlechetnost v. nepravost.

Neštěstí v. i trápení.

Neštěstí s pevnou myslí snášej; neboť ono nejinak než jako trní plodí a živí růže. *Sv. Nil*. Potkává li tě protivenství, pomni, že jím cvičen býváš a ovoce ducha staneš se účastným. *Týž*. Jako rez železo, štěstí duši kazí, neštěstí pak ji očišťuje a lesku jí dodává. *K*. Jako hvězdy ve dne hasnou, v noci pak jasně svítí: tak ctnost v neštěstí se osvědčuje. *K*. Jako lampa tím jasněji

hoří a svítí, čím větší temno se rozkládá okolo ní: tak ctnost více se v neštěstí stkvěje. *Wiesemann*.

Přísluví: Štěstí se trouse, neštěstí sype. — Štěstí o berlách se vleče, a neštěstí lítá na křídlech. — Bída člověka najde, i když slunce zajde. — Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech. — Neštěstí-li spí, nebuď je.

V bídě nechtěj nikdy zoufat,
v Boha můžeš směle doufat.
Všudy práce, všudy kříž,
všudy jest nějaká tíž.

Netečnost, lhostejnost v. i lenivost.

Zlořečený, kdo dělá dílo Hospodinovo lenivě. *Jer.* 48. Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti — Bohu i mamoně. *Mat* 6. Kdo není se mnou, proti mně jest a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje. *Mat.* 12. Království mé není pokrm a nápoj ale spravedlnost a pokoj a radost v Duchu svatém. *Řím.* 14. Že jsi vlažný, . . . počnu tě vyvrhovati z úst svých. *Žjev.* 3.

Běda hubené duši, která nehledá, ni miluje Krista; zůstávat uvadlá, jalová a bídná. Kdož nechce živ býti tobě, Pane! jest mrtvý. *N.* Bůh, milý křesťane, poloraněných srdcí nežádá, aniž přijímá, kteráž by jednou rukou Hospodinu a druhou modlám kadidlo obětovala. *Sv. Aug.* Běda

těm, kdož jsou rozštípeného srdce, z částky Bohu sloužíce, z částky Bohu otročíce. *Týž.*

Jsi-li k Bohu lenivý,
jak ti bude příznivý?
Služebníka lenivého
vyvrhne Bůh z lůna svého. *N.*

Nevděčnost k Bohu.

Syny jsem vychoval a vyvýšil, oni pak pohrdli mnou. Zná vůl hospodáře svého a osel jesle pána svého, Israel pak mne nepoznal a lid můj neporozuměl. *Isai. 1.* Zdali zapomene panna na ozdobu svou aneb nevěsta na prsní tkanici svou? Lid pak můj zapomněl na mne. *Jer. 2.* Tím-li se odplacuješ Hospodinu? Zdaliž On není Otec tvůj, kterýž vládne tebou, učinil a stvořil tebe? *V. Mjž. 32.*

Kdo dobrodiní božská nevidí, slepý jest, kdo vidí a Boha nechválí, nevděčný jest. *Sv. Aug.* Pramen-li zacpeš, přestane téci a jiný si průchod učiní: tak se děje, kdo k Bohu jest nevděčným. Božská dobročinnost jest pramen nevyvážný; však nevděčníku často se ztrácí a jinou cestou se ubírá. *Sv. Bernd.*

Nevděčnost k lidem.

Člověk, o němž jsem doufal a kterýž jídal chléb můj, pozdvihl paty proti mně. *Žalm. 40.*

Naděje nevděčného jako zimní led roztaje a vyhyne jako voda zbytečná. *Moudr.* 16.

Nevděčnost jest nepřítelkyně duše, zničení zásluh, zkáza ctnosti, záhuba dobrodiní. Nevděk jest palčivý vítr, kterýž vysouší pramen dobroty, rosu milosrdenství, toky milosti. *Sv. Bernard.* Tím větší pýchou se proviňuje člověk, čím větší dobrodiní jsou, za která jest nevděčným. *Sv. Fulg.* Otrokův způsob jest, jak brzo štěstí zakvete, uchýliti se k nevděčnosti. *Sv. Jan Zlt.* Jako břečtan hubí strom, po němž vzhůru se vine, tak člověk nevděčný činí svému dobrodinci. *K.* Slunce táhne páry, jež stavše se oblaky zastiňují ho: tak činí nevděčník svému dobrodinci. *L.* Kupce očekává ztráta, plavce utonutí, muže zasloužilého nevděk. *Černohouz.* Kdo nevděčnému prokazuje dobrodiní, vlka pastýřem činí a hada za řadry chová. *N.*

Přísloví: Zlý člověk na kom se domlouvá, toho pomlouvá. — Vychovaný krkavec i pánu oči vyklove. — Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění. — Kdo není s málem spokojen, více není hoden.

Chraň se vždycky nevděčnosti,
největší té ohavnosti:
nevděčník se oškliví
Bohu, lidu protiví.

Nevědomost.

Kde není umění duše, tuť není dobré. *Přísl.* 19. Marní zajisté jsou lidé, v nichžto není známosti Boha. — Srdce pošetilého jest jako nádoba rozražená a žádné moudrosti nebude držeti. *Sir.* 21. Kdo oči schválně zavírá, ovšem vlastní vinou nevidí. Otevři jen oči a budeš viděti. Toť nevědomost zavíná. *K.* Kdo bezděky v temnou komoru byl uveden, nemůže za to, že nevidí. Tak nemůže se přičítati nevědomost ve věcech víry a spasení tomu, kdo neměl příležitost pravdu poznati. *K.* Nevědomost jest dcera lenosti. *Sv. Jan Zlat.* Neznámost, nevědomost, hloupost jest matka bludu a chůva mnohých hříchů. Hřích za příčinou neznámosti a neumění více se sílí. *Sv. Isidor.* Jako kdo cesty nezná, i ve dne zbloudí, tak nevědomý cíle nedojde. *K.*

Přísl.: Slepý jest, kdo skrze říčici nevidí. — Co neumíš, na to nevražíš.

Nevědomých uč. Kterýž milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své. *Sir.* 18. Kterí spravedlnosti vyučují mnohé, stkvíti se budou jako hvězdy na věčnosti. *Dan.* 12.

Umění, které slyšením nabýváš, ústy svými jiným uděluj. Čemu slovy učíš, toho příkladem na sobě dokazuj. *Sv. Isidor.* Valným hlasem rozmnožíš hlas svůj, pozná-li se na tobě, že jsi prvé přesvědčil se o tom, čemu učíš. *Sv. Bernd.*

Nezná-li kdo zákon Páně, nebo by měl blouditi, dej mu léku k jeho ráně, uč ho, co má věřiti.

Nevěra.

Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho. *Jan 3.*

Kdo nevěří Synu, činí jej lhářem. *I. Jan 5.* Pro nevěry jsou ulomeny; ale ty věrou stojíš. *Řím. 11.* Hněv boží přichází na syny nevěry. *Kol. 30.* Nebudete-li věřiti, — zemřete v hříchu svém. *Jan 8.*

Všeliký hřích tělem se nazývá, obzvláště pak nevěra, ježto vši nešlechtnosti jest matkou. *Sv. Efrem.* Přirozenost nevěry podobá se půdě písečné; nebo jakkoli mnoho deště pojme, předc úrodnou se nestává. *Sv. Jan Zlt.* Kdo nechce věřiti, leč co pochopuje, podobá se slepci, jenž jistotu světla a rozmanitost barev nepřipouští proto, že si o tom žádné představy učiniti nemůže. Stojí ale na odpor tomu, co skutečně jest. *V. Novák.* Ačkoliv obecný lid, vzdálený sídla královského, nezná krále svého osobně, toliko dle obrazu a zákonů jeho, předce ho za krále svého uznává a zákony jeho zachovává. Tak křesťan věří v Boha, ač ho nevidí, ale z skutků jeho poznává.

Přísl.: Blázen praví: Boha není! — Kdo není věren Bohu, nebude ani člověku. — Měří zloboh Boha na svou míru.

Nevinnost v. čistota.

Obcování svatých.

Vy jste tělo Kristovo a údové z údů. *I. Kor. 12.* Jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni údové jednotejného díla: tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu. *Řím. 12.* Protož už nejste hosté a příchozí, ale jste spoluměšťané svatých a domácí boží. *Ef. 2.* Jakož ten, kterýž nás povolal, svat jest, tak i vy ve všem obcování svatí buďte. *I. Petr 15.*

Církev jest duchovní tělo, jest společnost všech věřících, ježto patří k tělu Kristově. *Ludvík Bloss.* Bůh miluje sjednocenost a proto spojil církev bojující s církví vítěznou takým způsobem, že lze říci: obě jsou toliko jedna církev, jelikož jednoho a téhož má Boha, jenž ji spravuje a udržuje, byť i způsobem rozličným. *Sv. Fr. Sal.* Celá církev budiž tu rozumína, ne toliko část, ježto na zemi cizincujíc, jmeno Páně chválí, nýbrž i ona, jež v nebi Boha se držíc, žádné poklesku nehody nezakusila. Tať ve svatých andělich vždy blaženou zůstávajíc, částce cizincující pomáhá jak sluší; neboť obojí bude jedinou věčným společenstvím a nyní jest jedinou svazkem lásky. *Sv. Aug.*

Kdo věříš, v církvi obcuješ,
z hojných pokladů se raduješ.

Obcování s lidmi, čili tovaryšství.

Všeliký živočich miluje podobné sobě, všeliké tělo k podobnému sobě připojí se a každý člověk k podobnému sobě přitovaryší se. Bude-li spolek míti vlk s beránkem? tak málo hříšník se spravedlivým. — Kdo se dotýká smoly, zmaže se a kdo obcuje s pyšnými, obléká se v pýchu. *Sir* 13. Ptactvo k sobě podobnému se sletá a pravda k těm, kteříž ji činí, navrátí se. *Sir*. 27. Synu můj, nechodiž s bezbožnými, zdrž nohu svou od stezek jejich. *Přísl.* 1. Může-li člověk skryti oheň do klína svého, aby roucho jeho nehořelo? Aneb může-li choditi po řevavém uhlí, aby nohy jeho se nepopálily? *Přísl.* 13. Železo železem se ostří: tak člověk zostřuje tvář přítele svého. *Př.* 27. Zbraň a mečové jsou na cestě převráceného, ale kdož ostříhá duše své, vzdaluje se od nich. *Přísl.* 22. Zdaliž nevíte, že málo kvasu všecko těsto porušuje? *I. Kor.* 5. Se svatými svatý, s převrácenými převrácený budeš. *Žlm.* 17.

S dobrými obcuj, šlechetných tovaryšstva se přidržuj, s mravnými tovaryš. Těch, jižto život svatý vedou, nikdy se nespouštěj. Budeš-li jich dobrého obcování tovaryšem, budeš také jich ctností účastníkem. *Sv. Isidor.* Svaté obcování vzdělává bližního a Boha oslavuje. *Týž.* Více-li svíc pohromadě, tak snadno nehasnou, více prutů spojených nesnadno se zlámou: tak lidé dobří

jeden druhého podporují a spojenými silami mnoho chvalného dokážou. *K.* Jako uhel studený žhavým se opět rozhárá: tak vyhaslá horlivost roznítí se obcováním s dobrými. *T. Kp.* Duše, s bohabojnými a ctnostnými obcující, také bázní boží a ctnostmi zavání a hojný prospěch v pobožnosti činí. *Sv. Fr. Sal.*

Obcování se zlými máme se chrániti, jako se štítí včely vos a čmelů. *S. Fr. Sal.* Podobný sobě podobného se přidržuje. *Sv. Isid.* Jako společné žití se svatými mnohé má prospěchy, rovněž přináší přemnoho zlého obcování s nešlechtnými. Kdo se dotkne něčeho nečistého, zmažet se. *Týž.* Zlí lidé jsou kladiva a společníci ďábla, k nimž se nepřidružuj. *Sv. Aug.* Kdo u ohně bývá, snadno se popálí, neb alespoň učadí: podobně kdo obcuje se zlými, buď se zkaží, nebo na cti úhonu bere. *K.* Jako lilie v trní, tak dobrý mezi zlými mnohému je vydán nebezpečenství. *Hugo.* Kdo vdychá zkažený vzduch, upadá v nemoc a kdo obcuje se zlými, bere na se jejich chyby. *K.* Hrstka peluně ztrpčí mnoho medu a jediný člověk zlý nakazí mnoho dobrých. *K.* Jako slunce znenáhla barví, bílí i černí: podobně ve společnosti, aniž toho pozoruješ, staneš se dobrým nebo zlým. *K.* Řeka-li vystoupila, mnoho nečistoty na břehu zůstává i sama se zkalí: tak opustiv samotu ve společnosti zlých snadno se poškvříš, zkažíš. *K.* Jako voda víno oslabuje, tak zlá společnost mysl

duchovní. *L.* Jako mráz květ spaluje, ničí, tak zlá společnost hubí nevinnou duši. *L.* Jed smrtící beze škody pije, kdo zlými příklady se neporuší. *Sv. Dion. K.* Kráčeti mezi trnům bez porušení, jest úloha síly spíše božské, než lidské. *Sv. Bernd.* Nezkušený plavec bývá stržen v propast od toho, jehož zachrániti se snažil: tak se vede slabochu v ctnosti, když neprozřetelně obcuje s nešlechtníkem. *L.*

Příslloví: Vrána k vráně sedá, rovný rovného hledá. — Kdo často do mlýna chodí, zmoučí se. — Vedle suchého dřeva i zelené shoří. — Jedno shnilé jablko nakazí mnoho zdravých. — Zlí svodí dobré, pozor dej; jich se co hadů vystříhej.

Oběť mše sv. v. mše svatá.

Obrácení, napravení, polepšení se v. i pokání.

Opusť bezbožný cestu svou a muž nepravý myšlení svá a nechať se navrátí k Hospodinu; i slituje se nad ním. *Isai. 55.* Žádný nemůže přijíti ke mně, leč Otec, kterýž mne poslal, přitáhne jej. *Jan 6.* Bože, obratiž nás i ukaž tvář svou a spasení budeme. *Žlm. 79.*

Napravení, polepšení jest přirozenou neb návykem povstalou chybu skrotiti uzdou rozumu. *Sv. Aug.* Obrácení k dobrému nemá člověku, nýbrž Bohu se přičítati. Nikdy by se nenavrátila ovce ztracená, kdyby nedosáhla milosrdenství

Pastýře dobrotivého. *Týž.* Hříšník má si milosti, ježto ho z hříšného spánku probouzí, vysoce vážit, jako si nemocný váží lékaře, jenž mu zdraví navrátil, nebo nešťastník toho, který ho z rukou smrti vychvátil. *K.* Větší radost je v nebi nad hříšníkem obráceným, nežli nad stále spravedlivým, jako vůdce více miluje vojína, který se po útěku vrátiv, statně bojuje, než onoho, jenž nikdy na útěk se nedal, ale nic statečného nevyvedl. *Svatý Řehoř.*

Obnovení hříšníka nestává se jedním okamžikem, jakož se děje obnovení ve křtu prominutím všech hříchů; nebo nikdo není, jenž by více nepadal. Avšak, jakož jest co jiného zimnici nemíti a cos jiného sesíletí po slabosti; a jakož co jiného jest vražený šíp z těla vytrhnouti a cos jiného ránu dalším léčením zhojiti; rovněž záleží první léčení hříšníka v tom, odstraniti příčinu neduhu, což se stává prominutím hříchů; druhé pak jest, neduh sám zhojiti, což se děje znenáhla pokračováním v obnovování toho obvazu. *Sv. Aug.* Obyčejné očištění a uzdravení vždy jen pomalu se stává; napřed v tom, potom v jiném výstupku se napravujeme. — Nemoci duchovní i tělesné přicházejí náhle a jako po poště, ale odcházejí po lehkku, že sotva noha nohu mine. *Sv. Fr. Sal.* Duchovní obrácení nestává se jediným dnem; bohdějž, by lze bylo dokonati ho alespoň za veškerý život! *Sv. Bernd.*

Obřady neb ceremonie.

Všecko ať se děje ku vzdělání. *I. Kor. 14.*

Všecky obřady sv. církve jsou hlubokých tajemství plny a pokorné, prosté, nábožné duše hledíce na ně, velikou pocítují útěchu. *Sv. Fr. Sal.* Člověk celou svou podstatou náleží Bohu a jako tělo i duch mají jednou býti účastny nebeské slávy: tak již nyní má křesťan tělem i duchem Bohu sloužiti a jej velebiti. *K.* Obřady jsou jako zrcadlo, v němžto pravdy nadpřirozené se odrážejí. *K.* Jako květy jsou rostlinám k ozdobě, kůra kmenu a skořápka jádru k ochraně: podobně církevní obřady slouží ku povzbuzení, k povznešení a zachování pravé zbožnosti. *K.* Jako pomníky z kovů a mramoru dochovávají památku slovutných osob a slavných činů: podobně se pravdy náboženské od pokolení ku pokolení přenášejí v obřadech. *K.*

Obrazy.

Neučiníš sobě rytiny, ani žádného podobenství. Nebudeš se jim klaněti . . . *II. Mjž. 25.* Předce však i židé měli obrazy n. p. Cherubíny z obou stran slitovnice *II. Mjž. 25, 18. III. Král. 6, 35.* Podobně vzdělal Mojžíš kovového hada na poušti, na nějž patřivše, od hadův uštknutí uzdraveni jsou. *II. Mjž. 21, 9.*

Nic nevhodného nečiníme, když, co neviditelného, představujeme způsobem viditelným. *Sv. Řeh.* Obrazové jsou k tomu, aby nás smyslných lidí pamatovali na Pána Ježíše a na svaté, kteří nás vyučují ctnostem, jichž konati máme, spolu nás nabádajíce, abychom je vzývali v potřebách svých. *Sv. Lig.* Ve své řeči k Theodorovi projádril se *sv. Řehoř*, že k nám i němá na stěně malba mluvívá. Malířství se užívá v chrámech k tomu cíli a konci, aby ti, kdož písma neznají, alespoň na stěnách četli, čeho v knihách čísti nemohou. — Obrazy svatých povzbuzují věřících k ctnosti, podobně jako řeči duchovní. *Sv. Germ.* Rozumné jest zajisté, máme-li podobizny svých rodičů v uctivosti a zdaž není slušno, že i obrazy Krista, Marie Panny a svatých ctíme? *K.* Čest, která se obrazu prokazuje, na jeho původ směřuje a kdo ctí obraz, ctí toho, kdo na něm jest vyobrazen. *Sněm Nic.* Hledíce na obraz králův, pravíme: Totě král, a pocta, již činíme obrazu, týče se samého krále, jehož obraz představuje. *Sv. Basil.* My, křesťané, nectíme obrazy jako bohy, nýbrž pocta naše vztahuje se na původní představu, totiž na toho, jehož obraz před očima máme. *Sv. Athan.*

Obžerství a opilství v. i nestřídmost.

Hleďte, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím a pečováním tohoto ži-

vota. *Luk. 21.* Jakožto ve dne poctivě choďme, ne v hodování a v opilství . . .; ale oblecte se v Pána Ježíše Krista a péče o tělo nemívejte podle žádosti jeho. *Řím. 13. Srvn. Fil. 3, 19.* Opilci nebudou královstvím božím vládnouti. *I. Kor. 6.*

Obžerství jest žravá hltavost, ježto přesycenému žaludku lahodí, nejsouc spokojena přirozenými mezemi. *Hugo.* Zlému pánu otročí obžerstvo; vždy jen žádá, nikdy se nenasycuje. *Sv. Ambž.* Obžerství plodí nesčíslné roje všelikých nepravostí. *Sv. Řehoř.* Obžerství jest pramen, matka a původ všech nepravostí. *Sv. Jan Zl.* Nad obžerství nic není škodnějšího, nic hanebnějšího: jím duševní schopnost ochabuje a duše se tělesnou stává; ono zaslepuje rozum, že ničeho nenahledne. *Týž.* Jako mha paprsky slunce zakrývá, tak nemírné požívání pokrmů a nápojů světlo rozumu zatemňuje, že dobré od zlého nerozeznává. *Sv. Nil.* Všeho mnoho škodí. Dáš-li mnoho oleje do lampy, světlo zhasne; mnohé deště zemi neprospívají a mnoho pokrmu žaludek i hlavu obtěžuje a člověka v nemoc uvrhuje. *K.* Jako země příliš zvlážená trní a bodláčí vydává: rovněž i půda srdce mnohým pokrmem a nápojem nabubřená zlé myšlenky a žádosti plodí. *Sv. Diad.* Hlad jest čistoty přítel, prostopášnosti nepřítel; přesycenost ale prohyřuje čistotu a vilnost udržuje. *Sv. Ambž.* Obžerství jest smilstva podpalem. *Týž.*

Jako jest střízlivost matkou víry: rovněž jest opilství matkou věrolomství. *Týž.* Opilství jest všech hanebností ploditelka a přestupkův příčina; kořen nepravostí, původ nešlechtností, zkáza čistoty, ztráta času, neduh plný potupy, poskvrna mravu, nákaza duše. *Sv. Aug.* Opilství jest sladký jed, příjemný hřích; jemu kdo podlehá, sebe svého ztratil; toho kdo se dopouští, všecek jest hříchem. *Týž.* Opilství olupuje o věci časné a což horší jest, božskou přivádí kletbu. *Hugo.* Voda mnohým statek odnesla, více však víno utopilo. *K.* Opilec se podobá vodnatelnému: čím více pije, tím více žízní a čím více ho přibývá, tím více churaví a k smrti se blíží. *L.* Jako dým včely zahání, tak puch opilcův zapuzuje Ducha sv. *L.* Jako loď přeložená tone, tak život přeplněný upadá v propast věčného zahynutí. *L.* Vás střízlivých prosím, abyste se tímto nejhanebnějším bláznovstvím nikdy lapiti nedali a těch, kdož lapeni bývají, všemožně uzdraviti hleděli. *Sv. Jan Zl.* Všechna zajisté zvířata, ač rozumu nemají, pijíce neb potravu berouce, nad to, což dosti jest, nevykročují. Těchto nerozumných zvířat jste následovně nerozumnější vy, kteří se opíjíte. *Sv. Jan Zl.* Kdyby ti lékař řekl: V té číši jest jed: zdaliž ji nenecháš státi? A Bůh ti praví, že sklenice (kořalka) napájí duši jedem všelikých nešlechtností a předce ji přihýbáš! Který jed jest horší, co tělo nebo duši zabíjí? *N.*

Přísloví: Nesluší s ožralci píti, s opilými spolku míti. — Vyhni se opilému jakož i bláznu. — Pálenku válenka. — Víno hřeje, ale nešatí. — Při pití mnohém rozumu „s Bohem!“ — Břich tlustý, leb pustý. — Kdo dnes hody strojí, zejtra tělo hojí. — Kdo sklenice dopívá, věku nedožívá. — Děti se štítí ošklivce a Bůh opilce.

Kdo přes míru jí a pije,
hůř než zvíře v světě žije.
Opilstvím svou prznit duši,
Zdaž to na křesťana sluší?

Oči v. i smyslnost.

Učinil jsem smlouvu s očima svýma, abych ani nemyslel o panně. *Job. 21.* Oko mé obloupilo duši mou. *Pláč 3.* Svíce těla tvého jest oko tvé. *Mat. 6.* Jest-liže oko tvé pohoršuje tě, vylupiž je a vrz od sebe. *Mat. 5.*

Patero smyslův tělu přidaných jsou tolikero poslů duše, kteří jí zprávu dávají, jak zevnitřní předmětové vyhlížejí. *Sv. Lig.* Vším možným způsobem bdi nad zrakem svým i nade všemi smysly, abys nežádal ničeho viděti, slyšeti nebo pocítovati, leč co by sloužilo k tvému spasení. *Sv. Bnv.* Netoliko skrovnost v pokrmu měj, ale i v pohledu skrovnost zachovávej. *Sv. Jeron.* Oči jsou přední šípové chlipnosti. Popatřením lidská mysl zraněna bývá a žádost chlipnosti se rozmáhá. *Sv. Isid.* Protož oči své v uzdu pojímej, aby se rozpustile

netoulaly. *Sv. Nil.* Muž moudrý zavírá dvéře člověku nepokojnému: zavírej oči všemu, co by v srdci tvém mohlo nepokoj zploditi. *K.* Kdo se bojíš nemoci, chraň se i příčiny její; střež oči svých, ježto příčinou bývají hříchu. *K.* Kdo své oči všady těkati nechává, podobá se vozkovi, jenž otěžemi neumí vládnouti: všetečnost očí strhne v záhubu duši. *K.*

Očistec.

Svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů byli rozvázáni. *II. Mak. 12.* Amen pravím tobě, nevejdeš odtud, dokudž i toho posledního halíře nenavrátíš. *Mat. 5.* Z obojí této písmu výpovědi vysvítá zjevně, že jest v druhém životě místo, kteréhož lze opět opustit, byl-li za každý všední hřích trest přetrpěn. *Sv. Lig.* V budoucím životě bývají duše ohněm křtěny a to jest křest poslední, netoliko tužší a bolestnější nýbrž i zdlouhavější, kterýž vše, co zemského, jako trávu spálí a liché ovoce vší špatnosti zničí. *Sv. Řeh. N.* Pokuta očistcová jest doplněk dosti- učinění, toto-li v těle nebylo úplně dokonáno. *Sv. Tom. Ak.* Nejmenší pokuta očistcová větší jesti nežli největší trest neb trápení v životě tomto. *Týž.* Každý se tedy vynasnaž provinění tak napravit, aby po smrti nebylo třeba takového trestu podléhati. *Sv. Aug.* Pošetile jedná,

kdo moha málem splatit dluhy, toho obmešká: mnohem pošetileji, kdo chce činiti zadost teprv v očištění. *K.*

Dušem očistcovým tak činiti, tak přispívati jsme povinni, jakož bychom sobě přáli, aby se nám v podobném stavu dalo. *B. Diviš K.* Oni (zemřelí) čekají na nás, aby jim spomoženo bylo skrze nás; nebo čas k získání a zásluze odešel od nich. O, jak brozná ukrutnost, jak veliká jest naše nevlídnost, pokudž na ně zapomínáme. Ejhle křičí nemocný a těší ho lékař; padne hovádko a všickni pospíchají, aby ho pozvedli: ale křičí věrná duše v trápení a není, kdo by jí přispěl ku pomoci! *Týž.* Což nejsme zavázáni bližnímu pomoci, kdyby zde na zemi muka snášel a my bez veliké obtíže pomoci mohli? Stejným způsobem jsme povinni duším v očištění alespoň modlitbou svou pomáhati. *Sv. Lig.*

Oděv, šat v. i marnost.

Oděv na těle, smích, kde zuby se ukazují, a chod člověka vypravují o něm. *Sir. 19.* Odvrzme okrasu zemskou, přejeme-li sobě ozdoby nebeské. Nemilujte zlato, jímž všeliké provinění lidu Israelského naznačeno jest (*Exod. 32.*). *Tertul.* Odívejte se v hedbáví šlechetnosti, v batist svatosti, vnach (purpur) stydlivosti. Takto (panny) vyličené budete míti Boha, za svého milovníka. *Týž.*

Odkládati pokáním.

Blahoslavený člověk, který jest vždycky bázlivý; ale kdož jest tvrdé mysli, upadne ve zlé. *Přisl. 28.* Neprodlévej obrátiti se ku Pánu, aniž odkládej den ode dne. Nebo náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty rozptýlí tě. *Sir. 5.* Jerusaleme, . . . kolikrát jsem chtěl shromážditi syny tvé, jako pták hnízdo své pod křídla, a nechtěl jsi. *Luk. 13.* *Podob. o 10 pannách nemoudrých, viz Mat. 25.*

Milosrdný, shovívavý je Pán, než i spravedlivý: čas ti uděluje k polepšení; ty však miluješ více odkládání, než napravení. — Pořád okolkuješ a o milosrdenství božím mnoho si připovídáš: jako by Onen, jenž ti slíbil odpuštění, byl též připověděl delší živobytí. *Sv. Aug.* Ze zlého v horší přichází, kdo čas k pokání sobě udělený ve svobodu ku hřešení obrací. Každý, dokud může, má k Bohu spěchat pokáním, aby, když mohl a nechtěl, pozdě nechtěl a dokonce již nemohl. Tudíž praví prorok: Hledejte Hospodina, dokavadž může nalezen býti. (*Isai. 55.*) A kdež může nalezen býti, ne-li v životě tomto, kdež jest blízko všem ho vyzývajícím. (*Žlm. 144.*) Nebo pak již vzdálen bude, až řekne: „Odejděte . . .!“ *Sv. Isid.* Běžte k lékaři, pokud můžete, sice byste snad nemohli, až byste chtěli. *Sv. Jan Zl.* Hle dvěře pokání jsou otevřeny; pospěš tedy, hříšníče;

pospěš, dokud se nezavrou. *Sv. Efr.* Ačkoli Bůh kajícímu slíbil prominutí, nepřislíbil ovšem hřešícímu dne zejtřejšího. *Sv. Řehoř.* „Dejte Hospodinu slávu, prvé než se zatmí“ (*Jer.* 13.); to jest: prvé než vás smrt věčná překvačí. Dokavadž se v tomto životě nalezáte, pokáním Boha oslavujte. *Sv. Isid.* Kdo má tvář umazanou, hledí se hned očistit; kdo byl nebezpečně raněn, pospíchá, aby ránu obvázal: proč ty, křesťane, tak neje-dnáš, maje duši hříchem zohyzděnou, zraněnou? *Humbert.* Veliká hloupost by byla, kdyby někdo, chtěje z moře k zemi přiraziti, příhodného větru zameškával: však mnohem větší je pošetilost, očekávati nejistého okamžení života, kdo chce dosáhnouti spasení. *Sv. Eucher.*

O slyš, dokud tě volá Pán
a dokud Bůh tě k sobě zve,
a plesej, že ti čas je dán,
abys polepšil žití své. A. V.

Odpuštění hříchu v. i pokání.

Jako vzdálen jest východ od západu, vzdálil od nás Hospodin nepravosti naše. *Žlm.* 102. Očistím je od všeliké nepravosti jejich, kterouž hřešili proti mně. *Jer.* 33.

Neprav: Příliš jsem zhřešil, kterak bych mohl spasení dojíti? Ty nemůžeš, ale tvůj Pán může a shlazuje hříchy tak, že po nich nezů-

stává ani stopy. *Sv. Jan Zl.* Máš-li za to, že jest nebe uzavřeno, rozpomeň se, že klíče království nebeského byly od Pána odevzdány Petrovi a skrze něho Církvi. *Tert.*

Odpustky.

„Komuž vy jste co odpustili, i já odpouštím; neboť i já, jest-li že jsem co odpustil, pro vás jsem odpustil v osobě Kristově.“ (*II. Kor. 2.*) Co tu apoštol nazývá odpuštěním, jmenujeme my odpustky. *Sv. Lig.* Kdož má moc svazovati a rozvazovati, může právě skroušenému času kázně ukrátkati. *S. Basil.* Jistý dělník byl svému pánu velmi mnoho dlužen, takže stěží by po celý život dluh zapravil; však bohatý přítel zaň dluh zaplatil pod tou výminkou, že jistou práci bedlivě konati bude. Jak velice se chudý dlužník potěšil! A tak činí církev; ona udílí nám z pokladu milosti tolik, co potřeba k prominutí časných trestů u Boha, když vykonáme jisté kající skutky podle možnosti. *N.* Zločinec v těžkém žaláři úpí. Pán posílá k němu radostné poselství, že okovy jeho se snímají, ano dvéře žaláře se mu otvírají, pak-li se podrobí tomu a tomu přesnadnému skutku. — Kdožby byl tak pošetilý a nechtěl? Nuže, hříšníče, ty jsi ten vězeň a vězení očistec; Pán je Bůh a vyslanec — církev svatá, jež zvěstuje ti odpustky, tak spasitelné odpustky pod nepatrnými výminkami a ty bys je přijíti nechtěl? *N.*

Opatrnost, povážlivost v. i moudrost.

Rci moudrosti: Sestra má jsi a opatrnost jmenuj přítelkyní svou. *Přísl.* 7. Buďte opatrní jako hadové a sprostní jako holubice. *Mat.* 10. Buď opatrný jako had, tak abys nebyl pro své počínání vysmíván, ale všechno bezelstně vykonávej; buď jiným jako holubice, abys jim neškodil, t. j. nebuď zlovolným. *Theofil.* Opatrnost obírá se vyhledáváním pravdy a vlévá chtivost po úplnějším vědomí. *S. Ambž.* Opatrnost jest ředitelka žádostí a mravův učitelka. *S. Bernd.* Opatrnost jest vůdkyně všech ctností řídící veslo při plavbě na moři života. *Týž.* Co vůdce jest voji, toť opatrnost křesťanu. — Opatrnost jest oko a pevná hradba duše naší. — Opatrnost jest zdraví duše. *L. Pohan-*ský bůh Janus vyobrazoval se s dvěma obličejí, z nichž jeden uvažoval minulost, druhý pak hleděl do budoucnosti. Obě stránky věci pozorovati jest známka křesťanské opatrnosti. *L. Gr.* Opatrnost předčí všeliké ctnosti, jako přední jest zrak mezi ostatními smysly. *K.* Bez zraku nelze bezpečně kráčetí světem, tak bez opatrnosti snadno sejdeš s cesty k nebi vedoucí a cíle nedojdeš. *K.*

Přísl. Bez opatrnosti i moudrost slepá. — Dříve rozvaha, pak odvaha. — Po účinku zlá rada, po škodě špatná náhrada.

Opatrnost v smyslu Pána
jesti moudrost Bohem dána,

ježto hříchu se vyhýbá,
vůli božské šiji shýbá.

Opizlost v. smilství.

Opilství v. obžerství.

Opovážlivé spolehání v. i odkládání pokáním.

Moudrý bojí se a uchyluje se od zlého; blázen přeskakuje a doufá. *Přísl.* 14. Očekávání spravedlivých jest veselí; naděje pak bezbožných zahyne. *Přísl.* 10. Psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého. *Mat.* 4. Pro odpuštěný hřích nebývej bez bázně, aniž přidávej hřích k hříchu. *Sir.* 5.

Opovážlivě spolehati se jest tolik jako spustiti se s věže dolů v té naději, že se zlomené hnáty zase napraví a vyhojí. *K.* Poněvadž tak milosrdného Boha máme, jenž i těžkých hříchů prominuje: od hříchů se odvráťme a s cesty přikázání jeho se neuchylujme. *Sv. Ambž.* Bůh se chce nad tebou smilovati, jestli že po hříchu nalezne tě poníženého. *Sv. Basil.* Nepošlapujte slitovnosti jeho; nýbrž ctěte ho, že takto shovívá s hříchy vašimi a není, jako jste vy. Čiňte pokání! — Zdali kdo naschvál zdraví své ruší, aby se zase mohl léčiti? Však mnozí jsou pohříchu, kteří zpovídají se, aby zase mohli hřešiti. *N.* Domníváš-li se, hříšníče, že zůstaneš bez trestu, protože máš mnoho sobě rovných, velmi se mýlíš; nebo jako nehřeší někdo méně proto, že s mnohými zároveň hřeší: tak nebudeš i ty proto méně

trápen, že zároveň s mnohými budeš trpěti. *Sv. Fr. Xav.*

Přísluví: S Bohem a rozumem. — Boha vzývej, sám ruky přikládej. — Bůh tudy povstává, když lidská ruka ustává.

Opětný pád v. i navyklost.

Aj, zdráv jsi učiněn, již nehřeš, aby se něco horšího nepříhodilo. *Jan 5.* I bývají poslední věci horší než první. *Mat. 13.* Budu-li to, co jsem zbořil, zase vzdělávati, přestupníkem sebe činím. *Gal. 2.* — Třeba se míti na pozoru, abychom se od Pána opět neodtrhli; nebo jestli že jednou již Pánem uzdraveni, do hříchu opět se vrháme, bude právem nevděk náš tím přísněji kárán. *Sv. Bon.* Daremnéť jest pokání, kteréž budoucí hříchové porušují. Rána, kteráž objitřuje, s těžkostí se uzdravuje. Častokráte hřešící a plačící člověk s těžkostí odpuštění hříchův dochází. *Sv. Isid.* Nikomu není tak snadno z jámy vyjítí, jako do ní padnouti. *Sv. Brnd.* Zastaralé nemoci nesnadně a zdlouha se hojívají. Čím novější jsou rány, tím rychleji užívej prostředkův a léků. *Sv. Lev.* Nemoc-li se vrátí, bývá horší než první. *L.*

Ospravedlnění.

Jako skrze hřích jednoho (přišla) na všechny lidi (vina) k odsouzení: tak skrze spravedlnost

jednoho na všechny lidi milost k ospravedlnění života. *Řím. 5.* Vás, když jste byli mrtví v hříších, spolu obživil s ním, odpustiv vám všechny hříchy, smazav zápis úsudku, kterýž byl proti nám. *Kol. 2.* Obmyti jste, posvěceni jste, ospravedlnění jste ve jmenu Pána našeho Ježíše Krista. *I. Kor. 6.* Kdo se domnívá, že stojí, hlediž, aby nepadl. *I. Kor. 10.* S bázni a třesením spasení své konejte. *Fil. 2.*

„Spravedlnost boží zjevena jest,“ praví apoštol (*Řím. 3, 21.*); ne ta, již Bůh jest spravedliv, nýbrž v kterouž obláčí člověka, když ospravedlňuje hříšníka. *Sv. Aug.* Kristus jest ospravedlnění naše, bez něhož nikdo Syna božího, čili tváře boží neužří. *Sv. Jar.* Spaseni jste z milosti a ne pro skutky, nýbrž dle vůle boží skrze Ježíše Krista . . . Protož přepásíce bedra svá, služte Bohu v bázni a v pravdě. *Sv. Polyk.* Od staré rány hada nemohou lidé jinak uzdraveni býti, leč uvěří v Toho, jenž podle těla na dřevě hříchu vyvěšen, všechno k sobě táhne a mrtvé obživuje. *Sv. Irenej.* Víra jest vaše vůdkyně, láska, pak cesta, jež vzhůru k Bohu vede. Víra a láska toť počátek a konec života. *Sv. Ign. Ant.*

Ostatky svatých.

Bůh promění tělo ponížení našeho, aby připodobněno bylo k tělu jasnosti jeho podle půso-

bení, kterýmž také může podmaniti sobě všechny věci. *Fil.* 3. Drahá jest v očích Páně smrt miláčků jeho. *Žlm.* 115. Věříme, že co nejupřímněji jakožto údy Kristovy ctíti sluší těla svatých, obzvláště pak ostatky blah. mučovníků. *Sv. Aug.* Necht' jiní stříbro, zlato shromažďující do svých skříní schovávají: my sebravše hřeby, jimiž mučovník zprorážen byl, chováme. — Přijmětež tedy dary spasení, ježto se ve svatých oltářích chovají. *Sv. Ambž.* Ctíme ostatky mučovníkův, abychom se takto klaněli Tomu, jehož mučovníci jsou. Ctíme služebníky, aby pocta sluhův přecházela na Pána, řkoucího: Kdo vás přijímá, mne přijímá. (*Mat.* 10.) *Sv. Jar.*

Osvěta, vědomosti v. i učení.

Jazyk moudrých ozdobuje umění: ústa bláznů vylévají bláznovství. *Přísl.* 15, 2. Rtové moudrých rozsívají umění; srdce bláznů ne tak. *Přísl.* 15, 7. Studnice života jest umělost tomu, kdož ji má; učení bláznů pošetilost. *Přísl.* 16. Rozprávka blázna jako bříme na cestě; ve rtech pak rozumného nalezena bude milost. *Sir.* 21. Zdaliž může slepý slepého vésti? nepadají-liž oba do jámy? *Luk.* 6.

Každá vědomost dobrá, když jen o pravdu jest podepřena; avšak ty, jenž s bázní a třesením své vlastní spasení opatřiti pro krátkost času

spěcháš, hlediž přede vším a úplněji těch věcí se dovědět, o nichž poznáváš, že jsou tvému spasení bližší. *Sv. Bernard.* Nepravím, že by se vědomost umění zanedbávati, neb jí mělo pohrdati, ježto ducha kráslí a vzdělává a působí, aby též jiné mohl vzdělávati. Avšak ono dvě (Boha znáti a sebe) sluší a prospívá předsílati, jelikož v tom úhrnek spasení záleží. *Týž.* Po ničem se nesluší sháněti tak, jako aby člověk znal vůli boží, bez čehož nelze Bohu ani náležitě sloužiti, ani se mu líbiti. *Sv. Zeno.*

Rozum, tvé to duše oko pravé,
hled, by povždy čistý byl a zdravý;
neb, bude-li ve tvé duše oku
při každém tvém činu, každém kroku
světlo pravdy zářit pronikavé:
tož nebude též tvůj život tmavý;
duch i činy, vše se bude stkvíti
světlem, jež rozumu tvému svítí. *Štulc.*

Otec Bůh.

Pohledte, jakou lásku dal nám Otec, dav nám tu moc, abychom synové boží slouli i byli. *1. Jan 3.* Ten zajisté duch svědectví vydává duchu (srdci) našemu, že jsme synové boží a jest-li že synové, tedy dědicové boží a spoludědicové Kristovi. *Řím. 8.* Chce-li nás Bůh naplniti bázní, jmenuje se Pánem, chce-li býti ctěn a milován, Otcem se zove. Důstojnější zajisté

a šlechetnější jest úcta a láska, než bázeň a protož Bůh více si oblíbuj ve jmenu Otec, než Pán. *Sv. Řehoř.* Otče! učí nás Pán Ježíš k Bohu volati, poněvadž chce, abychom za jeho milost s touže důvěrou prosili, s kterouž chudý nebo nemocný syn svého otce za potravu nebo za léky prosí. *Sv. Lig.* Boha celým srdcem milovati máme, že Otec jest, báti se, že Bůh jest. *Sv. Cypr.* Bůh jest Otec náš, důvěrně tedy volejme; nebojme se, že odstrčeni budeme. *Sv. Jan Zl.* Poněvadž Boha Otcem nazýváme, tož jako synové boží choditi máme, aby, jak my se chlubíme z otce, On se chlubil i z nás. *Sv. Cypr.*

Otec rodiny v. rodiče.

Pád opětný v. opětný pád.

Panictví v. i čistota.

Jsou panicové — kteří se sami v panictví oddali pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop! *Mat. 19.* Při vzkříšení zajisté ani se nebudou ženiti, ani vdávati; ale budou všickni jako andělé v nebi. *Mat. 22.* Nekraľuj hřích v smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali žádosti jeho. *Řím. 6.* Neporušitelnost působí, aby byl člověk blízko Boha. *Moudr. 6.* To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbílili je v krvi Beránkově. *Zjev. 7.*

Panenství jest sestrou andělův, vítězstvím nad rozkošemi, královnou ctností, schráň všech statků. *Sv. Cypr.* Sláva čistoty nebudiž nám neznámá; jeť to koruna andělská a nad člověka vyšší dokonalost tato. *Sv. Cyrill.* Dar největší a nejslavnější jest panenství a mezi všemi sliby pokládám čistotu za slib největší. *Sv. Methud.* Panictví jest květ v zahradě církve, ozdoba a okrasa milosti, nejvznešenější oddíl stáda Kristova. *Svatý Cypr.* Dobré jest manželství, lepší ale panictví: krásný jest měsíc, krásnější slunce. *Sv. Isid.* „Ctihodné buď všem manželstvo,“ praví apoštol (*Žid. 13.*) a nevíš, že i ty jsi z manželstva zrozen? Proto tedy, že zlato máš, stříbra nehaň. *S. Cyrill.* Panictví bez lásky jest lampa bez oleje; nedej oleje, lampa nesvítí; vzdal lásku, panictví se nelíbí. *Sv. Bernard.* Panictví křehčí je než sklo. Toto se dotknutím roztluče, ono již pohledem trpí. *K.*

Panování nad sebou v. zapření sebe.

Papež a primat v církvi.

Petr obdržel přede všemi apoštoly přednost; on jest, jehož blahoslaveným nazval Pán a jemuž klíče království nebeského (*Mat. 16.*) jsou svěřeny. *Sv. Basil.* Byliť ovšem i ostatní apoštolé to, co Petr byl, zároveň i pocty i moci účastnění:

avšak začátek pochodí od jednoty a primat se Petrovi dává, aby jedna církev Kristova i jedna stolice učitelská se poukázala. *Sv. Cypr.* Kdož by byl z apoštolův vyšší onoho, který jest a nazývá se vrchem všech? *Orig.* S nástupcem rybáře a s učeníkem kříže mluvím. Ten rybář byl Petr. Damasus jest tedy rybářův nástupce, protož i nástupce Petrův. *Sv. Jar.*

Církev Římská jest kořen a matka církve katolické. *Sv. Cypr.* Nesluší zajisté, aby se údy oddělovaly od hlavy, nýbrž dle svědectví písma sv. mají všecky údy hlavy se přidržovati. Nikomu však pochybno není, že církev apoštolská všech církví jest matkou a nijak nepřisluší, abyste se od její pravidel odlučovali. A jako Syn boží přišel konat vůli otcovu, podobně plňte i vy vůli matky své, jenžto jest církev, jejíž hlavou jest církev Římská. *Sv. Kalixt.*

Péče o spasení v. i duše.

Jednoho jest potřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila. *Luk. 10.* Hledejte nejprv království božího a spravedlnosti jeho. *Mat. 6.* Chtěl-li by kdo život svůj zachovati, ztratíť jej; pakli by kdo ztratil život svůj pro mne, zachováť jej. *Mar. 8.*

Podob. Krist. O pokladu a drahé perli. *Mat. 13.* O boháči. *Jan 12.* O veliké večeři. *Jan 14.* O svatbě. *Mat. 22.* O služebnících. *Mat. 24.* O těžení s hřivnami. *Mat. 25.*

Kéžbychom alespoň tak o svou duši se starali, jako se o časné věci staráváme. *Humbert*. Kdybys na kraji propasti chodil, do níž jiný byl spadl a o život přišel, zajisté bys obával se, aby tě tože neštěstí nepotkalo; i dával bys na každý svůj krok bedlivý pozor. Takovou starost měj ohledně svého věčného blaha. *L.* Kdo by měl při, na jejímž rozhodnutí by visel statek i život jeho a nestaral by se, aby šťastného konce došla, než po rozkošech by se sháněl: vším právem by ho lidé nazývali člověkem pošetilým. A tak pošetilý jest, kdo nedbá o svou blaženost věčnou. — Jak politování hodna slepota! Mudrcem býti času máš dosti; však křesťanem býti, k tomu času nemáš. *Humb.* Mnozí mají mrtvé duše v těle živém. *Svatý August.* Stůně-li tělo naše, podnikáme a snášíme všecko, abychom je uzdravili; je-li ale duch náš nemocen, tu váháme, odkládáme. *Sv. Zlat.*

O tělo sic péči měj,
duši ale přednost dej.
Kdo má péči o svou duši,
člověkem je, jak se sluší.

Péče o duši bližního.

Muž umělý mnohé naučí i duši své líbezný jest. *Sir.* 87. Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré . . . *Mat.* 5. Jeden každý z vás zalibuj se bližnímu svému k dobrému, ku

vzdělání. *Řím. 15.* Spasení jediného kteréhokoli člověka nechat jest více tobě, nežli veškerí pokladové celého světa. *Sv. Ign. L.* Padne dobytče a najde se, kdoby je pozdvihl; klesá duše a není, kdožby ruky podložil. *S. Bd.* Jako jest duše lepší než tělo, rovněž nad ty, kdož nuzným pomáhají, větších odměn hodni jsou oni, kteří neumělých a nedbalých poučováním a napomínáním na pravou cestu uvádějí. *Sv. Jan Zl.*

Přísl.: Jak ty jiným, tak oni tobě. — Strom se podpírá o strom, člověk o člověka. — Jaká půjčka, taková oplátka.

Bližního rád k Bohu veď,
uč a příkladem ho řeď.

Pečování přílišné.

Nepečujte příliš o život svůj, co byste jedli; ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdaliž není život více, nežli pokrm a tělo více, nežli oděv? Hleďte na ptactvo nebeské *Mat. 6.* Nedo-
pustí lačnosti Hospodin duši spravedlivého. *Př. 10.* Pojdtež ke mně všickni, kteříž pracujete a já vás občerstvím. *Mat. 11.*

Co nejmožněji zbytečných starostí se vystříhej. Nebo každá starost mysl kormoutí, rozum a povázhlivost převrací a tím na překážce bývá, že věci své ne tak dobře vyřídití můžeme, jakby sice náleželo. *Sv. Fr. Sal.* Péče a starosti o věci

časné lidi od Boha odtrhují. Žádný nemůže spolu slávy boží a slávy tohoto světa se přichytiti. *Sv. Isid.* Starosti časné jako kouř slze z očí vynu-
cují a srdce nepokojné činí. *Sv. Zlat.* Péče o den
budoucí nechať tebe nesvírá; nebo nevěda, zdali
dne tohoto spatříš, proč se medle starostí o něj
trápíš? *Týž.*

Peklo, království ďábla.

Písmo sv. nazývá peklo místem temností zevnitřních, kde bude pláč a skřípení zubů (*Mat.* 8.), zahynutím (*Mat.* 7.), místem muk a bolestí (*Luk.* 16.) a trápení věčného (*Mat.* 25.), plamenem ohnivým (*Luk.* 16.), ohněm neuhasitelným (*Mat.* 5.), jezerem hořícím, smrtí druhou, smrtí věčnou (*Zjev.* 2.).

Široká brána a prostranná cesta jest, kteráž vede k zahynutí a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. *Mat.* 7.

Kain trýzněn jsa červem svědomí jest obraz zatracenců v pekle. — Dle svědectví sv. Petra (*II.* 2, 6.) Bůh města Sodomských a Gomorských v popel obrátiv, vystavil je za příklad ustrašující těm, kteří budou nešlechtně činiti. — Boháč pohřben jest v pekle (*Luk.* 16.). — Nemající roucha svatebního uvržen jest do temností zevnitřních (*Mat.* 22.). Jako vyvoleným svítí světlo věčné slávy, tak zatracencům hoří oheň věčného

trápení. — Peklo jest bez míry široké, bez dna hluboké, nesčíslné bolesti plné; tam bída, tam temnost, tam žádný řád, tam věčná přebývá hrůza. *Hugo*. Peklo přirovnává jistý kazatel k temnému vězení, kdež ohromné hodiny visí, jichž kyvadlo zvolna, však stále se pohybujíc, stená: vždy, vždy! A když při této hrozně jednotvárnosti některý z odsouzenců se zeptá, kolik jest hodin? odpoví jiný: Věčnost!

Přisl. Kdo o nebe nestojí, pekla se nebojí. — Kdo zlé strojí, nech pekla se bojí. — Široká brána do pekla. — Věčná věc horoucí peklo.

Hrozná k peklu brána jest,
k nížto vede mnoho cest.
Bys pekla se uchránil,
hleď, bys hříšných cest se stranil.

Pilnost v. pracovitost.

Písmo svaté v. i slovo boží.

Israeli, slyš přikázání Ať neodejde kniha zákona tohoto od úst tvých, ale přemýšleti budeš v něm ve dne i v noci. *Jos. 1.* Zákon Boha jest v srdci jeho a nepodvrtnout se kročeje jeho. *Žlm. 37.* Všelike písmo od Boha vdechnuté užitečno jest, aby dokonalý byl člověk boží, ke všelikému skutku dobrému způsobný. *II. Tim. 3.*

Sv. Otcové mluví o písmě v krásných podobenstvích: Písmo jest světlo člověka osvěcující,

svíce nohoum, by člověk s pravé cesty nezbloudil; cesta ku poznání a spasení vedoucí; řeka rajská ducha svlažující; zrcadlo nikomu nepochlebující; v němž sebe spatřujete, co ošklivého napravit, co krásného zachovati, co sličného vykonávati máme. Písmo sv. jest dobrá pastva, pokrm, lékařství duše, jehož kdo požívá, nelační, nežízní, nestůně, neumírá. Nebeská to rosa duši svlažující, pramen mysl občerstvující, balsam pro všelikou bolest, úzkost i smrt. Onoť chleba chutnější, medu sladší, lahodnější vína, oleje hladší; čistější stříbra, zlata vzácnější a dražší. — Písmo sv. jest pole, na němž zlaté klasy k zemi se sklánějí, luh pestrý, zahrada rozkošná, kdežto rozmanité kvítí se třpytí a líbeznou vůni vydává; ano ráj, v němž kvítí nikdy nevadne. Toť ta pokladnice, v níž uloženo zlato, stříbro, perle a drahé kamení. Onoť vážeň, na níž váží se všelike věci; zvuk trouby, an ozývají se v duši naší, vybízí nás k boji, abychom co statní vojínové zmužile odporovali nepřítelům Boha a spasení svého. Písmo sv. jest list stvořitele k jeho tvorům, Pána nebes i země k lidem, co svým poddaným, pravidla (zákony) ctnostného a bohabojného života obsahující. Jest to předpis, navedení božské ku vzdělání, naděje základ, k utvrzení víry sloup, k zotavení srdce potrava, na moři života veslo i pravidlo, k dosažení blaha záštita. Onoť sláva apoštolů, důvěra sv. otců, naděje proroků, vítězství mučovníků, umění vyznavačů

čistota panen, posvěcení všech svatých, škola dítek, ozdoba manželů, pravidlo vdov a sirotků, mrtvých vzkříšení a živých život.

Pilně čti písma sv. a jich světlo bude tobě jistým vůdcem, abys došel věčných statků božích. *Sv. Teofil.* „Však ne posluchači, čitatelé, ale činitelé zákona ospravedlnění budou.“ (*Jak.* 1, 22.)

Světlo, dítě boží,
přední světa zboží!
rouchy boží řáso,
všeho světa krásu!

Svíť i mému oku,
veď mne v každém kroku,
svitem strážné hvězdy
sprovázej mne vezdy. *Sušil.*

Pláč v. lítost.

Pobožnost v. nábožnost.

Pobožnůstkářství, fariseism, přetvářenost.

Lid tento přibližuje se ke mně ústy svými a rty svými oslavuje mne; srdce pak daleko jest ode mne. *Isai* 29. Majíce sice tvářnost pobožnosti, ale moc její zapírajíce: a těch se varuj. *II. Tim.* 3. — Kdo v pobožnostech podstatu náboženství a sladkost srdce vyhledává, nedbaje ostatně víry, ani lásky, jest pobožnůstkář neb svatoušek. *N.* Pobožnůstkář se za pobožného

drží, však ani jiskřičky pobožnosti nemá. *Sv. Fr. Sal.* Slovnutný umělec Aurelius v obrazech, jež maloval, napodobil osoby, jichž nejvíce ctil: podobně řídí se pobožnost dle představy, jakouž si kdo o Bohu činí, také dle povahy a naruživostí člověka. *Svatý Fr. Sal.* Jako mnohá ženština, aby zastřela škaredou tvář, se všelijak líčí: tak mnozí křesťané pobožnost jen v zevních a vedlejších věcech pokládají, zanedbávající podstatu, ježto jest láska k Bohu a k bližnímu. *Sv. Vinc. Fer.*

Poctivost, počestnost v. i spravedlnost.

Hledej přímé stezky nohám svým a všechny cesty tvé dobře spraveny budou. Neuchyluj se ani na pravo, ani na levo; odvrát nohu svou od zlého . . . Pán přímý učiní běh tvůj a cestu v pokoji povede. *Přísl. 4.* Jako ve dne poctivě choďme. *Řím. 13.* Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích. *I. Kor. 13.* Srv. *Kol. 3, 12.*

Cokoliv se zrcadlu představuje, v něm se obrazí: tak člověk poctivý vždy mluví a jedná, jak smýšlí. *K.* Jako zrcadlo vše věrně podává, co se před ním děje: tak řídí se tělo dle povahy duše. Jdou-li hodiny dobře, víme, že je celé ústrojí v pořádku, a na tváři člověka jeví se spřádánost mysli i srdce. *L.* Jako vzešlé slunce měsíc i ostatní hvězdy zakrývá: rovněž tak záře

poctivosti, když se pravou a neporušenou krásou třpytí, všechno zatemňuje, co buď tělesná rozkoš pokládá za dobré, aneb co svět za krásné a vznešené vyhlašuje. *Sv. Ambrož*. Jako se pocestný rád svěruje zkušenému vůdci: podobně každý v poctivého člověka se důvěruje. *K*. Jako se v řetěze článek článkem drží: tak společnost lidská udržuje se vzájemnou důvěrou v poctivost jednotlivců. *K*.

Přísluví: Svého hled, cizího nech. — Dostí má, kdo na svém přestává. — S Bohem a s poctivostí — nejdál dojdeš.

Stále choď na cestě poctivosti,
chceš-li ujít hanbě, mrzutosti.
S poctivostí projdeš svět,
lásku budeš všude mět.

Podání, tradice.

Jestí mnoho jiných věcí, které činil Ježíš, které, kdyby měly psány býti, mám za to, že by ani sám svět nemohl těch kněh přijíti (obsáhnouti), kteréž by měly psány býti. *Jan 21*.

Jako slunce stvoření boží po všem světě jedno a tože jesti: tak i zvěstování pravdy všude září, všechny osvěcujíc lidi, již ku poznání pravdy přijíti chtějí. *Sv. Irenej*. Jako Duchu sv. a Kristu přináležejí božství: rovněž jest i v jeho ustanoveních stejná vážnost i moc. *Sv. Cypr*. Jest-liže

k hlavě a k pramenu božského podání se navrátíme, pomíjí lidský blud, a cokoli bylo pod mlhou a pod oblakem temnosti ukryto, objeví se na světle pravdy. — Jestli že vodotok náhle vysychá, zdali se nejde k pramenům, aby se seznala příčina nedostatku? Což i mají činiti kněží, ostríhající příkázání Páně, abychom, jest-ližby se v něčem hýbala neb vrtkala pravda, navrátili se k pramenu Páně, k apoštolské tradici. *Týž.*

Poddaní v. i poslušnost.

Každá duše mocnostem vyšším poddána buď...
Řím. 13. Dávejte, co jest císařovo, císaři a co jest božího, Bohu. *Mat. 22.*

Blahoslavený jest, kdo nepřetvářenou vážnost a poslušnost vrchnostem prokazuje, poněvadž následuje samého Ježíše Krista a kdo Ježíše v poslušenství následuje, též v odplatě věčné jej následovati bude. *Sv. Efrem.* Naučení jsme, vrchnostem — od Boha zřízeným — slušnou úctu a poslušnost, která svědomí našeho neuráží, vzdávati. *Církev. Smirn.* Žádné moci tohoto světa nechtěj k zlému svolovati. — Lépe jest smrt trpěti, nežli škodlivé rozkazy naplniti. *Sv. Isidor.*

Podezření.

Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? *M. 9.* Láska nemyslí nic zlého. *I. Kor. 13.* — Dobří kře-

stané smýšlejí o svých bližních vždycky dobře, kdežto se zlí jen zlého o nich domýšlejí. Blázen všecky jiné má za blázny. *Sv. Lig.* Žaludku zkaženému zdají se i nejlepší krmě býti nechutny: tak srdce zkažené i nejlepší skutky bližnímu za zlé pokládá. *K.* Kořen shnilý dává stromu šťávu zkaženou: tak člověk zlý zle o jiných smýšlí. *K.*

Kdo v pokojnosti trvá, o žádném zle nemyslí; kdo však nepokojný jest a náruživostmi posedlý, rozličným podezřením zmítán bývá a sám pokoje nemaje, také jiných pokoj ruší. *B. Tom. Kp.*

Přísl.: Kde pokoje není, tam i dobrý v podezření. — Jaký kdo šelma, tak o dobrých myslí. — Kdo v té peci líhá, jiného tam stíhá. — Pouhé podezření jest co marné snění.

Podvod v. i faleš, lest.

Hrob otevřený jest hrdlo jejich, jazyky svými lstivě činí; sudiž je, Bože! *Žlm. 5.* Jako vinen jest ten, kterýž pouští střely, tak i muž, kterýž lstivě škodí příteli svému. *Přísl. 26.* Kdož kame-
nem vzhůru hází, na hlavu jeho padne a rána lstivá lstivého rozdělí rány. Kdo jámu kopá, upadne do ní a kdo stavuje kámen bližnímu, urazí se o něj a kdo jinému osidlo klade, zahyne v něm. *Sir. 27. Srvn. Žlm. 54, 24. I. Tes. 4, 6.*

Někteří bezelstně žijí a všecko se jim daří; jiní obcují v podvodech a všecko se jim hatí.

P. Rav. Spravedlivě se kárají, kdo dovolených věcí zneužívají, však spravedlivě se trestají, kdož podvádějí a cizích věcí uchvacují. *Hugo.*

Klam a podvod pomine,
pravda nikdy nezhyne.

Pohoršení v. i příklad, svůdnictví.

Ostříhej mne od osidla, kteréž mně položili a od léček lidí, činících nepravost. *Žlm.* 140. Kdo svodí spravedlivého na cestu zlou, v zahynutí svém padne. *Přisl.* 28. Kdo by pohoršil jednoho z maličkých . . . lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho a pohřžen byl do hlubokosti mořské. *Mat.* 18. Jest-li že oko tvé horší tě, vylup je a vrz od sebe . . . *Mat.* 5. Pošle syn člověka anděly své a vyberou z království jeho všechna pohoršení. *Mat.* 13.

Pohoršiti jiných, jest kámen urážky v cestu jim klásti; horšiti se, jest o kámen se uraziti a nehoršiti se, kameni se vyhýbati. *K.* Kdo narazí na kámen, padne, poraní se a pohoršením přicházejí lidé ku pádu, poraňují svou duši. *K.* Slepý snadno klopýtne přes kamínek, jemuž se vidoucí opatrně vyhne: tak člověk sprostý i v nepatrných věcech bere pohoršení. *K.* Kdo jiného pohoršuje, usmrcuje duši bližního. *Sv. Lig.* Hanebno jest, někomu vzíti plášť nebo kabát, hanebnější, vzíti komu život, však nejhanebnější, duši bratra svého

na věky zkaziti. *Sv. Tom. Vil.* Zřítí-li, se dům, trpí obyčejně i soused; úpadkem jednoho kupce padají druzí: rovněž hřích jednoho škodívá mnohým. *Týž.* Pohoršení podobá se kvasu: celý dům, celou obec nakazí. *K.*

Jinému kdo pohoršení dává,
ten se vrahem duše jeho stává.

Jest-li koho k hříchu dráždíš,
sám si cestu k peklu dláždíš.

Pohrdání.

Nepohrdej člověkem pro pohled jeho. Nepohrdej chudým spravedlivým a neveleb muže hříšníka bohatého. *Sir.* 10.

Přísl.: Nepohrdej nikým. Malý slavík, ale ostrý dráp; malá jehlička, ale píchnutí bolí. — Někým zhrzeti se nehodí; i nejničemnější uškodí.

Pohrdání světem v. svět.

Pochlebování, lichocení.

Nebývej svědkem bez příčiny proti bližnímu svému, aniž koho lahodně namlouvej rty svými. *Přísl.* 24. Lepší jsou rány od toho, kterýž miluje, nežli lstivé líbání toho, kterýž nenávidí. *Př.* 27. Muž nepravý přeluzuje přítele svého a vodí ho po cestě nedobré. 16. Jako zkušeno bývá v tyglíku stříbro a v peci zlato: tak zkoušen bývá

člověk ústy toho, kterýž ho chválí. 27. Člověk, kterýž lahodnými a smyšlenými řeči mluví k příteli svému, rozestírá síť krokům jeho. 29. Střela raňující jest jazyk jejich, mluví lest: ústy svými pokojně s přítelem mluví a tajně strojí mu úklady. *Jer.* 9. Běda, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmu za světlo a světlo za tmu. *Isai* 5. Běda těm, kteří šijí polštářiky pod všeliký loket a dělají podušky pod hlavu všeho věku k polapení duší. *Ezech.* 13.

Pochlebník jest v povolnosti přítel, duchem nepřítel, v řeči ozdobný, v činu hanebný, v štěstí veselý, v neštěstí vrátký, v haně úzkostlivý, v radosti nemírný. *Hugo.* Pochlebník jest vší ctnosti nepřitelem a vráží jako hřeb v oko téhož, s kým vede rozprávku. *S. J. Zl.* Jako je cíl řečníkův, láskou přesvědčiti a lékařův, lékem pozdraviti: rovněž to cíl pochlebníkův, příjemnou řečí oklamati. *Týž.* Lichotné pochlebnictví vzdává všem pochvalu, všem pozdrav volá. Šíp ten lítá lehce a vráží prudce. *Kassian.* Pochlebník ozvěně se podobá, jež mluví, volá, zpívá, směje se i pláče, jak se hlas do lesa ozývá. *K.* Jako ptáčník ptačtvo, tak láká pochlebník lidi sladkými zvuky. *K.* My do vlasti spěchajíce, smrtonosných Siren zpěvu — vábení pochlebníků — hluchým uchem míjeti máme. *Sv. Jar.*

Prísloví: Pochlebník, jako kočka, z předu líže, pozadu škrábe. — Na jazyku má med, v srdci

jed. — Pochlebník pod slovy a had pod kvítím. — Přílišná sladkost, horší než hořkost. — Když ptáka lapají, pěkně mu pískají. — Když liška dríme, hled' se, kohoute. — Kde se mnoho poklon dělá, tam upřímnost uletěla.

Pamatuj, o bloude! sobě,
každý že jen v šťastné době
přátel vezdy dosti mívá,
v nouzi pak opuštěn bývá.

Pochybování v. tajemství, víra.

Pokání v. i obrácení.

Obráťte se ke mně celým srdcem svým, s postem, pláčem a kvílením a roztrhněte srdce svá a ne roucha svá. *Joel* 2. Umejte se, čistiťte; odejměte zlost myšlení svých od očí mých; přestaňte převráceně činiti. *Isai.* 1. Navraťte se od cesty zlé a vrátím se k vám. *Mal.* Hledejte Hospodina, pokavadž může nalezen býti. *Isai.* 55. Dnes, uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdcí svých. *Žlm.* 94. Čiňte ovoce hodné pokání. *Mat.* 3. Obnovte se duchem mysli své a oblecté nového člověka podle Boha stvořeného. *Ef.* 4. Vstaň, který spíš, a povstaň z mrtvých *Ef.* 5. Měj na paměti, kterak jsi přijal a slyšel a ostříhej toho a čiň pokání. Pak-li nebudeš bdíti, přijdu na tě jako zloděj a nezvíš, kterou hodinu na tě přijdu. *Zjev.* 3.

Pokání jest ctnost, jež prostředkem želu a dostiučinění hledí zničiti hřích, pokudž jest urážkou Boha. Sv. Alf. Lig.

Pokání jest svátost, záležejíc v skutcích kajcníka a kněze, jenž způsobem soudu řádně a náležitě rozhřešuje. Týž. Sám Pán ráčil ustanoviti zákon, aby, co svázáno na zemi, bylo svázáno i na nebi; rozvázáno jak by mohlo býti tam, co prvé zde v církvi rozvázáno bylo. Sv. Cypr. Pro opětne pozdravení lík opětovati sluší. Pánu se prokážeš vděčným, tím-li nepohrdáš, čeho ti podává. Prohřešils se, avšak v mír ještě vejíti můžeš. Tert. Čiňme pokání, byť se i hříchové míru odpuštění přesahati zdáli a netoliko dosáhneme hříchů prominutí, alebrž i slavných budeme požívati odměn. Sv. Zlt.

Účinek té svátosti jest odpuštění všech hříchů. — Lékař zhojí sic ránu, jizva ale zůstává . . . Bůh pak když shlazuje hříchy, ani jizvy nezůstává, aniž připouští, aby pozůstala stopa, nýbrž se zdravím navrácuje i sličnost, s prominutím trestu uděluje i spravedlnost. Sv. Jan Zl. Milost pokání uzdravuje neduhy, hojí malomocné, křísí mrtvé; — lidi k andělům uvádí a stvoření navrácuje Stvořiteli. Sv. Aug. O pokání, matko milosrdenství a mistryně ctnosti, veliké jsou skutky tvé: provinilce rozvazuješ, napravujíc chybuje, padlé zdviháš, zoufalce občerstvuješ. — K jakému podobenství přirovnáme pokání? Jeť jako pole

úrodné aneb jako vinice plodná, jako strom plodivý: lačný hříšník požívá ovoce, roste v důvěře k Bohu, a hříchův obdržev odpuštění, tuční. *Sv. Jan Zlat.* O pokání, zdraví duše, navrácení ctnosti, rozptýlení hříchův, zkažení pekla, bráno nebes, cesto spravedlivých, nasycení blahoslavených! *Sv. Bernd.*

Potřebnost. Hřešiti, nechť nás právem mrzí, pokání pak činiti nás nemrz; v nebezpečenství se vrhati, za to se stydme, ale vysvobozenu býti, za to se nestydme. *Sv. Pacian.* Tys člověk a zhřešil jsi jako člověk; naprav tedy chybu svou. Hřích nedá se zahladiti leč slzami a pokáním. Odpustiti ho nemůže ani anděl, ani archanděl, ano sám Pán neodpouští, leč činíme-li pokání. *Sv. Ambž.* Duše po křtu sv. hříchy zraněná neléčí se pouhou věrou, ale pravou kajicností. *Theod.* Pokání jest třeba, jako jest raněným potřeba léku. *Sv. Ambž.* Pokání jest deska na moři tonoucímu. *Sv. Jar.* Pokání jest řebřík, po němž tam stoupáme, odkud jsme spadli. Pokání jest obvazek na ránu, jež údy spojuje a sflu jim navrácuje. *K.* Nemocný ochotně přijímá lék, v té naději, že se pozdraví: tak ochotně, hříšníče, čiň pokání, byť i nepříjemné bylo i odporné, vždyť uzdraví tvé zraněné srdce. *K.*

Pravé pokání. Pokání nemá slovy, alebrž skutkem konáno býti. *Sv. Ambž.* Tak se káti sluší, aby v srdci bylo skroušení, v ústech vyznání, v činu dostiučinění. *Sv. Ignác.* Poznání hříchu

jest první krok k napravení. *N.* Jako červ dřevo hryze a sám tráví, podobně bolest nad zpáchaným hříchem sblazuje vinu. *K.* Mírnější trest se usuzuje vinníku, jenž sám se přizná: tak milosti dojde u Boha, kdo z hříchů svých se vyznává. *K.* Hříchů se více nedopouštěti, toť pravé pokání. *Sv. Ambž.* Marné jest pokání, jež následní vina poškvvrňuje; nic neprospívají nářky, jest-li že se opakují hříchy. *Sv. Aug.* Kde není bázně, tam není žádného polepšení; kde není polepšení, tam jest i pokání marné, ježto nepřináší ovoce svého. *Tert.* Jako had kůži svléká, tak má hříšník kající svléknouti starého člověka a obléci nového. *K.* Dle stupně hříchů svých postupujmež i v kajicnosti. Jizva hluboká nechať se nemine s pilným a dlouhým hojením. *Sv. Cypr.* Čím větší rána, tím více třeba času k hojení: podobně kdo upadl v hřích těžký, smrtelný, třeba, by dlouho se kál. *K.* Čím více kdo dlužen, tím více musí spláceti a čím více se kdo prohřešil, tím přísněji třeba se káti. *K.* Hle dvěře pokání jsou otevřeny, pospěš tedy, hříšníče, pospěš, dokud se nezavrou. *Sv. Efr.* Jako smrt životu, pokání hříchu činí konec. *K.*

Přísluví: Jako člověk pad's, jako křesťan vstaň. — Lépe pozdě nežli nikdy. — Bůh bohat milostí. — Bůh dá poklad, uměj brát.

Pojďte, všickni hříšníci,
jevte srdce kající;

Bůh vám milost prokáže,
ze hříchů vás rozváže.

Pokoj v. i svornost a tichost.

Kterí vcházejí v rady pokoje, za těmi jde radost. *Přísł.* 15. Obratiž Hospodin tvář svou k tobě a dej tobě pokoj. *IV. Mojž.* 6. Blahosla-
vení pokojní; neboť oni synové boží slouti budou. *Mat.* 5. Pokoj jest čtvernásobný: s Bohem, s bliž-
ním, s tělem, s duší. Aby pak byl pevný, třeba
každému podložiti základ a sic: pokoji s tělem
střídmost, pokoji s duchem sílu; pokoji s bližním
opatrnost, pokoji s Bohem spravedlnost. *Sv. Brnd.*
Pokoj jest na zemi největší poklad. *N.* „Přebývej
mezi vámi pokoj, kterýž převyšuje všeliký smysl.“
(*Fil.* 4.) Milujte se vespolek. Nad lásku není nic
sladšího, nad pokoj nic příjemnějšího. *Sv. Ambž.*
Pravý pokoj jest ve svornosti býti s mravy šle-
chetnými a potýkati se s nepravostmi. *Kasian.*
Pokoj, kterýž Kristus zanechal svým, přesahá
všeliký smysl, ba nemůže býti přirovnán všemu,
co se pod sluncem líbí a po čem se ve světě
baží. *Sv. Bernd.* — Duch jsa v pokoji, celé srdce
k Bohu pozdvihuje. *Sv. Ambrož.* Jako moře po
bouři, tak tiché jest srdce, když se náruživosti
utišily. *Sv. Aug.* Nad nepokoj myslí nic horšího
býti nemůže, kromě hříchu. Nebo jako domácí
rozbroj a pozdvižení některého města neb kraje
jest příčinou jejich zkázy, jakož i překážkou, že
cizímu nepříteli nemohou odpírati: tak i srdce
samo v sobě rozdělené všechnu moc a sílu k udr-

žení ctností tratí, jakož i prostředky k odpírání pokušením zlého nepřítele. *Sv. Fr. Sal.* Přemáháním všeliké zlé žádosti pokoj srdce nalezen bývá, nikoli podrobením jí se v otroctví. *B. Tom. Kp.* Pokud člověk v smrtelném těle bydlí, vzdálen od Boha pohostinu se nalezá, chodí skrze víru a ne skrze vědění a protož všecken pokoj buď těla buď duše na Boha vznáší, aby spořádána byla poslušnost jeho u víře pode věčným zákonem. *Sv. Aug.* Srdce nemá pokoje, dokud nespočine v Bohu. *Týž.* Jako nemluvně spočívá bezstarostně v náručí matky své, tak člověk spravedlivý důvěrně spočívá v Bohu. *K.* My jsouce sluhové boží, jen tehdáž pokoje, svobody a pravého odpočinutí zakusíme, když z těchto chumelů světa vychvácení, do příhodného ústupu, do staniště na věky bezpečného se dostaneme. — Tam sídlí ten pravý pokoj, tam trvanlivé a neskonale bezpečenství. *Sv. Cypr.*

Kde domácí v pokoji žijí, mají na zemi nebe. *Tom. Vil.* Jako den tichý a jasný každému jest milý, tak i tichá, pokojná mysl člověka. *N.* Což jest člověku ze všech věcí na světě sladšího a příjemnějšího nad pokojný život? Což platno, máš-li bohatství, zdraví, zábavy, nemáš-li pokoje? *Sv. Řehoř Nis.*

Příslloví: Kdo chce pokoji, nečinž zmínku o boji. — Lepší kůrka v pokoji, nežli bochník v rozbroji. — Dobrá vůle koláče jídá. — Měj

s lidmi pokoj, s nedbalostmi odboj. — Kde pokoj, tam Bůh přebývá.

Blaze pokojní, co v světa víru
vždy se snaží zachovati míru;
Bůh jim ráčí pokoj dát,
chce je svými syny zvat.

Pokora, poníženost, skromnost.

Čím jsi větší, tím se více ponižuj a nalezněš milost před Hospodinem. *Ekkl.* 3. Vezměte jho mé na se a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem. *Mat.* 11. Kdožkoli se poníží jako toto pachole, tenť jest větším v království nebeském. *Mat.* 18. Kdožby chtěl býti mezi vámi větším, budiž služebník váš. Každý, kdo se ponižuje, bude povýšen. *Luk.* 14.

Co jest? Pokora v tom záleží, že se nad jiné nevypínáme, ani za hodnější nedržíme, ba ani jiných přednější býti nežádáme. *Sv. Fr. Sal.* Pokora záleží hlavně v tom, abychom vždy ochotni byli tím se spokojiti, co z nás Pán učiniti ráčí, vždy za nehodny se pokládající, nazývati se služami jeho. *Sv. Teresie.* Pokorným býti jest po své chvále nedychtiti. Kdo tedy žádá chválenou býti, že by hrdým byl, se přesvědčuje. *Sv. Aug.* Duše pokorná sklání se pod břemenem ctností uznávajíc svou křehkost, své nedokonalosti. *Svatý Bon.* Stromy ovocem stíženy až k zemi se ohýbají a křesťané, hojnost dobrých skutků přiná-

šejfci, jsou ponížení, pokorní. *K.* Vonná lilie a plná růže k zemi se chýlí a čím ctnostnější jest křesťan, tím pokornější. *K.*

Chvála a prospěch. Pokora jest základ všelikých ctností. *L.* Jako pýcha nepravostí, tak pokora jest všech ctností matkou. *L.* Pokora výborná ctnost jest, ježto z tělesných lidí činí nebeské. *Sv. Jeron.* Pokora je cos slavného; i sama pýcha hledí se pokorou přikrýti, aby v potupu neupadla. *Sv. Bernd.* Pokora jest tajemné koření, jež duši ochraňuje hniloby. *Sv. Tom.* Drahokam bývá neveliký, však má velikou cenu; tak i člověk pokorný. *Sv. Bon.* Po stínu soudíš na vysokost a z pokory na velikost muže. *K.* Jedna-li vážeň padá, druhá stoupá; tak kdo se sníží před Bohem, bude povýšen. *K.* Jako mnohá hvězda zdá se prostému oku býti nepatrna; však větší jest nežli země: tak člověk pokorný, před světem pouhé nic, má před Bohem velikou cenu. *Sv. Bon.*

Třeba jí. Všecky naše činy nechať jsou kořeněny pokorou. *Sv. Aug.* Méně jest nuzným, kdo roucha, než-li kdo pokory nemá. *Sv. Řeh.* Nelze, aby v duši naší povstala budova ctnosti, lečby prvé byly položeny základy pravé pokory. *Kas.* Aby se stavení v dobrém udrželo stavu, dvojí věci jest třeba: základu a krytby. Budově našeho posvěcení základem pokora, krytbou jest ochrana boží. *Sv. Lig.* Kdo bez pokory chce ctnosti shromažďovati, shromažďuje písek, ježž

vítr rozhází a dům staví na písku, tak že ho první nával větru zvrátí. *Sv. Aug.* Jako květina bez kořene vadne a hyne: podobně hyne všecka ctnost bez pokory. *K.* Kdo po výších leze, snadno padá. — Nedostoupíš vrchole hory, dokud nekráčíš po jeho úpatí: tak nedojdeš křesťanské dokonalosti bez pokory. *K.* Kdo se k Bohu chce povznesti, sestup v nížinu pokory. *N.*

Přísloví: Pokora všudy projde, i zeď proráží.
— Čím plnější klas, tím hloub se kloní.

Skromně vždy se zachovej,
fialce se podobej,
ježto, z trávne skryše,
libou vůni dýše.
Pokora, ta krásná ctnost,
k nebi vedoucí je most.

Pokrytství neb licoměrnost.

Pokrytec ústy svými oklamává bližního svého, ale spravedliví vysvobozeni budou uměním. *Př.* 11. Ústy svými dobrořečili a srdcem svým zlořečili. *Žlm.* 61. Srdce, když kráčí dvojí cestou, nebude míti štěstí a zlí srdcem se na nich urazí. *Sir.* 3.

Varujte se kvasu fariseův, jenž jest pokrytství. *Luk.* 12. Hadové, plémě ještěřčí, jakž utečete před soudem pekelného ohně? *Mat.* 23. Díl váš položí s pokrytci; tamť bude pláč a skřípení zubů. *Mat.* 42.

Kdokoli se staví, čím není, jest pokrytec, nebo přetváří se a klade všecken prospěch ve chválu lidskou. *Sv. Aug.* Komety se zdají tak světlé býti jako planety, ale brzo míjejí: tak pokrytství dle zevnitřní tvářnosti jest podobné ctnosti, ale pomíjí jako dým. *Sv. Fr. Sal.* Pokrytství jest zrcadlo podduté, jež ukazuje, co v pravdě není. *Sv. Řehoř.* Pokrytec jako herec divadelní jinou osobu představuje, nežli sám jest skutečně. *K.* Jako když chudý králem se nazve, proto předce králem není: rovněž kdo tajně se nasytiv, při stole zdrželivým a střídým se tváří, není ctnostný, nýbrž tká pavučinu. *Petr Rav.* Pavouk koná dílo své před očima všech a jest v tom ohledu podoben marným pokrytcům. Skutky jejich nejsou leč pavučiny. *Sv. Fr. Sal.* Kdo se dobrým tváří, jsa zlý, je v pravdě horší než zjevný zločinec. *Sv. Ambrož.* Pokrytci chtějí býti pokorní bez povržení, chudými bez nedostatku; jsou kousaví jako psi, podvodní co lišky, hrdí jako lvové, na ven pak hltaví vlkové. *Sv. Bernd.* Pokrytství jest líčidlo, ježto lidi zaslepuje, však před Bohem mizí; jest tajný jed, jenž ničí všelikou ctnost. *K.* Pokrytství jest jemné zlo, ctnosti dým, rez svatosti. *Petr Rav.* Varuj se pokrytství. Jsa vlkem, beránkem se nedělej! *Sv. Isidor.* Pštros má křídla a předce létati nemůže: tak pokrytec zdaje se svatým, není. — Svatá řeč a hříšné skutky jako v krásném těle duše škaredá. *L.*

Pokrytec jako socha pozlacená zevně se stkvěje, pod zlatem pak bývá dřevo zkažené. *Sv. Rup.* Dřevo shnilé v noci jasně svítí, za dne pak jest povrženo: tak před světem stkvějí se mnohé skutky, jež před Bohem jsou ničemnostmi. *K.*

Příslloví: Tichý, ale lichý. — Má ovčí rouno a vlčí srdce. — Andělský hlásek, čertova písnička. — Pod pláštěm ctnosti mnoho se kryje nepravostí. — Stáhni larvu, uzříš šalbu.

Podlý jest, kdo jiným pochlebuje,
zvláště, když chyby jejich k chvále vykládá;
podlejší však, kdo mu přisvědčuje,
hříšník jsa, se za svatého pokládá.

Pokušení v. i boj.

Zkusil jsi nás, Bože, ohněm, zpruboval jsi nás, jako se přepaluje stříbro. *Žlm.* 65. I tvořové boží jsou ku pokušení dušem lidským a za past' nohám nemoudrých. *Moudr.* 14. Šimone, aj Satan vyprosil vás, aby vás tříbil jako pšenici; ale já jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá. *Luk.* 22. Blahoslavený muž, kterýž snáší pokušení; nebo když bude zkušén, vezme korunu života. *Jak.* 1.

Ach jaký jest to život, kde nikdy není nedostatek zármutku a strasti, kde všecko plno jest osidel a nepřátel! Nebo sotva že jedno protiventství neb pokušení odstupuje, již opět jiné při-

chází; an ještě první boj trvá a již zase jiných více nastává. Tak vždycky budeme míti co trpěti, jelikož jsme pokladu své první blaženosti pozbyli. *B. T. Kp.* Ty, jenž se o život věčný ucházíš, opírej se hříchu a nelekej se návalu pokušení. Pokušení pranic zajisté neraní vojína statečného. *Sv. Efr.* *Sv. Frant. Sal.* praví, že to jisté znamení, že lupič ještě v domě není, dokud zvenčí tluče: rovným způsobem jest to zjevnou známkou, že se duše v stavu milosti boží nalezá, dokudž ještě pokoušena bývá. *Sv. Lig.* Dítě, nechtěl-li bys vydati v nebezpečenství, že by padlo, nikdy se nenaučí choditi: tak musí přicházeti pokušení na křesťana, má-li dospěti k dokonalosti. *K.* Oheň zkušuje železo, pokušení pak křesťana spravedlivého. Častokráte nevíme, jak mnoho můžeme, až pokušení ukazuje, co jsme. *Tom. Kp.* Pokušení jest bojiště, kde cvičíme se užívati zbraně božské milosti proti nepřítelům svého spasení. *Sv. Fr. Sal.* Pokaždé kdykoli nad nějakým pokušením vítězíme, novou korunu si vydobýváme. *Sv. Bernd.* Jako obilí, čím častěji se na řesetě přesívá, tím čistější bývá: tak duše čím častěji bývá pokoušena, tím více ode všech plev — poklesků — bývá očistěna. *K.* Jako moře v čas bouře všecku nečistotu k břehu vyvrhuje: tak pokušením čistí se duše ode všech nedokonalostí. *K.* Jako drahokam broušením lesku a ceny nabývá: tak množí se ctnosti a zásluhy křesťana vítězným

pokušením. *K.* V boji cvičí se síly a jeví se udatnost válečníka: tak i v boji duchovním. *K.* Chabý voják leká se zbraně a slabý křesťan děsí se pokušení. *K.* Dokud jsi nezkusil nástroje, nemluv o jeho dobrotě a pravá ctnost křesťana osvědčuje se v pokušení. *K.* Život náš v putování tomto nemůže býti bez hříchu a bez pokušení; poněvadž prospěch náš pochází z pokušení; aniž kdo sebe poznává, leč byl pokoušen; aniž může býti korunován, leč zvítězil; aniž může zvítěziti, leč byl bojoval; aniž může bojovati, leč měl nepřítelé a pokušení. *Sv. Aug.*

Pokušení míti nežádej; bylo by to zajisté Boha všetečně pokoušeti; však hotov srdce k udatnému odpírání. *Sv. Fr. Sal.* Když služebníci spali, nepřítel nasek koukole: ty nespi, bdi, sic připlíží se pokušitel. *K.* Bdíti musíme, zvláště z počátku pokušení; poněvadž nepřítel snadněji přemožen bývá, když se mu ke vchodu naší mysli přístupu nedá, ale hned jak zaklepal, jemu na-proti se vychází. *T. Kp.* Nedopusť nepříteli branami smyslů v srdce vjíti a nebude ti moci škoditi. *Sv. Cypr.* Jest-li pokušením hned z počátku se nezepřeš, brzo přemožen budeš. *K.* Jak medle pokušení pozoruješ, k Bohu se utíkej, jako dítě v čas nebezpečenství v náruč své matky pospíchá. *Sv. Fr. Sal.* V pokušeních, jež na nás dorážejí, se modleme, aby nás Bůh vysvobodil neb alespoň svou pomoc nám udělil, abychom jim

vzdorovali. *Sv. Lig.* Kdybychom se přičinili jako muži udatní v boji státi, jistě bychom pomoc boží nad sebou viděli a — zvítězili. *T. Kp.* Mnohá budova se zřítila, že neměla pevného základu a mnohý padl v pokušení, že důvěra jeho nespočívala v Bohu. *K.*

Přísl.: Zvykej dobrému, tak zlé na mysl nepřijde. — Ta myška už lapena, s kterou kočka pohrává. — Opatrnosti nikdy nezbývá. — Opatrného Bůh opatruje. — Kdo se střeže, zřídka se ozžhe. — Sluší ustoupiti, kde zniku není. — Kdo nemá zbroje, míjej boje.

O slyš, synu, slova Páně
a je schovej v srdci schráně:
Bdívej a se modlívej,
v braň se dvojí odívej.

Sušil.

Polepšení v. obrácení, pokání.

Pomazání nemocných.

Olej posvěcený jest svátost boží. *Sv. Jar.* Olej jest vhodný obraz milostí, ježto se svatým pomazáním nemocným udělují. Jako druhdy zápasníci majíce v boj jíti, mazali těla svá olejem, aby nezemdleli, nýbrž čerstvější a silnější byli v boji: rovněž i těm, kteří z tohoto světa scházejí, jest třeba, aby v poslední hodině v těžkém boji svém byli posilněni a protož olejem bývají

mazání. *N.* Mazání olejem nemocných slabost víry jejich sílí. Sílí je přímlovou a modlitbou víry, kterou dobrota boží vyslychá. *Sv. Jar.* Duše v svátosti pokání očištěná podobá se tělu člověka z těžké nemoci povstalého, ježto jest slabé a nedůtklivé. Rovněž tak hříchem zemdlela a zeslábla duše naše a jakkoli pokáním byla uzdravena, předce všech ostatků duchovní nemoci nebyla sprostěna; co tedy koli mdloby a slabosti jí zůstalo, to vše svatým pomazáním se napravuje. *N.* Tento obživující Těla Páně doplněk přijmouti se nezdrahej: budeť on tobě na cestu posilou přespasitelnou. *Sv. Aug.*

Pomluva i utrhaní na cti.

Hrob otevřený jest hrdlo jejich . . . jed litých hadů pode rty jejich. *Žlm.* 13. Zubové jejich jsou jako zbraň a střely a jazyk jejich jako ostrý meč. *Žlm.* 56. Vítr půlnoční rozhání dešť a tvář smutná jazyk utrhající. *Přisl.* 25. Had, uštkne-li, nic méně nemá, nežli ten, kdo tajně utrhá. *Kaz.* 10. Pokolení ještěřčí, kterak můžete dobré věci mluvit, jsouce zlí? — Zlý člověk z pokladu zlého vynáší zlé. *Mat.* 12. Odlož od sebe ústa nepravá a rtové utrhaví ať jsou daleko od tebe. *Přisl.* 4.

Co jest? Utrhaní jest nespravedlivé cizí pověsti poškvrnění. *Sv. Lig.* Pomluva, utrhaní jest řeč, jež pochází ze závisti a co na jiných dobrého,

očerňuje. *Hugo*. Utrhačem jest, kdo, na bližním co dobrého, jak dalece může, zmenšuje.

Šeredná, škodlivá to nepravost. Střela ďáblová jest jazyk zlý. *Sv. Bon.* Pomluva jest horší bezbožnost než zjevné loupežnictví. *Sv. Fr. S.* Zabíjí-li meč život těla lidského, zabíjí pomluvačný jazyk radost i pokoj duše. *Sv. Vavř. Just.* Jazyk horší jest než ruka; nebo ruka ušetří nepřítomného, jazyk ale ani toho neušetří. *Sv. Fr. S.* Jako žáby ve dne mlčí a v noci kvákají, tak pomluvač jen za zády o bližním daremně mluví. *L.* Zuby přemílají pokrm a pomluvači čest bližního. *L.* Vlk i těla mrtvá vyhrabává: tak pomluvač nedá ani mrtvým pokoje. *L.* Hrob tráví tělo a utrhač dobrou pověst bližního. *L.* Mouchy nejraději na rány a vředy sedají: podobně utrhači jen na chyby a poklesky bližního zřetel mají. *L.* Utrhač paliči se podobá neb o nejdražší statek, o čest člověka připravuje. *K.* Jako pavouk pavučinu ze sebe souká, v níž mouchám záhubu chystá: tak pomluvač niti lží vypřádá, by jimi zatáhl čest svého bližního. *L.* Však i na utrhače, dříve než se nadějí, přikvačí hanba a hořekování. *Sv. Jar.* Jako kdyby kdo lapil rukou hada a chtěl jej na někoho hoditi, neb uhlím řeřavým na jiného házeti, prve než to vyhodí, od hada v ruku uštknut a od uhlí spálen bývá: podobně utrhač. *Sv. Ath.*

Chraň se. Neutrhej a nepomlouvej hřešícího, ale žel a lituj ho. V čem jiného posuzuješ, boj se,

aby také na tobě nebylo. *Sv. Isid.* Chceš-li utrhati komu, nahledni do své mošničky, t. j. rozvaž své mnohé hříchy a nedostatky; hled' na své, ne na cizí provinění. *Týž.*

Kdo dobrou pověst bližnímu nespravedlivě ujal, jest povinen ji navrátiti. — Ne dosti, abys šíp z rány vyňal, nýbrž ránu třeba i obvázáti, aby se zahojila: podobně není dosti jen ustati od pomluvy, nýbrž pomluvač musí pomluvu odvolati a všemožným způsobem čest poškozenou napravit. Pomluvač může pošpiniti a očerniti, nemůže ale tak snadno očistiti. Pomluva z úst vypuštěná letí jako střela, jako šíp a nedá se na zpět přivolati. *N.*

Příslaví: Pomluva jak uhel činí; nepálí-li, aspoň špiní. — Utrhač tě hůře zraní, nežli zbojník břitkou zbraní. — Neposlouchej pomluvače; po lidských žlabech kalná voda teče. — Zlata se rez nechytí. — Kdo na slunci chodí, stín ho následuje. — Abys všem ústa zašil, mnoho bys plátna míti musil.

Zlý jazyk když tě bodá,
to buď ti útěchou,
že hrozny, jichžto hlodá
ti vos, ne špatné jsou.

Pomsta v. msta.

Poníženost v. pokora.

Poslední věci.

Kteréž jsou věci poslední? O nich se zajisté praví, že, kdo na ně pamatuje, nezhřeší na věky. (Ekk. 7, 40.) Jeť to smrt, soud, peklo. Co nad smrt strašnějšího? nad soud hroznějšího? nad peklo nesnesitelnějšího? Čeho se báti bude, kdo se těchto věcí neleká, neděsí a hrůzou netřese? *Sv. Bernd.* Boj se, člověče! Tato bázeň nazývá se počátkem moudrosti. *Týž.* Když otcové svatí, spravedliví, ve všem vůli boží plnící, se mrtvili a nad hříchy plakali: nad to my, kteří hříšní jsme, plakati a lkáti máme, na den smrti a na soud boží zpomínajíce. *Sv. Jar.* Při všech činech pamatuj na poslední věci své. Nedopouštěj, aby se od zraku srdce tvého vzdálila hrůza smrti, strašné soudu nebezpečství a bázeň pekelného ohně. Mysli na bídu cizincování svého, přemítej léta svá v trpkosti srdce svého, uvažuj nebezpečí života, vzpomínej na vlastní křehkost. *Sv. Bernd.* Uvažujme, co jest v království božím dobrého a co v pekle zlého a tak sebe napravujme, poučujme, k tomu, co konati máme, se povzbuzujme a přinucujme. *Sv. Jan Zl.*

Konec dílo chválí, konec korunuje. *Přísl.*

Poslušnost k Bohu i k lidem.

Lepšíť jest zajisté poslušenství, nežli oběť.
I. Král. 15. Muž poslušný mluvíti bude vítězství.
Přísł. 21. Více sluší poslouchati Boha, než lidí.
Sk. ap.

Uč se, o člověče, poslušným býti, uč se, hlíno, podřizovati sebe; uč se, prachu, poslouchati.
Sv. Bernd. Není dosti poddánu býti Bohu, není-li všelikému stvoření pro Boha poslušen. *Sv. Ton.* Podati, co máš, není velké umění, toť i pohané činili; ale podati, co jsme — sama sebe — jest umění křesťana. *Sv. Jer.* Poslušnost jest všech ctností počátek. *Sv. Aug.* Poslušenství, jež pro Bůh bývá, jest spasení všech věrných, jest matka všech ctností, klíč nebeského království. *Sv. Jer.* Co je hůl poutníku, to je poslušnost křesťanu v ohledu mravním. *L.* Pečeť královská chatruému kusu papíru dává veliké ceny a z poslušnosti čin nepatrný Bohu je vzácný. *L.* Jedna krůpěj dokonalého poslušenství má více ceny, než plná nádoba modliteb. *Sv. Magd.* Poslušnost podobá se lodi, v níž pluješ po rozbouřeném moři života, abys vešel do přístavu věčného spasení. *Sv. Brnd.* Pro neposlušenství Adam z ráje byl vyhnán; proto kdo chce v ráj vjíti, musí býti poslušen. *Sv. Jer.*

Přísloví. Kdo každého poslouchá, zle činí a

kdo nikoho, ještě hůře. — Poslouchat je snáze než rozkazovat.

Poslušnost,
krásná ctnost!
Bez ní každé dítko
jako plané kvítko;
žádný si ho nevšímá,
za povrhel jen ho má.

Posměch, potupa v. hana.

Posuzování — soudové lidští.

Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé; kladouce tmy za světlo a světlo za tmy. *Isai* 5. Nesuďte podle tvářnosti, ale spravedlivý soud suďte. *Jan* 7. Nesuďte, abyste nebyli souzeni; nebo jakým soudem souditi budete, takovým budete souzeni! *Luk.* 6. Nesuďte před časem, dokudž nepřijde Pán, kterýž i skryté věci temnosti osvítlí a zjeví rady srdcí. *I. Kor.* 4. Ty kdo jsi, kterýž soudíš cizího služebníka? Pánu svému stojí neb padá. *Řím.* 14.

Soudové lidští jsou proto všeteční, že jeden druhého soudcem není a pak-li býti chce, vtírá se do úřadu našeho Spasitele. *Sv. Fr. S.* Lidi podle skutků posuzuj; nebo z ovoce poznává se strom. *Sv. Nil.* Majícímu žloutenici vše žlutým se býti zdá; . . . hřích všetečného souzení jest duchovní žloutenice, tu kdo má, vše, co vidí a slyší,

za zlé pokládá. *Sv. Fr. Sal.* Kdo je sám zlý, snadno má koho za dobrého. *L.* Co člověk sám v sobě cítí, toho vyhledává též u jiných. *Sv. Aug.* Snadno sobě stýskáme na jiné; ale proti nám sobě stýskajícím za zlé máme; co pro jiné činíme, za mnoho, co jiní pro nás, za málo počítáme. Tak jako dvě srdce máme: jedno pro sebe milostivé, druhé pak pro bližní přísné, nevrle závistivé. *Sv. Fr. Sal.* Co se tkne života tvého, přísný buď; co se dotýče jiných, budiž laskavý. *Sv. Jan Zl.* V potřebných věcech buď svornost, v pochybných volnost, ve všech láska. *Sv. Aug.*

Přísl.: Nehleď na postavu, ale na podstatu. — Hleď ne kdo, ale co. -- Pod slupinou hledej jádra. — Ptáka poznáš po péří, vlka po srsti a člověka po řeči, kroji a chodu.

Poštívání a klevety.

Neklať se po všelikém větru a nechod po každé cestě: tak zajisté každý hříšník poznán bývá po dvojím jazyku. Nebuď nazýván klevetníkem a jazykem svým nebuď polapen i zahanben. *Sir. 5.* Když se nedostane dříví, uhasne oheň: a když klevetníka nebude, utichnou svárové. *Přísl. 26.* Nadýmač, — poštívač — zprzňuje duši svou a mezi všemi bude v nenávisti. *Sir. 21.*

Přísl.: Nadýmač neb poštívač rád přísoluje; strká psí hlavu na koho; nemůže-li kovati

pomáhá dýmati. — Roznášíš-li klevety, často budeš prokletý. — Nedej na klevety; zlata rez se nechytí. — Čiň ty, co máš a nech lidi mluvit, co chtějí. — Dobré svědomí klevet se nebojí.

Není v světě těžší věci,
než se klevetníka stréci;
má řeč sladkou jako med,
neb je pěkně s tebou z předu,
jako had tě štípe z zadu;
v srdci jako litý jed.

Potěcha v. útěcha.

Poučovati neumělých v. i učitel.

Rtové spravedlivého vyučují mnohé. *Přísl. 10.* Muž umělý mnohé naučí a duši své líbezný jest. *Sir. 37.* Tak světlo vaše před lidmi... *Mat. 5.* Jeden každý z vás zalibuj se bližnímu svému k dobrému, ku vzdělání. *Řím. 15.*

Jako maják neb světlárna za doby noční plavcům na moři svítí: tak má svítiti křesťan svým bližním na cestu k věčnosti slovem i příkladem svým. *N.* Když s jinými moudrost svou sděluješ, tím způsobem ji sám v sobě rozmnožuješ. Umění čím více se jiným rozdává, tím více také se rozmáhá. *Sv. Isidor.* Jest-li že sami toliko jen sobě zadržujeme, čeho jsme ku prospěchu jiných obdrželi, nemáme lásky a platí o nás

výrok Písma: „Moudrost skrytá a poklad zakopaný, jaký jest užitek obojího.“ (*Ekkł.* 20.) *Sv. Brd.*

O čem mladí nevědí, to jim staří povědí.
Příslloví.

Pověra.

Hádání bludné . . . a snové zle činících mar-nost jest. Snové mnohé v blud uvedli a vypadli ti, kteří doufali v ně. *Ekkł.* 34. Toto praví Hospodin: Podle cest národů neučte se a znamení nebeských nebojte se, jichž se bojí pohané. *Sir.* 10. Nechci, abyste byli tovaryši smyšlených bohů jejich; nebo nemůžete kalicha Páně píti a kalicha demonů. *I. Kor.* 10. Ničemných a babských básní varuj se a cvič se v pobožnosti. *I. Tim.* 4.

Jest pověrou a spolu velikým přečiněním, když se ona čest prokazuje stvořením, kteráž jediné Bohu přináleží. *Sv. Lig.* Pozorování a věštění z planet nepravost jest pohanův; je to hloupost, hříčka dětská a marná nesmyslnost. *Svatý Cyr. Al.* Jako židé písmo, ježto jim mělo býti ku spasení, obraceli proti Kristu Spasiteli: podobně užívají křesťané svatých věcí ku své záhubě. *K.*

Příslloví: Pověra je hůl, kdo jí věří, tentě vůl. — Kdo snu věří, stín lapá. — Sen je sen a Pán Bůh řídí noc i den. — Mnohý si hádati dá a sebe samého se netáže. — Vše s Bohem a s rozumem!

Pověst v. i čest, dobré jmeno.

Dobrá pověst krásí člověka více než ozdobné roucho. *L.* Kůra není sice strom, ale chrání: tak dobrá pověst, ač není ctností, však ji ochraňuje *L.* Pověst dobrá jako čistá lilie voní, zlá pak nepříjemněji zapáchá než knot doutnající. *L.* Plamen hořící snadno zachováš; oheň uhaslý ne- snadno roznítíš: tak dobrou pověst lehce uchráníš, však ztracenou těžko dobudeš. *L.* Máš-li nový šat na sobě, bedlivě se po místě ohlížíš, kam si sednouti máš: takovou, ano větší péčí svou dobrou pověst ochraňuj. *L.* Jako hasíme nejen dům vlastní, nýbrž i cizí, když hoří: podobně máme chrániti nejen čest svou vlastní, nýbrž i dobrou pověst svého bližního.

Přísloví: Jedna pověst druhou plodí. — Pověst letí jako pták. — Oheň se rozmáhá, pověst se roznáší. — Jak živeš, tak slyneš.

Povolání, stav.

Zdaliž nevíte, že ti, kteří o závod běží, všickni zajisté běží, ale jeden bere základ. Tak běžte, abyste dosáhli. *I. Kor. 9.* Prosím vás, abyste hodně chodili v povolání, kterýmž povolání jste. *Ef. 4.*

Stav jest od Boha člověku vykázaná vinice, na níž má bedlivě pracovati (v. *Mat. 21.*); směnárna, kde s hřivnami mu svěřenými má těžiti

(*Mat.* 25.); závodistiště, kde má běžeti o základ (*I. Kor.*); pole, ježto má osívati pro časnost a věčnost (*Mat.* 13.); úkol života, kterýž má věrně a opatrně dělati; stanoviště, kde má Bohu věrně sloužiti a o spasení své i svých bližních pečovati. *K.* Jako v přírodě jest vše na svém místě a jedno slouží druhému, tak má člověk, kamkoli ho Bůh postavil, konati své povinnosti a prospívati veškerenstvu. *K.* Jako má řebřík více spruh, čili nástupků: tak je na cestě k nebi mnoho stavů, ježto všechny vedou k jednomu cíli. *L.* Nezáleží na tom, co kdo v divadle představuje, nýbrž jak svou úlohu provádí: tak i na divadle života pozemského. *L.* Velcí nemohou bez nízkých a nízcí bez velkých býti: hlava bez nohou neplatná jakož i nohy bez hlavy; anoť i nejnepatrnější údové těla našeho celému tělu potřebni jsou a prospěšní. *Sv. Klim.* Jako každý úřad při dvoru královském jest čestný: tak každý stav je Bohu příjemný; v každém mu sloužiti lze, v každém lze dojíti svého povolání. *Lohner.* Tak jest člověk, jenž po svém blahu netouží, jakoby hvězda v svém běhu byla zadržena. *L.* Člověk, jenž svého blaha nedobývá, jest ohava, ježto by neměla žíti, jako by slunce nemělo býti, kdyby nevydávalo světla a tepla. *Humbert.* Konejme věrně povinnosti stavu svého, tak každý čin stane se skutkem božským, každá práce, ač dočasně, pro svět konaná, stane se dílem pro věčnost.

Povolnost v. tichost.

Poznání v. znáti sebe.

Poznání Boha.

Bůh s nebe shledl na syny lidské, aby viděl, jest-li kdo rozumný aneb hledající Boha. *Žlm. 52.* Tentot jest život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista. *Jan 17.* Každý, kdož miluje, z Boha se zrodil a zná Boha. *I. Jan 4.* Nyní vidíme skrze zrcadlo, v podobenství, ale tehdáž tváří v tvář. *I. Kor. 13.*

Blahoslavený, kdo — Boha a — Pána Ježíše zná, byť i ostatních věcí neznal. *Sv. Bonav.* Co plavcům jest kompas neb drálka a za noci svět-lárna, ano mnohem více jest nám lidem poznání pravého Boha na rozbouřeném moři života, bez něhož by se lodička naše snadno ztroskotala. *K.* Kde poznání Boha není základem vědomostí, tam člověk nedovede vystavěti pevnou budovu ctnosti. *K.* Jako se duch lidský nevidí, ale z pohybu těla poznává: rovněž nemůže ani Bůh lidskýma očima viděn býti, ale bývá poznán z prozřetelnosti a ze skutků. *Teofil.* Nejbezpečnější zprávu o sobě dává, kdo sám příteli píše: tak z písma sv. nabýváme pravého o Bohu poznání. *K.* Nejznamení-tější zrcadlo, v němž lze Boha patřiti, jest duše lidská, ježtoť obraz samého Boha. Ten náležitě očisti a oko duševní napni, chceš-li náležitě Boha

poznati. *K.* Oheň tím jasněji svítí, čím mocněji hoří: a čím vroucnější k Bohu láska, tím jasnější jeho poznání. *K.* Blažení čistého srdce, nebo oni na Boha patřiti budou. Hleď tedy srdce své očistiti. *Sv. Aug.*

Pozornost v. opatrnost.

Pracovitost, pilnost.

Jdi k mravenci, o lenochu, a zpytuj cesty jeho a uč se moudrosti. *Přísł. 6.* Nouzi způsobila ruka lenivá, ruka pak silných obohacuje. 10. Člověk rodí se ku práci a pták k lítání. *Job 5.* Lepší jest, kdo pracuje a hojnost má ve všem, nežli kdo se chlubí a potřebuje chleba. *Sir. 10.* Jako jest hlína v rukou hrnčíře, z níž může tvořiti a působiti: tak jest člověk v rukou toho, kterýž učinil ho, a on odplatí jemu dle soudu svého. *Sir. 33.* Všeliký člověk, kterýž jí a pije a vidí dobré z práce své, to dar boží jest. *Kaz. 3.*

Ani ten, kdo sází, jest něco; ani ten, kdo zalévá, ale Bůh, kterýž zrůst dává. — Jeden každý vezme odplatu podle své práce. *I. Kor. 3.*

Bůh člověka stvořil ku práci a dal mu způsobné údy; kdo tedy nechce pracovati, protiví se zřízení samého Stvořitele. *Sv. J. Zl.* Pracovati jest, konati, co nám Bůh na své vinici byl vykázal (*Mat. 20.*), t. věrně konati povinnosti stavu svého. *K.* Jako bez světla nemůže člověk viděti, tak bez práce

nemůže žít pro časnost a věčnost. *L.* Včela i mravenec jsou obrazy pracovitosti. — Kdo pracovat nechtí, kobyilkám se podobají, jež požívají, čeho nesily; jsou, jako trubci a včely zlodějky, jež z medu jedí, který neshromáždili. *L.* Skřivan, nasativ se dole, pak vzhůru se povznášeje, Bohu pěje: tak člověk má pilně pracovat pro časnost, však i Boha chváliti a o věčnost svou pečovat. *K.* Slunce, měsíc i hvězdy stále se pohybují a zemi naši osvěcují: tak i my bedlivě pracujíce, prospívejme veškerému lidstvu. *K.* Jako květina, pečlivě pěstovaná, utěšeně zrůstá: tak člověk pilnou, rozumnou prací síly nabývá. Jako růže mezi trnám roste, tak klopotná práce nese ovoce pro časnost i věčnost. *L.* Pilnost u mládeže jest květ, který naději dává, že v dospělém věku chutného ovoce ponese. *Zámarský.* Žádné namáhání nebuďti tvrdým (obtížným), žádný čas příliš dlouhým, jímž se věčná dobývá sláva. *Sv. Jarol.*

Příslloví: Lidé jsou stvořeni k práci, jako k letání ptáci. — Za práci se stydět nemusíš. — Kdo dělá, vydělá. — Komu se nelení, tomu se zelení. — Hlad a práce, výborné koření. — Pilnost zlaté domy staví, lenost ducha síly zbaví. — Marné lidské počínání bez božího požehnání.

Pracuj každý s chutí úsilovnou
na národu roli dědičné;
cesty mohou býti rozličné,
jenom vůli mějme všichni rovnou. *Kollár.*

Přátelství v. přítel.

Pravdomluvnost a věrnost boží.

Není Bůh jako člověk, aby klamal. *IV. Mojž. 23.* Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou. *Mat. 24.* Držme nepohnutelně vyznání naděje své; nebo věrný jest ten, jenž zaslíbil. *Žid. 10.*

Jako světlo slunce od svého stvoření neza-
temnilo se, aniž sestárlo, nýbrž stále při původní
síle zůstává: tak jistě Bůh dle svého zaslíbení
království nebeské a věčnou blaženost dá těm, kte-
říž jej milují. Jsa v jednom věren, bude i v ostat-
ním. *Sv. Efrem.* Na pouhý lístek papíru často
spoleháš i nepochybuješ, že, kdo jej vydal, slovu
dostojí; než, proč tak i Bohu nevěříš, jenž celé
knihy (Písma sv.) naplnil sliby, že ti dá, co svatě
slíbiti ráčil. *Sv. Petr Chr.*

Přísl.: Vám Bůh dal a nám slíbil. — Komu
Bůh slíbil, nikdy ho nemine. — Bůh dá i v okénko
podá.

Pravda, pravdomluvnost lidská.

Pravdu kup a neprodávej moudrosti, umění
a rozumnosti. *Přísl. 23.* Ptactvo k sobě podobnému
se slétá a pravda k těm, kteříž ji činí, navrátí
se. *Sir. 27.* Pravda vás osvobodí. *Jan 8.* Řeč
vaše buď: jest, jest, ne, ne; což pak nad to více

jest, to od zlého jest. *Mat. 5.* Složivše lež, mluvte pravdu s bližním svým; neboť jsme vespolek údo vé. *Ef. 4.* Stůjtež tedy, majíce podpásaná bedra svá pravdou. *Ef. 6.* Kterí opustili cestu přímou (pravdu), jsou jako studnice bez vody a mlhy — vichry zbouřené. *II. Petr.* Pravda se podobá blesku, který vychází od východu a svítí až na západu. Taková jest pravda církve boží; neboť od ní vyšel zvuk po vší zemi (*Žlm. 18.*) a jediné pravda boží rychle se rozšiřuje. *Orig.* Nahlednouce do Evangelia, porozumíme, že Kristus jest pravda. *Sv. Aug.* Mudrcové sobě počínají, jako by pravdu měli; mají však ji křesťané. *Tertul.* Nevybíhej ven, sám v sebe se navrať; u vnitř ve člověku přebývá pravda. *Sv. Aug.* Kdo žije nešlechtně, bloudí, domnívá-li se, že poznal pravdu. *Týž.* Jediná pravda osvobozuje, jen ona sprostuje okovů, ona toliko očišťuje. *Sv. Brnd.* Pravda jest již sama o sobě tak vlnadná a výborná, že se jí s největší radostí a ochotou chopiti musíme, jak brzo jasné a světle před naše vědomí vstoupí. Každý po pravdě volá, každý ji sobě přeje, nebo jí udílí svého požehnání. *Sv. Fr. Sal.* Pravda může na čas ukrývána býti, přemožena býti nemůže. Nešlechtnost může na čas kvésti, setrvati nemůže. *Sv. Aug.* V vzniklé rozepři, co by ze všech bylo nejsilnějšího, když jeden pravil, že králové, druhý, že víno, třetí, že ženy, konečně čtvrtý dokázal, že pravda nade vším vítězitelkou zůstává. *Týž.*

Pravda zůstane; ona se stkvěje leskem svým, i oslepnou, kdož nechtějí věřiti jí. *Sv. J. Zl.* Jako slunce za rána mlhu a mraky rozhání: podobně pravda zvítězí nad bludem, kterýž ji časem zastírá. *K.* Pravda, násilím potlačena, brzy jako olej se vzhůru dobývá. *K.* Slabé, krhavé oči nic tak neobtěžuje, jako světlo a zlou, převrácenou duši nic tak nepohoršuje, jako pravda. *Sv. Aug.* Zásady pravdy jsou jako pravé diamanty, jež králové nosí; než důvody bludu jsou perly kejklířů, knížata představujících. *L.* Zdaž proto, aby nepodkopal zásoby krtků, nebudeš hloub orati zemi? Tak hlásej pravdu, nedbaje podráývačů. *N.*

Příslloví: Pravda jest dílo boží. — Co na srdci, to na jazyku. — Pravda příkrá, ale zdravá. — S pravdou nejdál dojdeš. — Pravdě musí ustoupiti všecko. — Vše pomine, jen pravda nezhyne. — Pravdu sobě huďme, dobří spolu buďme.

Pravda jesti věčná růže, v ráji nebes pěstěná,
a pod sluncem kvěsti může, kdo jí půdu srdce dá.

Ten kdo pravdě božské odpírá,
sám si bránu nebes zavírá.

Pře v. nesvornost.

Předsevzetí v. úmysl.

Představení v. vrchnost.

Předsudky v. i. blud.

Má-li kdo oči zavázány, ukazuj mu věci sebe skvostnější, nic ho nezajímají: tak, má-li člověk předpojatý co pochopiti a zamilovati, musíš dříve obvazek předsudku s duchovních očí jeho sejmouti. *K.* Mlha se zdá býti lehká, prchavá, předc ani paprsek sluneční není s to ji proniknouti. Ejhle, moc předsudku! Nemá sic pevného základu; jen jako dým, jako mlha obklopuje rozum a mnohdy předc ani nejjasnější důkazy pravdy nedovedou ho rozeznati. *K.*

Předzřízení boží.

Mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených. *Mat. 20.* Vímeť, že milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému, t. těm, kteří podle uložení jeho povolání jsou svatí. Nebo, kteréž předzvěděl, ty i k tomu předzřídil, aby byli připodobněni k obrazu Syna jeho. — Kteréž pak předzřídil, těch i povolal a kterýchž povolal, ty i ospravedlnil; kteréž pak ospravedlnil, ty i oslavil. *Řím. 8.* Tak tedy, nad kým chce, smiluje se . . . Zdaliž hrnčíř nemá moci nad hlínou, aby z jednostejného trupele udělal jednu nádobu ke cti, jinou ku potupě? (*V. Moudr. 15, 7.*) *Řím. 9.* Pevný základ boží stojí, máje znamení toto: Znáť Pán ty, kteříž jsou

jeho. *II. Tim. 2.* Kterýž předzřídil nás k zvolení sobě za syny skrze Ježíše Krista podle uložení vůle své. *Ef. 1.*

Kdo poznal smysl Páně, kdo jest, který by ho naučil? My pak smysl v Kristu máme. *I. Kor. 2.* Ty, kdo věrou stojíš, vysoce nesmýšlí, ale boj se. *Řím. 20.* S bázni a třesením spasení své konejte. *Fil. 2.*

Od Boha k věčné slávě předzřízen jest ten, kdož pokřtěn jsa, k žádostem těla a světa více se nekloní a hříchům nesvoluje. *Orig.* Křesťané, Boha se bojíci, cestou přikázání božích chodící, hříchů se varující a z hříchů, pak-li poklesnou, se vyznávající, ti a tací — jsou předzřízeni — k počtu vyvolených náležejí. *Sv. Aug.* Nebo nepředzřídil Bůh prvé, než-li předzvěděl, ale těch k slávě věčné předzřídil, jichž dobré skutky předzvěděl. *Svatý Ambrož.* Toliko spravedlivým přísluší odměna nebeské vlasti. *Sv. Řehoř.*

Přemáhání sebe v. zapření sebe.

Přetváření v. pokrytství.

Prchlivost v. hněv.

Přijímání svaté.

Účinky sv. přijímání. Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. — Kdo jí mé

tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. *Jan 6.* Pán Ježíš jest hlava, my údové. On jest kmen vinný, my ratolesti. On žádá býti s námi; nebo rozkoší jeho jest býti s syny lidskými. Aby pak to společenství bylo skutečné, dává nám Tělo a Krev svou, abychom s ním jedno byli. *N.* Manna, jak známo, jest obraz nejsv. svátosti. Než požívání manny nepřinášelo židům život věčný, nýbrž bylo jen prostředkem k zapuzení hladu. Svaté ale Tělo Kristovo jest potravou k nesmrtelnosti a k životu věčnému. *Sv. Cyr.* Jako pokrm požitý tělem se stává, tak kdo pokrmu duchovního, Tělo Kristovo, požívá, Kristu se podobným stává. *K.* Jako matka své dítě vlastním mlékem živí: podobně Kristus Tělem i Krví svou duši naši při životu zachovává. *K.* Jako pocestný u pramene žízeň hasí a tělo zemdlené občerstvuje: podobně přijímání nejsv. svátosti zháší plamen nezřízených žádostí a duši křesťana posiluje. *K.* Víno obveseluje srdce a nejsv. svátost oltářní jest duši pramenem nejčistší radosti. *K.* Jako strom planý, když z šlechetného se vroubí, též šlechetné ovoce přináší: tak duše naše spojená s Kristem hodné ovoce vydává. *N.* Poutník má na cestu třeba posily a my putující k nebeské vlasti, u stolu Páně se posilujeme. *K.*

Často velebnou svátost přijímej; tento zajisté chléb nebeský duši posiluje a obveseluje. Sv. Fr. Sal. Jako lačný a žíznivý touží po pokrmu a ná-

poji: tak duše křesťana má toužiti po Kristu v nejsv. svátosti. *K.* Jako nemocný důvěrně se utíká k zkušenému lékaři: podobně kajcník chvátá k stolu Páně, kde Kristus, lékař nebeský, uzdraví zraněnou jeho duši. *K.* Vděčné dítky často se shromažďují u hrobu svého milého otce, kde si připomínají jeho lásku a mnohá jeho dobrodiní: tak mají křesťané často se shromážďet u stolu Páně, jsouce pamětlivi jeho milostí, jichž nám svou drahou smrtí dobytí ráčil. *K.* Dvoji lidé často přijímati mají: dokonalí, aby při dokonalosti se zachovali, a nedokonalí, aby jí dosáhli, silní, aby síly neztratili, a mdlí, aby síly nabyli. *Sv. Fr. Sal.*

Hodně přijímej. Raduj se každá věrná duše a hodně se připrav k těmto hodům. *Sv. Jer.* Kdo vzácného hosta očekává, pilně příbytek svůj čistí a všemožně okrašluje: tak kdo chce přistoupit k stolu Páně, má hosti nebeskému Kristu hodný příbytek v srdci svém připraviti. *K.* Když patriarcha *Jakob* chtěl jíti do Bethel, aby tam postavil oltář Bohu, svolav všecken dům svůj řekl: „Odvrzte bohy cizí, kteréž máte mezi sebou, očistě se a změňte roucha svá“ (*I. Mojž. 35.*): tak i my připravujeme v srdci svém oltář Kristu, odvrzme bůžky, jimž jsme dosud sloužili: pýchu, lakomství . . . a jiné nepravosti a zakopejme je v svátosti pokání pod pečetí kněžské mlčenlivosti. *K.*

Israelité museli z rozkazu Hospodinova vy-

píratí roucha svá, než přikázání na hoře Sinai obdrželi: čím čistější má býti tělo i duše naše, když Krista, Boha samého, přijímáme v srdce svá?

Král *David* chtěje stavěti chrám Hospodinu, chystal množství zlata, stříbra a drahých kamení: jaké teprv přípravy máme činiti k ozdobě chrámu těla i duše, v němž Kristus Syn boží chce přebývati? — Sám Bůh velel, aby se *chlébové posvátní* toliko od čistých nepoškozených požívali (*III. Mojž.*), s jakou tedy čistotou srdce k požívání samého svátostního chleba my se blížíti máme?

Pozvání jsme k stolu, kdež se předkládá chléb andělský; a tudy vizme, abychom snad vnitř v duši, kdež máme býti ozdobeni perlami dobrých skutků, nevyhlíželi zahrabání v staré hadrův hříchy. *Aug.* Na svatbu směli druhdy hosté přicházeti jen v rouše svatebním: a ty bysi k stolu Páně chtěl přistoupiti v rouše poškvrněném? *Did.* Kdo tedy přijímati chce, nechať v paměť si uvede slova apoštola Páně: Zkusiž pak člověk sám sebe. (*I. Kor. 11.*) Očistme se ode vší skvrny . . . a takto se k svatyni přibližujme, abychom ušli odsouzení oněch, kteří jsou Pána usmrtili; jelikož, kdo by jedl z chleba neb pil z kalicha Páně nehodně, vinen se stává tělem i krví Páně. *Sv. Basil.* Jako pokrm sebe zdravější zkaženému žaludku škodí: tak i pokrm nebeský je nečistému škodlivý. *L.* Jako paprskové sluneční choré oko urážejí: tak záhubné jest

sv. přijímání hříšníku. *L.* Oza dotkl se archy Páně a náhlou smrtí jest trestán; padesáte tisíc Betsamitů zahynulo, že na archu Páně všetečně patřili: jakého trestu jsou hodni, kteří se k svátosti oltářní neuctivě mají, nehodně ji přijímají? *L.* Onen král v evangelium kázal člověka nemajícího roucha svatebního uvrci do temností zevnitřních: tak se bude díti svátost oltářní nehodně přijímajícímu. *L.* Jest-li že sobě zradu Jidášovu ošklívíte a nevděčnost těch, kteří Krista křižovali: chraňte se, abyste se podobného zneuctění Těla Páně nedopustili. *Sv. Jan Zlat.*

Přikázání boží.

Zákon Hospodinův nepoškvrněný. Žádoucnější nad zlato, nad množství drahého kamení a sladší nad med i nad střeď. *Žlm.* 18. Lepší mi jest zákon v ústech tvých nad tisíce zlata a stříbra. *Žlm.* 118. Všeliká řeč boží ohněm zkušena jest; on jest štít doufajících. *Přisl.* 30. Kdo se bojí Pána a plní přikázání, v pokoji obýváti bude. *Př.* 13. O bys byl šetřil přikázání mých, byl by učiněn jako řeka potok tvůj a spravedlnost tvá jako hlubiny mořské. *Isai.* 48. Každý, kdož slyší slova má a plní je, přirovnán bude muži moudrému, kterýž ustavěl dům svůj na skále. *Mat.* 7. Služebník, kterýž byl poznal vůli pána svého a neučinil by podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami.

Luk. 12. Vy jste moji přátelé, učiníte-li, co přikazuju vám. *Jan 15.* Miluje-li kdo mne, slova mého ostříhati bude a otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme. *Jan 14.* — Přikázání jsou jako zrcadlo, ježto láska boží nám připravila, abychom v něm tvář duše své patřiti a seznati mohli, zdaž obrazu božímu se podobáme čili nic. *Sv. Lev.* Obuv máme, abychom se uchránili před zimou a proti uštknutí jedovatých zvířat se zabezpečili; a z téhož úmyslu dal nám Bůh přikázání, abychom se jimi proti všem nepřátelům spasení ochrániti mohli. *Sv. Gaud.* Šat zlatem vyšíváný je krásný na pohled, ale milejší nám je, pak-li ho smíme obleknouti a nositi: tak těší nás přikázání boží, když je slýcháme, ale ještě více budou se nám líbiti, budeme-li je plniti. *Sv. Jan Zl.* Předpisy moudrého lékaře jsou rozkazy nemocnému, podle kterých, maje péči o své uzdravení, zevrubně se spravuje: tím spíše máme plniti přikázání boží, ježto směřují nejen k časné, nýbrž i k věčné blaženosti. *Týž.* Mnozí plní přikázání boží jako nemocní užívají léků, jen z bázně, aby nezahynuli. *Sv. Fr. Sal.* Přikázání boží jsou jako železná pouta, pokud se jich strachujeme; ale promění se v zlaté okovy, jak medle si jich oblíbíme. *Did.* Kdo nalezený poklad odnáší, nepocituje jeho tíže, nýbrž vesele domů chvátá: tak lehké jest břímě, ježto nám Kristus ukládá (sřv. *Mat. 11.*), když jako s po-

kladem spějeme k nebesům. *Týž.* Jest-li že ptáku odejmeš křídla, ulevíš mu sice tíže, avšak musí se vláčet po zemi a nebude moci vzhůru vzlétnouti. Neběduj, že by přikázání boží byla břemenem; jsouť sice jhem, jímžto nás ale Bůh k nebi pozdvihuje. *Sv. Fr. Sal.* Sluha má nésti velikou tíži, ale síla jeho nestačí. Když pán mu pošle lidi ku pomoci, ano sám mu nésti pomáhá, zdaž si může více stěžovati? Tak my křesťané ovšem slabí jsme a nemohli bychom sami plniti vůli boží; však Bůh nás podpírá svou milostí, ano sám se chápe břemene a nám ku pomoci přispívá. *Sv. Jan Zl.*

Sluha má poslouchati svého pána, proto že jest pánem a ve své moci ho má: Bůh pak jsa pánem všech pánů na nebi i na zemi vládne, jeho tedy všickni poslouchati máme. *N.* Dobré dítě poslouchá na slovo, ano na pokynutí svého otce, chtěc ochotným plněním jeho vůle dokázati své lásky. Bůh pak je náš nejlaskavější Otec, proto má nám býti rozkoší plniti jeho přikázání. *N.* Ježto tvorové nerozumní zcela se spravují podle vůle svého Stvořitele, tím spíše má člověk věrně zachovávat boží přikázání. *Sv. Vinc.*

Nelze po jiném mostě kráčet k nebi, leč po mostě poslušnosti, jenžto má 10 oblouků, t. j. desatero božích přikázání. *Sv. Vinc.* Co platno, že město hájíš, pak-li jediným otvorem mohou ne-

přátelé vniknouti? *L.* Byť i celé tělo bylo zdrávo, jediný chorý úd může ti způsobiti smrt. *Sv. Aug.*

Příslolí: Co Bůh chce míti, to musí jíti. — Kdo chce za Bohem jíti, ten musí, co je božího, činiti.

Zákon Páně světlo tvé,
říd' jím pilně kroky své,
přivede tě světlo jeho
do království blaženého.

Přikázání církevní.

Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás. *Jan* 20. Kdo vás slyší, mne slyší. *Luk.* 10. Jest-li kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán. *Mat.* 18.

Všickni jednosvorně Boha mějte za Otce a církev za matku. *Sv. Aug.* Kdo církvi odporuje, odporuje Kristu, odporuje Duchu svatému. *L. Bl.* Jako v každém království představení mají moc zákony ustanovovat a občané, poddaní, je musí zachovávat: tak se to má v království církve Kristovy. Mají-li biskupové s papežem moc přikázání dávat, mají také věřící povinnost, je svědomitě zachovávat. *N.*

Co ti církev nařizuje,
Pán ti činit přikazuje.

Příklad dobrý.

Vy jste světlo světa. Nemůže město na hoře ležící skryto býti, aniž rozsvěcující svíce staví ji pod kbelec, ale na svícen, aby svítila všechněm. — Tak svěť světlo vaše před lidmi. *Mat. 5. Luk. 8.* Buďtež následovníci moji, jakož i já jsem Kristův. *I. Kor. 14.*

Mocnější jsou příklady než slova a úplněji se poučuje skutkem než hlasem. *Sv. Lev.* Pořádek to nejlepší a nejspasitelnější, abys břímě, kteréž k nešení vzkládáš, nesl prvější a sebou samým poučoval, kterak by měli jiní spravováni býti. *Sv. Bernd.* Málo učeníku prospěje, povíš-li mu, jak se co dělá, dokud mu to sám neukážeš: nejen slovy třeba poučovati, nýbrž i příkladem. — Kůň sebe váhavější dá se do běhu, vidí-li běžeti jiných: tak lidé příklady se vzdělávají a k dobrému povzbuzují. *K.* Kůň spíše ostruhou se pobádá, než křikem: tak příklad mocněji působí, než všecko napomínání. *K.* Příklad jest živá kniha, více přispívá bříšníkovi k napravení, než kázání. *K.* Jako břečťan kolem jiných stromů se otáčí: tak křesťan slabý příkladem jiných se povznáší, přichází k dokonalosti. *K.* Cesta ve společnosti méně jest obtížná než o samotě; ohlížej se tedy na cestě k věčnosti po dobré společnosti. *K.* Jako včely, lítajíce s květu na květ, ze všech med ssají: tak u lidí jen dobré vyhledávej a v tom jich následuj.

Přísloví: Mnohdy jsou prospěšnější příklady než zákony. — Příklad je veliký řečník. — Dlouhý výklad, krátký příklad. — Slova hnou, příklady táhnou.

Chceš-li ctnosti v srdce sít,
musíš sám se ctností stkvít.

Příklad zlý v. i pohoršení.

Jako dobrý příklad jest símě spravedlnosti, tak příklad zlý jest plevel, koukol mezi pšenicí. *K.* Kdo před jinými nešlechetně žije, vraždí, jak dalece na něm, toho, od něhož pozorován bývá. *Sv. Aug.* Zatmění slunce spíše se pozoruje, než zatmění jiné oběžnice (planety): tak i zlý příklad představených mocněji a záhubněji působí než lidí podřízených. *K.* Hodíš-li kámen nepatrný, zůstane ležet, kam padl; jest-li kus skály se utrhne, velikou učiní spoustu: podobně zlý příklad lidí vznešených může mnohých uvrhnouti v zkázu. *K.*

Přísloví: Jak staří dělají, tak se mladí od nich učí; jak staří zpívají, tak mladí cvrlikají. — Jak chodí starý rak, i mladý učí se tak. —

Příležitost k hříchu.

Jako před tváří hada utíkej před hříchy; pakli k nim přistoupíš, přijmou tě. Zubové lvovi jsou zubové jeho, zabíjejíce duše lidské. *Sir. 21.*

Může-li člověk skryti oheň do klína svého, aby roucho jeho nehořelo? aneb může-li choditi po řeřavém uhlí, aby nohy jeho se nepopálily? *Př. 6.* Jest-li že oko tvé pohoršuje tě, vylup je a vrz od sebe. *Mat. 5.* Kdo miluje otce neb matku více než mne, není mne hoden. *Mat. 10.*

Kámen na cestě položený bývá mnohým příčinou pádu: takové nebezpečné kameny jsou příležitosti k hříchu. *K.* Budeš-li s hadem obývati, nebudeš dlouho beze škody; stoje blízko u ohně, byť i železný byl, někdy se rozpálíš: tak jsi-li blízko nebezpečenství jakého, nebudeš dlouho bez uranění. *Sv. Isid.* Vrátká to naděje, jež mezi lákáním k hříchu doufá, že spasení dojde. Nejisté jest vítězství bojovati uprostřed zbraně nepřátelské a nemožné jest plameny obklopenu býti a nehořeti. *Sv. Aug.* Což se domníváš, že budeš moci ubrániti, aby koudel v oheň hozená nehořela? (*V. Isai. 1, 31.*) Kterak se tedy domýšleti smíš, že v blízké příležitosti nepodlehneš? *Sv. Lig.* Příliš zbrklý jest, kdož chce tam přijíti, kdež jiní klesli, a velmi je bezuzdý, jemuž zkáza jiného nepůsobí bázně. *Sv. Aug.* Marně zaháníš mouchy od nádoby, dokud se v ní co sladkého nachází: odstraň vna du hříchu, blízkou příležitost, nechceš-li zmařiti své polepšení. *K.* Marně smetáš co den pavučiny, pokud neodstraníš pavouka, který sít strhanou vždy obnovuje: tak hříšník nebude činiti pravé pokání, dokud se nebude vyhýbati příleži-

tosti a neodklidí příčiny hříchu. *K.* Jako se chráníš domu, v němž panuje morová rána, aby se nenakazil: podobně třeba se vystříhati každé příležitosti k hříchu, abychom nepřišli ku pádu. *K.* Kdo se nechceš utopiti, nevstupuj do hluboké vody, nechceš-li se spáliti, nechoď k ohni i vida propast, ku kraji se nepřibližuj: tak chraň se vší příležitosti k hříchu, abys nezahynul. — Nechoď zbytečně ke lvu, sice tě rozsápá. — Satan jako lev řvoucí obchází, však jen těch, kdo samovolně přistupují, uchvacuje. *N.*

Příslaví: Odtud až potud. — Dotud se žbánkem pro vodu chodí, až se utrhne. — Dotud něco praští, až se ulomí.

Přísaha.

Jáť pravím vám, abyste nikterak nepřísahali ani skrze nebe, nebo trůn boží jest; ani skrze zemi, nebo podnož jeho jest; ani skrze svou hlavu nebudeš přísahati, nebo nemůžeš jednoho vlasu učiniti bílého neb černého. *Mat. 5.* Přísahání nechť nepřivykají ústa tvá; neboť mnozí jsou pádové v něm. *Ekkł. 23.* Kdo stane na hoře Páně? Nevinný rukama a čistého srdce, kterýž nevzal nadarmo duše své, aniž přísahal ve lsti bližnímu svému. *Žlm. 23.*

Přísaha jest odvolání se k Bohu na svědectví, že pravdu mluvíme. *Sv. Lig.* Jako zlato zkouší se

zvláštním kamenem, tak pravda se přísahou potvrzuje. *K.* Jako léku se skrovně užívá, tak křesťan přísahá jen v příčině důležité. *K.* Jako nejlepší svůj šat denně neoblékáš, abys ho neposkvrnil: tak opatrným buď s přísaháním, abys neuškodil své duši. *L.* Nikoho není, jenž by často přísahaje, někdy nepřísahal křivě; jakož není, aby ten, kdož sobě navykl mnoho mluvit, nemluvil časem věcí nepříhodných. *Sv. Jan Zl.* Kdo si zvykl klátiti rukama, snadno narazí: tak i ten, kdo přísahati uvykl. *L.* Jako není užitečno tělu, přijímati léky, když jich není třeba, ano škodливо jest: tak i duši není užitečno a spasno, přísahati, když k tomu žádné důležité příčiny není. *Sv. Aug.*

Přísaha jest peníz vysoké ceny, jenž má ráz a jmeno samého Boha. *Stollberg.* Jako ten, kdo pečeť úřední ke lži přitiskl, v úřadě se zpronevěřil; podobně kdo přísahá křivě. *K.* Žádná dýka tak neraní, žádný meč tak ukrutně nevraždí, jako přísaha nepravá, křivá. To si napiš na zdi i do srdce svého. *Sv. J. Zl.* Jest-li že se lež právem světským odsuzuje, jest-li že podvod právem světským se tresce: jak mnohem větší bude u Boha trestání toho, kdož k nepravým věcem a skutkům Boha za svědka bere? *L.*

Přísluví: Přísahou Boha neoklamem. — Hustá přísaha řídká pravda. — Křivé přísahání do pekla zahání.

Přítel, přátelství.

Měj mnoho pokojných, ale rádce měj z tisíce jednoho. *Sir. 6.* Železo železem se ostří a člověk zostřuje tvář přítele svého. *Prísł. 27.* V masti a v rozličných vůních kochá se srdce: tak dobrou radou přítele oslazená bývá duše. 27. Přítel věrný jest obrana mocná, lékařství života a kdož jej nalezá, nalezá poklad. *Sir. 6.* Víno nové a přítel nový sstará se a s chutí je píti budeš. *Sir. 9.* Kdo hází kamenem na ptáky, sežene je: tak kdo pomlouvá přítele, ruší přátelství. *Sir. 22.*

Staří chtíce přátelství zobraziti, v tato je odívali slova: „Léto a zima, blízko a daleko, smrt a život.“ To jest: přátelství nezná zapomenutí ani v štěstí ani v neštěstí, ani na blízku ani v dálí, ani v životě ani v smrti. *Sv. Frant. S.* Přátelství jest svazkem všech věcí. *Sv. Ambž.* Přítel polovička duše. *Sv. Aug.* Přítel se nazývá strážcem duše. *Sv. Řehoř.* Ne každý, kdo šanuje, jest přítelem; ne každý, kdo zraňuje, nepřitelem. *Sv. Aug.* Přátelství jest jako zrcadlo, v němžto obraz podobá se předmětu zobrazenému. Co jeden přítel chce, to chce i druhý a čeho nechce, i druhý nežádá. *Sv. Jer.* Obě oči zároveň na předmět se upírají: tak duševní oko — mysl přátel — má býti sjednoceno. *L.* Jdouce dva po cestě kluzké, ruku v ruce se držívají, aby tak snadno nepadli:

tak i dva přátelé pospolu krácejí k jednomu cíli. *K.* Lékař pomáhá nemocnému mnohdy bez jeho vědomí: taková budiž i pomoc přátelská. *K.* Dešť mírný prospívá poli v každém čase; v čas sucha jest ale nejprospěšnější: tak i návštěva přítele vždycky příjemná, nejpríjemnější však v nějaké tísní. *Sv. Zlt.* Láska jest ranní stín, každým okamžením se menší; přátelství jako stín večerní roste, až slunce života zajde. *Lafont.* Přátelství jako hliněnou nádobu snadno roztlouci, ale těžko popraviti. *N.* Přátelé světa podobají se hodinám slunečným, jež tak dlouho ukazují, pokud slunce svítí. *N.* Falešný přítel podobá se třtině, ježto na pohled silná, předce podpory neposkytá. *L.* Jako zlato a stříbro spájené v ohni se loučí, tak mnohý přítel přítele v nouzi opouští. *L.* Strom bez ovoce stojí osamělý, nikdo si ho více nevšímá: tak v neštěstí bývá člověk ode všech přátel opuštěn. *K.* Mnozí s přítelem činí jako s citronem: když z něho šťávu vytlačili, zahodí ho. *K.*

Přísloví: Přátel mnoho, ale upřímných málo. — Přátel u boháčů jako plev okolo zrní. — Lepší jest zjevný nepřítel, než úlisný přítel.

Přítele si vždy važ jako bratra svého;
neb je strážce ctnosti tvé, strůjce blaha tvého.

Prívětivost v. vlídnost.

Proklínání v. zlolání, zlořečení.

Pronásledování v. utiskování.

Prosba v. modlitba.

Prostopášnost rozpustilost, v. i radost.

Dokavadž budete souditi nepravost a tváři hříšníků přijímati? *Žlm.* 81. Smích počel jsem za blud a veselí řekl jsem: Co se darmo klamáš? I přemýšloval jsem v srdci mém, abych odtrhl od vína tělo své, abych mysl svou přenesl k moudrosti a vyvaroval se bláznovství. *Kaz.* 2. Ti zajisté, kteří jsou podle těla, oblibují, co jest těla; ale kteří jsou podle ducha, oblibují, co jest ducha. *Řím.* 8. Jako ve dne poctivě choďme . . . *Řím.* 13. Vizte, bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří, vykupující čas, nebo dnové zlí jsou. *Ef.* 5. Běda vám, kteří se nyní smějete, nebo kvíleti a plakati budete. *Luk.* 6. Mnozí chodí, o nichž jsem častokrát pravil vám, že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí. *Fil.* 3.

Marnost nad marností a všecko marnost! Marné jsou všechny radosti a rozkoše světské, ježto lahodí jako stálé, avšak prchajíce, klamají své

miláčky. *Sv. Řeh.* Člověk převrácený, přítomným věcem oddaný, v zemských libostech pohřížený, ukrývá sobě věci zlé, které následují a ježto se rozkošem přítomného života poddává, což jiného činí, než že se s očima zavázanýma v oheň ubírá? *Sv. Řehoř.* Jako dům, kde zlí lidé přebývají, jmenujeme zlý: tak i dnové, v nichžto lidé zlé — hříchy — tropívají, zlí se nazývati mohou. *Svatý Remig.* Kde je citera, harfa, tanec a tleskání, tu pro muže temnost, pro ženy záhuba, pro anděly žalost a pro ďábla hody. *Sv. Efr.* Zdárný syn střeží se rozhněvati otce, vidí-li, že druhé rozpustilé dítě jej zarmoutilo: tak dobrý křesťan zvláště v těch dnech tiše a mravně se chová, kde přemnozí Boha urážejí. *L.* Běda těm, kdož se s cesty ušinuli a spravedlnost opustivše, marné a pomíjející vyhledávají rozkoše. — Jako oheň uhasíná, když dříví dochází: rovněž tak, když pomine svět a žádost jeho, pomine i jeho rozkoš. *Sv. Bernd.*

Přísloví: Krátká radost, dlouhá žalost. — Na velký smích následuje pláč.

Prostota v. sprostnost.

Prozřetelnost božská.

Oči všech v tebe doufají, Hospodine, a ty dáváš jim pokrm v čas příhodný. Otvíráš ruku svou a naplňuješ všeliký živočich požehnáním.

Žlm. 144. Hospodin sčítá počet hvězd a zove je všecky ze jmena. *Žlm.* 146. Dosáhá mocně od konce do konce a řídí všechno líbezně. *Moudr.* 8. Od Hospodina spravování budou krokové muže. *Př.* 20. Hleďte na ptactvo nebeské, že neseje, ani žne — a Otec nebeský krmí je. *Mat.* 6. Zdaliž neprodávají pět vrabců za dva penízky a jeden z nich není v zapomenutí před Bohem. Ale i vlasové hlavy vaší všickni sečtení jsou. Protož nebojte se; dražší jste vy, nežli mnoho vrabců. *Luk.* 12. Nejsouť zajisté myšlení má, jako myšlení vaše, ani cesty vaše, jako cesty mé; ale jakož vyšší jsou nebesa nad země, tak převyšují cesty mé cesty vaše a myšlení má myšlení vaše. *Isai.* 55. Do klínu vmítán bývá los, ale od Hospodina pochází všechno řízení jeho. *Amos* 3. Vyjev Hospodinu cestu svou a naději měj v něm a on učiní. *Žlm.* 36.

Vším vládne Prozřetelnost boží a co se zdá býti pokutou, bývá často lékem. *Sv. Jar.* Jest-li že by koráb bez ředitele netrval, ale snadno se pohrouzil: kterak by obstál svět, kdyby ho nikdo neřídil? *Sv. Zlt.* Vyjmeš-li z hodin jediné kolečko, aneb přeložíš-li na jiné místo, aneb vylomíš-li jediný zoubek, již hodiny nejdou: tak i ve světě, kdyby jedno chybělo, aneb jinak bylo, tož by krásný a utěšený pořádek byl zrušen. *Jirsík.* Jakýsi nezkušenec, přišed do dílny řemeslníka, . . . to i ono vystavoval a káral, začez si jen posměchu

utržil. Tomu podobá se pošetilec, jenž dílo Prozřetelnosti božské mistrovati se opovažuje. *Svatý Augustin*. Jako laskavý otec bdí nad dítětem svým, tak i Bůh bdí nad každým člověkem, řídí a spravuje jeho kroky, šetří jeho činův a všecko k dobrému vede. *Jirsík*. Rozumní rodičové odpírají dítkám, co by jim bylo nebezpečno: tak i Bůh nám odpírá, co by nám škoditi mohlo. *L.* Ne chorý sám, nýbrž lékař předpisuje léky, jichž nemocný, aby se pozdravil, bedlivě užívati musí: tak i prozřetelný Bůh sesílá káry k našemu polepšení a posvěcení, jež volně a trpělivě máme snášeti. *L.* Ve všech řízeních se zcela na Prozřetelnost boží spolehej, jsa ujištěn, že dobrý účinek následovati bude. Čiň jako malé děti, jednou rukou se otce držíce, druhou pak jahody neb jiné ovoce sbírajíce. I ty jedné ruky k řízení časných věcí užívej a druhou se vždy ruky Otce nebeského přidržuj. *Sv. Fr. Sal.* Jako slepec zcela se oddává ruce, ježto ho přívětivě vodí: podobně každý z nás odevzdávej se důvěrně božské Prozřetelnosti. *Bordoni*.

Přísl.: Každý o sebe, Bůh o všecky. — Vše ve světě se vede ne naším rozumem, ale božím soudem. — Ne po našem chtění, ale po božím dopuštění. — Člověk myslí, Pán Bůh obmyslí. — Člověk míní, Pán Bůh mění. — Puštěn koráb na vodu, dán v ruce boží. — Koho Pán Bůh chrání svým štítem, nezahyne v boji litém. — Dobře

Pán Bůh ví, co dělá. — Bůh območí, Bůh též osuší. — Boha maje, díím směle: nestojím o přátele. — Vše s Bohem a s rozumem. — Boha vzývej, sám ruky přikládej. — V Boha doufej a sám foukej. — Koho Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje. — Bůh také vzpomene na své.

Pamatuj, že Pán Bůh všemi věcmi vládne;
bez něj ani lístek se stromu nepadne:
ať tou myšlénkou ti každá hořkost sládne.

Kamarýt.

Prozřetelnost lidská v. opatrnost.

Půst.

Obracejte se ke mně celým srdcem svým, s postem, s pláčem i s kvílením. *Joel. 2.* Modlitba s postem i s almužnou lepší jest, než poklady zlata schovávat. *Tob. 12.* Když se postíte, nebývejte jako pokrytci smutní . . . *Mat. 6.* Blahoslaveni, kteří nyní lačníte, nebo nasyceni budete *Luk. 6.* Když mdlím na těle, tehda sílen jsem. *II. Kor. 12.*

Jako pro jídlo a neposlušnost Adam byl vyvržen z ráje: rovněž tak postem a poslušností, kdo chce, do ráje se může navrátit. *Sv. Athanáš.* Posti se, poněvadž jsi zhřešil, postu hled, abys nehřešil. *Sv. Jan Zl.* Proti duchovním nepřátelům duchovně se musí bojovati a střízlivosti, zdržlivosti zbraň vzíti. *Sv. Ambž.* Tělu ukládáme

zdrželivost, abychom tím snáze duši od hříchu zdrželi. *Týž.* Kdo oblehá město, aby se vzdalo, nedá tam potravu dovážeti; tak třeba tělu činit ujmu, aby duše nad ním zvítězila. *L.* Mnoho deště zkazí osení; a nestřídmost zahubí duši. *L.*

Půst jest andělů pokrmem a kdo ho pilen, toho připočísti sluší k řádu andělskému. *Sv. Ath.* Posty se bahno nepravostí vysouší, rozpustilost se umrtvuje, žádosti jimi ochabují. *Sv. Bas.* Půst mírní žádosti, hněv udušuje, rozum povzbuzuje, duši vyjasňuje, tělu nadlehčuje. *Sv. Jan Zl.* Půst mrtví doutnající zápalnou látku, kterou apoštol Páně nazývá ostnem hříchu. *N.* Olej tučnosti dává a hladkosti zápasníkům; půst však toho, kdo v nábožnosti se cvičí, posiluje a upevňuje. *Sv. Ath.* Jím zbližujeme se Bohu a lákavé nepravosti přemáháme. Půst byl vždycky pokrmem ctnosti. *Sv. Lev.* V postech bolestí tělo, duše však hoduje. *Sv. Jan Zl.* Půst dává duši křídla, aby se vzhůru povznést a božské věci rozjímati mohla. *Sv. Isidor.* Postem se nepravosti porážejí, tělo pokořuje, pokušení se přemáhají. *Sv. Isid.* Půst jest život andělů, záhuba viny, zničení přestupků, prostředek k spasení, kořen milosti, základ čistoty. Po tom stupni se rychleji k Bohu přichází. *Sv. Ambž.* Posty jsou jakési denní zastávky, jimižto duchovně cestu konajíce, k nebi se přibližujeme. *Sv. Ambž.* Posty spěcháme k nebi, zemi nám zaslíbené. *Sv. Ambrož.*

Půst jest ne toliko tělo neobčerstviti, nýbrž i od zlých skutkův odstoupiti. Pak budou posty Bohu milé, když máme svědomí svatými skutky očištěné. Takto se postme, jídel se zdržujíce, mnohem pak více hříchův, abychom se hojností svatých mravů nasýtili. *Sv. Aug.* Když se postíš, nebudiž zasmušilý; ale podle evangelia sebe očisti a vyjasni. Nežel ujmy žaludka, ale raduj se pro svou duši, která duchovních požívá lahod. *Sv. Bsl.* Ať má půst, aby snadno nebesa prorazil, dvou křídel, t. modlitby a spravedlnosti. *Sv. Bernd.*

Přísl.: Hříchu není v jídle, ale ve zlém díle. — Co tělu libo, duši žel.

Buď vždy spánek, nápoj, strava
a řeč naše neplýtvavá;
choďme cestou svaté stráže,
čiňme, co nám církev káže.

Sušil.

Pýcha.

V ústech blázna, metla pýchy. *Přísl. 14.* Zvýšení očí jest rozšíření srdce: svíce bezbožných jest hřích. 21. Pýcha předchází úraz a před pádem povyšuje se duch. 16. Proč pýchá země a popel? — Stolice vůdců pyšných usušil Bůh a vsadil tiché místo jich. Kořeny národů pyšných usušil Bůh a štípil pokorné z těch národů. *Sir. 10.* Jako koroptva uvedena bývá do klece a jako srna

v osidlo: tak i srdce pyšných. 11. Kdybys povýšil jako orlice hnízda svého, odtud tě strhnu, dí Hospodin. *Jer.* 49. Každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn. *Luk.* 14. Nechlub se proti ratolestem; pakli se chlubíš, ne ty kořen neseš, ale kořen tebe. — Nesmýšli vysoce, ale boj se. *Řím.* 11.

Pýcha jest všeho zlého matka, nepravostí pramen, žíla vši nešlechtnosti. *Kas.* Kořen všeho zlého jest pýcha; její pak první plémě, t. sedm hlavních hříchů vyrůstají z toho kořene. — Pýcha, královna všech nepravostí, když srdce podmaněné zaujme, v brzku je všem hlavním hříchům vydá k poplenu. *Sv. Řehoř.* Pýcha, jakož jest počátek všech provinění, rovněž jest i zkázou všelikých ctností. *Sv. Isid.* Co kouř je životu těla, to pýcha je životu duše. *L.* Hlíza či morová rána celé tělo uchvátí a pýcha nakazí všecku duši. *L.* Jako vítr zhasíná světlo, rosu vysušuje a prach rozmetá: tak pýcha hasí světlo moudrosti, vysouší rosu milosti a prach marnosti rozdmychuje. *L.* Jako žluč kazí dobré šťávy: tak hubí pýcha všeliké ctnosti. *L.* Co rez kovu, to pýcha je ctnosti. *L.* Dým, čím výše vstoupá, tím více s očí mizí: tak pýcha, člověka pozvedši, činí jej marným a ničemným. *L.* Slepého snadno je lapiti a pýchou zaslepený snadno v osidla leze. *L.* Pyšní podobají se klasům: čím výše se zvedají, tím prázdnější jsou. *L.* Člověk pyšný jest jako obchodník, jenž za boháče se pokládá; však pro-

dlužen jsa, má méně, než nic. *Sv. Bonav.* Pyšný rovná se strážnímu, jenž se své výše všecy lidi za trpaslíky pokládá. — Nemůže se modliti k Bohu: „Z hlubokosti volám k Tobě,“ ježto povždy na výsostech bytuje. *N.* Hrdý podobá se mouše, anaž sedíc na nápravě kola, praví: Aj, jakž já prachu nadělám! *N.* Pyšný a opilý to mají společné, že oba mluví a jednají pošetile. *K.* Pyšný nadýmá se jako žába v známé bajce, až pukne. *K.* Pozveš-li k snídání pýchu, k obědu se ti chudoba dostaví a hanba s tebou večereti bude. *K.* Pýcha se podobá spuchřelému stromu, jehož větve snadno se lámou; kdo tam vystoupí, snadno spadne. *Sv. Efr.* Pokoř se, aby byl povýšen, a ne, aby jsa povýšeň, byl ponížen. Kdo na horu leze, snadno upadá. *Sv. Isidor.* Jako u váhy jedna vážeň vstoupá, druhá padá: tak, kdo se ve světě povyšuje, bude na věčnosti ponížen. *Sv. Bernd.* Anděl, hrdě si počínaje v nebi, uvržen jest v peklo, člověk, pokořuje se na zemi, bere se k nebi. *Týž.*

Velmi snadno člověk zpýchá, když ho dobré bydlo píchá. *N.* Každá pýcha peklem dýchá.

Přísloví: Pyšný, jako páv, má krásu andělskou, chod zlodějský, hlas ďábelský. — Pýcha předchází pád. — Pýcha před pádem, utíkej před hadem. — Pýcha peklem dýchá. — Čím kdo výše stojí, víc se k pádu strojí.

Jen kráčeť s výše, zem se nepoboří
a nebe před tebou se nepokoří.
Kde hlava tvá a vrchu téměř?
Bůh pyšné oškliví si plémě.

Rückert.

Rada.

Chytrý všecko s radou činí, ale kdo blázen jest, ukazuje bláznovství. *Přísl. 13.* Jako voda hluboká, tak rada v srdci muže; ale muž moudrý vyváží ji. *Př. 20.* Podval dřevěný spojen v základu stavení nerozstoupí se: tak i srdce utvrzené myšlením rady. *Sir. 22.* Zlato a stříbro jest utvrzení noh a nad to obé jest rada dobrolibá. *Sir. 40.* Zdali může slepý slepého vésti? Nepadají-liž oba do jámy? *Luk. 6.* Běda vám, synové poběhlíci, kteří skládáte radu a ne ze mne a tkáte plátno a ne skrze ducha mého a hřích k hříchu přidáváte! *Isai. 30.*

Dobrým se dává rada, bloudící se napravují. *Sv. Ambž.* Kdo pocestnému pravou cestu ukáže, veliké mu činí dobrodiní: tak prokazuje bližnímu skutek milosrdný, kdož mu radí ve věcech spasení. *K.* Člověk bez dobré rady jest jako plavec bez vesla na moři. *Sv. Basil.* Špatný rádce člověka na bezcestí přivádí, že bloudí. *K.* V kaluži kdoby hledal pramen? kdo nápoj ve vodě kalné? Proto kde je spousta hříchův a nepravostí, odtud že by se vážiti mělo rady, kdo by se domníval? Kdožby

toho držel za prospěšného, pro záležitost cizí jenž zanedbává prospěchu vlastního? Kterak mohu raditi se s tím, jehož v mravech vidím býti nižším? Nade mnou býti musí, jemuž se svěřiti holdám. *Sv. Ambž.*

Přísl.: Dobrá rada nade všecko zlato. — Bez rady nic nečin a po účinku nepykneš.

Kdo se pochybnostmi zmítá,
kudy má se k nebi brát:
nechť mu láska rady skytá,
jak by se měl hříchu vzdát.

Rady evangelické.

Dvojí jest zákona způsob, jeden příkazovací, druhý dobrovolný. Tudíž praví Pán v jednom: „nezabiješ“ a v druhém: „chceš-li dokonalým býti, prodej, co máš.“ *Sv. Ambž.* Cos jiného jest rada, cos jiného příkaz. Radí se panictví ostříhati. (*I. Kor. 7, 25.*), všecko prodati a chudým rozdati (*Mat. 19, 12.*); příkazuje pak se spravedlnost zachovati (*II. Tim. 2, 19.*). Nad to o panenství praví se: Kdo může pochopiti, pochop! (*Mat. 19, 29.*) O spravedlnosti ale nepraví se: Kdo může konati, konej, nýbrž: „Každý strom, kterýž nese ovoce dobrého, vyřat bude.“ (*Mat. 3, 10.*) Radu kdo rád slyší a zachovává, větší dojde slávy; příkazu kdo nesplní, neujde trestu, leč by pokání zakročilo. *Sv. Aug.* Rada vyzývá dobrovolné, příkaz

poutá nevolné. *Sv. Ambž.* Kdo chce k cíli bližší přijíti cestou, zamíří si pěšinou, ježto bývá příkřejší, za to chůze příjemnější. Takové stezky jsou rady evangelické, po nichž křesťan spíše a snáze nebe dochází, než po cestách zkaženého světa. *Wening.* Mnohé věci se nehodí pro všechny poměry a okolnosti, ač samy v sobě jsou dobré. Je-li stkvostný prsten pro tebe veliký nebo malý, proto není bez ceny. *K.*

Radosti, rozkoše.

Srdce veselé obveseluje tvář; v truchlivosti mysli trápí se srdce. Bezpečná mysl jako ustavičné hody. *Přisl. 15.* Po žádostech svých nechod a od vůle své odvracuj se. *Sir. 18.* Království boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost, pokoj a radost v Duchu svatém. *Řím. 14.* Kteříž jsou Kristovi, tiť ukřižovali tělo své s hříchy a žádostmi. Jsme-li duchem živi, duchem i choďme *Gal. 5.* (Srov. *I. Petr. 1, 13.*)

Jako živý pramen má vždycky dost vody, tak se křesťanu nenedostává radostí. *L.* Ona rozkoš jest pravá, která se v Stvořiteli nalezá. *Sv. Bernd.* Jako ryba ve vodě, tak křesťan těší se v Bohu. Průvodkyně ctnosti a dobroty jest radost. *Sv. Basil.* Jako po nemoci si člověk vážívá zdraví, tak po žalosti jest radost mnohem příjemnější. *K.* Kdo nevinnými radostmi, jež mu otcovská ruka s nebes

podává, povrhne, šlape nohama růže a trním se svévolně ověňuje. *K.* Chutná med i k duhu jde, když ho střídme požíváme: podobně to je s radostí. *Sychra.*

Jako voda i oheň, tak se radosti duchovní a hříšné rozkoše světa vylučují. *K.* Jako jednu chraň se rozkoší hříšných, jež otravují duši. *K.* Světské rozkoše jsou dvěře hříchu. *Sv. Ambž.* Jako ryby do sítě neb na udici se chytají, tak lidé hříšnými rozkošemi v zkázu ubíhají. *K.* Za kratinkou rozkoš neprodávejte velikou hodnost. — Jakož onen, jemuž se ve spaní zdá, že jí, nikoli se nenasytí: podobně kdo radováněk tohoto světa užívá. Jsouť rozkoše jeho co pouhý zvuk, jenž umírá, jak mile se byl narodil. *Sv. Ambž.* Jako oheň hasne, když dříví dochází; tak když pomine svět, pomine i žádost i rozkoš jeho. *Sv. Bernd.* Jak meč, jenž nad hlavou Damokla visel: tak hrozí meč spravedlnosti božské v každé rozkoši hříšníku. *L.* Jestliť taková lesknoucí se radost křehkému podobna sklu, stále plodíc lekání, aby se náhle nezlomila. *Sv. Aug.* Tělesných rozkoší se varuj; neboť poskvřňují tělo i duši. Rozkošem se vyhýbej; zaopatřujíc sice přátelství se světem, odtud ale rodí se nepřátelství s Bohem. *Sv. Nil.* Blázen, co má doma, na dalekých cestách hledá: tak i kdo mimo se radosti hledá, anaž jedině v srdci přebývá. *L.*

Přísluví: Radost po žalosti chodí. — Radost

měří se na píď, žalost na sáhy. — Když radost vrchu dostupuje: již žalost se ohlašuje.

Včela vše prolétá kvítí,
shromazďuje vonný med,
nessaje však tam, kde cítí
záhubný pro sebe jed.

Ty pak, hledáš-li radosti
ve světě tom někdy zlém,
musíš býti čisté ctnosti
věčně věrným přítelem.

Jablonský.

Řeč v. jazyk.

Reptání v. rouhání.

Řízení boží v. Prozřetelnost.

Rod, šlechta.

Jest rod, kterýž zdá se sobě býti čist, avšak není obmyt od nečistot svých. Rod, jehož vysoké jsou oči a víčka vzhůru vyzdvižena. *Přísl.* 30. Všecko se běře k jednomu místu: z země učiněno jest a zase vracuje se do země. *Kaz.* 3. Prach jsi a v prach se navrátíš. *I. Mojž.* 3. Proč pýchá země a popel? *Sir.* 10. V pokoře jedni druhé za vyšší, nežli sami sebe držte. *Fil.* 2. Chlubiž pak se bratr ponížený v povýšení svém a zase bohatý v poníženosti své; nebo jako květ byliny

pomine; nebo vzešlo slunce s horkostí a usušilo bylinu a květ její spadl a ušlechtilost jejího obličeje zhynula: takť i bohatý usvadne. *Jak. 1.*

Onen má před Bohem přednost co vznešenější, ne koho šlechta rodu, ani světská hodnost, nýbrž koho schvaluje zbožnost víry a svaté obcování. *Sv. Jar.* Onenť slavný, ten je vznešený, ten šlechtic, kdo nepravostem sloužiti nevolí a jimi se přemoci nedá. *Sv. Jan Zl.* Rod šlechtický bez ctnosti jest prsten bez drahého kamene. Šlechtic má býti právě šlechetný. *K.* Šlechta bez šlechetnosti jest květina bez krásy a bez vůně. *K.* Jako když člověk hloupý chlubí se otcem učeným, tak pošetilý jest, kdo chlubí se svými předky, nejsa ozdoben jejich ctnostmi. *K.* Byť i byl kdo z nízkého sprostého rodu, může státi se šlechetným, jako pramen nepatrný znenáhla v potok a v řeku zrůstá a mnohým krajům přináší poželování. *K.* — *Příslloví:* Eva předla, Adam kopal, kdo zemanu koně koval? —

Rodiče v. i vychování.

Jest-li že kdo o své a obzvláště o domácí péče nemá, zapřel víru a jest horší než nevěřící. *I. Tim. 5.*

Jako v říši zeměpán péči má o své poddané, tak má v rodině otec zároveň s matkou pečovati o blaho svých dětí. *K.* Všelická zvěř pečlivě

opatruje svá mláďata; od níž učte se rodiče starati se o své děti. *K.* Jako pastýř jest odpovědným hospodáři za stádo jemu svěřené: tak jednou rodiče budou odpovídati Bohu za děti jim svěřené. *K.* Jako rolník nebo zahradník nešetří práce a starosti v naději na hojný užitek: podobně mají rodiče všecku péči vynakládati, aby své děti dobře vychovali, začez se jim dostane od Boha hojné odplaty. *K.*

Přísl.: Dobré děti krásný statek, zlé pak děti v domě zmatek. — Zlé děti nedají radostí požívat.

Rodičům Bůh svěřil děti,
by je pěstili co kvítky,
na život a zdraví bděli,
zvláště k zdraví duše zřeli.

Rouhání, reptání.

Běda těm, kteří ztratili trpělivost a kteří opustili cesty přímé a uchýlili se na cesty zlé. *Sir. 2.* Běda tomu, kterýž odporuje tvůrci svému, střep z hliněných nádob země. Zdaliž dí hlína hrnčíři svému: Co to děláš? a dílo tvé bez rukou jest! *Isai. 45.* Nyní složte všecko to: hněv, prchlivost, zlořečení a mrzkou řeč z úst svých. *Kol. 3.* Kdo kamenem vzhůru hází, na hlavu jeho padne. *Sir. 27.*

Nezdárný syn otci spílá a nešlechtník Bohu

se rouhá. *L.* Rouhač si hůře počíná než zvíře; pes nekouše svého pána, ani když je bit; rouhač pak tupí Boha těmi samými ústy, jimiž pokrmu a nápoje požívá, Bohem mu uděleného. *K.* Duch sv. mluví ústy lidí dobrých, ďábel pak ústy rouhačů. *K.* Rouhač je horší než zatracenec. Tento proklíná Boha alespoň proto, že ho kárá, onen pak, an od něho dobrodiní obdržuje. *Sv. Lig.* Meč kuje a brousí na vlastní duši svou, kdo se nevděčně a potupně proti Bohu staví. *Sv. Jan Zl.* Osměluješ se úst svých otevřítí proti Všemohoucímu, na něhož andělé s třesením patří? Nelekáš se, že na tebe oheň s nebe spadne, nebojíš se, že země se otevře a tě pohltí? *Sv. Efrem.*

Příslaví: Chval Boha, jak moha. — Chvále Boha nezahyneš, rouhaje se neobživneš.

Roucho v. šat.

Rozbroj, rozepře, různice v. nesvornost.

Rozjímání.

Blahoslavený muž, kterýž v moudrosti zůstává, který v spravedlnosti přemýšlí a v srdci pamatuje na prozřetelnost boží . . . *Sir.* 14, 22. Člověka moudrého jest nejpřednější věcí uvážiti: co sám je, co v něm, co pod ním, co nad ním, co proti němu, co napřed a co napotom. *Sv. Jan.*

Zl. Jsou to věci vznešené: na Boha hleděti, Boha požívati, s Bohem obcovati, jeho vůli poznávati a to se děje v životě rozjímavém. *Sv. Bon.* Rozjímání podobá se tichému dešti, ježto půdu srdce s velikým prospěchem zavlažuje, že pak hojného ovoce vydává. *K.* Jako pokrm zachovává život tělu, tak rozjímání duši. *K.* Jako tělo v spánku odpočívá a nové síly nabývá: tak vnitřní modlitbou duše sílí se k ctnosti a k službě nejvyššího Pána. *K.*

Rozkoše v. radosti.

Rozmluva v. jazyk.

Rozšafnost v. poctivost.

Rozum.

Aj, bázeň Páně, tatě tvá moudrost a odstoupiti od zlého tvá rozumnost. *Job. 28.* Dokonalost bázně boží moudrost a rozum. *Sir. 21.* Nic není zajisté, co by člověka nad ostatní tvory více povyšovalo, jako že jest rozumem obdařen. *Sv. Ambž.* Spravuj se rozumem; rozum ať tebou vládne, jehož se nikdy nespouštěj. *Sv. Isid.* Jako pole, byť i sebe bylo úrodnější, nevzdělává-li se, neplodí leč bodláčí a trní: rovněž tak to s naším rozumem. *Sv. Teresie.* Dal nám Bůh rozum, abychom z myslí svých vypuzovali nevědomost a pronášeli

úsudky pravé a spravedlivé. *Sv. Zl.* Kde duch Páně přebývá, tam i rozum ješti. Přilni tedy ku Pánu a všem věcem vyrozumíš a je pronikneš. *Hermas.* Bez světla víry rozum na cestě ctnosti bloudí a nedojde svého cíle. *K.* Víra jest rozumu co oku dalekohled; jí člověk patří v krajiny pravdy prostému oku nedohledné. *K.* Jako loď bez kotve na širém moři stane se hříčkou větru: tak rozum, neřídí-li se věrou, bývá zmítán bludnými domněnkami. *K.* Kdo jen na svůj rozum spolehá snadno utone.

Rozumnost, rozvaha v. i opatrnost.

Rozvaha není tak ctnost, jako spíše ředitelka ctnosti, pořadatelka náklonností a učitelka mravů. Odstraň ji a z ctnosti bude nepravost. *Sv. Bernd.* Pravá člověka rozumnost jest rozeznávání věcí, ježto mají a nemají konány býti. *Sv. Basil.* Rozvaha stanoví ctnostem míru, bez níž ctnosti nepravosti jsou. *Petr Rav.* Rozumnost bez sprostnosti jest chytrost; sprostnost bez rozumnosti jest nemoudrost. *Sv. Albrt.*

Růženec.

Růženec jest kniha žití, utrpení a smrti Kristovy i jeho oslavení; též krátký obsah všech ctností Marie Panny. — Tajemství růžence jsou

jako drahokamy a perle v koruně královské. *K.* Růženec jest rukověť dějin křesťanských. *K.* Pro lid neučený, sprostý jest růženec knihou velmi poučnou a spasitelnou; však i učencům jest prospěšnou upomínkou toho, čemu se v mladosti naučili, a všem křesťanům bohatým pokladem pravd nebeských. *K.*

Přijmi, Maria, růženec,
krásný, drahý věnec,
z života Ježíše vítý,
jako zlato slitý . . .

Samochvála.

Nechat tě chválí jiný, ne ústa tvá. *Přisl. 27.* Díla svého zkus jedenkaždý a potom v sobě samém toliko chválu míti bude a ne v jiném. *Gal.*

Čest sama od sebe přicházející pěkná bývá; ošklivá pak, když se hledá, žádá a žebrá. — Páv pěkná péří svá k pohledění rozprostíraje, s jedné sice strany milé divadlo činí, ale z druhé, což škaredějšího má — nohy — ukazuje. *Sv. Fr. Sal.* Preveliká to zpozdilost vlastní chválou chtít okrášlení byti; nebo to nás o všecku připravuje zásluhu. *Sv. Jan Zl.* Každý stává se před Bohem tím ničemnějším, čím sám sobě zdá se býti vzácnějším. *Sv. Řehoř.* V ctnostech svých se nechlub, v skutcích se nevyvyšuj, jimi se nehonos. Tak se snižuj, abys byl povýšen, tak se hled' skloniti, abys mohl zas povstati. *Sv. Isid.*

Přísl.: Dobré samo se chválí. — Zlato zlatníka najde. — Dobrý malíř nápisu neklade, špatný musí.

Kdo svým zásluhám sám chválu činí,
jsou-li čisty, zbůhdarma je špiní.

Samoláska v. láska k sobě.

Samota.

Samota jest zrcadlo, v kterémž jak svět tak i své nitro v pravé spatřujeme podobě. *Sv. Bon.* Osamotnělý život jest nebeské vědy školou. *Petr Rav.*

Miluj samotu a mlčelivost a velikého najdeš upokojení; nebo kde mnoho lidí, tam mnoho hluku a veliká srdce roztržitost. *Sv. Bon.*

Jako ryba bez vody brzo lekne, tak člověk bohabojný, vyjda z příbytku svého, lehounce se roztrží a poskvrní. *L.* Pozoruješ-li, že síla tvá ochaňuje, toužíš po odpočinku, hledáš občerstvení. Takového odpočinku a občerstvení nabývá duše v samotě. *K.* Pilná včelička, vyssávši med z květin, rychle odletí do svého úlu a v komůrku plástovou ho skrývá, aby semotam lítajíc o ovoce práce své nepřišla a v zimním čase dostatečné potravu měla. — Drahé koření silnější vůni vydává, je-li v nádobě uzavřeno; je-li otevřeno, brzo svou vonavost ztrácí. — Kvítí, jehož se mnohé ruce

dotkly, vezme porušení; schová-li se v zahradě plotem obehnané, neporušeno zůstane. — Růže v sadu květnatém hleděná krásně roste, ale pošlape se, byla-li na ulici vyhozena. A nejlépe duši o samotě. *Bl. Tom. Kp.* Jed může uzdravit neb usmrtit, podle toho, jak se ho užívá: podobně samota duši. *K.*

Příslaví: Kolikrátkoli v světě se ukážu, po každé něčím se nakazím. — Lépe jest v samotě býti, než-li spolek s zlými míti.

Samovražda.

Já sám a není jiného Boha kromě mne; já usmrtím a já obživím. *V. Mjž. 32.* Jako jest hlína v rukou hrnčíře, z níž může tvořiti a působiti, a všechny cesty jsou podle libosti jeho: tak jest člověk v rukou toho, kterýž učinil ho a on odplatí mu dle soudu svého. *Sir. 33.* Buď že jsme živi, buď že umíráme, Páně jsme. *Řím. 14.*

Nezbývá, nežli o člověku ono „nezabiješ“ rozuměti; totiž ani druha, ani sebe. Nebo což jiného, než člověka, zabíjí, kdo sebe zabíjí? *Sv. Aug.* Nájemník nemá zajisté práva, dům, v němž přebývá, poškoditi, neb rozbourati, ježto není jeho vlastníkem: podobně nepřisluší člověku zabiti tělo, jehož pánem jest Bůh. *K.* Vznešenějšího jest ducha, kdo strasti života suášeti, než kdo před nimi (samovraždou) utíkati hotov jest. *Sv. Aug.*

Setrvalost v. stálost, vytrvalost.

Kdo setrval v přikázáních božích a opuštěn jest? aneb kdo vzýval jej a on pohrdl jím? *Sir.* 2. Kdo setrvá až do konce, spasen bude. *Mat.* 22. Viz dobrotivost a přísnost boží; k těm zajisté, kteří padli, přísnost: ale k tobě dobrotivost, budeš-li trvati v dobrotě, jinak i ty vyřazen budeš. *Řím.* 11. Učinění jsme účastníci Krista, jest-li že počátek základu jeho až do konce zachováme. *Žid.* 3. Budiž věrný až do smrti a dám tobě korunu života. *Zjev.* 2.

Kdo v ctnosti setrvá, podobá se cestujícimu, jenž nedbaje žádných překážek a obtíží cesty, neunaveně dále kráčí, až svého cíle dojde. *K.* V běhu o závod mnozí běží, však jeden obdrží základ: všechny ctnosti vedou k nebi; však jen setrvalost tam dojde a korunu dosáhne. *K.* Dělníci na vinici poslední obdrželi tak mzdu jako první, protože do konce pracovali: tak křesťan, byť i pozdě začal, v ctnosti-li jen setrvá, dojde své odplaty. *K.*

Přísloví: V každé věci hled' konce. — Začátek dobrý, třeba ještě konce. — Konec díla chválí, konec korunuje. — Dobře počít dobré jest: dobře končit větší čest.

V tomto putování jistá, bezpečná je cesta:
do věčného blaha města — v dobrém setrvání.

Shovívavost boží v. i milosrdenství.

Litostivý jest Hospodin, dlouho shovívající a velmi milosrdný, neboť on poznal slepení naše, rozpomenul se, že prach jsme. *Žlm.* 102. Jako se slitovává otec nad syny: tak slitoval se Hospodin nad těmi, kteří se ho bojí. *Ž.* 102.

Podobenství o stromu fíkovém (*Luk.* 13.) a jiné o koukoli (*Mat.* 13.) jsou známa.

Bůh neskončeně dobrotivý nás miluje, jako miluje otec své dítky a proto hned netresce nás, když jsme zhřešili, nýbrž čeká, shovívá nám, zdali se polepšíme. — Jako moudrý zahradník strom nemající ovoce hned nevykopá, nýbrž tím bedlivěji ošetřuje a čeká, zda-li snad přes rok ovoce ponese: podobně jedná Bůh vzhledem hříšníka. *K.* Jako jest zahřívání vlastnost ohně a osvěcování vlastnost slunce: rovněž tak jest dobročinění a smilování vlastnost boží. *Sv. Jan Zl.* Lidé mnoho potřebují času, než budovu vystaví, náhle pak ji zboří; naopak jedná Bůh: Onť k stavení rychlý, ale váhavý ku zhoubě. V šesti dnech celý svět stvořil, ku zkáze pak Jericha sedm dní ustanovil. *Týž.* Když na obydlí nějaký nedostatek pozorujeme, nebouráme je hned, nýbrž státi je necháváme a vypraviti hledíme: podobně nakládá Bůh s hříšnými lidmi: hned jich netrestá, když na nich nějakou chybu pozoruje, ale shovívá jim,

snáší jejich chyby, aby se polepšili a pokání činili. *Sv. Bernard.* Mladý Tobiáš řekl Rafaelovi: Víš sám, že počítá otec můj dny a jest-li že prodlévati budu o jeden den déle, rmoutiti se bude duše jeho. (*Tob. 9, 5.*) Tak má smýšleti každý hříšník a bez odkladu k Bohu se obrátiti. *K.*

Přísluví: Bůh pravdu vidí, ale ne hned poví. — Pozdě melí boží kola. — Bůh má nohy vlněné, leč ruce železné. — Bůh nevyplácí každou sobotu, však nikomu dlužen nezůstává. — Bůh není náhliv, ale pamětliv; On dlouho shovívá, ale pak do živého ranívá.

Síla, statečnost.

Oči mé vždycky patří k Hospodinu; neboť on vytrhne z osidla nohy mé. *Žlm. 24.* Spravedlivý jako lev smělý bez strachu bude. 28. Kterí doufají v Hospodina, nabývají síly, přijmou péří jako orlice; poběhnou a nebudou usilovati, choditi budou a neustanou. *Isai.* Když silný oděvec ostříhá síně své, v pokoji jsou ty věci, kterýmiž vládne. *Luk. 11.*

Síla a stálost jest královská cesta; od té se uchyluje na pravo, kdo jest odvážný a tvrdošijný; na levo, kdo jest bázlivý a bojácný. *Sv. Aug.* Bez statečnosti ducha nedojde člověk žádné ctnosti: žádáš-li tedy býti zbožným, nesmíš býti bázlivým. *L.* Kdo se trní nebojí, může trhati růže.

— Jen vojínu udatnému kyne palma vítězství. —
Mocný oheň dýmáním nehasne, nýbrž se více roz-
hárá: tak síla křesťana statečného odporem roste.

Přísl. 11. Vedle poctivosti chop se zmužilosti.

— Tomu sláva, tomu čest, statečné kdo myslí jest.

Co Bůh chce, to vždycky chtěj;
Bohu služ, děj se co děj!

Sjednocenost v. jednota.

Skrblivost, skoupost v. lakomství.

Skromnost v. pokora.

Skroušenost v. lítost.

Skrovnost v. spokojenost.

Skutky dobré.

Kdo rozsívá spravedlnost, má mzdu trvanlivou.
Přísl. 11. Z ovoce úst svých jeden každý na-
sycen bude dobrým a podle skutkův odplaceno
bude jemu. *Přísl. 12.* Tak svět světlo vaše před
lidmi, aby viděli dobré skutky vaše . . . *Mat. 5.*
Dobrý člověk z pokladu dobrého vynáší dobré.
Mat. 12. Každý strom dobrý ovoce dobré nese.
Mat. 7. Který nenese dobrého ovoce, vyťat a na
oheň uvržen bude. *Mat. 10.* Víra, nemá-li skutků,
mrtva jest sama v sobě. *Jak. 2.* Pracujte o po-

krm, ne kterýž hyne, ale který zůstává k životu věčnému. *Jan 6.* Já musím dělati dílo toho, kterýž mne poslal, dokudž den jest; přicházíť noc, kde žádný nemůže dělati. *Jan 9.*

Dobrý skutek děje se ne z bázně, nýbrž z lásky; ne silou trestu, nýbrž milováním spravedlnosti. *Sv. Aug.* Mravní dobrota lidského činu záleží v souhlasnosti a srovnalosti svobodného skutku s rozumem a zákonem; tak že onen skutek slove dobrým, jenž zákonu a rozumu jest přiměřeným. *Sv. Lig.* Jako šaty kryjí a zdobí tělo, tak dobré skutky duši. *Sv. Řehoř.* Málo prospějí slova bez skutků, ctnost ale bez slov velmi mnoho. *Sv. Vavř. Just.* Dobrý čin sám se chválí: skutkové mluví, byť i jazyk mlčel. *Sv. Cyrill.* Dobré skutky jsou dobré sémě, ježto hojného užitku vydává pro časnost i věčnost. *K.* Dobré skutky jsou peníze uložené na dobré úroky. *K.* Prsten s diamantem, byť i mosazný byl, má velikou cenu: tak dobré skutky, konané v stavu milosti, nám k životu věčnému pomáhají. *K.* Jako člověk šetrný malým ziskem nepohrdá: tak nemá křesťan žádné příležitosti zanedbávati, kde by mohl co dobrého činiti. *L.* Dobré skutky člověka povyšují k andělu a božskou čest jemu zaopatřují. *Svatý Petr Chr.* Kdo konaje dobré, hledá lidské cti a přízně, prodává drahý poklad za nepatrnou cenu: místo nebe marné světa slávy dochází. *K.* Jako haluz nemůže bez kmene kvést a ovoce vydávat;

podobně člověk nemůže nic prospěšného k životu věčnému činit bez Boha a jeho milosti. *K.* Nejen strom, který špatného ovoce nese, nýbrž i který žádného ovoce nevydává, bude vyřat a na oheň uvržen: stejný osud čeká těch, kteří zle činili, jakož i oněch, kteří nic dobrého nevykonali. *K.* Kdo nejde ku předu, zpět kráčí: tak, kdo nic dobrého nečiní, zle činí. *K.*

Přísloví: Dobře čiň, co můžeš, od toho se neroznmůžeš. — Dobře-li činíš, sebe obveselíš. — S dobrými skutky dobře se žije. — Kdo dobře činí, tomu zlé neškodí. Bez dobrého skutku jest den ztracený.

Ctnosti dobré skutky plodí,
jež jsou Bohu liby,
zahlazují naše chyby,
nás i k nebi doprovodí.

Co kdo činí, sobě činí,
co kdo sije, bude žít:
dobře čiň a správně nyní,
plat i rovný budeš mít.

Skutky ctnými jen se stkvějte,
odměn v světě nečekejte.
Bůh pak vám je v hojnosti
odmění na věčnosti.

Skutkové milosrdní v. milosrdenství.

Slavnosti v. svátky.

Slib.

Jest-li že by kdo slib učinil Hospodinu a zavázal se přísahou, nezruší slova svého, ale všechno, což slíbil, naplní. *IV. Mjž. 30.*

Slib jest s rozvahou učiněná přípověď Bohu, týkající se dobra možného a lepšího. *Sv. Tom. Akv.* Slibem se ne toliko skutkové věci slíbené Bohu jako ovoce dobré vůle odvádějí; ale i sama dobrá vůle jako strom neb kořen dobrých skutků se jemu ctí a darem dává. *Sv. Sal.* Slabé stromky váží se ke kolům, by se o ně podpíraly: a takové podpory duše jsou sliby. *L.* Stezkou se mnohdy spíše přichází k cíli, než silnicí: podobně sliby řeholními snáze se dostupuje vrchu kř. dokonalosti. *K.* Slibem učiněným stal jsi se dlužníkem Boha; lépe jest ovšem slibu nečiniti, nežli slíbiti a nechtít splnit, co slíbeno bylo. *Sv. Bernd.*

Přísloví: Kdo mnoho slibuje, málo plní. — Raději neslibovat, než slibu nedostát.

Slovo boží v. i kázání.

Složte slova má v srdcích a v myslích svých a zavěste je na znamení na rukou a mezi očima

svýma položte je. *V. Mjž.* 11. Všelická řeč boží ohnivá; ontě štít doufajících v něho. *Přísł.* 30. Slovo moudré, jež uslyší umělý, chváliti je bude; uslyšel-li by je nerozumný, zavrže je. *Sir.* 21. Svíce nohám mým jest slovo tvé a světlo stezkám mým. *Žlm.* 118. Zda-li nejsou slova má jako oheň a jako kladiva rozrážející skálu. *Jer.* 23.

Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž vychází z úst božích. *Mat.* 4. Kdo z Boha jest, slovo boží slyší. *Jan* 8. Slova, kteráž jsem já mluvil vám, duch jsou a život. *Jan* 6. Každý, kdo slyší slova tato a plní je, připodobněn bude muži moudrému, kterýž vystavil dům svůj na skále. *Mat.* 7. Jest-li kdo posluchač slova a ne činitel, ten přirovnán bude muži, spatřujícímu obličej v zrcadle; i vzhledl se a odešel a hned zapomenul, jaký by byl. *Jak.* 1. Služebník, který poznal vůli pána svého a nečinil podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami. *Luk.* 4.

Podobenství Kristova: O dobrém semeni a koukole v. *Mat.* 13., pak o semeni, jež na rozličná místa padlo, v. *Luk.* 8.

Slovo boží nezůstává bez účinkův, ale v duši člověka ovoce dobrých skutků přináší. *Sv. Pavel* ujišťuje (*Žid.* 4.), že „slovo boží mocí svou více proniká, nežli meč na obě strany ostrý“. *Sv. Lig.* Jako tělo pokrmem, rovněž se sílí duch slovem božím. *Orig.* Slovo boží jest voda k spasitelné moudrosti, kteráž ne toliko slouží k pití, nýbrž i

k očišťování. *Sv. Bernd.* Božské slovo jest chléb, kterýž krmí a nasycuje; olej, kterýž okrašluje; víno, kteréž opojuje, ale takovým způsobem, že se nám radosti světské zošklivují. *Sv. Aug.* Sladké jest slovo Kristovo, aby nás potěšilo; silné, aby nás občerstvilo; plné slitování, aby nám odpuštění a život věčný opatřilo. *Bl. Tom. Kmp.*

Slovo boží máš s velikou dychtivostí slýchati; hled' je vždycky s uctivostí a pozorností přijímati. *Sv. Fr. Sal.* Co ušima slyšíte, také v duchu podržujte. Nebývá-li pokrm v ústa vzat a požit, nic člověku neprospívá: podobně nepřináší užitku slovo boží tomu, kdo ho v srdce nepřijímá a v něm nezachovává. *Sv. Zlt.* Zachovává slovo boží v srdci svém, kdo je skutkem plní. *Sv. Řeh.*

Jako zrcadlo každou dosti malou poskvrnu jak na tváři, tak i na oděvu ukazuje: tak ukazuje slovo boží všecky poskvrny duše. Do toho tedy zrcadla, křesťane, často pohlížej, a tu buď čistou neb hříchy zohavenou duši spatříš i budeš poučen, jak poskvrn těch se zbaviti a ctnostný život vésti můžeš. *K.* Co světlo je oku, to slovo boží je duši. — Slunce působí k zemskému, slovo boží k životu duchovnímu. — Jako símě v zemi nasáté teprv po mnoha měsících dozrává: tak slovo boží někdy po dlouhém čase ovoce přináší. — Strom se musí zakořeniti, než může ovoce nésti: a slovo boží musí se ujmouti v srdcích, má-li se jeviti v skutcích. — Má-li símě vzcházet, musí být

půda dobře vzdělána: tak připrav srdce své, by slovo boží ochotně přijalo a hojný užitek mělo. — Jako símě bez deště v zemi mrtvé zůstává: tak slovo boží bez milosti Ducha svatého. *L.*

Bůh nás sytí svatým slovem,
jež jest pokrm našim dušem.

Služba boží.

Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jmenu mém, tuť jsem já uprostřed nich. *Mat. 18.* Hledejte mne a živi budete. *Amos.* Přiblížte se k Bohu a přiblíží se k vám. *Jak. 4.* Tělesné cvičení máleho jest užitku, ale pobožnost ke všemu jest užitečná. *I. Tim. 4.* Syn ctí otce a služebník pána svého; proto, jest-li že jsem já Otec, kde jest čest má? *Mat. 1.*

Bohu sloužiti jest blaženost duše, zdraví těla, moudrost ducha, život nebeský. *Sv. Bonav.* Vzácna a příjemná jest služba boží, skrze kterou člověk vpravdě svobodným a svatým učiněn bývá. *Bl. Tom. Kp.* Málo záleží na tom, světu-li ne-
dbale sloužíš, ale všecko, věrně sloužiti Bohu. *Svatý Ignác.* Za čest si klademe sloužiti velmožům tohoto světa, jaká to teprv čest, sloužiti Bohu, nejvyššímu ze všech pánů? Nejnepatrnější skutek k jeho slávě vykonaný má větší cenu, než všechny činy slavných dobyvatelů a než vše, což se na tomto světě velikého nachází. *Humbert.* Nikdo nenajímá

dělníka jen k jídlu, nýbrž k práci. My, jsouce dělníci na vinici boží, konejme dílo nám uložené, služme věrně Bohu a pečujme o spasení své i bližních svých. *K.* Chválíš-li Boha, andělům se vyrovnáš; nechválíš-li jej, nevděčníkem jsi a horší než nerozumná zvíře. *Bl. Tom. Kp.*

Přísloví: Čest, komu čest. — Jak ty Bohu, tak Bůh tobě. — Jsi-li k Bohu lenivý, jak ti bude příznivý? — Jest-li sloužíš jen sám sobě, pročby Pán Bůh platil tobě?

Povinnost je tvoje, bys se před tím kořil,
kdo tě z pouhé lásky k blaženosti stvořil.

Služební v. čeled.

Slze v. i lítost.

Ti, kteří se slzami rozšívají, s plesáním žítí budou. *Žlm. 125. Bar. 4.* Tam setře Bůh všelikou slzu. *Zj. 7.*

Pravý jest pláč toho, kdož se nedopouští, čehož by oplakával a totě moudře plakati; ale nemoudře pláče, kdo se toho dopouští, zač pláče; nebo posmívač boží a nekajicník jest ten, kdož činí, zač trpí. *Sv. Jar.* Tak buď hotov k pláči, jako jsi byl k hříchu. *Sv. Isid.* Slze kajicné jsou svíce Ducha svatého, prospěšné plačícím, příjemné Bohu. *K.* Slza kajicná jest dcera lítosti, ježto duši obmývá ode vší poskvrny hříchův a hasí

plamen nečistých žádostí. *Sv. Aug.* Slzy kajicné jsou duši koupelí očišťující. *N.* Strašný jest požár hříchu, ale nepatrná slza jej dovede uhasiti. *Sv. Jan Zl.* Slze kajicné jsou křest pokání. Voda hasí oheň a slze hříchy a nepravosti. *Týž.* Jako po prudkých přívalech vzduch se čistí a jemní: rovněž po slzavém lijavci následuje jasná, pokojná mysl. *Týž.* Slza kajicná kane před obličej Páně. — Modlitba Boha obměkčuje, slza pak přinucuje. *Sv. Jer.* Slzy kajicníka jsou andělům rozkoší. *Sv. Bernard.* O slzo pokorná! tobě přináleží moc, tobě království. — Přemáháš nepřemožitelného, poutáš všemohoucího, nakláníš Syna panenského. *Sv. Jeron.*

Smilství, nečistota.

Jest to nešlechethnost a nepravost největší; oheň jest to až do zahynutí šířající a všecky plody vykořeňující. *Job 31.* Poslední věci její hořké jako pelynek a ostré jako meč na obě strany. *Přísł. 5.* Jako jáma hluboká [jesti nevěstka a jako studnice úzká žena cizí. *Přísł. 23.* Pro krásu ženskou mnozí zahynuli a odtud žádost jako oheň rozněcuje se. *Sir. 9.* Tělo ne smilstvu náleží, ale Pánu a Pán tělu. *I. Kor. 6.* Tať jest vůle boží posvěcení vaše, abyste se zdržovali od smilstva, aby uměl každý nádobou svou vládnouti v posvěcení a cti. *I. Tes. 4.*

Smilství jest nezřízená žádost věcí oplzlých. *Sv. Lig.* Chlipnost jest nepřítelkyně boží, vražednice ctnosti. *Sv. Aug.* O jak trpké ovoce plodí chlipnost; hořčí nad žluč, krutější nad meč: mysl převrací, ducha seslabuje a člověka rozumného v divé zvíře proměňuje. *Sv. Jar.* Jako bodlák nejlepší šťávy z půdy vyssaje a dobrému semeni vzniku nedá: tak nečistota síly člověka maří a činí ho neschopna k ctnosti. *L.* Smilný jako málomocný k dobrému je schromený. *Beda ct.* Chlipnost zbavuje tělo vší síly, podkopává zdraví, zatmívá rozum, ochromuje vůli, udušuje v srdci šlechetné city, uspává svědomí, přivádí chudobu domů a vší bídě do kořán dvéře otvírá. Nenasyčenost jest její vrátnou, opovrženost pak a hanba v patách za ní chodí. *Euseb.* Jako hřeby bývá duše k tělesným rozkošem přibíjena a jest-li že přilnula k žádosti pozemské a v ní se jednou pohrouzila, z těžka bez přispění božího se povznese. *Sv. Alž.* Jako motýl, zhlídna světlo, stále okolo lítá a nepřestává, dokud si křídlek nespálí: podobně mnohý tak chtivě se té palčivé rozkoše ujímá, že naposledy se do ní k svému zahynutí vrhá. *Sv. Fr. Sales.* Chlipnost je síť ďábelská, z které nelze jednou polapeným více vyvážnouti. *L. Gran.* Nečistota jest propast hluboká, v níž kdo upadl, stěží povstane. *Zl.* Člověk nečistý velice Boha uráží. Kdyby někdo poplval tvůj obraz, zdaliž to nebudeš považovati za urážku?

A hle, duše tvá jest obraz boží a tu když pokálíš, urážíš samého Boha. *Sv. Aug.* Kdyby syn královský, ozdoben zlatohlavem, v blátě se válel, každý bude ho míti za blázna: tak člověk, jenž oděn rouchem křestním, válí se v kališti tělesných neřestí. *N.* Za to-li kdo, co nešlechtně páchá, již se nerdí, stůně na ránu smrtelnou a zbaven jest vší naděje k uléčení. *Sv. Nil.*

Přísluví: Co se nesluší činiti, nesluší se také mluvit. — Jako mrazy květy kazí; tak i chlipnost hubí sličnost. — Chlipník za kratičkou radost kupuje si věčnou žalost.

Jako mrazy
květy kazí,
tak i chlipnost
hubí sličnost.

Smilství kazí zdraví,
cti i nebe zbaví.
Hříšné radosti
vedou k propasti.

Smíření v. láska k nepřátelům.

Smrt.

Všickni mřeme, jako vody tratíme se do země, kteréž se nenavracují. *II. Král. 14.* Který jest člověk, jenž by vždy živ byl a neuzřel smrti? *Žlm. 88.* Mdlýtě člověk, jako jsou dnové života jeho; jako květ polní vykvete. *Žlm 102.* Neví

člověk konce svého; ale jako ryby udicí lapány bývají a jako ptáci osidlem: tak zlapáni bývají lidé v čas zlý, když na ně náhle připadne. *Kaz.* 9. A protož rozpomínati se má člověk na temný čas. *Kaz.* 11. Dnové moji rychlejší jsou, nežli rychlý posel; pominuli jako lodi . . . jako orlice letící ku pokrmu. *Job* 9. Co jest život náš? Pára, která se maličko ukazuje a potom zmizí. *Jak.* 4. Pak-li nebudeš bdíti, přijdu na tě jako zloděj a nezvíš, v kterou hodinu přijdu. *Zjev.* 3. Srvn. *podobnosti Kristova Luk.* 12, 6 . . . *Mat.* 25, 1. a 24, 42 . . . *Jan* 12, 35.

Co jest? Smrt jest rozdělení duše a těla. — Rozdělení pak ono což jiného působí, než aby tělo se rozdělilo a odpočívalo, duše ale navrátila se k odpočinutí svému, stala se svobodnou a s Kristem byla? *Sv. Ambž.* Smrt jest cesta a brána k věčnosti. *Sv. Jan Zl.* Smrt jest pro nás přechodem nesmrtelnosti. Život věčný nemůže nám nastati, leč bychom se dříve odtud vyhostili. Ne-nít nám tu jako na rozchodu, ale jako na přechodu a prošedše časný věk tento, přistaneme k břehu věčnosti. *Sv. Cypr.* Smrt nazývá se spáním pro naději vzkříšení. *Sv. Tom. A.* Smrt jest temný most, který od počátku světa se klene nad bezednou propastí, ježto život pozemský dělí od věčnosti. *Černh.*

Smrt jistá. Život náš jest dluh, kterýž jak věřitel žádá, musíme odevzdati. *Čern.* Rez zžír

železo, červ dřevo: tak člověk zkázu — smrt nosí sám v sobě. *N.* Smrt jest osudem všech lidí, dluh, jež přirozenost lidská za hřích prvních rodičů musí platiti. *Sv. Tom.* Jako řeka protéká zemi a konečně do moře padá: tak člověk krátký čas živ jsa na zemi, odchází na věčnost. *L.* Slunce vychází i zachází: člověk se rodí i zemírá. — Hliněné nádobí jest křehké, rozbitné: tak člověk mladý i starý smrti jest podrobený. — Nikdo se nediví, že sláma hoří, proč se divíš, že smrtelník zemírá? *L.* Smrt jest nůž, jímž Bůh pokolení lidské jako strom pořezává, nešetře pána ani žebráka. *Tertul.* Smrt poráží starce jako mečem z blízka a jinocha jako šípem z daleka prostřeluje. *K.* Co jest nad smrt jistějšího? Nemáť smilování s chudobou, nemá v úctě bohatství, nic se neohlíží na pohlaví, nic na moudrost ani na mravy, nešetří ani věku: leda že jest starým ve dveřích mladým v úkladech. *Sv. Brnd.*

Hodina smrti nejistá. Smrt tě přepadne neočekávaně jako zloděj, když se toho nejméně naděješ, když budeš nejméně připraven. *Sv. Brn.* Smrt se vdírá oknem — náhle — jako zloděj, ježto lidé spíše dveří ostříhají. *Mendoza.* Přijde den, v němž z těla vyjítí musíš; ale kdy? v létě čili v zimě, v nemoci čili náhle? — O tom nic jistého věděti nemůžeme. *Sv. Fr. Sal.* Země podobá se bojišti, kde každého dne tisícové padají a žádný není jist, kdy ho rána zastihne. *K.*

Bdi tedy. Nevíš, v kterou hodinu smrt přijde. Ustavičně bdi, aby tě, až přijde, nalezla připraveného. *Sv. Aug.* Poslední den jest skrytý, abychom bděli v den každý; pozdě se prostředky připravují, když již smrti nastává nebezpečství. *Týž.* Poněvadž smrt všude čeká na tebe, i ty, moudrým-li jsi, všude očekávati budeš.

Stále na smrt pamatuj, k ní se hodně připravuj. „Neví člověk konce svého.“ (*Kaz. 9.*) Tudíž praví *sv. Klimak*: „Jakož jest člověku chléb všech ostatních pokrmů potřebnější; rovněž jest nám více třeba bedlivého smrti rozjímání, nežli jiných darův a spasných cvičení.“ — Blahoslavený, kdo hodinu smrti své stále před očima má, každodenně k smrti se chystá. — Budiž tedy vždycky hotov a tak svůj život spořádej, aby tě smrt ne našla nepřipraveného. *B. Tom. Kp.* Dokonalý zajisté život jest rozjímání smrti. *Sv. Řehoř.* Kdo se denně rozpomíná, že umře, pohrdá věcmi přítomnými a spěchá k budoucím. *Sv. Cypr.* Nejvyšším a svrchovaným mudrctvím budiž tobě ustavičné rozjímání smrti. To, kdekoli budeš a kamkoliv se odebereš, s sebou co společníka měj a na věky nezhřešíš. *Sv. Brnd.* Není hoden, aby při smrti útěchy došel, kdož na to, že jest smrtelným, nemyslel. *Sv. Cypr.*

Kdo má dalekou cestu před sebou, vše shání a ukládá, aby něco potřebného nezapomněl. A smrt jest cesta daleká k věčnosti, k níž třeba

bedlivě se připravovati. *Drex.* Smrt jest veliký pán nade všemi vládnoucí, jehož každou chvílí očekáváme, k jehož přijetí stále máme býti připraveni. *Sv. Efrem.* Jak si kdo ustele, tak i lehne. Nejlépe si křesťan k smrti stele, když se o dobré svědomí přičiňuje. *K.* Kdo se stěhuje v končiny daleké, vše zanechav, bere, jen co by mu tam bylo prospěšno. A co prospěje duši na věčnosti? Jediné ctnosti a dobré, ježto následují nás. *K.* Jako plavci v čas bouře, bojíce se utonutí, vše, co loď obtěžuje, vrhají do moře: podobně nábožný křesťan záhy všech pozemských statků se vzdává, aby duši ulehčil odchod z tohoto světa do věčnosti. *K.*

Spravedlivý se neleká, jen zlý se strachuje smrti. Nikdo nehledí s radostí a dobrou myslí smrti vstříc, leč kdo se k ní v životě svém připravil dobrými skutky. *Sv. Brnd.* Nemoudrý t. hříšný a bezbožný v smrti nalezá smrt, moudrý pak a ctnostný smrt přemáhá smrtí. *Seneka.* Smrt jest konec práce a všeho působení na této zemi. — Když se obraz nezdaří, může ho malíř přemalovat; šat roztrhaný může se popravit; peníz ztracený může se opět nalézt neb jinak vynahradit; však jen smrtí nedá se nic více spraviti, nic nahraditi: jak kdo žil, tak umírá; co sil, to bude žíti. *Sv. Vinc. Fer.* Jaký život taková smrt; jaká smrt, taková věčnost. *N.* Smrt sama, když přijde, bývá přemožena, jest-li že prve, než při-

jde, bývá obávána. *Sv. Řehoř.* Nemůže zle zemřítí, kdo dobře živ byl. Naučíš se tedy dobře umřítí, jest-li že se naučíš dobře živu býti; neboť odplata za dobrý život jest život věčný. *Sv. Aug.* Drahá jest smrt svatých; stkvostnáť ovšem jakožto konec namáhání, dokonání vítězství, brána života a vkročení v úplnou bezpečnost. *Sv. Brnd.* Smrt nám kmotrovství stojí, tu totiž, když ze světa jdeme. Dáť ona nám v tu poslední hodinu jmeno, kteréž celý náš budoucí život jedním naznačí slovem: nazve tě buď požehnaným neb zlořečeným na věky! *Sv. Bonif.* Smrti se nebojím, aniž se děším umřítí; ovšem ale bojím se zle umřítí. *Sv. Jan. Zl.* Smrt nemá do sebe nic zlého, leč kdo se jí bojí; neb jinak osvobozuje ode všeho trápení. *Sv. Ter.* Duše spravedlivého, když se odlučuje od těla, nebojí se; ale spíše s radostí velikou ubírá se a s plesáním k Bohu spěchá, doprovázena jsouc svatými anděly. *Sv. Aug.* Krásnotě ze světa k Bohu zapadnouti — jako slunce — a opět v něm vzejíti. *Sv. Ign.* V hrobě hledávají lidé poklady: křesťan nalezá v hrobě poklad věčný. *L.* Čiňme vůli toho, jenž povolal nás a nebojme se opustiti obydlí tohoto světa. — Kdožby se časné smrti bál, jemuž se slibuje život věčný? Kdožby se tělesného namáhání lekal, an ví, že dojde věčného odpočinutí? *Kassiod.*

Prísloví: Smrt konec všemu, proměna všeho. — Všickni odejdem, snem smrti usnem. — Co

se narodilo, umřítí musí. — Běž jak běž, smrti neunikneš. — Stůj si dokud stůj, předce vezmeš konec svůj. — Jakové chování, takové skonání. — Zlé je smrt si přát, větší pak se báti. — Kdo dobré strojí, smrti se nebojí.

Co jest, se tážeš, smrt?
Poslední nepřátelský chrt,
an v boji klesá, v prach se vine,
nad ním pak víra slavně kyne. *Kamarýt.*

Smutek v. zármutek.

Smyslové, smyslnost

Pod tebou má býti žádost hříchu a ty panovati máš nad ním. *I. Mjž. 4.* Nenásleduj v síle své žádosti srdce svého. *Sir. 5.* Po žádostech svých nechod a od vůle své odvracuj se. *Sir. 18.* Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne. *Mat. 16.* Ti zajisté, kteří jsou podle těla, oblibují, což jest těla; ale kteříž jsou podle ducha, oblibují, co jest ducha. *Řím. 8.* Bratří, dlužníci jsme ne tělu, abychom podle těla živi byli. Budete-li podle těla živi, zemřete; pak-li duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete. *Řím. 8.* Tělo a krev královstvím božím vládnouti nebudou, nemohou. *I. Kor. 15.* Nejmilejší, prosím vás, abyste jakožto příchozí a pohostinní zdržovali se od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši. *I. Petr. 2.*

Mám za to, že pánem přirozenosti jest Bůh náš, jenž sluch založil v uších, zrak rozžehl v očích, chuť uzavřel v ústech, čich uzavřel v chřípích, hmat ustanovil po ruce. *Tert.* Patero smyslů těla jsou tolikero poslů duše, kteří jí zprávu dávají, jak zevnitřní předmětové vyhlížejí. *Sv. Lig.* Svět mne se všech stran obkličuje a obléhá a pěti branami, to jest pěti těla smysly, co svými šípy mne poraňuje a smrt vkráčí mými okny v duši mou. *Sv. Bernd.* Jsou-li dvěře domu zavřeny a dobře opatřeny, celý dům jest v pokoji a bezpečnosti: tak kdo své smysle ostríhá, pokoj má i útěchu v srdci. *Rodrg.*

Snášenlivost v. i svornost.

Láska všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká. *I. Kor. 13.* Jeden druhého břemena neste a tak naplníte zákon Kristův. *Gal. 6.* Oblecte se jako vyvolení boží v srdečné milosrdenství, — pokoru, mírnost, trpělivost, snášejíce jeden druhého. . . . *Kol. 3.* Moudrost, kteráž jest s hůry, jest pokojná, mírná, povolná, plná milosrdenství a sladkého ovoce. *Jak. 3.*

Nikdo sobě neosvojuj toho, což Otec jediné Synu dává: nikdo nemysli, že by vzíti směl věječku a tříbiti humno, aneb podle lidského rozumu všecken koukol od pšenice oddělit. Hrdát je to urputnost i opovážlivá drzost, kterouž vábná horlivost sobě dovoluje. *Sv. Cypr.*

Sočení v. poštívání.

Sobectví v. samoláska.

Soucit, soustrast, útrpnost.

Učte se, co jest to: Milosrdenství chci a ne oběti. *Mat.* 9. Radujte se s radujícími a plačte s plačícími. *Řím.* 12. Kdož by měl statek a viděl by bratra svého, an trpí nouzi a zavřel by vnitřnosti své před ním: kterak láska boží zůstává v něm? *I. Jan* 3.

Zbožný zármutek žalostí buď nad hříchem cizím, buď nad vlastním a smutní nad tím, což se děje lidskou nešlechetností; při čemž jest více politování hoden, kdo zle činí, než kdo trpí. *Sv. Lev.* V soustrasti nechať mysl bolest tak pocituje, aby také štědrá ruka trapný dojem osvědčovala. *Sv. Řeh.* Jakož se čistá pravda nejinak leč čistým poznává srdcem: rovněž se bída cizí pravdivěji pocituje srdcem zbědovaným. *Týž.* Čí prsa jsou tak z ocele, čí srdce tak z kamene, aby neslzel, vida nemoc neb záhubu bližního? Kdo by s trpícím nesoustrastil a s těmi bolest necítil, kdož bolestí jsou sklíčeni? *Inoc.* Pohledě na poraženého nepřítele, měj lítost nad ním. Nebývej srdce zatvrzeného. Tak cizí bídu a nouzi jako svou vlastní oplakávej. *Sv. Isid.*

Kdo v podílné soucitnosti dar nešťastným obětuje, tomu Pán Bůh jinou cestou zas to hojně odplácuje.

Soud boží.

Viděl jsem mrtvé, veliké i malé, stojící před obličejem trůnu a otevřeny jsou knihy; a otevřena jest kniha života i souzeni jsou mrtví z těch věcí, kteréž byly psány v knihách podle skutků jejich. *Zj. 20.* Nechte, ať obé spolu roste až do žní a v čas žní řeknu žencům: Seberte nejprv koukol a svažte jej v snopky k spálení, ale pšenici shromáždím do stodoly mé. *Mat. 13.* Poněvadž spravedlivý sotva spasen bude, bezbožný a hříšník kde se ukáže? *I. Petr. 4.*

Viz i podobenství Kr. o hřivnách (*Luk. 16.*) a o desíti pannách (*Mat. 25.*).

Jakmile ducha vypustíme, budou lidské skutky skoumány jako na váze. *Sv. Jan Dam.* Jest to nebezpečí nezhojitelné, když kdo nepravostem a žádostem uzdu pouští, že na účty, jež Bohu skládati bude, zapomíná. *Sv. Aug.* Jako lidé druhdy nevěřili vyhrožování o potopě: tak mnozí dosud nevěří věštění soudu. *L.* Jako slunce osvětluje zemi: tak Kristus v den poslední osvítlí srdce naše, že nic tajného v nich nezůstane. *L.* Jako mrzák zakrývá vady tělesné: tak umí mnohý skrývati své nepravosti, však v den poslední odhalí se roucho pokrytce. *L.* Čím více některý žák má schopností, tím přísněji se zkoušívá: tak Bůh bude přísněji souditi toho, komu více milosti bylo uděleno. *L.*

Přísloví: Jak tě Bůh najde, tak tě souditi bude. — Co kdo činí, za to odplatu bere.

Pomně na soud, zlý se souží,
spravedlivý po něm touží.
Nechceš-li se soudu báti,
v dobrém snaž se pevně státi.

Soudové lidští v. posuzování.

Soužení v. trápení.

Spasení v. i péče o duši.

Vězte, že ne těmi porušitelnými věcmi, zlatem neb stříbrem vykoupení jste, ale předrahou krví Beránka nevinného a nepoškvrněného Krista. *I. Petr.* 1. Co prospěje člověku, by celý svět získal a na své duši škodu by trpěl? *Mat.* 16. Drž, co máš, aby žádný nevzal koruny tvé. *Zj.* 3. Kristus přišel, aby vyléčil rány naše, ježto ale všickni jeho léků nehledají, uzdravuje ty, kteří po nich touží, protivících se ale nenutí. *Sv. Ambž.* Dokud čas máš, nastrádej si pokladů věčných. Mimo spasení své neměj jiných věcí na mysli a jen o to, což je božího, pečuj. *B. T. Kp.* Jak veliká jest slepota naše! Vezme-li se nám něco, bolí nás to, rmoutíme se; však to nebolí, když ono království ztratíme, jehož požívání nebude míti konce! *Sv. Teres.* Pro malý užitek mnohý daleko běží, ale pro věčný život sotva že nohou

pohne. Po chatrné mzdě dychtěno bývá; pro marnou věc a nepatrnou přípověď ve dne i v noci se dělá; ale hanba! pro dobré nepomíjitelné, pro odplatu nestíhlou a slávu neskonalou mrzívá maličké namáhání. *T. Kp.*

Spokojenost, skrovnost v. i pokoj a svědomí.

Lepší je málo s bázní Hospodinovou, než mnoho pokladův, ale bez nasycení. *Přísł. 15.* Neusiluj, abys zbohatl; ale opatrnosti své ulož míru. Nepozdvihuj očí svých ku zboží, kteréhož míti nemůžeš; neboť udělá sobě křídla jako orličí a zaletí k nebi. 23. Život sobě dostatečného dělníka oslazen bude a v něm nalezneš poklad. *Sir. 40.* Lepší jest maličko spravedlivému, než bohatství hříšníků mnohá. *Žlm. 36.* Jestliž zisk veliký pobožnost s dostatečností. *I. Tim. 6.*

Skrovnost to, po tom, což odejmuto bylo, netoužiti. — Skrovnosti to hlas: Pán dal, Pán vzal; jak se Pánu líbilo, tak se stalo. *Tertul.* Příroda nemiluje nádhery. Když tě žízeň souží, zda-li budeš zlatou číši sháněti? *N.*

Ty marně, bratře, pramen blaha zde v klamném světě hledáváš; vždyť v sobě přítele i vraha, v svém hrudí ráj i peklo máš! Mír srdci zlato nenahradí; lesk, sláva bohem nečiní; jen spokojenost život sladí, tě zbláží, šťastna učiní. *Dle Š.*

Přísluví: Dosti má, kdo na svém přestává.
— Svatá spokojenosti, s tebou všeho dosti. —
Kdo s málem spokojen, ten v paměti u Boha.

Společnost v. obcování.

Spolehání na milosrdenství b. v. opovážlivost.

Spravedlnost božská.

Bůh silný podle skutkův odplácí a podle toho, jaká jest čí cesta, působí, aby to nalezal. *Job* 34. Zdali má cesta není pravá a ne více cesty vaše křivé jsou? *Ezech.* 18. Jeden každý vezme odplatu podle své práce. *I. Kor.* 3. Což by koli rozsíval člověk, toť bude žíti. *Gal.* 6. Srvn. *Řím.* 2, 46.

Jako laskavý otec své dítky odměňuje a tresce podle zasloužení, tak činí Otec nebeský. *K.* Jako zrcadlo nehorší se na ohyzdného, když pravou podobu ukazuje a jako lékař nehněvá se na nemocného, když mu zimnici oznamuje: tak i Bůh, když hříšníka tresce, nehorší se naň, nýbrž okazuje na duševní nemoc jeho, aby se polepšil. *Sv. Klim.* Chorým očím světlo se protiví, zdravým pak příjemno jesti: tak nelíbí se spravedlnost božská nespravedlivým. *Sv. Aug.* Ani nezoufejte nad milosrdenstvím Páně, ani hnedle milosti jeho sobě osobujte. Jako Bůh jsa dobrým Otcem vždy

laskavě promíjí a odpouští, taktéž co soudce velebný strachu nahání a hříšníky tresce. *Sv. Cypr.*

Bůh je spravedlivý; hříchů všech se pilně střež:
pak-lis hřešit chtivý, trestu neujdeš.

Spravedlnost křesťanská v. i ctnost.

Spravedlivý jako palma kvěsti bude, jako cedr na Libanu rozmnoží se. *Žlm. 91.* Památka spravedlivá s pochvalou, ale jmeno bezbožných shnije. Skutek spravedlivého jest k životu, ovoce pak bezbožného k hříchu. — Jako bouře, kteráž pomíjí, nebude bezbožníka, spravedlivý pak jako základ věčný. *Přísl. 10.* Rcete spravedlivému, že dobře mu bude; neb ovoce skutků svých jísti bude. *Isai. 3.*

Zdali může spravedliv býti člověk přirovnán jsa Bohu? Hle ani měsíc nesvítí, ani hvězdy nejsou čisté před obličejem jeho. *Job. 25.* Když učiníte všecko, což vám přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme. *Luk. 17.*

Spravedlnost skládá se z ctností mnohých; jediná ctnost nepůsobí spravedlnosti, jako jediná deska není koráb a jediný kámen dům. *Sv. Zlt.* Spravedlnost podobá se železu, jež svou tvrdostí překoná všecky ostatní kovy a nad všecky jest potřebnější a užitečnější. *K.* Brána spravedlnosti jest brána v Kristu. Blahoslaveni, kteří vcházejí skrze ni, kteří svou cestu ve svatosti a

spravedlnosti spravují. *Sv. Klim. Ř.* Svléknuv se sebe všelikou nepravost, oblec se v ctnost spravedlnosti a žíti budeš Bohu. *Hermas.* Dobře činiti a zlého se varovati jesti stezka, kterouž najdeme spásu naši, Krista. Skrze něho zíráme k vyšším nebeským. *Sv. Zl.*

Přísl.: Živ buď jak buď, jen Boha nehněvej.

Tvoji celou účinnost
nechat řídí povinnost;
pak budeš zde šťastně žít,
odplatu i v nebi mít.

Spravedlnost k bližnímu v. i poctivost.

Milosrdenství a pravda potkaly se; spravedlnost a pokoj políbily se. Pravda ze země posla a spravedlnost s nebe vyhledla. *Žlm.* 87. Spravedlivých cesta jest jako stkvoucí světlo, jež vychází a roste až do dne dokonalého. *Přísl.* 4. Spravedlnost zvyšuje národ; hřích bídné činí národy. *Přísl.* 14. Hleďme všelikou naplniti spravedlnost; neboť ona jest cesta, jíž se přichází k radosti. *Sv. Brnd.* Spravedlnost říše upevňuje, nespravedlnost je trhá. *Sv. Ambž.* Spravedlnost jest ona ctnost, kteráž přisuzuje každému, což jeho jest. Dej tedy vyššímu, nižšímu i rovnému každému, co jsi povinen. *Sv. Brnd.* Spravedlnost má míti dvě oči, patříc jedním dobré, druhým zlé. *Sv. Tom.* Ruka spravedlnosti drtí zlobu, jako

kámen mlýnský rozmílá obilí. Z. Spravedlnost otcova nemá ohledu na syna, nýbrž hledí ku pravdě a Boha následuje. *Kassiod.* Spravedlnost buď bez poskvrny jako lilie. *Sv. Brnd.* Spravedlnost jako dobrý pastýř ovce stříže, ale kůže nesdírá. *L.* Neustupná spravedlnost přivádí často k hříchu; proto sůl pokuty mírni láskou k Bohu a sůl spravedlnosti kořeň láskou k bližnímu. *Sv. Aug.* Spravedlnost se vypodobňuje obrazem panny, jež stojí s tváří k nebi vyzdviženou, očima jsouc slepá, nemajíc rukou. — Pohanští Řekové představovali si spravedlnost v podobě bohyně Themis neb Astrea nazvané se znakem, jak meč a váhy v rukou drží; někdy oči měla zavázané, což znamenalo, že při spravedlnosti není přijímání osob.

Příslaví: Spravedlnost tresce zlých, chrání dobrých. — Kdo zlým hoví, dobrým škodí. — Kdo zlosynům promíjí, dobrých ubíjí. — Soud spravedlivý kamenná hradba. — Buď spravedlivý a slušný, podoben váze. — Nám dobře a nikomu zle, toť dle zákona život.

Ve všem hled' jen k poctivosti,
tak i bohat budeš dosti.

Sprostnost, prostota.

Buďte opatrní jako hadové a sprostní jako holubice. *Mat. 10.* Ohavné jest Hospodinu srdce zlé a zalíbení jeho jest v těch, kteří přímě chodí.

Přísl. 11. Lepší jest chudý, který chodí v sprostnosti své, nežli bohatý na cestách nepravých. *Př. 28.*

Opatrnost bez prostoty zlomyslnost jesti a prostomyslnost bez rozumu hlupstvím zove. *Sv. Jar.* Sprostnost bez dobroty je rozpustilá i blbá; pravost ale bez prostoty jest přísná příliš a drsná; obojí ve spojení činí člověka dokonalým. *Beda.* Měj do sebe sprostnost a budeš jako nemluvně, jež nezná zloby, anaf hubí život lidský. *Herm.*

Přísl.: Sprosták, ale dobrák, — dobrá duše jako hodina; má pravdu na jazyku a duši na dlani.

Srdce čisté.

Kdo vstoupí na horu Hospodinovu aneb kdo bude státi na místě svatém jeho? Nevinný rukama a čistého srdce. *Žlm. 23.* Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha přímého obnov v útrobách mých. *Žlm. 50 a 118, 1.* Blahoslavení čistého srdce; neboť oni Boha viděti budou. *Mat. 5 a 12, 35.* Nejlépe jest upevniti srdce milostí. *Žid. 13.* Synu můj, dej mi srdce své! *Př. 23.* — Srdce podobá se pramenu, slovo potoku, jenž z pramene vyplývá. Jako z vody v potoku soudí se na jakkost pramene: tak ze slov lze souditi na čistotu srdce. *Sv. Basil.* Srdce podobej se chrámu milosti: budiž čisté, nepoškrvněné, aby hodno bylo přijetí

nebeského krále. *Sv. Efr.* Srdce lidské jest jako zrcadlo. Kam ho obrátíš, to se v něm zobrazuje. Budiž tedy vždy čisté jako sklo zrcadelní. *K.* Srdce tvé podobej se oltáři, na němž oheň lásky vždy Bohu v oběť plápolá. *Sv. Bon.* Srdce tvé budiž zahrada, plná sladkého ovoce pobožnosti a tajemná komnata lásky k Bohu. *K.* Srdce tvé podobej se knize, v níž samé dobré skutky se zapisují. *K.* Ne očima zevnitřními, nýbrž srdcem spatřuje se Bůh. *Sv. Aug.* Srdce čisté proniká nebe i peklo. *Kp.* Srdce tvé nechať není v neshodnosti s tváří tvou: obličej nepovznášej vzhůru a srdce nespouštěj. *Sv. Brnd.* Vzhůru srdce! Tam nechať jest srdce naše, kde chceme míti poklad svůj. *Tertul.* Nemá srdce pokoje, dokud neodpočine v tobě, o Pane! *Sv. Aug.*

Blaze tomu, komu srdce čisté
od kolébky k hrobu dochováno:
jemu růže vezdy plnolisté
rdí se v duši, jako v rosné ráno;
jemu píseň v ústech neutichne,
srdce bolem zřídka kdy mu vzdychne.

V. Lešetický.

Stálost v. i setrvalost.

Člověk svatý (ctný) stále v moudrosti zůstává jako slunce, ale blázen jako měsíc se mění. *Sir. 27.* Neklať se po všelikém větru a nechoď po každé cestě. Buď stálý na cestě Páně a v pravdě smyslu

svého: i následuj tě slovo pokoje a spravedlnosti. *Sir.* 5. Žádný, kdož vztáhna ruku svou k pluhu, ohlédá, se nazpět, není způsobilý ku království božímu. *Luk.* 9. Dobré čínice neustávejme; nebo časem svým žítí budeme neustávající. Když jsi co pravého počal, budiž jako skála, na níž každá vlna se rozbije. *N.* Jako pes honě zvěř, nedbá na žádné překážky, až ji uloví: tak má křesťan snažně běžeti k ustanovenému cíli. *L.*

Přísl.: Buď pevný a stálý jako dub. — Nebuď jako třtina větrem se klátící. — Kdo v úmyslu stálý, čert ho neošálí. — Člověk v mysli vrtkavý nic trvale nestaví.

Pevné vůli, tužbě ušlechtilé
rádo dává nebe dojít cíle. *Kollár.*

Stáří.

Koruna důstojnosti starost, kteráž na cestě spravedlnosti nalezena bude. *Přísl.* 16. Stáří ctihodné není ono dlouhověké; ale šediny jsou smyslové člověka a věk starosti počestný činí život nepoškvrněný. *Moudr.* 4. Tři věci nenáviděla duše má: chudého pyšného, boháče lživého a starce nerozumného. *Sir.* 25. Bázeň Hospodinova přiloží dnů; ale léta bezbožných ukrácena budou. *Pr.* 10. *Sir.* 1. 12. Stáří jest večer života, jistá kořist smrti. *K.* *Diogenes* nazývá stáří nemocí všech křehkostí. — Jako stroj znenáhla

schází a stává se nepotřebným: tak v stáří tělesný stroj člověka hyne. *K.* Když se pole bělá, blíží se žeň a vlasy šedivé jsou znamením, že smrt se přibližuje. *K.* Stáří jest poslední zastavení před branou věčnosti. *K.* Stáří jest podzim života, v němž ovoce dobrých skutků má se chystati k věčnosti. *K.* Jako puceštný po svém domovu touží: podobně stařec má již toužiti po domovu věčném, po nebeské vlasti. *K.*

Starce schvaluje vážnost, dítky čilost, jinochy stydlivost. *Sv. Ambž.* Ne bělost vlasův, ale mravů stkvělost chvály jest hodná. *Týž.* Šediny jsou tehdáž ctihodnými, když stařec tak jedná, jak mu přísluší. *Svatý Jan Zl.* Stařec zkušeností zmoudřelý jest jako kniha, jež mnohé znamenitosti obsahuje a dobré naučení podává. *K.* Marnost jest dlouhého života si žádati, o ctnostný však život málo dbáti. Marnost jest jen vezdejší život na mysli míti, k věcem pak budoucím nepohlédati. *T. Kp.*

Přísloví: Starost není radost; v stáří mnohá žalost. — Staroba choroba. — Přibývá věku, ubývá života. — Šediny hrobové květiny.

Starosti v. péče.

Statky v. bohatství.

Strasti v. trápení.

Střídmost.

Jako život lidem jest víno v střízlivosti: budeš-li je píti mírně, budeš střízliv. *Sir.* 31. Blahoslavení, kteří nyní lačníte; nebo nasyceni budete. *Luk.* 6. Střídmost jest veškerých ctností matkou. *Orig.* Střídmost jest ochrana mysli a smyslů, ohrada čistoty a stydlivosti, přátelství a míru služka, ustavičná počestnosti spolčnice a všech nepravostí zapuditelka. *Sv. Aug.* Mírnost, střídmost jest počátek a konec všeho duchovního života. Kdo žádost pokrmu neumí krotit, stěží přemůže ostatních nepravostí. *Sv. Vinc. P.* Jako zdržlivost všecky tělesné žádosti podtíná, rovněž všecky ctnosti zničuje nešlechtná hltavost. *Sv. Is.* Pro mlsnost vyhnání jsme byli z ráje; střídmostí ho zase dobývejme. *Sv. Řehoř.*

Přísloví: V duši míra. — Přirozenost na mále přestává.

Co je mnoho, všechno škodí,
mírnost pravé blaho rodí.

Užívej všech věcí střídmě,
sic svůj život skončíš bídně.

Stud, stydlivost.

Před krupobitím předchází blýskání a před stydlivostí předchází milost. *Sir.* 32. Jest zajisté stud, kterýž uvozuje hřích; a jest stud, kterýž

uvodí slávu a milost. *Ekkł.* 4. Ženy v oděvu slušném stydlivostí a střízlivostí se ozdobujte. *I. Tim.* 2,

Stydlivost jako ranní záře krásí vše počínání naše i všelike ctnosti. *K.* Stydlivost jest oslavou těl, ozdobou mravů, pramenem čistoty, mírem domácnosti, hlavou svornosti. *Sv. Cypr.* Stud jest strážce dobrých a ozdoba všech mladých lidí. *K.* Nevím, zdaž se čeho nalezá, coby mravům lidským větší ozdoby udílelo, jako stydlivost. Jak to krásná, stkvoucí se perla v životě i v obličeji jinocha i panny. *Sv. Bon.* Stydlivost jako něžný kvítek již dechem hříšným vadne, proto bedlivě ho třeba chrániti. *K.* Stud jest první květ ctností, pak-li ho mráz spálí, nadarmo se čeká ovoce. *K.* Za to-li kdo, co nešlechetně páchá, se nerdí: stůně na ránu smrtelnou a jest vší naděje k uléčení zbaven. *Sv. Nil.*

Přísloví: Boha se boj a lidí se styď. — Při kom jest stud, při tom i svědomí. — Ctnost v červci chodí (stydí se). — U mladého pýření dobré znamení. — Stud jen jednou ztratíš. — Stud prodán, život zmrhán. — Neznám větší obludu jako ženu bez studu.

Stvořitel, stvoření.

Nebesa vypravují slávu boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha. *Žlm.* 18. Slovem Hospodinovým

nebesa utvrzena jsou a dechem úst jeho všechna moc jejich. *Žlm.* 32. V ruce jeho jsou všechny končiny země. *Žlm.* 94.

Každý dům jest od někoho vystavěn; kdo pak všechny věci stvořil, jest Bůh. *Žid.* 3. Bůh stvořil člověka z země a dle obrazu svého učinil ho. *Sir.* 17. Dílo jeho jsme stvořeni, jsouce v Kristu Ježíši k skutkům dobrým, kteréž připravil Bůh, abychom v nich chodili. *Ef.* 2. Že svět jest, spatřujeme, že Bůh jest, věříme. Že ale Bůh světa jest učinitelem, nikomu bezpečněji neuvěříme, jako Bohu samému. Kdež medle jej slyšíme? Nikde prozatím lépe jako v písmě svatém, kdež dí skrze proroka: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi“ (*Gen.* 1.). *Sv. Aug.* Nikdo neupírá, poněvadž to nikomu nepovědomo není, co neustále příroda hlásá, že jest Bůh veškerenstva stvořitelem. *Tertul.* Bůh dal u veškerém tvorstvu lidem jako knihu, v nížby jeho velikost a slávu četli, nebo zrcadlo, v němžby svého všemohoucího, nejvyššího moudrého a dobrotivého Pána spatřovali. *K.*

Bůh vše pro člověka stvořil,
by se moci jeho kořil.

Svatý Bůh.

Spravedlivý jest Hospodin a spravedlnost miloval: na pravost s libostí patří obličej jeho. *Žalm.* 10. Bože, svatá jest cesta tvá! Kdož jest

tak veliký jako Bůh náš? *Žlm. 76.* Čistěj oči tvé, abys viděl, abys neviděl zlého a hleděti k nepravosti nebudeš moci. *Isai. 6.* Bůh jest světlo a temnosti v něm žádné. *I. Jan 1.*

Slovo *svatý* téměř všecky vlastnosti božské v jedno spojuje. V Bohu vše jest svaté, neskončeně dobré a krásné a jelikož jest sám od sebe, jest jedině svatý. *Sv. Fr. S.* Svatost boží vylučuje stín všeliké nedokonalosti. *K.* Jako kmit lampy v záři sluneční mizí: tak v lesku svatosti božské mizí svatost andělů i všech vyvolených. *K.* Kdo sám je dobrý, také jiné chce míti dobré: proto velí Bůh, abychom i my byli svatí, jakož on svatý jest. *K.*

Svatost lidská.

Svatí buďte; neboť já svatý jsem. *III. Mjž. 11.* Člověk svatý v moudrosti zůstává jako slunce. *Sir. 27.*

Bůh jest nejdokonalejší vzor, jemuž se podobati má duše člověka. Tento obraz boží má se v duši lidské otisknouti, jako podoba pečetě ve vosku. *Sv. Bon.* Chceš-li míti podílu s Kristem, musíš dle příkladu Kristova žíti. Žádáš-li míti spolku se svatými, očisti srdce své ode vší nešlechtnosti; nebo dvůr nebeský pojme toliko svatých a spravedlivých, bezelstných, nevinných, čistých. *Sv. Jar.* Nejkratší a skoro jediná cesta sva-

tosti jest, všeho se vystříhati, co svět miluje a co schvaluje. *Sv. Ign. L.*

Bůh jest svatý, On co chce,
On co činí, dobré je.
Kéž i já jsem hříchu svoboden,
Kéž mu jsem vždy více podoben.

Svatí a světice boží.

Viděl jsem zástup veliký, jehož žádný přeci-
sti nemohl, ze všech národův a pokolení a jazy-
kův, ani stojí před trůnem a před obličejem Be-
ránka, jsouce oblečeni v bílé roucho a palmy
v rukou jejich a volali hlasem velikým, řkouce :
Spasení Bohu našemu, který sedí na trůnu a Be-
ránkovi ! — To jsou ti, kteří přišli z velikého sou-
žení a umyli roucha svá a zbílili je v krvi Be-
ránkově. *Zj. 7.* Blahoslaveni mrtví, kteří v Pánu
umírají. Již od té chvíle, praví Duch, aby odpo-
činuli od prací svých, nebo skutkové následují
jich. *Zjev. 14.* Mně pak příliš ctění jsou přátelé
tvoji, Bože ! příliš posilněno jest kněžství jejich.
Žlm. 138. Slouží-li mi kdo, následujž mne a kde
jsem já, tuť i můj služebník bude. *Jan 12.*

Sluší ctíti svaté co přátele Kristovy, co syny
a dědice boží. (*Jan 1, 12. Řím. 8, 17. Jan 15,*
14. 15.) Kterakž by tedy neměli ctění býti, kdož
jsou ctitelové, přátelé a synové boží ? Ctění mi-
lých a laskavých spoluslužů jest známkou společné

lásky k Pánu. *Sv. Jan Dam.* Bůh obzvláště k svatým svým praví: „Kdo vás ctí, mne ctí.“ (*Luk. 10.*) Kdožkoli tedy ctí mučeníky, Boha ctí. *Sv. Aug.* Sluhy ctíme, aby uctění sluhů přicházelo ku Pánu. *Sv. Jar.* Jako Farao Josefa nejen sám ctil, nýbrž i všem poddaným, by mu čest prokázali, nařídil: tak Bůh své věrné služebníky i sám ctí i ctíti nám nařizuje. *Lohn.* Jako král poctu svých důvěrníků sobě za čest pokládá: tak i Bůh důvěrnou poctu svatých mile přijímá. *L.* Jako se láska k Bohu tím neskracuje, že své bližní pro Boha milujeme: tak se neujímá Bohu cti tím, že svaté co přátele Boží ctíme. *K.* V obraze nechválí se štětec, ale malíř umělec: tak co na svatých slavíme a obdivujeme, je Bohu ku slávě. *K.* Bohu služ, svatých nehněvej. Svatí přišli do nebe buď cestou nevinnosti aneb tuhého pokání. Oni putující na zemi po cestě ctnosti a spasení nám předcházeli: my pak *jich máme následovati.* Buďte následovníci těch, kteří skrze víru a trpělivost dědičně obdrží zaslíbení. (*Žid. 6. a 13, 7. Jak. 5, 10.*) Svatí volají k nám jako ústy Kristovými: Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest. (*Mat. 5.*) Učte se ode mne. (*Mat. 11, 29.; Jan 13, 15.*) Život lidský podobá se noci, v níž Kristus, slunce spravedlnosti, nenechá nás v temnotě. — Jako hvězdy osvěcují nebe: tak svatí život náš osvěcují svými příklady. *K.* Proto nám Bůh ctnosti svatých předložiti ráčil, abychom je-

jich šlépěje následující, mohli se dostat do království nebeského. *Sv. Bern.* Životy svatých jsou jako obrazy, ježto nás mocně povzbuzují k následování. — Jako malíř čině snímek, často na vzor hledí: podobně kdo svatě chce žít, má často životy svatých uvažovat a je v ctnostech následovat. *Sv. Basil.* Jako syn královský, když se mu slavné činy předků staví před oči, může se rozhodnouti k skutkům podobným: tak i křesťan, když si ctnosti svatých představuje, může k podobným ctnostem býti povzbuzen.

Svatí za nás orodují, jichž máme za přímluvu vzývati. Kdo za nějakou milost chce zeměpána prosit, obrací se nejprvé k jeho dvořanstvu, aby si k trůnu zjednal přístup: podobně my k svatým se obracíme i žádáme za jejich přímluvu, aby Bůh naše prosby tím milostivěji přijal a tím ochotněji vyslyšel. *K.* Prospívá-li věřícím, modlitbám jiných se poroučeti: jistě bude prospěšnější vzývati svaté, aby nám u Boha pomoci vyprosili. *Bl. Tom. Kp.*

Přísloví: Skrze svaté (přicházíme) k Bohu, skrze dobré lidi k pánu.

Svátky neb slavnosti.

Pomni, abys den sobotní — sváteční — světil.
II. Mojž. 20.

Jako měli Israelité své slavnosti: podobně církev ustanovila rozličné svátky, aby poskytla

věřícím příležitosti, by za mnohá dobrodiní Bohu při vracející se každoroční slavnosti hodné vzdávali díky. *K.* Pomni, abys den sváteční světil, ne tělesně, ne v rozkoších jako Židé, kteří odpočinku zneužívají k nešlechtnosti. Věru by lépe bylo, by celý den kopali, než aby celý den tančili. Ty však odpočinutí máje v Bohu a pro toto odpočinutí všecko dobré čině, od tělesné práce se zdržuj. Každý, kdo hřeší, jest otrokem hříchu a lépe být otrokem člověka než hříchu. *Sv. Aug.* Jako ve svátek tělo si čistíme a lepší oblekáme šat: tak i duši máme očistit a obléci v roucho nevinosti a svatosti. *K.* Není to pošetilostí k svátkům příbytek čistiti, lepší šaty chystati, tělo krásiti a duši ve všední špíně hříchu ponechat? *Sv. Jan Zl.* Čím větší svátek, tím čistější a krásnější buď duše, aby nejen zevnitř, ale i vnitř ve svatyni duše slavnost se konala. *Sv. Lev.* Křesťan má ve svátek posílit se ve víře, v naději, v lásce a v dobrém předsevzetí, by obnovenou horlivostí pokračoval v svatém životě.

Přísl.: Svěť svátek, nebude tvůj statek krátký.

„Svátek jest!“ to Bůh ti hlásá,
pomni na věci, v nichž spása;
modlitbou se obírej,
světu, hříchu výhost dej.

Svatokrádež.

Na dům tvůj přisluší svatost, Hospodine! *Žlm. 92.* Živt jsem já, praví Hospodin; protože jsi svatyně mé poškrnil ohavnostmi svými: i já zlámu tebe a neodpustíš oko mé. *Ez. 5.* Jest-liže kdo chrámu božího poškrňuje, toho zatratí Bůh. *I. Kor. 3.* Příteli něco vzíti, jest krádež; chrám obelstíti, jest svatokrádež. Převzíti něco k rozdání mezi chudé a ježto přemnozí lačnější, chtít opatrným býti . . . aneb něco z toho sobě ponechat, přesahá ukrutnost lupičů. *Sv. Jarol.*

Svátosti.

Vážiti budete vody ze studnice Spasitele. *Isai. 12.* Srv. *Jan 4, 13.* Z plnosti jeho my všickni vzali jsme a to milost za milost; nebo zákon skrze Mojžíše dán jest, ale milost a pravda skrze Ježíše Krista stala se. *Jan 1, 16.* Bůh znamenal nás a dal závdavek Ducha svátého v srdce naše. *II. Kor. 1.* Tak o nás smýšlí člověk jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství božích. *I. Kor. 4.*

Význam a podstata svátostí. Pán Ježíš uzavřel jádro své neviditelné milosti v skořápku viditelných znamení. Kdo chce mít jádro, musí rozluštit skořepinu, přijeti sv. svátosti. *K.* Prsten železný nemá veliké ceny, leč je-li znamením dů-

stojnosti, neb dává-li nároky k dědictví: podobně nepatrné, bezcenné známky sv. svátostí poskytují nám hojnost božské milosti. *K.* Milost, anaž se v svátostech uděluje, jest jako duše neviditelná. Slunce na obloze ukazuje, že jest ráno, poledne, večer, leto neb zima a také toho příčinou jest. Léč nejen nemoc prozrazuje, nýbrž i proti působí; podobně sv. svátosti. *Sv. Ambr.* Svátosti jsou takoruka roury, jimiž zásluhy utrpení Kristova do našich duší plynou a my ztracenou milost opět nalazáme. *Sv. Fr. S.*

Působení. Modlitba jest rukou víry, kterou k nebesům nastavujeme, svátosti pak rukou milosti, kterou nás Bůh z bídy naší zdvihá a spolu v své přátelství přijímá. *Fab.* Tělo se obmývá, aby se duše zbavila poskvrn; tělo bývá pomazáno, aby se duše posvětila; tělo se znamená, aby duše ochrany došla; tělo bývá tělem a krví Kristovou krmeno, aby se i duše živila z Boha. *Tert.* Kristus chce nás sv. svátostmi na cestě tohoto života k věčnosti sílit a občerstvovat. *K.*

Rozdavač. Jakož jest Kristus všech svátostí původem, rovněž tak jest jejich rozdavačem; však po svém odchodu na nebesa dal moc svátosti udělovati svým apoštolům a jich náměstkům, biskupům a kněžím. Jest-li že Bůh už starozákonním kněžím prikazoval: „Očistě se, kteří nosíte nádobí Hospodinovo“: tím více platí to o kněžích zákona nového. *Jirs.* Nižádná nečistota toho ne-

poskvřňuj, jenž ten na sebe vzal úřad, skvrny se srdcí jejich stíráti. Nebo čistá musí býti ruka, kteráž jiné chce obmývati, aby snad, nač sáhne, více ještě nepokálela, pak-li mysl blátem jest pošpíněna. *Sv. Řehoř.* Však životem kněze nebeře milost svátostní pražádnou ujmu. *Sv. Zl.* Dobré símě, nechť je kdo čistýma nebo nečistýma rukama rozsévá, vzchází a užitek přináší. *Sv. Aug.* Dukát z ruky padoucha tolik platí, jako z ruky svaté. — Vrátný churavý, má-li jen klíče, může otevřít jako zdravý.

Přijímatel. Moc a sílu svátostí nemaří ani nehodnost přijímatele, pak-li jen přijímati jest schopen, vše dle ustanovení Kristova zachovává a pokudž sám Duchu svatému není odporen a srdce své před milostí jeho neuzavírá. Není lze, aby svátost svátostí od nečistých byla poskvřněna, ani kdy se od nich, dle srdce a života nepolepšených, přijímá. *Sv. Aug.* Svátosti mají do sebe tu moc, že nás mohou roznítiti, osvítiti, posvětit. Však přijímáme-li je nehodným srdcem, nemohou toho v nás působiti, rovněž jako oheň mokrého dříví nemůže roznítiti. *Jirsík.*

Sedm jest svátostí. Jako Kristus neviditelnou milost k viditelným znamením připojil: tak chtěl z nesmírné dobroty své, aby se milost ta na sedmerý způsob rozdávala věřícím a to zcela přiměřeně k duchovním člověka potřebám, ježto mnoho mají podobnosti s potřebami života těles-

ného. *Výkl.* Sedmička sv. svátostí se v st. zákoně rozličnými obrazy vyznačuje: Sedm svátostí jest sedm plných klasů, jež Farao ve snu viděl (*I. Mjž.*); sedm lamp na zlatém svícnu (*Zach. 4.*); sedm sloupů, na nichž dům moudrosti jest vystavěn (*Př. 9.*); sedmkráteré umytí Námanovo v řece Jordaně (*IV. Kr. 5.*); sedm hvězd, jež sv. Jan viděl v pravici Syna božího (*Zjev. 1.*); sedm pečetí, jimiž uzavřena byla kniha života (*Zj. 5.*).

Obřady. Svátosti jsou vždy svaté, byť i bez zevnější slávy se udílely; než jako vznešenost pozemského krále nás mocněji dojíká, když se v celé slávě na trůnu objevuje: podobně krásné a významné obřady sv. svátostí mocně působí na srdce věřících. *K.* Jako dovedný obraz oko znalcovo uspokojí, když věrně značí, co představuje: tak vznešené obřady mysl věřících vzdělávají a srdce povznášejíce, uspokojují. *K.*

Svátost oltářní v. i mše sv. a sv. přijímání.

Kalich požehnání, kterémuž dobrořečíme, zdaliž není společnost krve Kristovy? a chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastnost těla Páně? *I. Kor. 10.*

Nejsvětější svátost oltářní jmenuje se obrazně stůl Páně, večeře Páně, Beránek velikonoční, poněvadž při poslední večeři, když Kristus beránka velikonočního se svými učeníky za stolem jedl,

byla ustanovena; — chléb a kalich požehnaný, tělo a krev Páně; neboť tu Kristus s tělem i s krví v způsobách chleba a vína (v kalichu obsaženého) přítomen; — oběť, jelikož Kristus v tajemství tom bez přestání se obětuje; — svaté přijímání, společnost (communio), lámání chleba, sjednocení, poněvadž tělo a krev Páně přijímající, s ním v nejužší spojení vcházíme a se sjednocujeme; — pokrm duchovní, že duši naši nasycuje; pokrm pocestných (viaticum), že na cestu k věčnosti se podává.

Kristus přítomen. Jako Pán náš, Kristus Ježíš, je pravý Syn boží, a ne jako lidé skrz milost, nýbrž Syn z podstaty Otcovy: rovněž jest, co přijímáme, pravé tělo, jakž. sám praví, a pravá jeho krev jest nápoj. *Sv. Ambrož.* Nevýmluvný dive! . . Ne, ne jako lidským smyslem chléb jsi tu na oltáři případně, ale všecken Kristus, celý, jakožto na nebi na pravici u Boha Otce přebýváš — Bůh a člověk. *Sv. Jer.* Člověk nevěřící jen to za pravdu má, co a jak svými smysly vidí a pozoruje; než pravý křesťan slovům Kristovým spíše než svým smyslům věří, jež člověka často klamají, Bůh pak klamati nemůže. *K.* Kdo svým slovem všecko mohl stvořiti, může také chléb a víno v tělo a krev svou proměnit. *Sv. Caesar.* Kdo chléb ze země vyvedl a vodu v víno proměnil: může zajisté z chleba i vína tělo i krev svou přetvořiti. *S. Gand.* Malá částka kvasu množství mouky

proniká: tak nepatrnými slovy kněze chléb a víno v tělo a krev Kristovu se proměňují. — Když řekl: staň se! stalo se: zda týž Pán všemohoucí nemůže v tělo své proměnit chléb a víno v svou krev? *Dam.*

K čemu ji ustanovil? Jako kámen hrobový připomíná toho, jehož tělo v hrobě odpočívá: tak nejsv. svátost jest památka smrti Kristovy. *K.* Kdo koho miluje, maje se s ním rozloučiti, něco na památku mu uděluje: podobně Pán Ježíš před svou smrtí sám sebe svým apoštolům na památku dal — i, aby věřící nikdy naň nezapomněli, nařídil: „To čiňte na mou památku.“ *K.* Jako ve křtu, ježto lidé obyčej mají, vodou se míti a olejem mazati, ráčil Pán s vodou a s olejem spojití milost Ducha svatého a učiniti z toho koupel znovuzrození: tímže způsobem, ježto lidé v obyčeji mají, chleba požívati a víno i vodu píti, ráčil s tím spojití božství své a učiniti to tělem svým a krví svou a bychom tím, čemu zvykli jsme, a co se s přirozeností srovnává, vešli v to, co přirozenost přesahá. *Sv. Dam.*

Účinky. Tělo tělem a krví Krista se živí, aby i duše Bohem ztučněla. *Tertul.* Ve svátosti této uděluje se milost duchovní, zhynulá síla duše se křísí a krása hříchem porušená opět se navrácuje. — Jest tato nejsv. svátost spasení duše i těla a lékařství proti všelikému neduhu duchovnímu. *Bl. Tom. Kp.* Stůl Páně jest ducha našeho

silou, myslí budičem, důvěry svazkem, je to základ naděje, spása, světlo, život náš. *Sv. Jan Zl.*

Jako slunce celému světu světla i tepla udílí: podobně Kristus svým tělem celou církev nasycuje. *K.* Jako pramen mnoho rostlin a stromů živí, aniž ho ubývá: tak Kristus všechny údy své církve živí bez uskrovnění. *K.*

Svátost svěcení kněžstva.

Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás. *Jan 20.*

Žádný člověk, ani anděl, nýbrž Duch sv. sám úřad kněžský ustanovil a způsobil, že kněží, jsouce v těle, služby andělské konají. *Sv. Jan Zlt.* Člověk vzkládá ruce, Bůh pak žehná; biskup uděluje posvěcení, ale Bůh dává hodnost. *Sv. Ambž.* Patriarcha Isak, vloživ ruku svou na hlavu Jakubovu, požehnal mu; podobně i Jakub synům svým. Mojžíš, ruku svou na hlavu Josuovu vloživ, udělil mu ducha síly a vůdcovství nad lidem Israelským. Podobně i dokonatel zákona, Pán náš Ježíš Kristus, vložení rukou požehnal apoštolům svým; a z příkazu Ducha sv. skládali apoštolé ruce na sv. Pavla a Barnabáše a tak vysláni jsou, aby kázali. *Sv. Isidor.*

O, jak velikým důstojenstvím poctěni jsou kněží, jimž dáno jest, co andělům nebylo popráno. *Bl. Tom. Kp.* Zevnitř přijímá se svátost posvát-

ných rádův od přednostů církevních, vnitř pak bývá kněz posílněn od Boha skrze moc svátostní. Moc pak svátosti jest milost Ducha svatého. Kterou milost kdo obdrží, jakoby jiné srdce obdrževše, proměnění bývají a náhle jsou těmi, kými nebyli. *Sv. Řehoř.*

Kněží jsou jako vrátní, jimžto jsou svěřeny klíče království nebeského. *Sv. Prosp.* Kněz jest jako průliv, jako pramen moudrosti, jímžto milost boží k nám plyne. *Sv. Vinc.* Ctěte kněží; neboť i andělé kněžstvo mají v poctivosti. *Sv. Řeh. Naz.* Úcta, která se kněžstvu koná, vztahuje se na Boha a jako spravedливо jest, aby dvorní rádcové byli ctěni: tak jest slušno a svato, abys pro Boha kněží ctil a vysoce si jich vážil. *Cís. Basil.*

Svědectví v. přísaha.

Svědomy dobré i zlé.

Srdce dobré rady zjednej sobě; nemáš zajisté nic lepšího nad ni. *Sir. 37.* Dobrá mysl, jako ustavičné hody. *Přisl. 15.* Utíká bezbožný, an ho žádný nehoní: ale spravedlivý, jako lev smělý, bez strachu bude. *Př. 28.* Jako meč na obě strany ostrý jest, všeliká nepravost a rána její jest nezhojitelná. *Sir. 21, 4.* Červ zlých neumírá a oheň neuhasne. *Mar. 9.* Trestalo-liby nás srdce naše, větší jest Bůh, než-li srdce naše. Jest-li že

by nás srdce naše netrestalo, máme doufání k Bohu. *I. Jan 3.*

Svědomy jest vnitřní vědomí; nebo srdce poznává sebe svým vědomím a žádným jiným. Poznává-li sebe, zove se svědomím; poznává-li kromě sebe také věci jiné, nazývá se vědomím. *Hugo.* Svědomí jest přímý a přísný soudce, jenž ničím se nedá pohnout, ničím uprosit. *Kotte.*

Jako ručka na hodinách oznamuje čas: tak svědomí ukazuje člověku, co jest dobré nebo zlé. *K.* Jako matka dobré dítě chválí a odměňuje, zlé pak napomíná a tresce: tak činí naše svědomí. *K.* Svědomí útlé jest jako citlivá magnetická jehla, která plavcům i nejmenší odchylku od pravého cíle ukazuje, aneb jako harfa æolická, o které se praví, že každé zavanutí větru rozmanité zvuky z ní vyluzuje. *Valouch.* Svědomí jest kniha, v níž se každodenní skutky dobré i zlé zapisují. *Svatý Jan Zl.*

Dobré svědomí jest největší slavnost. *Sv. Jan Zl.* Dobré svědomí zapuzuje temnotu mysli, jako slunce mraky rozhání. *Týž.* Dobré svědomí jest drahý poklad a obrance ve všech protivenstvích života. *K.* Dobré svědomí jest palác boží a přibyték Ducha svatého. *Sv. Aug.* Dobré svědomí jest role požehnaná, zahrada rozkoší, zlatý odpočinek, radost andělů, poklad královský, dvůr boží, zapečetěná kniha, jež má v den soudný býti otevřena. *Hugo.*

Zlé svědomí nemůže dobře doufat. *Sv. Aug.* Jedenkaždý má v sobě samém přísného soudce, své nepravosti mstitele a přestupků karatele. *Svatý Ambrož.* Mysl a svědomí zlého člověka vlastními ostny ho bode, mučí, hryze a vždycky zžírá. *Sv. Isid.* Zlé svědomí jest červ, srdce užírající. *Sv. Tom. Akv.* Zlé svědomí jako meč Damoklův nad hlavou visící stále hříšníku hrozí a ztrpčuje mu všechny radosti. *K.* Kdo v žaláři sedě, k smrti jest odsouzen, nechť všech radostí a rozkoší požívá, předce jen trapný má život: rovněž člověk zlého svědomí, nechť se radostí a rozkoší chápe, spokojen a vesel nikdy nebude. *Sv. Bernard.* Soudů lidských může ujíti zlosyn, soudu však svědomí svého neujde. *Sv. Řehoř.*

Přísloví: Dobré svědomí nade všecko jmění — nade všecko zlato je dražší. — Zlé svědomí nejhorší soudce. — Kdekoli budeš, sebe nikde nez budeš. Kdo zlé svědomí má, hada za řadry chová.

Rozum, srdce své vzdělávej,
svědomí své neuspávej.

Svéhlavost, svévolnost v. i tvrdošijnost.

Kůň neskročený bude tvrdoústý a syn rozpustilý bude opovážlivý. *Sir.* Po žádostech svých nechod a od vůle své odvracuj se. *Sir.* 18. Jako člověk pyšný hlavu vzhůru nosí: tak svéhlavý

nedá mysl svou skloniti a moudrým náhledům jiných se podrobiti. *K.* Jako člověk opilý, tak i svéhlavý není sebe mocen a kničemu schopen. *K.* Jako vítr, voda, oheň tak svévolný nikoho neušetří, všecko násilím ničí a hubí. *K.*

Svět.

Nemilujte světa, ani těch věcí, které na světě jsou. Miluje-li kdo svět, není lásky Otcovy v něm. Nebo všecko, co jest na světě, jest žádost těla, žádost očí a pýcha života, kteráž není z Otce, ale jest ze světa. A svět pomýjí i žádost jeho; ale kdo činí vůli boží, zůstává na věky. *I. Jan 2.* Žádný, kdož bojuje Bohu, nezapletá se v obchody světské; aby se líbil tomu, od kohož jest zvolen. *II. Tim. 2.*

Svět jest kniha, kde moudrost božská se vyvinuje a z níž všem vědomostem se učiti lze. *K.* Slovem svět vyrozumívají se také lidé, kteří mají nezřízenou lásku ke statkům světským, k hodnotem, důstojnostem, k vlastní cti a podobným nicotám, po nichž světáci se shánějí, činíce je svými modlami. *Sv. F. Sal.*

Svět jest příbytek plný dýmu, jenž oči obtěžuje t. j. pln jest trápení a protivenství. *K.* Svět tento jest moře rozbouřené, na němž loď života stále se zmítá. *K.* Svět jest trním přeplněný, mezi nímž obcovati a nebyti raněnu, může jen dokázati moc božská a ne síla lidská. *Sv. Brnd.*

Vazby tohoto světa mají do sebe pravou hořkost, falešnou příjemnost, jistou bolest, nejistou rozkoš; těžké namáhání, nestálý odpočinek, jsou plny bídy a naděje blaženosti je marná. *Sv. Aug.* Což nevíš, jak těžko, aby strom u cesty stojící své krásné ovoce až k uzrání podržel? tak i těžko, aby člověk podle světa žijící ctnost svou zachoval neporušenou. *Sv. Bon.* Svět jest temný žalář, z něhož duše touží se vysvobodit, by se dostala do nebeské vlasti. *K.* Svět tento jest podoben moři, v němž trčí skalina na skalině; je to bludiště, v němž snadno zblouditi lze; je to půda, ježto své obyvatele pohlcuje: a předce světem plujeme, chvátáme, v něj se pohroužíme. *Humbt.* Na všech stranách smrt, všude zármutek, všude spoušť a předce mnozí svět milují, za ním prchajícím chvátají a drží se klesajícího. *Sv. Řehoř.* Jako rub šatů vyšíváných jsou světa rozkoše. *L.* Co vnada na udici jsou statky a radosti světa. *L.* Když dříví ztrávil, oheň hasne: tak berou za své statky a rozkoše světa, jelikož sám je pomíjející. *L.* Kdo miluje vlast svou, nebaží po cizině a kdo touží po nebi, nemá v světě zalíbení. *L.* Jak se mi hnusí tento svět, když k nebi pohlížím! *Sv. Ign.*

Prísloví: Svět, koho těší, klame. — Svět je změť. — Kolikrát v světě se ukážu, pokaždé něčím se zmažu.

Světa málo sobě všímej,
v kruhu dobrých vždy jen dlívej.

Svoboda, volnost v. i vůle.

Svědky vzývám dnes nebe i zemi, že jsem předložil vám život i smrt, požehnání i zlořečení. Voliž tedy život, abys i ty živ byl i símě tvé. *V. Mjž.* 30. Aj, já dávám před vámi cestu života i cestu smrti. *Jer.* 21. Hledejte dobré a ne zlé, abyste živi byli. *Aug.* Zůstanete-li v řeči mé, právě učenci moji budete: a poznáte pravdu a pravda vysvobodí vás. *Jan* 8. Vysvobození od hříchů a služebníky božími učiněni jsouce, máte užitek svůj ku posvěcení; konec pak život věčný. *Řím.* 6. Draze koupeni jste; nebuďte služebníky lidí. *I. Kor.* 7. Kdež jest Duch Páně, tuť i svoboda. *II. Kor.* 3. Tať jest vůle boží, abyste dobře činíce k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí, jako svobodní a ne jako majíce svobodu za zástěru zlosti, ale jako služebníci boží. *I. Petr.* 2. Kdožby se vzhlédl v dokonalý zákon svobody a zůstal by v něm, nejsa zapomínavý posluchač, ale činitel skutků: ten blahoslavený bude v skutku svém. *Jak.* 2.

Svoboda jest možnost něco voliti aneb dle zvolení buď jednati buď nejednati. *Sv. Lig.* Svrchovanou svobodou před Bohem jest: nesloužiti hříchům. Nejvyšší šlechtou před Bohem jest: slynouti a stkvíti se ctnostmi. *Sv. Jarol.* Tehdáž má člověk pravou svobodu, když se i tělo duchem co soudcem řídí i duchem Bůh co přednosta vládne.

Sv. Lev. Svoboden jest dobrý, třeba sloužil; zlý pak, byť i kraloval, služebníkem jest a sice tolikerych pánů, kolikerým nepravostem se podrobil.

Sv. Aug. Jmenem svobodného, jmenem panovníka může se honositi ten, kdož se vytrhl z tyranství hříchu, nad nímž vášně nepanují: ano takový člověk jest opravdově svobodný, byť i život trávil v okovech v žaláři. *Sv. Jan Zl.* Není svobody pravé, leč v bázni boží a s dobrým svědomím.

B. Tom. Kp. Pravda osvobozuje, jen ona rozvažuje, jediné ona očisťuje. *Sv. Brnd.* Svobodu-li milujeme, nesmíme milovati onu svobodu, ježto z nás činí otroky našich vášní a ďábla, alebrž musíme onu svobodu milovati, kterouž se stáváme syny božími a pány sami nad sebou (v. *Gal.* 5, 13).

Sv. Lig. Mezi všemi věcmi, které člověk nejvíce miluje: zaujímá svoboda první místo; ona je životem jeho srdce a drahým dědictvím v jeho majetku. *Sv. Fr. Sal.*

Jako údové těla, jsouce od sebe nezávislí, jen k rozkazu vůle jsou činní; však sebe vespolek podporují a k zachování života přispívají: podobně má každý občan bez obmezení v svém oboru se přičiňovat ku prospěchu celé vlasti. *K.*

Příslolí: Bez rozumné svobody nemá život lahody. — Dej srdci zvůli, zavede tě v nezvoli. — Kdo své vůle nepřemůže, ten šťasten býti nemůže.

Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážiti každou.

Ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok. *Kollár.*

Svornost v. i jednota, pokoj.

Prosím vás, abyste hodně chodili v povolání, kterýmž povolání jste, se vší pokorou a tichostí snášejíce se vespolek v lásce a usilující zachovávat jednotu ducha ve svazku pokoje. *Ef. 4.* Jeden druhého břemena neste a tak naplníte zákon Kristův. *Gal. 5.*

Svornost jest jakési nepřetržené a sjednocené spolčení duší, jež v tom, co jest pravého, souhlasejí. *Sv. Isid.* Jako v stavení jeden kámen druhý drží, tak v rodině neb v obci má jeden druhého podporovati. *Sv. Řehoř.* Všecka kolečka v hodinách točí se k jednomu cíli: tak budiž v rodině i v každé společnosti. *L.* Jako strůny na harfě musí souhlasiti, aby byl souzvuk: tak všickni údové téhož spolku mají se v zásadách srovnávati. *L.* Jako z rozmanitých nástrojů hudebních souzvuk vychází: tak mohou i lidé rozličných povah shodovati se. *L.* Když všickni domácí v pokoji jsou živi, co jest takový příbytek, — leč skrovné nebe? kde však mezi nimi panuje ne-svornost, tam jest veliké peklo. *Sv. Tom. Vil.*

Přísloví: Kde svatá svornost, tuť i boží hojnost. — Kde svornost, tam Bůh přebývá. — Otep nepřelomíš, než po prutu všecko zlámeš.

Svornost, jak to krásná ctnost! Kéž ji každý miluje!
Kéž nám není pouze host, ale všudy panuje! *Peška.*

Svůdnictví v. i blud pohoršení.

Kdo svodí spravedlivé na cestu zlou, v zahynutí padne. *Přísl.* 28. Nalezeni jsou v lidu mém bezbožní, číhající jako ptáčníci, osidla kládouce a pletky k polapení mužů: zdaliž pro ty věci nepomstí se duše má? *Es.* 13. Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví. *Mat.* 7. Povede-li slepý slepého, oba do jámy padnou. *Mat.* 15.

Jakož jest odměny hoden, kdo bloudícího na pravou cestu uvést usiluje (*Jak.* 5, 20.): rovněž i ponese soud (*Gal.* 5, 10.), kdož rovnou cestou se beroucího přinutí, aby se na křivou ušinul cestu. *Sv. Ambž.* Svůdcové usilují duše nevinné ve bludy — v hříchy -- uvést, nepovážíce, že dvojnásobná zátrata jich očekává. *Sv. Klim.* Budeš-li jiným příčinou záhuby, těžších poneseš trestů nežli ti, kdož tebou byli přivedeni ku pádu. *Sv. Jan Zl.* Časem, když jediný kámen vypadne, celá se budova zřítí a malá sněhová hrouda s vrchu se valíc stále zrůstá a hroznou může způsobiti spoustu: tak mnohdy nepatrné slovo nebo zlý příklad často hrozných stropí hříchů a mnohých uvrhne v propast věčné záhuby. *K.*

Šat v. marnost.

Šetrnost, hospodárnost, spořivost.

V den dobrých věcí nezapomínej na zlé a v den zlých věcí nezapomínej na věci dobré. *Sir.* 11. Dělník opilec nezbohatne a kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir.* 19. Když byli nasyceni, řekl — Ježíš — učeníkům svým: Seberte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhynou. *Jan* 6.

Vidíme-li některého sluhu božího starati se, aby, čeho třeba, se nenedostávalo, nesudme, . . . neboť i sám Pán ráčil pro příklad měšec míti. To, čeho k živobytí třeba, bylo zaopatřeno příčinou nastávajícího hladu. *Sv. Aug.* Štědrá ruka často na zkázu přichází a lakomá shnilostí bývá zkažena; jen ruka šetrná vždycky je čilá a živá — praví *Pythagoras*.

Příслови. Dokud co máš, nechť o to dbáš. — Dělej, jak ti řemen stačí. — Ne tak, jak chceme, ale jak můžeme. — Z mála ber malé štipce. — Oděv, stravu podle stavu. — Troška k trošce činí trochu. — Z kapek záleží moře. — Mnoho zrn hromadu činí. — Schované hodí se. — Pamatuj na zadní kola. — Přítomné věci opatruj, o budoucí pečuj.

S málem hospodařit,
totě statek množit.
Nejprvé si strádej,
moudře pak rozdávej.

Šlechtnost v. ctnost.

Šlechta v. rod.

Štědrost v. dobročinnost.

Štěstí v. i neštěstí.

Ve všech cestách svých David opatrně sobě počínal a Hospodin byl s ním. *I. Král. 18.* Proč se cestě bezbožníků šťastně vede? Štípil jsi je a kořen pustili, prospívají a nesou ovoce; blízko jsi ty ústům jejich, ale daleko jsi od ledví jejich. Shromažď je tedy jako stádo k zabití. *Jer. 12.* O bys byl šetřil přikázání mých, byl by učiněn jako řeka potok tvůj a spravedlnost tvá jako hlubiny mořské. *Isai. 48.* Poslouchejte hlasu mého a chodte po vši cestě, kterou jsem přikázal vám, aby vám dobře bylo. *Jer. 7.* Štěstí se podobá dýmu, jenž příbytek začazuje, v oči slze přivádí a rychle mizí. *Sv. Jan Zl.* Štěstí podobá se květu, jenž brzy opadá. Jest to host okamžitý, jenž brzo se klidí. *K.* Štěstí jako úhoř snadno ti z ruky vyklouzne. *Sv. Bon.* Štěstí jako kolo se otáčí, co bylo nahoře, hnedle je dole. — Onoť jako jablko dozralé nebo červivé záhy opadá. *K. Lap.* Bujností obilí léhá a stromoví pod tíží ovoce se láme: podobně se to má s velikým štěstím. *K.* Veliká to ctnost se štěstím se potý-

kati; veliké to štěstí, nebýti přemoženu štěstím.
Sv. Aug.

Přísl.: Bůh štěstím vládne. — Ač ti Bůh dal, však neupsal. — Při dobrém větru pomni na bouři. — Ctnost a štěstí visí na tenké niti. — Štěstí noclehy mění. — Štěstí jako kvítí pouhým dotknutím vadne. — Štěstí sedá na rozcestí. — Snáze štěstí najíti, než-li se ho ujíti. — Přílišné štěstí, pouhé neštěstí.

Jak šťasten bohatec, jenž všecko všudy může,
leč tu že proklat jest, tam šťasten být nemůže.

Tajemství.

Kdo skoumatelem jest velebnosti, zachvácen bude od slávy. *Přísl. 25.* V tajných radách boží důvody vyhledávati, není nic jiného, leč proti radě boží hrdě se vypínati. *Sv. Řehoř.* Nežádej toho uměti, čeho nesluší věděti. *Sv. Isid.* Divy boží sluší uvažovati rozjímáním, nikdy ale vyšetřovati rozumováním. *Sv. Řehoř.* Jest-li že nemůžeme chápati ani věcí smyslných: kterak bychom se diviti chtěli, že pro nás božská tajemství tak neschopna jsou? *Sv. Lig.* Nemohu vyzpytovati věci nižší, kterak těch, ježto jsou nad tebou, postihneš? Poddej se Bohu a bude ti dáno světlo umění, pokud tobě užitečno jest a potřebno. Kdo do slunce hledí, snadno oslne: tak kdo by chtěl skoumati tajemství a v nich hloubati, ztratí

světlo víry. *Sv. Aug.* Jako dítě věří na slovo svým rodičům: tak i křesťan má pevně věřiti, jak medle ví, že to Bůh sám zjeviti ráčil. *K.*

Tajnost v. mlčelivost.

Tanec.

Sv. Efrem vece: Kde jsou tance, tam se ďáblová odbývá slavnost. Takové ničemné kratochvíle bývají také nebezpečné, protože pobožnostem překážejí, tělo i duši unavují, kř. lásku potlačují a mnoho zlých žádostí v srdci zbuzují. *Sv. Fr. Sal.* Smýšlím o tancích co lékařové o houbách, pravíce, že ty nejlepší jsou nanic: tak i já pravím, že ty nejlepší tance za mnoho nestojí. Máš-li tedy houby jísti, hled' je dobře připravit; a máš-li nevyhnutelně tančiti, hled' to s dobrým úmyslem, ctně a vážně dělati. *Týž.* Tance bývají rakví nevinnosti a hrobem studu. *Sv. Ambž.* Taneční místo jest chrám Venuše a sínc vší necudnosti. *Tertul.*

Tělo.

Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno. *Mat. 26.* Opatrnost těla jest smrt, opatrnost pak ducha život a pokoj. Protože moudrost těla jest nepřítelkyní boží; nebo není zákonu božímu poddána. *Řím. 8.* Tělo a krev královstvím božím vládnouti nebudou, ani porušitelnost nebude vlád-

nouti neporušitelností. *I. Kor. 15.* Kterí pak jsou Kristovi, ti tělo své ukřižovali s hříchy a žádostmi. *Gal. 5.* Co bude člověk sít, to bude i žít. Kdo rozsívá v těle svém, z těla žítí bude porušení; ale kdo rozsívá v duchu, z ducha žítí bude život věčný. *Gal. 6.*

Tělo jest příbytek duše. *Sv. Diad.* Jako stroj bez dělníka, tak jest tělo bez duše — mrtvo. *K.* Tělo jest mrtvé duše hrobem. *Sv. Aug.* Tělu sloužití jest smrt duše, potrava červů, rejdiště ďáblovo, hříšný život, podnět k nemocem, záhuba těla, zkáza mravů, ztráta dobrého, všech nehod a útrap příčina. *Sv. Bon.* Tělo jest příbytek, chrám Ducha svatého, jež neposkvrňuj. *K.* Tělo své považuj jako člověka nemocného, jemuž se má odpírati, co mu škodí a vnucovati, co mu prospívá. *K.* Ochranu jsi tělu povinen, aby nad ním nepanoval hřích a údové tvoji aby se nestali zbraní nepravosti; jsi mu povinen kázeň, aby v poddanost uvedené přinášelo hodné ovoce pokání. *Sv. Brnd.* Pravý dům, kde muž přikazuje a žena poslouchá: pravý člověk, u něhož duch přikazuje a tělo slouží. *Sv. Aug.* Jako voják otužuj tělo své k boji duchovnímu. *K.* Tělo musí být ohýbáno, nikoli však rozšlapáno. *Sv. Brnd.* Miluj tělo své jakožto pomocníka a společníka k věčné blaženosti. *Týž.*

Žádosti hled těla krotit,
jim si nedej duši psotit.

Tichost.

Odpověď tichá skrocuje hněv a řeč tvrdá vzbuzuje prchlivost. *Přisl.* 15. Přijímá tiché Hospodin, ale hříšníky snižuje k zemi. *Žlm.* 147. Vezměte jho mé na se a uče se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem. *Mat.* 11.

Tichost jako laskavá panovnice vládne všelikými ctnostmi. *K.* Tichostí stává se člověk sám nad sebou mistrem. *K.* Člověk tichý jest lékařem srdce bližního. *Sv. Ambž.* Jako vycházející slunce temnosti zapuzuje: tak tichost plaší různice a sváry. *L.* Mysl tichá, pokojná, podobá se skále, o niž se divoké proudy hněvu a pomsty rozbíjí. *K.* Šíp na skále se odrazí a u tvrdošíjného marný jest odpor. *L.* V měkké vodě snadno pouští všeliká skvrna: tak ustupuje tvrdá mysl tichosti. Hněvivý slon krotne při pohledu na tichého beránka a v měkké vlně i střelná rána se oslabuje. *K.* Jakoby žhavé železo do vody vnořil, tak když člověk prudký k tichému se přiblíží. *K.* Srdce tiché jest příjemný stan, v němžto Bůh sám rád odpočívá. *K.* Jako den tichý a jasný každému je milý: tak i mysl tichá člověka. *L.* Tichému celá země jest otčinou. *Sv. Jan Zl.* Proč se představuje Kristus pod obrazem pastýře? Aby nás naučil býti tichými, jako jsou ovce. *Sv. Ambž.*

Přísl.: Člověk tichý jako beránek. Jest tichý, ale lichý.

Tichý buď a ponížený,
abys byl povýšený.

Trápení, protivenství v. i trpělivost.

Člověk narozený ze ženy, krátký živ jsa čas, naplněn bývá mnohými bídami. *Job.* 14. Není-liž bojování život člověka na zemi? A jako dnové nádeníka, tak jsou dnové jeho. *Job.* 7. Jest-li že dobré věci brali jsme z ruky boží, zlých proč bychom nepřijímali? *Job* 2. Bych pak chodil uprostřed stínu smrti, nebudu se báti zlého; nebo ty se mnou jsi. *Žlm.* 22. Maličko pokárání jsouce, ve mnohém dobře způsobení budou . . . Jako zlata v peci zkusil jich a jako zápalnou oběť přijal je. *Moudr.* 3. Hospodin koho miluje, tresce a jako otec v synu zalibuje sobě. *Přísl.* 3. Oslavovati budu jmeno tvé, že jsi spomocník a obrance můj byl. *Sir.* 51. Neníť služebník větší, než-li pán. Poněvadž se mně protivili, i vám se protiviti budou. *Jan* 15. Kdož nebéře kříže svého a nenásleduje mne, neníť mne hođen (*Mat.* 10.), nemůže býti mým učeníkem. *Luk.* 14. Blahoslaveni jste, když vám zlořečiti budou a protivenství činiti pro mne: radujte se a veselte; neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. *Mat.* 5. Budeme-li s Kristem trpěti, budeme také s ním kra-

lovati. *II. Tim. 2. Srv. Žid. 12, 1. 2.* Kristus trpěl za nás, vám pozůstaviv příklad, abyste následovali šlépějí jeho. *I. Petr. 2.* Jest-li že kdo trpí jako křesťan, nestyď se za to v tomž jmeně. *Petr. 4.*

V světě mnohé. Tuť plačtivé údolí, kde jest život robotný, porušitelný, všeliké hořkosti plný. *Sv. Aug.* První hlas náš bývá pláč, ovšem ne bez příčiny, ježto jsme vkročili v údolí slzavé. *Sv. Brnd.* Celý ten život smrtelníků nic jiného není leč pokuta. Nepozdravujeť dítě úsměchem, alebrž pláčem světlo života a předpovídá tím, do jakého bezbydlí se dostalo. *Sv. Aug.* Svět se podobá nemocnici, kde, kolik lidí, tolik se nachází neduživců. *Týž.*

Účel, prospěch, potřeba. Trápení oslavuje vnitř i zevnitř. Hříšníka nechtícího dohání, nevědomého vyučuje, běžícího ochraňuje, bdí nad churavým, povzbuzuje umdlévajícího, pokořuje hrdého, očišťuje kajícího, korunuje nevinného, smrti zasvěcuje vždy živu býti majícího. *Sv. Aug.* Bída, soužení jest jen mocnější hlas Boha nás volajícího. *Lohn.* Nižádný sluha Kristův není bez soužení. Shledáváš-li, že nejsi pronásledován, nepočal jsi ještě býti křesťanem. *Sv. Aug.* Jako nelze do vosku pečeť vtisknouti, leč byl dosti rozhrát a rozměkčen: rovněž nemůže ani na člověku pečeť milosti boží vytištěna býti; leč byl prvé trápením zkušén. *Sv. Diad.* Zlato v ohni se čistí a člověk

v trápení. *Sv. Isidor.* Trápení sluch srdce otvírá, ježto štěstí světa často zavírá. *Sv. Řehoř.* Jako vosk k ohni přičiněn změkne, a novou podobu na se bere: rovněž tak měkne srdce lidské ohněm trápení a člověk se v nového člověka proměňuje. *Sv. Vavř.* Pec zkušuje nádobí hrnčířské a trápením poznává se pravý kajicník. *Sv. Brd.* Soužení hojí od pýchy a lenosti, vzdělává k trpělivosti; odkrývá ničemnost věcí vezdejších a uvádí na cestu moudrosti. *Sv. Jan Zl.* Klas zraje v parnu slunečním a oheň sílí se větrem: tak v trápení přibývá ohně lásky. *Piccini.* Jako věječkou se pšenice čistí: tak trápením očišťuje se srdce hříšníka. *K.* Trápení jest uzda, jíž Bůh člověka krotí a na srázné cestě k záhubě zadržuje. *K.* Kámen se osekává, škrábe a hladí, aby ušlechtilé podoby nabyl: podobně křesťan musí snášeti mnohá protivenství, aby se duše jeho stala dokonalým obrazem božím. *K.* Jako svítí hvězdy v noci, za dne jsouce skryty: rovněž se pravá ctnost stkví v nehodách a v štěstí ukrytá zůstává. *Sv. Bern.* Pole čím více se oře a vláčí, tím bývá úrodnější: tak duše se zdokonaluje trápením. Trápení jest pluh, který půdu srdce rozrývá, aby símě ctnosti hloub pojalo a bezpečně zachovalo. *N.* Protivenství jest dar vzácný, kterýž Bůh sesílá k okrášlení duše. *Macan.* Trápení a protivenství jsou stupně, po nichž lze kráčet k nebi. *Kotte.* Trápení k nebi nás žene, jako ostruha koně k cíli dohání. *L.*

Trápením stížení ztrácíme věci vezdejší, ale soužení pokorně nesouce rozmnožujeme věci nebeské. *Sv. Řehoř.* Cesta kříže a utrpení jest cesta bezpečná, ježto nás přímo vede k Bohu. *Sv. Fr. Sal.* Proč se lékař na se vzíti kříž, skrze kterýž se jde do království? . . . Není spasení ani naděje života jedině v kříži. *Tom. Kp.*

Nes trpělivě. Žádná růže bez trní, nikdo bez trápení, proto buď trpělivý. V soužení buď podoben diamantu, kterýž se ani kladivem nerozbíjí. Strom mohutný vítr nezkácí: tak muž statečný soužením se nepohne. *K.* Statečný voják nedbaje ran, dále bojuje v té naději, že zvítězí: tak křesťan v trápení těší se, že dojde odplaty v nebi. *K.* Jest-li že kříž rád neseš, on ponese tebe i přivede tě ke konci žádanému, kde totiž konec bude všemu utrpení! Neseš-li jej ale nerad, břemene sobě přidáváš i sám sobě dotěžuješ, a předce je snášeti musíš. *T. Kp.* Na koho Bůh vloží kříž, tomu též udělí milost, aby jej mohl nésti. *Sv. Aug.* Dítě-li pláče, matka ku pomoci spěchá; tak když jest nejhůř, Bůh jest nejblíž!

Přísluví: Všudy práce, všudy kříž, všudy jest nějaká tíž. — Koho Bůh miluje, křížkem navštěvuje. — Co bolí, odbývej s dobrou volí.

Koho Bůh si oblibuje,
trápením ho navštěvuje.
Pán ti káže vzíti kříž,
volně nésti jeho tíž.

Trest v. kázeň.

Trojice boží.

Tři jsou, již svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý a ti tři jedno jsou. *I. Jan 5.*

Tajemství toto si vysvětliti můžem obrazem slunce, v němžto světlo, blesk a teplo jest a předce jen jedno slunce. *Tertul.* Jako tři spojené pochodně dávají jeden plamen: tak tři božské osoby jsou jeden Bůh. *Sv. Diviš* i *Athanáš* znali podobenství o pramenu, řece a moři, jež předce jedna a táž voda jsou. — Trojice jest co trojí moře v jednom, nesmírném oceanu spojené. *Lumen.* Trojhran rovnostraný jednu uzavírá prostoru: tak ve třech osobách jest jeden Bůh. *K. Sv. Isidor* představuje nám co obraz nejsv. Trojice ametyst, drahokam trojbarevný. Barva nachová (purpurová) znamená všemohoucnost nebeského Otce, fialová pokoru Syna, kterýž se pro nás člověkem stal; růžová pak lásku Ducha svatého. — Pozoruj tři prsteny z jednoho zlata, stejné velikosti, tíže a způsoby; aneb tři stejné sochy z téhož kamene od jednoho umělce tesané: tak jsou i tři osoby božské jedné bytnosti a přirozenosti. *L.* Nejpríhodnější připodobnění k Bohu trojjedinému podává člověk tento obraz boží; neboť má rozum, cit a vůli, trojí rozdílnost v jedné a téže duši. *Sv. Aug.* Než všeliké podobenství o Trojici boží jest ne-

postačitelné. „Kdo skoumatelem jest velebnosti, zachvácen bude od slávy.“ *Přísł.* 25. Pochop, kdo pochopiti může; kdo pak nemůže, věř a modli se, aby, čemu věří, chápal. *Sv. Aug.* V tom, co se Trojice týká, hloubati, je převrácená všetečnost, věřiti pak je bezpečnost; ji spatřovati, jakož jest, dokonalá a svrchovaná blaženost. *Sv. Bernd.*

Co ve třech osobách přebývá,
jen mlha zemská nám zakrývá,
a jednou čistým zrakem
spatříme nad oblakem. *Kamarýt.*

Trpělivost v. i trápení.

Lepší jest trpělivý, než-li muž silný a kdo panuje nad myslí svou, lepší jest než ten, kterýž dobývá měst. *Přísł.* 16. V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými. *Luk.* 21. Láska všecko snáší, všeho trpělivě čeká. *I. Kor.* 13. Oblect se jako vyvolení boží, svatí a milí v srdečné milosrdenství, v pokoru, mírnost, trpělivost. *Kol.* 3. Aj, orač očekává užitku zemského, trpělivě čekaje, aby přijal dešť ranní i pozdní. Protož i vy buďte trpělivi a potvrzujte srdcí svých: neboť se přiblížilo příští Páně. *Jak.* 5.

Trpělivost jest zlých věcí, kteréž na člověka bývají vloženy, aneb které se přiházejí, s dobrou myslí snášení. *Lakt. Firm.* Trpělivost nade vším protivenstvím vítězí, ne potýkáním, ale snášením,

ne reptáním, ale díky vzdáváním. *Kas.* Pravou trpělivost nečiní pokuta, alebrž příčina: a proto ráčil přislíbiti Pán blahoslavenství ne protivenství snášejícím, nýbrž trpícím pro spravedlnost. *Sv. Prosp.* Synu, slzíš-li, zbožně slz, nikoli s rozhořčením nebo v hrdosti. Proč běduješ? Co trpíš, je lék, ne pokuta: pokárání, ne odsouzení. Nezamítej metly, nechceš-li odehnán býti od dědictví. *Sv. Aug.* Trpělivost jest tak veliký dar Bohu, že se i toho samého trpělivost vychvaluje, kterýž nám ji uštědřiti ráčil. *Sv. Aug.* Trpělivost odolává pokušením, snáší protivenství, dokonává trápení a mučeníctví, zpevňuje základ víry, napomáhá zrůstu naděje a jest ředitelkyně života. *Sv. Cypr.* Veliká jest moc trpělivosti. Pak-li trpělivost postavíš proti zlosti, zlost uhašena bude, jakoby vody na oheň nalil. *L. Firm.* Květiny nepáchnou nikdy tak sladce a mocně jako před bouří. Duše šlechetná, když se valí bouře na tebe, buď květinou a vydávej líbeznou vůni trpělivosti. *N.* Byť i dešť se lil a zuřila bouře, slunce pod mraky nehasne: tak nemění se člověk trpělivý v žádném soužení. *K.* Trpělivost jest tajemné koření, jež kdo při sobě nosí, necítí žádné křivdy ani protivenství. *K.* Včely ssají med i z trpkých bylin: trpělivost všelikou hořkost života oslazuje. *K.* Trpělivost všecko přemáhá; po dešti bývá jasno. *K.* Ctnost trpělivosti jeví se teprv v soužení, jako drahokam v noci jasněji se třpytí. *K.*

Trpělivost jest lano, jímž člověk Boha jako loď kotve se přidržuje. *L.* Trpělivost jest přístav, v němž člověk uprostřed bouře tiše odpočívá. *L.*

Přísloví: Trpělivost jest nejlepší lékařství. — Kdo setrvá, i zlé přetrvá. — Strpení přináší spasení. — Trpělivému všecko na dobro vyjde.

Trpělivý křivdu snáší,
tiše plamen hněvu zhasí.

Trpělivost všecko zmůže;
z trní rostou vonné růže.

Truchlivost v. zármutek.

Tvrdošijnost v. zatvrzelost.

Uctivost v. vlídnost, zdvořilost.

Učenost v. umění.

Učitel v. i kazatel, výchování.

Proste pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou. *Mat.* 9. Kterýž milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své. *Sir.* 18. Volej vším hrdlem, nepřestávej; jako trouba povyš hlasu a oznam lidu mému nešlechtnosti jejich. *Isai.* 58. Co vám pravím ve tmách, pravte na světle a co v ucho slyšíte, hlásejte na střeách. *Mat.* 10. Běda vám zákoníkům; nebo jste vzali klíč umění: sami jste nevešli a těm, kteří vcházelí, zbránili

jste. *Luk. 11.* I vám, zákoníkům, běda; neboť obtěžujete lidi břemeny, kterých nésti nemohou a sami se jich jedním prstem nedotýkáte. *Mat. 23.* Nechte jich, slepí jsou a vůdcové slepých; a povede-li slepý slepého, oba do jámy padnou. *Mat. 16.* Kteríž učeni budou, stkvíti se budou jako blesk oblohy a kteří spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy na věčné věky. *Dan. 12.*

Učitel buď nejprv učeníkem a potom mistrem a učitelem. Docházej jmena mistrovského skrze umění a učení. *Sv. Isid.* Učitel jest zlatý sloup, jenž budovu vychování podpírá. *Sv. Isid.* Jako světla na nebi temnotu noční, tak učitelové nevědomost a bludy zapuzují. *K.* Jako dešť a rosa zavlažují vyprahlou zemi a ji zúrodňují: podobně dobrý učitel srdce dítek k ctnosti povzbuzuje a ušlechťuje. *K.* Z neúhledného kamene vytváří ruka umělcova ušlechtilé sochy: tak vzorný učitel šlechtí srdce dítek jemu svěřených. *K.* Učitel podobej se rolníku, jenž pole své pilně vzdělává, aby vydávalo hojného užitku. *K.* Mocnější jsou příkladové než slova a příjemněji vyučuje se skutkem, než hlasem. *Sv. Lev.* Valně rozmnožíš hlas svůj, pozná-li se na tobě, že jsi přesvědčen o tom, čemu učíš. Mocnější jest hlas skutků než úst. *Sv. Bernd.* Kterak mohou vládnouti slova v ústech tvých, v nichž jest hořkost nešlechtnosti? *Sv. Ambž.* Kdo pocestnému pravou ukázal cestu, aby neza-bloudil, dobrý vykonal skutek; mnohem pak vý-

bornější a záslužnější skutek jest, učiti neumělých a ukazovati jim cestu ku království nebeskému. *K.* Včelám není bylin třeba, ovšem ale květu: rovněž sbírejte i vy květ učení a nevšímejte sobě obcování učitelův (kazatelův). *L.* Což se snad proto, že země jest sprostá, drahým pohrdá zlatem? Následovně jako se zlato vybírá a země zůstává, i vy učení přijímejte, mravů si nevšímajíce. *Sv. Zl.* Co z toho, zdali ctnostně nebo nešlechtetně žije, kdo nám cestu k ctnosti ukazuje; jen když je stezka dobrá a pravá. *Sv. Fr. S.*

Synu! učitel ti tělo, duši pěstí;
proto díků tvých i lásky hoden jesti.

Udatnost v. síla.

Ujma v jídle a pití v. půst.

Umění, učenost, věda.

Přijmětež kázeň mou a ne peníze a umění raději než zlato vyvolte; nebo lepší jest moudrost než všechny věci nejdražší a všechny věci přežádoucí nemohou se jí vyrovnati. *Přísl. 8.* Srdce moudrého hledá umění, ale ústa bláznů pasou se neumělostí. *Přísl. 15.* Nakloň ucha svého a poslyš slova moudrých a přilož srdce k učení mému, kteréž milé bude tobě, když je chovati budeš v srdci svém a rozhojní se ve rtech tvých. *Př. 22.* Jez, synu, med; nebo dobrý jest a plást sladký

hrdlu tvému: tak jest i umění moudrosti duši tvé, kterouž, když najdeš, budeš míti v nejposlednějším čase naději a naděje tvá nezhyne. 24. Umění nadýmá, láska pak vzdělává. (*I. Kor. 8.*) Lásku tedy přidej k učenosti a bude umění prospěšným. *Sv. Aug.*

Umění jest obecnému lidu místo stříbra, urozeným místo zlata a knížatům místo perel a drahého kamení. Vědy jsou stříbro sprostých, zlato šlechty a knížat klenoty. *N.* Nic neprospívá, tomu se naučiti, co má konáno býti, a nekonati. Lépe jest něčeho nevědět, než-li se tomu s nebezpečím přiučiti. *Sv. Jan.* Lépe jest méně vědět s pokorou a skrovnější učeností, nežli poklady vysokého umění míti s marným sebe oblibováním. *Bl. Tom. Kp.* Co prospěje člověku zlatý klíč, t. j. bystrý rozum a mnohá učenost, pak-li jím bránu života věčného neotvíráš. *Sv. Aug.* Prsten prostý bez drahokamu jest umění bez ctností. *Mas.* Člověk, jenž mnoho máje vědomostí, jich v životě neužívá, jest jako strom pěkného vzrostu, jenž žádného ovoce nevydává; jako poklad, jenž mrtvě v truhlici odpočívá. *K.* Sprostní a neučení uchvacují království nebeské; my pak se svou učeností se bereme k peklu. *Sv. Aug.* Jako víno, nejsouc vodou přimíšenou zmírněno, mysl mate: rovněž činí umění hrdým, není-li zmírněno láskou. *Sv. Ambž.* Kdo se domnívá něco vědět bez umění pravého a životem osvědčeného . . . od hada sklamán jest,

že nemiloval život. Ale kdo s bázní poznává a život vyhledává, ten v naději štěpuje, ovoce očekává. *Apollo*.

Sdílej. Jest-li že toliko pro sebe zadržujeme, čeho jsme ku prospěchu jiných obdrželi, nemáme lásky a platí o nás výrok: „Moudrost skrytá a opklad zakopaný, jaký jest užitek obojího?“ *Ekkł.* 20.

Přísloví: Umění v štěstí okrasa a v neštěstí útočiště. — Cvičení a zkušenost dává umění. — Učení kořen hořký, ale plod sladký. — Žádný učený nespádl s nebe. — Kdo se z mládí čemu naučí, k stáru jakoby to našel. — O čem mladí nevědí, to jim staří povědí. — Kdo chce žít, musí sít.

Úmysl v. i předsevzetí a vůle.

Moudrý člověk má oči v hlavě své; blázen pak ve tmách chodí. *Kaz.* 2. Běda lidem dvojitého srdce a rtům nešlechetným a hříšníku kráčejícímu dvojími cestami. *Sir.* 2. Když dáváš almužnu, ať neví levice, co činí pravice tvá . . . Svíce těla tvého jest oko tvé. — Jest-li oko tvé bude sprostné, všecko tělo tvé bude světlé; pak-li oko tvé bude nešlechetné, všecko tělo tvé bude tmavé. — Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. *Mat.* 6. Jest-li kořen svatý, tedyť i ratolesti. *Mar.* 12.

Úmysl činí skutek dobrým; víra řídí úmysl. *Sv. Aug.* Jaký kořen, taký strom. Je-li kořen

zdravý, ponese strom dobré ovoce; tak dobrota skutku závisí na dobrém úmyslu. *K.* Při dobrých skutcích dobrý úmysl mívej, t. abys se zalíbil Bohu, který v srdci lidském čte a lidi čisté a spravedlivé miluje. *Bl. Tom. Kp.* Tvůj úmysl skutku tvému jmeno dává. Jak od tebe pochází, zrovna tak se váží. *Sv. Ambrož.* Jako tělo bez duše, jest skutek bez dobrého úmyslu. *Sv. Brnd.* Čin bez dobrého úmyslu jest jablko nahnilé, nebo jablko uměle napodobené beze vší vůně a chuti. *K.* Kus papíru nemá veliké ceny; však podpis královský dodává mu hodnoty: podobně mnohý skutek nepatrný, dobrým úmyslem konaný, stává se Bohu příjemným. *K.* Jako střecha na sloupích a sloupové na základě spočívají: tak záleží život na ctnosti a ctnost na dobrém úmyslu. *L.* Co jest podstava soše a základ budově, to jest pevný úmysl k života polepšení. *L.* Jako tělo se očima řídí: tak má dobrý úmysl spravovati naše jednání. *L.* Kouseček zlata má více ceny než hromada bláta a nepatrný skutek v dobrém úmyslu vykonaný jest vznešenější, než bez něho slavné hrdinství. *N.* Ratolest, nežene-li vzhůru, zakrsá: ne jinak se děje, nedostává-li se našemu snažení po ctnosti pravého úmyslu. *Weng.* Má-li hřebík ve zdi pevně držeti, musíš jej rázně a hluboko zatlouci: podobně má-li být úmysl — polepšiti se — pevný, musí se hluboko v srdce vštípati a často obnovovati. *L.*

Přísloví: K peklu jest cesta dlážděna samými dobrými úmysly. — Když byl ďábel nemocen, sliboval dobrým být a když ozdravěl, ďábel horší než prvé. — Vůli má, ale skutek utek.

Skutku tvému vždy jen cenu dává
úmysl tvůj, proč se stává.

Upřímnost v. sprostnost.

Úsměch v. posměch.

Ústupnost v. svornost.

Útěcha v. i trápení.

Hospodin sází snižené na místo vysoké a truchlivých pozdvihuje dobrým bydlem. *Job. 5.* Dobrýť jest Hospodin a posilňuje v den soužení. *Nah.* Blízko jest Hospodin těm, kteří jsou souženého srdce. *Žlm. 39.* Jako když matka někomu lahodí, tak já potěším vás. *Isai. 66.* Třtiny nalomené nedolomí a knotu kouřícího se neuhasí. *Mat. 12.* Jako jste účastníci utrpení, tak budete i potěšení. *II. Kor. 1.* Bůh těší nás ve všelikém soužení našem, abychom mohli i my těšiti ty, kteříž jsou ve všelikém nátisku, potěšením, kterýmž i my potěšováni jsme od Boha. *II. Kor. 1.*

Když chudoba tísní, žalost zarmucuje, tělesná bolest znepokojuje aneb jiná nehoda trápí, najdou se dobří lidé, kteří netoliko umějí radovati se s radujícími, nýbrž i plakati s plačícími. Tím, co

je příkrého, se mírní, co těžkého, nadlehčuje, a co protivného, přemáhá. *Sv. Aug.* Bychť všelikou útěchu světa měl a všech rozkoší požívati mohl, jisto jest, že by dlouho trvati nemohly; protož duše má nebude moci zde úplně potěšena býti, leč jediné v Bohu, jenž jest utěšitel chudých a obrance pokorných. Marná i krátká jest všeliká útěcha lidská; jediné blažené a pravé utěšení jest, které uvnitř pravda podává. *B. T. Kp.* Ve všem soužení kde doufáš nalézti útěchy, pomoci? — Hledej ji nad sebou. Vzhůru srdce! Volej k nebi, abys byl vyslyšen a Otec, jenž v nebi jest, aby seslal pomoc tobě ze svatyně a ze Sionu aby ochraňoval tebe. *Sv. Bernd.* Bůh sám se vším andělů vojem pohlíží na zápas tvůj a věčnou chystá ti korunu. *Sv. Jarol.*

Těš zarmoucených. Dešť je v suchu příjemný a prospěšný: tak útěcha přítele je v zármutku milá i účinná. *K.* Útěcha jest jako rosa, jež bylinu v parnu občerstvuje, jako větřík, jenž poutníka zemdleného ochlazuje. *Sv. Brnd.* Jako douškem čerstvé vody žíznivý: tak útěchou okřívá člověk v soužení. *K.* — Měj bolest a žalost nad tím, kdo v zármutku přebývá. Nebývej tvrdý, kamenný. — Plač s plačícími, kvěť s kvěťícími. *Sv. Isidor.* Jako prokazuje těl. skutek milosrdenství, kdo navštěvuje nemocného: tak koná skutek lásky, kdo zarmoucenému podává útěchy. *Sv. Řehoř.* Dešť povždy je dobrý, zvláště v čas velikého sucha.

podobně útěcha od dobrého přítele vždy je milá, zvláště v čas velikého soužení. *Sv. Jar.*

Vidíte-li nešťastného, jak ho žalost mocně svírá, ať tu nikdy srdce vaše útechy mu neodpírá.

Utiskování, pronásledování.

Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. *Mat. 5.*

Jako voda s ohněm se nesnášejí a stále bojují: tak zlí nemohou snést dobrých. *K.* Jako zloději světlo je protivné, tak hříšníku člověk spravedlivý. *K.* Jako zlato v ohni se čistí: tak ctnost pronásledováním zlých se osvědčuje. *K.* Tyrani a bobáči, kteří lid utiskují, jsou metly boží, jimiž Bůh národy tresce a zkouší svých vyvolených; budou pak časem svým co nástrojové pomsty boží do ohně vhozeni. *Humbert.* Když tak zlem posedlí budeme, že pro svůj zisk jeden druhého bude tisknouti, musí se společnost lidská rozpadnouti. *Cicero.*

Kdo bližního utiskuje,
pomsty sobě připravuje.

Raděj ať tě smrt překvačí,
než bědáka slza tlačí.

Utrpení v. trápení.**Útrpnost v. soucit, soustrast.****Váhavost v. lenost duchovní.****Vášně v. náruživosti.****Vděčnost k Bohu i k lidem.**

Pokoj Kristův vítěziž v srdcích vašich, k němuž i povoláni jste v jedno tělo a buďtež vděční. *Kol. 3.* Ze všeho díky čiňte; nebo toť je vůle boží v Kristu Ježíši ve všech vás. *I. Tes. 5.*

Na třech věcech spočívá svět: na zákonu, náboženství a vděčnosti. *Sv. Vavř. Just.* Nebudeme rdíti se pro nevděčnost, vědouce, že i zvířata jsou vděčna? *Sv. Ambrož.* Nic nepomáhá ctnosti tak k vzrůstu, jako vděčnost. *Sv. Tom. A.* Řeky padají v moře, v němž opět vznikají: tak z díků povstávají nová dobrodiní. *L.* Vděčnost jako magnet srdce lidská přitahuje. *L.* Vždy sobě pomoc způsobuje, kdo sobě prokázané dobrodiní před oči staví. *Kassiod.*

Dítě vším jest povinno rodičům, tím více my lidé Bohu, od něhož máme vše dobré. *K. Aristoteles* dí, že bohům a rodičům nikdy se nemůžeme dosti odsloužiti. Lze-li tedy Bohu, jenž více dal, než všickni otcové veškerého světa dáti mohou, dostatečně se odsloužiti? *L. Gr.*

Prísloví: Komus povinen, tomu buď úslužen; i pes pomní, kdo ho krmí. — Za nevděčníky Bůh se prokazuje vděčným.

Udělíš-li dobrodiní,
vpiš to v listy květinové;
tobě-li kdo dobře činí,
vryj to v desky mramorové. *Jablonský.*

Věčnost boží.

Tisíc let před očima tvýma, jako den včerejší a bdění v noci. *Zlm.* 92. Jeden den u Pána jako tisíc a tisíc jako jeden den. *II. Petr* 3. Já, Hospodin, první i poslední. *Isai.* 41. Já jsem alfa i oméga, počátek i konec, praví Bůh, kterýž jest, byl a přijíti má, všemohoucí. *Zjev.* 1.

Pomysli si kruh co čáru nekonečnou a máš ovšem jen nedostatečný pojem o věčnosti. Také prsten i skroucený had jest obraz věčnosti. *L.* Věčnost jest kruh, jehož střed jest slovo „vždy“ a obvod „nikdy“. *Corn. a Lap.* Co jest krůpěj proti moři, to jest tisíc let proti věčnosti. *Týž.* Slovo věčnost jest nepochopitelné. Patř, co se v oné hromadě mravencův hemží. Jaká to pilnost a předc jim málo práce ubývá. Pomysli sobě, že by tito živočichové tak dlouho žili, až by veliký les z délky a šířky několik hodin skrz na skrz prolezli, strom co strom zhlodali; drtiny pak všecky na nejvyšší horu mnoho tisíc sáhů vysokou

odnesli: jak mnoho milionů let by to as trvati mohlo? A předc by to nebyla věčnost. *L.* Představ si moře na tisíc mil široké i dlouhé a nesmírně hluboké. Každých tisíc let by tam přiletěl ptáček se napít. Hrozně dlouho by to trvalo a předc by to nebylo věčně. *L.* Představ si kámen až do nebe veliký, z něhož by vždy za tisíc let ptáček ozobal zrníčko. Dlouho by trvalo, než by ho odnosil; předc ale by to nebyla věčnost. *K.* Dům si opravuješ, který na krátký čas obýváš; tím spíše máš o to dbát, bys připravil sobě vhodný příbytek pro věčnost. — Všecko na čas, Bůh na věky. *Př.*

Vědomosti v. umění.

Velebnost boží.

Zveleben jsi, Hospodine; nebo není podobného Tobě. *II. Kr. 7.* Sytost hojného veselí jest před obličejem tvým a dokonalé utěšení po pravici tvé až na věky. *Žlm. 16.* Bůh blahoslavený a sám mocný král nad králi a pán nad pány. *I. Tim. 6.*

Jako slunce všechna tělesa osvětluje, tak Bůh nejvyšší blažený všechny své tvory oblažuje. *L.* Jako temnou noc nelze přirovnati k jasnému dni: tak všechna krása i nádhera tohoto světa nemůže být porovnána se slávou i velebností Boha nejvyšší blaženého. *L.* Podle zevnější postavy, podle nádhernosti příbytku, nábytku a šatu na bohatství člo-

věka i na důstojnost jeho se soudívá: tak z krásy a velebnosti tohoto světa na vznešenost a blaženost Tvůrce jeho souditi lze. *L.*

Chval a veleb svého Pána,
čest ti bude v nebi dána.

**Věrnost boží a lidská v. pravdomluvnost v řeči
i v skutcích.**

Věrnost v mále v. i hřích všední.

To dobře, služebníče věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím; vejdiž v radost Pána svého. *Mat. 25.*

Nebeskému Pánu netoliko velicí skutkové pobožných lidí se líbí, ale i ti nejmenší a nejsprostější. *Sv. Fr. Sal.* Kdo veliké věci vykonati nemůže, nechť koná malé; nechceť Bůh ani nápoj studené vody, podané žíznivému, zůstaviti bez odplaty, jako Pán Ježíš chudičkou pochválil vdovu, že v obětní pokladnici vrhla několik halířů. *Sv. Zl.* Často věc nepatrná bývá velikého zlého příčinou a z malého zanedbání povstávají veliké, nezhojitelné rány. *Sv. Efr.* Kdo sobě malých věcí lehce váží, ten snadno u veliké padá. Malý hřích větší rodí a jen poznenáhla hříchové zrůstají. Tak když se malých nevystříháme, u veliké padáme; a protož varuj se malých, nedojdeš velikých. *Sv. Isid.*

Nebudeme-li si malých věcí vážit i šetřit, znenáhla zavedeni, i větších se dopustíme. *Sv. Řehoř.*

Dobře činí ten, kdo těží s málem
stoje věrně na své postati;
velkýť je, buď sluhou nebo králem. *Kollár.*

Veselost v. i radost.

Veselil jsem se ze všech věcí; nebo předcházela mne ta moudrost a nevěděl jsem, že všech těch věcí jest matkou. *Moudr. 7.* Bázeň Páně jest sláva a chloub a veselí i koruna plesání. *Sir. 1.* Mysl veselá činí věk kvetoucí; ale duch smutný vysušuje kosti. *Přís. 17.*

Veselá mysl jest koření, jež i nejsprostšímu, nejodpornějšímu pokrmu chuti dodává. *Patrika.* Jako kolem živého pramene dosti bývá vláhy, tak člověk veselý radost vůkol sebe rozšiřuje. *K.*

Přís. : Dnes radost, zejtra žalost. — Radost po žalosti chodí. — Když radost vrchu dostupuje, již žalost se ohlašuje.

Ten, kdo v Pánu vesel bývá,
opravdovou radost mívá.

Vína v. hřích.

Víra, náboženství.

Víra jest nadějných věcí podstata, důvod neviditelných. *Žid. 11.* Totoť jest dílo boží, abyste

věřili v toho, kteréhož on poslal. *Jan 3.* Kdo věří ve mne, tomu poplynou z těla řeky vody živé. *Jan 7.* Dokud světlo máte, věřte v světlo, abyste synové světla byli. *Jan 12.* Přede vším berte štít víry, kterýmž byste mohli všecky šípy ohnivé nešlechtníka uhasiti. *Ef. 6.* Spravedlivý z víry jest živ. *Gal. 3.* Kdo jest, jenž přemáhá svět, leč kdo věří, že Ježíš jest Syn boží. *I. Jan 5.* Amen pravím vám, budete-li míti víru a díte hoře této: jdi odsud tam, i půjde a nebude vám nic nemožného. *Mat. 17.* Kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak neměl, nic nejsem. *I. Kor. 13.* Jako tělo bez ducha jest mrtvé: tak i víra bez skutku jest mrtva. *Jak. 1.*

Co jest? Víra jest v to, čeho nevidíš, věřiti; pravda na to, čemus uvěřil, patřiti. *Sv. Aug.* Víra jest přisvědčující schválení toho, co zvěstováno bylo a to beze všeho pochybování, spolu s přisvědčením ducha o pravdě toho, co z daru božího bylo oznámeno (zjeveno). *Sv. Basil.* Co jest věřiti? ne-li přisvědčiti, že pravda jest, co se praví? Jelikož ale přisvědčení čin jest chtícího, ovšem jest víra v moci naší. Avšak, jakož dí apoštol: „Není moci, nežli od Boha.“ (*Řím. 13.*) *Sv. Aug.*

Důvod a základ. Dítě věří matce, co mu o otci vypravuje, byť ho i nebylo poznalo: a my bychom neměli věřiti církvi, co nám o Bohu blásá? *K.* Nechtěj pochopiti, abys věřil, nýbrž

věř, abys rozuměl; pochopení jest odměna víry. *Sv. Aug.* Jistý a vlastní základ víry katolické jest Kristus; nebo „jiného základu žádný položiti nemůže mimo ten, kterýž ode mne již položen jest, jenž jest Kristus Ježíš“ (*I. Kor. 3, 11.*). *Týž.*

Moc a vznešenost. Víra jest světlo duše, brána života, základ věčného spasení. *Sv. Jan Zl.* Víra jest lampa; nebo jako lampa osvětluje příbytek, rovněž osvětluje víra duši. *Týž.* Víra jest oko všechno svědomí osvětující a pochopení působící, jako dí prorok (*Isai. 7.*): „Neuvěříte-li, neporozumíte.“ *Sv. Cyril.* Víra jest naše učitelka, vzhůru, k Bohu nás vedoucí. *Řehák.* Onen má více místa u Boha, kdo více přinesl, ne stříbra, ale víry. *Sv. Aug.* Víra jest, ať tak dím, ona královská silnice, vedoucí jediné do království, jehož na věčnosti zpevnění jsou základové. *Týž.* Víra jest ten ohnivý sloup, kterýž nám jako druhdy Israelitům cestu k nebi ukazuje, nás k Bohu vede. *Jirsík.* Víra jest učitelkyně pravdy a ctnosti, jež skutkům našim pečetí záslužnou přitiskuje a jim pravé ceny dává. *K.* Víra jest zbraň a ochrana ve všech nebezpečenstvích duše. *K.* Víra jest štít, jenž křesťana jako vojína chrání proti útokům všech nepřátel. *K.* Vše má člověk, kterýž má sebe: ten pak má jediné sebe, kdo má Boha. Boha ale má, kdo v něho věří a jej co stvořitele vyznává. *Rav.*

Třeba. Víra jest křesťanu tak potřebná, jako

živému dýchání. *Sv. Kl.* Dům bez základu není, tak budovu ctnosti nelze vystavěti bez víry. *Sv. Bon.* Víru jmenujeme kořenem a ctnosti rado-
lestmi, skutek hroznem, nábožnost vínem. Jako bez kořene ničím není ratolest, rovněž není bez víry ctnost. *N.* Víra jest oltář, nic není Bohu příjemné, leč co se mu na tomže oltáři podává. *Sv. Tom. Ak.* Jako požitky země nerostou, ani zrajou bez slunce a deště: tak člověk nemůže ovoce dobrých skutků přináseti bez víry. *Origen.* Kde není víry, tam nemůže býti spravedlnosti; poněvadž „spravedlivý z víry jest živ“. *Sv. Aug.* Nesnadno jest, aby zle žil, kdo dobře věří. *Týž.* Víra jest původ spravedlnosti, hlava svatosti. Bez ní sobě ještě žádný Pána nezavděčil; bez ní žádný vrch dokonalosti nedostoupil. Tu kdo má, šťastný jest: bídný, kdo se jí sprostil. *Sv. Jan Zl.* Kdo chce plouti přes moře, potřebuje pevné lodi; tak i nám třeba víry na bouřlivém moři života, abychom se šťastné dostali do přístavu věčnosti. *K.* Jako Mojžíš, aby Boha spatřil, vstoupil na skálu: tak kdož nestojí na skále víry, nemůže patřiti Boha. *Sv. Aug.*

Pevně věř. Jako dítě rodičům na slovo věří: podobně křesťan ochotně přijímá, čemu církev sv. učí, co věřiti přikazuje. *K.* Nedbalostí zdá se býti, jest-li u víře utvrzení jsouce, nepřičíňujeme se, abychom pochopili, co věříme. *Sv. Ans.* Jako nejbystřejší oko v slunci zraku potrací: tak uče-

nec skoumáním pravd nadpřirozených často víry pozbývá. *L.* Kdož bez víry chápati chtějí věcí božských, podobají se lidem bez lodí se plavícím; jimž brzo ruce i nohy zemdlí a vlny je pohltní. *Sv. Jan Zl.* Kdo na svůj rozum spolehá, toho loď víry snadno se strozkotá.

Plň. Tážu se, zda-li věříš? Věřím, pravíš: čiň, co pravíš a víra jest. *Sv. Aug.* Chce-li nemocný uzdraven býti, musí předepsaných lékův užívati; chce-li rolník hojnou žeň míti, musí símě nasíti a bedlivě ošetřovati. Tak jest-li že víru máme, ji však neplníme, předpisy-li k blaženosti známe, podle nich ale nežijeme, nemohou nás přivést k životu věčnému. *Sv. Mak.* Hlava bez údů, víra bez skutků. *Sv. Řehoř.* Strom se poznává z ovoce: podobně se poznávají ti, kdo Kristu se vyznávají z toho, co konají. *Sv. Ign.* Že člověk živ jest, poznáváme z pohybování údů: tak život víry jeví se dobrými skutky. *K.* Víra bez skutků jest onen fíkový strom, jemuž Kristus zlořečil, že na něm ovoce nenalezl (*Mat. 21.*); strom neužitečný, jenž vyfat bude a na oheň uvržen. *Mat.* Símě-li v truhlici se skrývá, požitku nepřináší; víra jen v mysli uzavřená dobrých skutků nečiní. *L.* Pole, nevzdělává-li se, trní a bodláčí plodí, vzduch-li uzavřen, kazí se; voda-li stojí, hnije: tak marná, neprospěšná jest víra, jest-li konáním dobrých skutků v činnosti se neudržuje. *L.* Kdo praví, že věří, avšak dobrými skutky

k věčné blaženosti se nehotoví, podobají se pošetilým pannám evangelickým. *Orig.*

Vyznávej. Víra nám ukládá povinnost srdci i ústům. „Srdcem se věří k ospravedlnění, ústy pak se vyznává k spasení“ (*Řím. 10.*). *Sv. Aug.* Zdaž ti, kteří nevyznali ústy k spasení, nezhy-nuli? Zdaž Petr ústy pronešenou lež nesmyl horkými slzami? Proč tak těžce se kál? Protože věděl, jak hrozný to hřích srdcem věřiti a předce nevyznávati ústy! *Sv. Aug.*

Haj, zachovej. Sokrates měl sice veliké množství učeníkův, avšak nikdo z nich nepoložil pro pravdu učení mistra svého život svůj: ale vyzna-vači Kristovi hájiti dovedou až na smrt učení mistra svého. *Sv. Just.* Jako had celého sebe vydává, jen když hlavu svou uchová neporušenou: rovněž i ty nejvíce o víru dbej, byť si musel peněz tratiti neb samý život vzdáti. Nebo víra jest hlava i kořen; tu-li zachováš, byť si všecko jiné potratil, vše opět a s větší slávou dosáhneš. *Sv. Jan Zl.* Lépe jest chléb žebrati, nežli víru ztratiti. *Sv. Jarol.*

Co má víra? O, to perla,
kterouž já za králů berla,
co moc, krásu její znám,
věčně věkův již nedám.

V. Štulc.

Vlast.

Nebeské město, dokud na zemi pohostinnu se nachází, ze všech národů měšťany sobě přivolává a ve všech jazycích sbírá společníky putování svého. *Sv. Aug.* Komu cestování sladké, vlasti nemiluje. Milá-li vlast, trpké jest putování. Vlast nenavidí velmi, kdo mní, že se mu dobře daří, an cizincuje. *Týž.* Stvořitel světa věcí, Pán světa, uměstnav se v tělo lidské, počal míti vlast, počal býti občanem obce židovské, počal míti rodiče, sám všech rodičův otec: aby láska vzývala, milování táhlo, náklonnost poutala a lidskost povzbuzovala těch, jež zapudila pánovitost, rozptýlila bázeň a mocná síla učinila vyhnanci. *Sv. Petr Chr.*

Příslloví: Všude dobře, doma nejlíp. — Kde se kdo zrodí, tam se hodí. — Úctu dej cizině, lásku vlasti. — Živ buď vlasti, přátelům, vzdají čest tvým popelům.

Vlast svou milovat, sám Bůh ti káže,
rozum k lásce té i srdce váže.

Měsíc točí se kol země, se zemí pak kolem slunce:
srdce tvé se toč kol vlasti a tak s vlastí kolem Tvůrce.

Jablonský.

Vlažnost v. lenost duchovní.

Vlídnost, uctivost, zdvořilost, přívětivost.

Láskou bratrskou se vespolek milujte, uctivostí se předcházejte. *Řím. 12.*

Láska trpělivá jest, dobrotivá jest. *I. Kor. 13.* Člověk nemilý jest jako bajka marná, jež v ústech necvičených ustavičná bude. *Sir. 20.* Kde není slyšení, nevylévej řeči a nevynášej se nehodně moudrostí svou. *Sir. 32.* Ozdoba zlatá jest opatrnému učení a jako náramek na ramenu pravém. Noha blázna kvapí do domu bližního a člověk zběhlý ostýchá se osoby mocného. *Sir. 21.*

Svrchovaný svazek mezi lidmi jest přívětivost; kdo ho roztrhne a zruší, nepravý jest a za vražedníka má jmín býti. *Lakt. Firm.* Nesnadnějších hleď vlídností přemoci; ne každá rána jednou mastí zhojena bývá. *Sv. Ign. A.* Jsou, kteří jsou přívětiví, pokud se jim všecko daří podle vůle; ale hned vyšlehnou a ohnivé požáry vyhazují, jak mile je nějaké protivenství aneb odpor potká. Ti se podobají uhlí v popeli doutnajícímu. Komu však záleží na tom, státí se svatým, musí jako lilie mezi trním žíti; byť i trní lilie píchalo, vždy zůstává lilie lilijí; vždy jest tak líbeznou a příjemnou jako kdy prvé. *Sv. Lig.*

Přísloví: Řeč uctivá bez prospěchu nebývá. — Pokorné slovo ukrocuje hněv. — Dobré slovo železná vrata otvírá. — Vlídnu řečí více získáš, nežli sečí. — Jedna zdvořilost druhou stíhá. — Ruka ruku umývá. — Čest za čest, služba za službu. — Jaké častování takové děkování.

Dej čest každému, jak patří,	Láska láskou jen se kojí;
miluj bližní, jak své bratří.	lásku měj, ta srdce pojí.

Na každém místě jest poloviční nebe,
kde lidé lidmi jsou a vespolek se milují.

Památky času.

Vlohy, schopnosti v. i duše.

Co jest člověk? — Učinils ho málo menšího andělů; slávou a ctí korunoval jsi jej. *Žlm. 8.* Kdo z lidí ví, co jest v člověku, jedině duch člověka? Věci, kteréž jsou boží, žádný nepoznal, jedině duch boží. *I. Kor. 2.*

Obdivuješ-li, člověče, výšku hvězd a hlubokost moře? V prohlubeň duše své vstup a div se. *Sv. Isid.* Duše řídí a vládne tělem. *Sv. Iren.* Jako o všechny údy těla máš péči a je bedlivě cvičíš, by schopny byly ku práci: podobně a mnohem více máš o své duševní schopnosti pečovati, aby k svému cíli se vzdělávaly a ušlechťovaly. *K.* Stroj jen tehdy dobré koná služby, jsou-li všechny jeho části v stavu dokonalém: podobně jen tehdy bude moci člověk o svém povolání pracovati, když všechny své vlohy hleděl přiměřeně vzdělati. *K.* Čím kdo bedlivěji se cvičí, tím více se zdokonaluje v svém umění: podobně křesťan tím více prospívá v poznání a v ctnosti, čím více cvičil své síly a schopnosti. *K.* Lehkovážně by jednal, kdo by darem mocného přítele pohrdal: tomu podobá se křesťan, jenž svých schopností náležitě neužívá, hřivny mu svěřené zakopává.

(*Mat. 25.*) *K.* Leží-li železo, kazí se a rez je ožírá; užívá-li se ho, jest pěkné a světlé, přináší užitek mnohý. Podobně jest s přirozeností lidskou a s našimi duchovními vlohami: lenivostí a pokojem bývají zničeny a pokaženy; jest-liže jich užíváme, nejen že jsou ku prospěchu, ale bývají dobře zachovány. *Sv. Jan Zl.* Jako pole, když se neoře, mnoho trní a neužitečné trávy zplozuje: tak i duše nevzdělaná mnohými hříchy samoděk zplozenými jako nějakým trním přikryta bude. Ale když dobrý oráč přistoupí, ihned trní bude vyklučeno: t. j. hříchové padnou a užitkové ctnosti budou zplozeni. *Lakt. F.*

Vojna neb válka.

S rozšafností má se vésti válka a bude vítězství tu, kde jest mnoho rad. *Prísł. 2.* Nenít moudrosti, nenít opatrnosti proti Hospodinu. Kůň připravuje se ke dni boje; ale Hospodin dává vítězství. *Př. 21.* Lepší jest moudrost, než-li zbraň vojenská; a kdož v jednom hřeší, mnoho dobrého kazí. *Kaz. 9.* Bojovati není provinění, ale hřích jest, bojovati pro loupež. *Sv. Aug.* Dobrou-li příčinu má bojující, konec války zlým býti nemůže. *Sv. Bernd.*

Přísloví: Vojna nebývá každému hojna. — Vojna o Boha nedbá, ani pána nezná. — Kde vojna vládne, bratrstvo slábne. — Pro pokoj zbraň nos, o nějž Boha pros.

Vražda, zabití.

Nebudete krve nevinné vylévati na místě tomto. *Přísł. 7.* Kdoby vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho; nebo k obrazu božímu učiněn jest člověk. *I. Mjž. 9.* Muže krvi a lstivého v ohavnosti míti bude Hospodin. *Žlm. 5.* Člověka, kterýž násilí činí krvi duše, byť až na onen svět utekl, žádný ho nezadrží.

Je-li to těžké provinění, dílo boží zohaviti: co řeknem o těch, kdož dílo boží zabsjejí, kdož lidskou krev prolévají? *Sv. Ambž.* Jsi snad vládcem nad životem bližního svého? Bůh jedině jest pánem života našeho. *Sv. Lig.* Jako údové nenálezejí sobě, nýbrž tělu: tak každý člověk patří v svazek celého člověčenstva. Kdo tedy vraždí sebe neb bližního, dotýká se všeho lidstva. *K.* „Hlas krve bratra tvého volá ke mně z země.“ (*I. Mjž.*) Neřekl: volá z těla bratrova, nýbrž „z země volá“. Ač bratr odpouští, země neodpouští; bratr mlčí, země odsuzuje; onať i svědkem i soudcem tvým. *Sv. Ambž.*

Přísloví: Člověka zahubiti není maličkost. — Ne těžko hlavu srazit, ale nasadit. — Bůh zločince najde. — Krk za krk, oko za oko, zub za zub. — Bližního kdo usmrcuje, o nebe se připravuje.

Vrchnost světská i duchovní v. i poslušnost.

Kde není správce, tu lid padne; ale tuť zachování, kde jsou mnohé dobré rady. *Přísl. 11.* Jakýž jest soudce lidu, takoví jsou i služebníci jeho. *Sir. 10.* Jako rozdělení vod, tak jest srdce královo v ruce Hospodinově: kamžkoli bude chtíti, nakloní ho. *Přísl. 21.* Jako řvaní lva, tak strašlivý jest hněv krále a jako rosa na bylinu, tak i ochotnost jeho. *Přísl. 19.* Spravedlností utvrzen bývá trůn. *Přísl. 16.* Stolice vůdcův pyšných zkažil Bůh a vsadil tiché místo nich. *Sir. 10.* Dobrý pastýř život svůj dává za ovce své. *Jan 10.* Pasterstvo boží podle Boha. A když se ukáže kníže pastýřů, vezmete neporušitelnou korunu slávy. *I. Petr 5.*

Král není Bůh, ale člověk Bohem ustanovený, aby spravedlivě soudil. *Sv. Teof.* Nejvyšší králův dobro záleží v tom, aby spravedlnost pěstovali a práva všech hájili. *Sv. Řehoř.* Slunci přísluší paprsky svými osvěcovati celý svět; královskou ale ctností jest, všecko oblažovati. *Sv. Agap.* Ctíme císaře tak, jakž nám jest dovoleno a jemu prospívá: ctíme ho co člověka, kterýž vše, co má, dosáhl od Boha. *Tert.* Jsme, císaři, válečníci tvoji, jsme ale též služebníci boží. *Sv. Euch.*

Úřad kněžský bývá sice na zemi vykonáván; avšak slušno jej počísti v třídu a řád nebeský. *Sv. Jan Zl.* Kdo toho důstojenství hoden jest a

v něm bez úhony obcuje, připravuje sobě život i nevadnoucí korunu. *Sv. Efr.*

Příslloví: Ne králům království, ale králové královstvím jsou dáni. — Král rozkazuje a Bůh pravou cestu ukazuje. — Jací páni, takoví poddaní. — Pán příkladný poddaným živé právo. — Pán dobrý stojí za otce. — Čiň dobře a právě, neboj se císaře ani krále.

Vrťkavost v. nestálost.

Všetečnost očí v. oči.

Všemohoucnost boží.

Slovem Hospodinovým nebesa utvrzena jsou a dechem úst jeho všechna moc jejich. Kterýž shromažďuje jako v lahvičce vody mořské, klade v pokladnicích propasti. *Žlm. 32.* Ty, o Pane, roztahuješ nebesa a kryješ vodami svrchk jejich. Ty chodíš na křídlech větru a činíš je posly svými a služebníky blesky plápolající. Ty dáváš jim a oni sbírají všickni, otvíráš ruku svou a nasyceni bývají. Odvrátíš-li tvář svou, zkormoutí se; odejmeš-li ducha jejich, v prach se vrací. Vypouštíš-li ducha svého, znovu stvoření bývají a obnovuje se tvář země. — Shlédáš na zemi a ona se třese, dotýkáš se hor a kouří se. *Žlm. 103.* On dí a děje se; On káže a hned to stojí před očima jeho. *Žlm. 148.* Veliká zajisté síla při tobě jest a moci

ramene tvého kdo odolá? *Mouār.* 11. Nikdo neupírá, poněvadž to nikomu nepovědomo není, co neustále příroda hlásá, že jest Bůh veškerenstva Stvořitelem. *Tertul.* Všemohoucí ruka boží, tatáž vždycky jednotejná stvořila na nebi anděly a zemi červíky, nejsouc nic vyvýšenější v oněch, ani sniženější v těchto. *Sv. Aug.*

Přísl.: Bůh starý divotvorce. — Bohu říci, učiniti jest.

Země k nám volá i nebe stkvoucí:
Bůh je Pán a Tvůrce všemohoucí.

Vševědoucnost boží.

Člověk vidí to, co zevnitř jest, Hospodin pak hledí k srdci. *III. Kr.* 8. Všecka srdce zpytuje Hospodin a všem myšlením myslí rozumí. *I. Par.* 28. Končiny světa spatřuje a vše, co jest pod nebem, vidí. *II, Par.* 28.

Oči jeho hledí na cesty lidské a všecky kroky jejich On zpytuje. *Job* 34. S nebe sezřel Hospodin, viděl všecky syny lidské. *Žlm.* 32. Zda-li ten, jenž vštípil ucho, nebude slyšeti, nebo kterýž způsobil oko, nevidí? *Žlm.* 93. Duch Hospodinův jest svíce, zpytující všecky skrytosti srdce. *Přísl.* 20. Oko Páně patří na ty, kteříž se ho bojí a On zná všeliký skutek člověka. *Sir.* 16. Propast a srdce lidské vyskoumal a chytrosti jejich vyrozuměl. Poznal všeliké umění a vzezřel na znamení věků;

zvěstuje věci, kteréž minuly, i ty, ježto přijíti mají a zjevuje šlépěje skrytých věcí. Nemíjí ho žádné myšlení a neskrývá se před ním nižádná řeč. *Sir.* 42. Není žádného stvoření neviditelného před očima Páně, ale všecky věci jsou nahé a odkryté očím tobo, o kterém jest řeč naše. *Žid.* 4. Jako slunce temnosti rozptyluje a vše osvětluje: podobně Bůh vševědoucí všecko vidí, všecko ví, coko-li v světě se děje; nic není skrytého před očima jeho. *K.* Bůh jest všecek okem, poněvadž všecek vidí: všecek jest rukou, poněvadž všecek působí; všecek jest nohou, poněvadž jest všudy. *Sv. Aug.* Kdyby jsi slepému řekl, že král jest přítomen, zdaž mu nebude úctu na jevo dávat? Jáť ho nevidím, pomyslí si; však vidí on mne. Tak, ač my mdlýma očima nevidíme Boha, předce všudy a vždy vidí nás Bůh. *L.* Bůh vidí myšlení naše jako v nejjasnějším zrcadle a čítá jako v knize rozevřené všecky obmysly naše. *K.* Všecko minulé, přítomné i budoucí leží před jeho očima, jako když krajina světlem ozářená rozprostírá se před našimi zraky. *K.* Jako se dítky více na pozor mají, když otec neb matka na ně patří, aby se nepošpínily, nebo něco neslušného nečinily: podobně myšlenka na Boha vševědoucího uchrání nás všeho zlého a povzbuzuje k dobrému. *K.* Sluha jest nejpilnější, když přihlíží ku práci jeho pán. Bůh stále ti do rukou a do srdce hledí; buď tedy povždy pečlivý o své spasení. *L.* Jako Israelité,

kteří na měděného hada patřili, nezemřeli: tak i my na Boha všudypřítomného a vševědoucího pamatujíce a jako naň stále hledíce, duchovně nezemřeme t. j. nezhřešíme. *L.*

Příslolí: Bůh vysoko, ale vidí daleko. — Bůh má veliké oko. — Celý svět oko boží. — Ač nikdo nevidí, nečiň, co proti Bohu a rozumu. — Bůh vidí, kdo koho šidí. — Pane Bože náš, jasné oči máš, vysoko sedíš a daleko hledíš. — Oko Páně do všech skryší svítí; proto nelze kde před ním se skrýti.

Dobře čiň a neboj zlých se lidí; Bůh tě vidí!

I myšlenka zlá, ta ať se klidí; Bůh tě vidí.

Št. Bačkora.

Všudypřítomnost neb všudybytnost boží.

Duch Páně naplnil okršlek země. *Moudr. 1.* Nebe jest stolice má, země pak podnož noh mých. *Isai. 66.* Kam půjdu od ducha tvého a kam před tváří tvou uteku? Jest-li že bych vstoupil na nebe, tam jsi ty: pak-li bych sestoupil do hrobu, přítomen jsi; vzal-li bych křídla svá na úsvitě a bydlil bych v končinách moře, i tam ruka tvá provodí mne a držeti mne bude pravice tvá. *Žlm. 138.* Bych pak chodil uprostřed stínu smrti, nebudu se báti zlého; nebo ty se mnou jsi. *Žlm. 22.*

Obraz, ovšem slabý, přítomnosti boží jest slunce, ježto své paprsky všady zároveň vysílajíc,

všecko osvěcuje a zahřívá. *K.* Jako duše lidská působí v celém těle: tak Bůh, jsa v nebi i na zemi působí na každém místě. *K.* Jako ptáci, kdekoli se proletují, vždy a všude se v povětří nalézají: rovněž my, kdekoli chodíme a jsme, všudež u přítomnosti boží se nalzáme. *Sv. Fr. Sal.* V samotě sluší nám býti s samými sebou, v společnosti s bližním; vsudy ale s Bohem. *Týž.* Člověka přítomného se ostýcháš; a přítomnosti Boha se nebojíš? *Sv. Ambž.* Jako mnohé rostliny svým květem k slunci se obracejí: tak mysl naše buď vždy obrácena k Bohu, abychom nezhřešili. *K.* Voda, čím blíže pramene, tím je čistější: tak čím bližší jsme Bohu, pramene vši dokonalosti, stáváme se dokonalejšími. *K.*

Příslolí: Když jest nejhůř, Bůh jest nejblíž. Boha svědka máš, cokoli děláš.

Kráčej vsudy v božské přítomnosti,
prospívati budeš v každé ctnosti.

**Vůle boží — činění a oddání se na ni
v. i přikázání b. a naděje.**

Vyjev Hospodinu cestu svou a naději měj v něm a on učiní. *Žlm. 36.* Větší jest Bůh, nežli člověk. Proti němu se sváříš, že ne ke všem slovům odpověděl tobě? *Job 33.* Zdaliž dí hlína hrnčíři svému: Co to děláš? a dílo tvé bez rukou jest? *Isai. 45.*

Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. *Mat. 6.* Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal. *Jan 4.* Svět pomíjí i žádosti jeho; ale kdož činí vůli boží, zůstává na věky. *Jan 2.* Napravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle boží dobrá, dobrolíbezná a dokonalá. *Řím. 12.* Naše obcování v nebesích jest. *Fil. 3.*

Dvojí jest vůle: božská a lidská; než tvá vůle, člověče, musí se řídití podle vůle boží. *Sv. Aug.* Všeliká dokonalost duše záleží v úplném ostříhání vůle boží, jakož činí svatí v nebesích. *Sv. Lig.*

Uč se Bohu býti podrobenu, abys nevolil, co sám chceš, nýbrž o čem víš, že se to Bohu líbiti bude. *Sv. Ambž.* Rovně na hoře Kalvárské, jako na Tábořské, říkejme: Pane, dobře jest nám s tebou býti, buďže na kříži umíráš, nebo v slávě se stkvíš. *Sv. Fr. Sal.* Jako dobrý služebník činí ochotně vůli svého pána: podobně dobrý křesťan vůli svou s vůlí boží sjednocuje a jí se ochotně podrobuje. *K.* Jako slunečnice k slunci se obrací: tak i vůle naše má vždy k Bohu se obracet. *K.* Kdo nezná cesty, rád zkušenému vůdci se odevzdává: tak i my ve všem vůdci nejvyššímu, věrnému, Bohu se oddávejme. *K.* Jako nemocný vůli lékařově se podrobuje, tak má vůle člověka podrobiti se vůli boží. *L.* Jako hodinář všecky hodiny podle hodin zkušených řídí: tak i křesťan ve všem podle vůle Nejvyššího se má

spravovati. *K.* Jmění a statky obětovati pro někoho, není vrch dokonalosti; toť i pohané činili, však sebe sama pro Boha obětovati, vůli svou vůli boží podrobiti, totě právě křesťansky. *N.* Kdo vždycky chce, co Bůh chce, má vše, co sám chce. *Sv. Lig.*

Buď vůle Tvá a zákonů Tvých símě
v srdcích našich se stále rozmáhej.
Buď od Tebe nám milé každé břímě,
je nésti Tvá milost nám pomáhěj.

Slabíť jsme; Ty rač dáti setrvání
a tak v životu, tak i ve skonání
děj, slitovníče náš, se rozkaz Tvůj.
Buď věčně vůle Tvá! *Fr. Čelakovský.*

Vůle lidská a vlastní.

Bůh od počátku učinil člověka a zanechal ho v ruce rady jeho (při vůli). . Před člověkem jest život i smrt, dobré i zlé; co se mu bude líbiti, dáno bude jemu. *Moudr. 15.* Ne, co dobrého chci, to činím; ale činím to zlé, kteréhož nechci. *Řím. 7.* Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej v dobrém zlé. *Řím. 12.* Jest-li že dobrovolně to činím (kážu), odplatu mám; pakli bezděky, úřad jest mi svěřen. *I. Kor. 9.* Jest-li že kdo uslyší hlas můj a otevře mi dvěře, vejduť k němu. *Zjev. 3.*

Člověku rovněž tak, jako andělu, vůle vstípena jest, aby činil dobré nebo zlé. *Sv. Řeh. N.* Vůle člověka podobá se ruce, jež sahá po ovoci

buď dobrém, nebo jedovatém. *Sv. Efr.* Tvé vůli zůstavil Bůh, komu bys připravil místo, Bohu nebo ďáblu. Anto připravíš, kdo místa obdrží, týž i panovati bude. *Sv. Aug.* S vůlí svobodnou stvořil nás Bůh; nutnost nás netáhne ani k ctnostem, ani k nepravostem. — Kde nutnost, tam není zavržení, ani koruny. *Sv. Jar.* Bůh nenutí těch, kteří nechtějí; ovšem ale táhne ty (milostí svou), kteříž chtějí. *Sv. Jan Zl.* Jako ty paměti svou neprovozuješ nutnost, aby se stalo, co minulo: rovněž nepřinucuje Bůh svou předvědoucností, aby se dělo, co jest budoucího. *Sv. Aug.* Co od nutné přirozenosti závisí, nezasluhuje ani odměny, ani trestu. Nikdo nebyl ještě obžalován proto, že jest bílý nebo černý, veliký nebo malý, poněvadž tyto věci na nás nezávisí. V naší vůli ale nalezají se pokuty i odměny; oboje závisí od naší vůle, od našeho zvolení a od přispění a pomoci boží. *Svatý Efrem.* Dvojí se v srdci nalezá malomocenství: vůle vlastní a rada vlastní. Vlastní vůle, kteráž není společná Bohu a lidem, nýbrž jen naší jest; když, co chceme, nekonáme k slávě boží, ne ku prospěchu bratří, nýbrž jediné pro nás samé, když dosti činíme jen vlastním duše své hnutím. Této zpříma na odpor jest láska, jenž jest Bůh. *Sv. Brnd.* Toť nejškaredější ducha malomocenství, pro něž třeba v Jordaně se obmýti, a toho následovati, jenž nepřišel, aby činil vůli svou, a v čas utrpení se projádl: „Ne má, ale tvá vůle

se staň!“ (*Mat. 26.*) *Týž.* Vlastní vůle dvě má dcery: marnost a rozkoš, křičící: „Přines, přines!“ Ty se nikdy nenasytíš; ty neřeknou nikdy: „Dosti jest!“ *Týž.* Ustaň vlastní vůle a nebude pekla. Svá vůle proti Bohu bojuje. Ona to, jež o ráj olupuje, peklo obohacuje, krev Kristovu maří a svět ďáblu podmaňuje. *Týž.*

Přísloví: Vůle za skutek. — K čemu chuť, k tomu láska. — Těžko koho voditi, kdo sám nechce choditi. — Raděj po dobrém, než po zlém. — Moudrá v tom se hlava pozná, že co musí, z dobré vůle koná.

Vůle dobrá v. úmysl, předsevzetí.

Vychování.

Máš-li syny, cvič je a shýbej je z mládí jejich; máš-li dcery, opatruj tělo jejich a neukazuj veselé tváře k nim. *Sir. 7.* Kdo miluje syna svého, často jej mrská, aby se radoval v posledním čase svém a nemakal dveří bližních. — Nedávej mu moci v mládí a nepřehlídej obmyslu jeho. Shýbej šiji jeho a bí boky jeho, dokudž jest malý, aby se snad nezatvrdil a nevěřil tobě a měl bys bolest duše. — Po synech svých poznán bývá muž. *Sir. 30.* Vyučuj syna svého a očerství tě a způsobí rozkoš duši tvé. *Přísl. 29.* Mládenec dle cesty své, také když sstará, neuchýlí se od ní Bláznovství přivázáno jest k srdci, ale

metla kázně vyžene je. *Přísl. 22.* Tak svět světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky... *Mat. 5.* Kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, lépe by jemu bylo . . . *Mat. 18.* Jest-li že kdo o své péče nemá, zapřel víru a jest horší než nevěřící. *I. Tim. 5.*

Právo rodičů. Jako vladař v zemi, správce na lodi, vůdce ve vojště poroučejí a podle rozkazů jejich se všecko musí řídit: podobně mají rodiče právo rozkazovati svým dítkám, cožkoli za dobré uznávají k jejich prospěchu.

Láska. Rodiče mají přirozenou náklonnost k dětem. Co štáva rostlině, to je člověku láska. — Jako rostliny původ a vzrůst mají v míze, tak lidé plodí a množí se láskou. — Štáva vstoupá vzhůru od kořene, — nikoli naopak — tak nese se láska rodičů k dětem a dítky, jak se zdá, šetří jí pro své potomstvo.

Povinnost. Jako kvočna starost má o svá kuřata a chrání je přede vším nebezpečenstvím: tak mají rodiče starati se o dítky, ježto více než kuřata cizí pomoci potřebují. — Všelická zvíř pečuje o svá mláďata, jen lidé by neměli o děti se starati? — Větší péči mívají lidé o dobytče, nežli o dítě!

Pečuj hlavně o duše spasení. Veliký a drabý poklad obdrželi jste v dítkách, proto s velikou chovejte je pečlivostí, aby vám jich nevydral ďábel, lupič lstivý. *Sv. Jan Zl.* Je-li loď v nebez-

pečenství utonouti, všickni plavci se namáhají, aby ji zachránili: a když duši dítěte hrozí záhuba, nic byste rodičové nechtěli činiti?

Hleď zaopatřiti. Jako staří ptáci učí své mladé létat a potravu hledat, podobně mají rodiče o to dbát, aby svým dětem opatřili slušnou výživu. Kdo z vás chtěje stavěti věži, prvé sedna, nepočetl by nákladu, má-li, zač by ji dokonal? (*Luk. 14.*) Tak volíce dítkám povolání, zabezpečte jim také prostředků, jimiž by mohli cíle dosíci.

Počínej záhy. Nečekej, až dítě zmoudří, sice bys podobal se hospodáři, jenž pole nechal zarůst bodláčím, dříve než nasil dobrého semene. — Do měkké hmoty snadno obraz se vtlačí, stěží pak do tvrdé. — Mládež ohebná co vosk, snadno každý tvar přijímá; proto záhy v ctnosti ji cvič. *Sv. Basil.* Železo jen žhavé se kuje; jak medle stydne, je tuhé, tvrdé, nedá se ohýbati. Mladý stromek lehce se poddá v ruce zkušeného zahradníka a přitažen ke kolíku, v rovný strom vyrůstá; později marné je všecko ohýbání: tak je to s vychováním. Snadno jest útlou mysl voditi, těžko však vykořenit nepravosti, ježto spolu vyrostly.

Dle zásad křesťanských. Jako strom nevyroste bez kořene, tak se nedaří vychování bez náboženství. Ze školy Kristovy vycházejí nejmoudřejší a nejužitečnější občané.

S mnohou trpělivostí. S mnohou snahou cvá-

lají se koně a psi: ne menší péči sluší mít o vychování dítek. Jako umělec s mnohou pílí tah po tahu přičiňuje, až má obraz pravou podobu: s takovou pečlivostí a trpělivostí pěstuj dítě, až se svatému, jehož jméno má, zcela podobá. — Jako rolníka neomrzí práce polní, pomní-li na hojnou žeň: tak křesťanští rodičové neunaveně vychovávají dítky své v naději na hojnou odplatu.

S moudrou laskavostí. Vínem se staré rány čistí, olejem hojí: tak při vychování má se družiti láska s přísností. Vychovatel buď horlivý, bez hněvivosti, mírný bez slabosti (srv. *Efez. 4, 26.*).

Cvič v dobrém. Moudrý hospodář osívá pole semenem vhodným, prospěšným: toho pravidla mají také rodiče i učitelé při cvičení mládeže šetřiti. V kameni a v oceli spočívá jiskra; však bez rozkřísnutí zůstane utajena: podobně marné by byly vlohy dítěte, kdybys jich nehleděl vzbuditi a vyvinouti cvičením. Kůň nepoběhne po cestě pravé, jest-li ho jezdec neřídí: a člověk při nejlepších schopnostech nebude kráčetí dráhou pravdy a ctnosti bez vedení.

Ved k ctnosti. Pravý cíl vychování jest krása, jež nikdy neodkvetá, a to jest krása ctnosti.

Chraň hříchu. Napomínáte domácích, aby opatrně zacházeli se světlem, tím spíše jich napomínejte, aby oplzlými řečmi a nestoudným chováním netrousili jiskry hříchu do srdcí nevinných dítek vašich.

Rozkazy. Moudrý lékař ne mnoho léků předpisuje: tak otec ne mnoho káže a tresce jen v čas potřeby. — Poslušnost jest všech ctností počátek.

Odměny a tresty. V arše starozákonní spočívala vedle manny také hůl Aronova: tak i ve svatyni domácnosti vedle lahodnosti třeba také přísnosti. — Co nůž révě, to metla dítěti, jež odstraňuje, co zdaru překáží. — Drsný pilník rez železu odnímá; ostrá štětka suknu hladkosti a lesku dodává; kladivo ocel utvrzuje: podobně trestání dítky zdokonaluje.

Příklad. Příklady rodičů jsou nejdůležitější školou pro dítky. — Skutky rodičů jsou knihy, z nichž se dítky nejsnáze učí. — Věk dětský podobá se zrcadlu, v němž se obrazí, cožkoli se mu představuje; nebo dítky, puzeny přirozeností, činí, co shledávají na rodičích. Děti vše činí a napodobují jak opice, co vidívají. — Jak staří ptáci zpívají, tak mladí cvrlikají. Jak chodí starý rak, i mladý se učí tak. *Př.*

Vady a překážky. Rodiče, kteří dítky pečlivě živí a šatí, však *spásy duše nedbají*, podobají se pštrosům, kteří majíce křídla, předc se nemohou povznést. Otec, jenž strádá dětem poklady, nehledě na dobré vychování, podobá se hospodáři, jenž kolem spustlého stavení rozkošné sady zakládá aneb člověku, jenž promrhav zdraví, stkvostné šaty si jedná. *Sv. Zl.* Jako opice cackáním své mláďata uškrcují: tak matky hubívají dítky sa-

mou laskavostí. *L.* Jako když svíčka často se utírá, jen bliká a snadno shasne: tak když rodiče stále a bez příčiny kárají, spíše lásku k ctnosti v srdcích dítek udušují. *L.* Rodiče, kteří své dítky marným a hříšným rozkošem navykají, kladou je jako Molochu, — pohanské modle — do náručí a vinni jsou jejich záhubou. — Rodiče nedbanliví jsou horší než vrahové, nebo duše svých dítek zabíjejí. *Zl.* Řekni mi, otče, nechal-li bys syna svého hladem zahynouti? proč tedy, nedada mu pokrmu křesťanského cvičení, duši hladem moríš? Kterak se můžeš nazývati otcem, když dítěti potravy k životu věčnému odjímáš? *Sv. Zl.* Když dítě tvé zemřelo, naříkáš, hořekuješ a když hřeší, usmíváš se, kde bys plakati měl.

Důležitost. Umění nad umění člověka vésti. *Sv. Řehoř.* Co jest většího, jako duše řídití a jinoušské vzdělávati mravy? Toho, kdo mladistvé umí vzdělávati duše, právem předkládám každému sochaři a všem ostatním toho druhu umělcům. *Sv. Jan Zl.*

Účinky. a) Pro rodiče. Pečlivý zahradník za mnohé práce a namáhání raduje se, že květiny spanile kvetou a libou vůni vydávají: tak rodiče za všecky starosti a práce na zdárných dítkách hojných se dočekají radostí. Jako umělce nejvíce těší, když dílo dokonal bez úhony: tak rodičům bývá největší rozkoší, patřiti syny a dcery dobře vychované. (*Př. 10.*)

b) Pro dívky. Plánata se ušlechťují štěpováním a mládež dobrým vychováním. — Jako jablko kyselé rukou tlačené sládne: tak mládež se napravuje v rukou dobrého vychovatele. — Víno mladé kysá a znenáhla se usazuje: tak mírní se povaha dítěte následkem dobrého vychování. — Jako símě zkažené choré byliny plodí: tak daremní rodičové mívají dívky nezdárné. — Pole nevzdělané nejen že užitku nepřináší, nýbrž trní a bodláčí plodí: tak pustnou dívky bez dobrého vychování. — Jako nedává každé pole při stejném vzdělání stejného užitku: tak jedno chování dítek vždy stejně se nedaří.

c) Pro obecnostvo. Jsou-li kameny pravidelně otesány, bude z nich dokonalé stavení: tak dívky zdárně vychované utěšeně se řadí k obecnému prospěchu. — Dívky nemravné vůbec jsou škodlivy jako houby jedovaté. — Jako nepatrné símě plemenitého bodláku neb jiného plevelu může znenáhla celé pole zaneřádit a zkazit: tak lidé daremně vychovaní jsou na škodu celé společnosti lidské.

Příslaví: Nejen zploditi, ale také vediti. — Lépe dívky nemíti, než nezbedně chovati. — Komu Bůh dal syny, uč je a kárej za viny. — Kam strom ohýbáš, tam roste. — Kde kázeň, tu stud a bázeň. — Metla vyhání děti z pekla. — Lépe jest, aby děti plakaly než otcové.

Rodičům Bůh svěřil dívky,	na život a zdraví bděli,
by je pěstili co kvítky,	zvláště k zdraví duše zřeli.

Vysokomyslnost v. pýcha.

Vytrvalost v. i setrvalost.

Co zbývá, nejmilejší, leč abyste napomenuti byli stran vytrvání, kteréž jediné slávu dobývá muži a korunu ctnostem. Bez vytrvalosti, ani kdo bojuje, nedosahuje vítězství, ani vítěz palmy. — Odstraň setrvalost, a poslušnost nemá odplaty, dobrodiní je bez díků, síla bez pochvaly. Posláz ne kdo započal, nýbrž „kdo setrvá až do konce, spasen bude“ (*Mat.* 10.). *Sv. Brnd.* Vytrvalost jest vznešená dcera krále nejvyššího, ovoce ctností a jich dokonání, sklad to všeho dobra: ctnost, bez níž nikdo ani Boha nespatri, ani spatřin nebude. *Týž.* „Mnoho jest povolaných, málo vyvolených“ (*Mat.* 20.): přemnozí započínají, málo kteří setrvají. Tudíž veliká odměna těch, kteří vytrvají. *Sv. Jar.* Vytrvalost jest dar boží, jíž se až do konce vytrvá v Kristu. *Sv. Aug.* Stran života věčného nikdo nemůže býti ubezpečen, leč až bude dokončen život tento, jenž jest bojování na zemi. Ten však, k němuž denně voláme: „Neuvoď nás v pokušení,“ On učiní, abychom až do konce života tohoto setrvali. *Týž.* Spravedliví, varujte se kráčet cestou širokou, zlou a vyvolte cestu úzkou. — Na této cestě vidíte málokterých, ale na oné mnohých. Avšak chcete-li v spravedlnosti setrvati, nechtějte následovati těch mnohých, ale připojte

se k malému počtu úzkou cestou se beroucích. *Týž.* Těm, kdo setrvají, spasení se zaslibuje, těm, kdož ostojí, mzda a záplata se připovídá. *Sv. Isidor.*

Dobře počít dobré jest,
dobře skončit větší čest.

Vyznávati víru v. víra.

Vyznání hříchů v. zpověď.

Vyznání víry apoštolské.

Vyznání jest pravidlo víry v krátkosti pro-
jádřené. *Svatý Augustin.* Vyznání víry jest co
do slov krátké, veliké však, co se tajemství
týče; neboť cokoli v arcioctcích vyobrazeno, co-
koli v Písmech oznámeno, cokoli v prorocích
předpovědíno bylo, to vše ono v krátkce v sobě
obsahuje. *Týž.* Apoštolské vyznání jest jako pra-
men, z něhož všecky články víry a mravů vyplý-
vají. *K.* Jako údové těla nebo články v řetěze
jsou úzce spojeny: podobně jednotlivé články
apoštolského vyznání činí mohutný celek víry
křesťanské. *K.* Dobrá naděje věřících, kterou do-
provází láska, rodí se z onoho vyznání víry, které
jest krátkce obsaženo v symbolu neb v snešení
apoštolském a tělesně (lehce) přemyšlené jest
mlékem maličkých (nezkušených), duchovně pak
rozjímané a užívané jest pokrmem silných (doko-

nalých). *Sv. Aug.* Přijměte pravidlo víry, ježto se vyznáním nazývá a přijavše, vpište v srdce a denně je sobě opakujte: před spaním, před vyjitím ozbrojte se vyznáním. *Týž.*

Vzkříšení neb z mrtvých vstání.

Živi budou mrtví tvoji; zbití moji zase vstanou: probuďte se a chvalte, kteří bydlíte v prachu; nebo jako rosa světla rosa tvá, a zem obrů strhneš ku pádu. *Isai.* 26. Uzříte a radovati se bude srdce vaše a kosti vaše jako bylina pučeti se budou. *Isai.* 66. Mnozí z těch, kteříž spí v prachu země, procítí. *Dan.* 12.

Jest-li že věříme, že Ježíš umřel a z mrtvých vstal: tak Bůh i ty, kteříž skrze Ježíše zesnuli, přivede s ním. *I. Tes.* 4. Jako v Adamovi všickni umírají, tak skrze Krista všickni obživeni budou. — Ale řekne někdo: Kterak vstanou mrtví aneb v jakém těle přijdou? Nemoudrý! co ty rozsíváš, nebývá oživeno, lečby prvé umřelo. A co rozsíváš, nerozsíváš tělo, kteréž bude, ale holé zrno. Bůh pak dává jemu tělo, jakž chce, a jednomu každému semeni vlastní tělo. Není každé tělo stejné tělo; ale jiné zajisté lidské, jiné pak hověcí, jiné ptačí a jiné rybí. A (jsou) těla nebeská a těla zemská. Jiná jasnost slunce, jiná měsíce, jiná hvězd. Nebo hvězda od hvězdy se dělí jasností. Tak bude i vzkříšení z mrtvých. Rozsívá se v po-

rušení, vstane v neporušitelnosti, rozsívá se v neličnosti, vstane v slávě; rozsívá se v nemoci, vstane v moci; rozsívá se tělo hovadné, vstane tělo duchovní . . . Musí zajisté toto porušitelné tělo obleci neporušitelnost . . . A když smrtelné tělo obleče nesmrtelnost, tedy se naplní řeč, kteráž napsána jest: Pohlcena jest smrt v vítězství! Kde jest, smrti, vítězství tvé, kde jest, smrti, osten tvůj? Díky Bohu, jenž nám dal vítězství. *I. Kor. 15.*

Co jest? Jako novozrození dvojí jest a sice jedno podle víry, které nyní ve křtu se děje, druhé pak dle těla, které stane se v neporušitelnosti a nesmrtelnosti jeho na onom velikém a posledním soudu: podobně i vzkříšení jest dvojí; jedno a sice první, které nyní jest a duše se týká, nepřipouštějíc též, aby v druhou smrt upadly; jiného a druhého vzkříšení, které nastane na konec světa, ne duší, alebrž těl vzkříšení a skrze poslední soud uvrhne některé ve smrt druhou, jiné pak přivede k tomu životu, který smrti nemá. *Sv. Aug.* Kristus po svém vzkříšení 40 dní obcoval s učeníky svými, aby ukázal a označil, jaká budou, až je Bůh vzkřísí, těla naše. *Sv. Jan Zl.*

Jisté. Ježíš Kristus skutečně vstal z mrtvých, an Otec Ho vzkřísil, podle jehožto podobenství Otec i nás věřící skrze Jesu Krista vzkřísí. *Svatý Ign. A.* Jakož sám Ježíš Kristus, Pán a Spasitel náš, z mrtvých vstal: rovněž i my doufáme, že v den nejposlednější z mrtvých vstaneme. *Sv. Aug.*

Hrob jest brázda, v kterouž se símě lidského života klade, odkudž zase k novému životu povstane. *K.*

Možné. Kdo dovedl tělo lidské stvořiti, dovede je zajisté k novému životu povzbuditi. *K.* Bůh může částky těla našeho a byť třeba do čtyř úhlů světa byly rozptýleny, tak snadno spojití, jako spojil údy prvního člověka při stvoření jeho. Rtuť, byť i na sebe menší částky byla rozdrobena, nicméně se snadno zase spojuje a spojená opět předešlou podobu přijímá: pročby nemohl Bůh spráchnivělé a rozptýlené částky těla našeho opět spojití? *Jirs.* Povšímněme sobě semínka, které se v zemi vrhá a možno-li, pochopme, kde se v takové semena skrovnosti tak veliký ukrýval strom? Což tedy divu, jest-li že Bůh, když chce, přeskrovninký prach v člověka sformuje, kterýž z nejškrovnějších semínek převeliké stromy způsobuje. *Sv. Řehoř.*

Celá příroda k našemu potěšení budoucí *vzkříšení hlásá*. Slunce zapadá a vychází, hvězdy odcházejí a přicházejí, květiny schnou a zase ožívují, uschlé křoví se opět zelená a zrno nejinak, leč se porušilo, bývá obživeno. *Sv. Felix.* Těla *vzkříšení hlásají* rozliční druhové hmyzu těla svá proměňujícího. Motýl vleče se nejprv po zemi co nesličná housenka, potom v roupě (v pupě) jako v hrobě mrtev leží; konečně se probudí, tělo promění a stkvoucimi křídly do výše vzletne. —

Babka klade vajíčko do země, z toho vylíhne se pondrava, z té se udělá kukla a z té opět vyvine se chroust čili babka. *Jirsík.*

Ovoce. Smrt podstoupil Vykupitel náš, abychom se smrti nebáli; okázal vzkříšení, abychom doufali, že lze, abychom i my vzkříšení byli. *Sv. Řeh.* Vzkříšení mrtvých, důvěra křesťanů. *Tertul.* Znič naději vzkříšení a zničena jest veliká nábožnost. *Zl.*

Zabití v. vražda.

Zahálka v. lenost.

Zákon, starý a nový.

Což jest tak nazvaný starý zákon, než tajemná schránka nového? a což jest jiného zákon nový, nežli starého odestření? *Sv. Aug.* V st. zákoně jsou božská tajemství pouze naznačena, v novém pak světle vyložena a takovým způsobem jsou knihy st. z. obraz neb toliko nástin pravd v knihách n. z. jasně vyložených. *Sv. Lig.* V zákoně starém předložil Bůh jakožto Pán člověku, čeho by se bál; v zákoně novém zjevil mu jakožto Otec, čeho by miloval. *Sv. Aug.*

Zákony v. i přikázání.

Lepší mi jest zákon úst tvých nad tisíce zlata a stříbra. *Žlm.* 118. Synu, nezapomínej na

zákon můj a přikázání mých ať ostříhá srdce tvé. *Př.* 3. Posilň se a buď velmi silný, abys ostříhal a plnil veškeren zákon. *Jos.* 1. Blahoslavený muž, kterýž nechodí v radě bezbožných a nestál na cestě hříšníků: ale v zákoně Hospodinově vůle jeho. *Žlm.* 1. Zákon pak není z víry; ale kdo je bude plnit, živ bude v nich. *Gal.* 3. Kdož ostříhá zákona, blahoslavený jest. *Přisl.* 29.

Zákony jsou dány, aby bázeň před nimi v uzdu pojímala lidskou smělost a nevinnost aby mezi nešlechetnými byla bezpečnou. *Sv. Isid.* Zákony jsou nejbezpečnější lidského života útěchy, slabých podpory a mocných uzdy; odtud i bezpečnost pochodí i vědomí prospívá. *Kas.*

Přísloví: Za hlas boží to mají, v čem se všickni srovnávají. — Co právo chce míti, to musí jíti. — Kdo zákon vydává, nech ho první zachová. — Darma zákon psáti, nemá-li se zachováti. — Spravedlivému zákon nepsán. — Kde dobrý v lidu mrav, tam také šetrnost práv. — Právem se řiď a po něm jdi. — Kdo činí, co chce, utrpí, co nechce.

Zapírání sebe, mrtvení.

Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám . . .
Mat. 16. Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. *Mat.* 10. Srv. *Jan* 12. Kdo nenese kříže svého a nejde za mnou, nemůže býti mým učeníkem.

Luk. 14. Oblečte se v Pána Ježíše Krista a péče o tělo nemívejte podle žádosti jeho. *Řím. 13.* Kterí jsou Kristovi, tělo své ukřižovali s hříchy a žádostmi. *Gal. 5.* Tresci tělo své a v službu podrobuji, abych snad jiným káže, sám nebyl zavržen. *I. Kor. 9.* Zapřítí sebe jest vůli svou podrobiti Bohu a zcela se jemu odevzdati. *Bon.* Srdce lidské jest jako pole, na němž mezi pšenicí plevel bují, neužitečné a škodlivé byliny rostou, jichž třeba pléniti, aby neudusily osení víry a ctnosti. *K.* Život lidský jest boj: tu stále třeba bojovati zvláště proti tělesným žádostem. *K.* Nejlitější šelmy jsou zlé žádosti a náruživosti, jichž třeba přemáhati, krotiti. *K.* Žádosti mohou nám býti jako řebříkem, po němž bychom vstoupali k nebesům; když jich t. umíme přemáhati neb zapírati se. *K.* Duch i tělo podobají se dvěma okovům, z nichž jeden jde nahoru, druhý dolů. Co tělo k zemi táhne, duši pozdvihuje. *K.* Pták nedostane nové péří, dokud staré nesloží: podobně člověk nestane se ctnostným, dokud zlých žádostí nepřemůže a zlých zvyků neodloží. *K.* Jako strom, jehož větve dole se oklešťují, vždy výš a výše roste: podobně když tělu ujma se činí, duch se povznáší. *K.* Jako sůl před hnilobou ochraňuje: podobně mrtvení těla chrání člověka hříchu. *K.* Sobě násilí činiti a zmužile žádostem tělesným odpírati musíš, nikoli pak na to dbáti, co tělo chce anebo nechce, an potřebí více o to

pečovati, aby tělo i proti své vůli duši bylo podrobeno. *B. T. Kp.* Chceš, aby tělo tvé sloužilo duši tvé? Bohu nechť slouží duše tvá; musí se vládnouti tebou, abys i ty mohl vládnouti. *Svatý August.* Jest-li že sám sebe přemůžeš, všechno jiné snadněji sobě podmaníš. Nejdokonalejší zajisté vítězství jest: zvítěziti nad sebou samým. *T. Kp.* My zapíráme pozemského člověka proto, abychom sílili a podpírali nebeského. *Sv. Fr. Sal.* Pravý prospěch člověka záleží v zapření sebe a člověk, který sám sebe zapřel, bývá svoboděn a bezpečen. *Bl. Tom. Kp.* Bodrý kůň má třeba dobrého jezdce a tělo bujné statného vládce. *L.* Železo, by se z něho cos vytvořilo, musí se rozpáliti a tlouci: tak srdce člověka. *K.* Jako vinný kmen, aby byl plodný, se ořezává: tak žádost svého srdce, má-li nést ovoce ctnosti, bedlivě ostříhej. — Z obilí nebývá chléb, leč se mele a hněte: tak s tělem se nemazli, abys líbeznou byl Bohu obětí.

Tak tělu svému čin násilí, aby mohlo v službě boží panovati; nebo kdo tak mdlí, že ničeho dobrého nemůže učiniti, nerozumně Bohu slouží. *Sv. Jeron.* Tělo musí býti časem ohýbáno, nikoli však rozšlapáno. *Sv. Brnd.* Poháníš-li koně k prudkému běhu, snadno vůz se zvrhne: tak stane se tělu nemírně krocenému. *K.*

Pánem býti svého chtění
slavnějšího panství není.

Zvítězíš-li nad sebou,
zplesá nebe nad tebou.

Zapírání Boha v. nevěra, rouhání.

Zarmoucených těšit v. útěcha.

Zármutek, truchlivost v. i slze.

Zármutku nepoddávej duše své a netrap sám sebe radou svou. *Sir.* 30. Mysl veselá činí věk kvetoucí: duch smutný vysušuje kosti. *Př.* 17. Jako mol rouchu a červ dřevu, tak zármutek člověka škodí srdci. *Přísl.* 25. Bůh uzdravuje ty, kteří jsou skroušeného srdce a zavazuje rány jejich. *Žlm.* 146. S pláčem přijdou a v milosrdenství zase přivedu je. *Jer.* 31. Zármutek, kterýž jest podle Boha, působí pokání stálé k spasení; ale zármutek světa zdraví škodí a způsobuje smrt. *II. Kor.* 7.

Nepřipouštěj sobě truchlivosti; nebo sestra to zlosti a pochybenství . . . Oděj se radostmi, jež u Boha vždy náviděna jest. *Herm.* Budeš-li v dobrém trvati, zármutek od tebe odejde; budeš-li v spravedlnosti obcovati, zármutek se s tebou nepotká. *Sv. Isid.* Některé dřevo ve vodě shnije, jiné tam zkamení. Tak zármutek a pronásledování u některých úminky seslabuje a rozrušuje, ony hnijí; u jiných zase v boji a v odporu zmohutnějí. *Wening.* Nejlepší lék proti zármutku jest modlitba — a nábožný zpěv. — *Sv. Fr. Sal.*

Neštěstí tě stíhá, — plakati se chraň;
raděj k Bohu volej: Vůle tvá se staň!

K nebi zvedej zraky své,
Bůh pak setře slzy tvé.

Zásluha v. i skutky.

Bůh jest dárce odpuštění, ale dlužníkem koruny věčné. Dlužníkem učinil se Bůh sám ne přijmutím daru, ale zaslíbením. *Sv. Aug.* Kdo své poklady skládá na zemi, nemá, čeho by do-
ufal v nebi. Proč by pohlížel k nebi, kde nic uloženého nemá? Cokoli pro duši svou učiníš, tvé jest; čehož ale opustíš, to jsi ztratil. *Sv. Jan Zl.* Pořádek to převrácený, odměnu žádati před zásluhou a jísti před prací. *Sv. Bernd.* Kdokoli vypočítává pravé zásluhy své, co jiného vyčítá, ne-li dary jeho? O by se veškerí lidé poznali a kdo se chlubí, nechť by se v Pánu chlubil! *Sv. Aug.* Všecka zajisté zásluha jest skrovná v přirovnání k darům; počítej, můžeš-li, milosti a pak uvažuj, čeho zasluhuješ. *Sv. Jan Zl.* Pravá spravedlnost to, jíž život věčný přináleží. Jest-li že pak spravedlnost pravá, není z tebe, nýbrž shůry od Otce světél. (*Jak. 1.*) Máš-li pak ji, jistě jsi ji obdržel. (*I. Kor. 4, 7.*) Proto, o člověče, obdržíš-li život věčný, jest on sic odměna spravedlnosti, ale pro tebe jest milost. *Sv. Aug.*

Kdo ku věci užitečné horlivě přispívá,
nejen čest a přání vděčné, z toho zisk i mívá.

Duše, nebes plémě,
vznese se od země
tam, kde uložena
našich skutků cena.

Zášť v. hněv.

Zatracení věčné v. peklo.

Zatvrzelost, tvrdošijnost v. i nekajicnost.

Obřežte neobřízku srdce svého a šíjí svých nezatvrzujte více. *V. Mjž.* 10. Nezatvrzujte šíjí svých jako otcové vaši. *II. Par.* 30. Srv. *Jer.* 19, 15. Jerusaleme, Jerusaleme, kolikrát jsem chtěl shromáždit syny tvé jako slepice shromažďuje pod křídla kuřata svá a nechtěl jsi. *Mat.* 23.

Které srdce jest zatvrzelé? To, ježto se skroušeností nepuká, aniž nábožností obměkčuje, aniž prosbami nakloňuje; pohrůžkám se nepoddává, káráním se nepohne . . . Abych krátce všecko vyslovil: onoť to, jež se Boha nebojí a lidí nestydí. *Sv. Brnd.* Zatvrzelé jest srdce ono, které sebe samého se nehrozí, protože ani citu nemá. Co se mne tážeš? Faraona se ptej. — Nikdo ještě, maje srdce zatvrzelé, spasení nedošel, leč by byl snad slitovný Bůh dle proroka (*Ezech.* 36, 26.) od něho odňal srdce kamenné a byl mu udělil srdce masité (citelné.) *Týž.* Trojí jest druh tvrdošijných: první těch, již káráním neprospívají, druhý těch,

již se nabádáním zhoršují; třetí těch, již polepšení slibují, v skutek ale neuvádějí. Maneges se káráním polepšil, Nabal se napomenutím zhoršil, Farao se stal trestem zatvrzelejším. *Hugo*. Úd, jenžto svou hnilobu nečije, odejme se a veta po tělu, jež tou měrou ztuhlo, že jím ani zimnice nepotřásá: a totě stav hříšníka, kterýž ani tíže svých hříchův, ani své blízké záhuby nepoznává. *Sv. Bernd*. Hříšník zatvrzelý podobá se kovadlině, jež čím více se tluče, tím více tvrdne. *K*. Člověk, jehož srdce jest zatvrzelé, mrtvole se podobá; nebo hřích umrtvuje, zabíjí duši. *K*. Z hlíny tvrdé hrnčír nic nevyvede, ježto v ruce se mu láme: tak hříšník zatvrzelý je stěží k napravení. *K*. Zdaž se pokládá některá vzteklost za těžší než jest nekajicnost srdce a zatvrzelá v hřešení vůle? Neboť hle; rukou nešlechetnou sahá na sebe a trhá a ničí ne tělo, ale svou duši. *Sv. Bernd*. Ve zlém setrvati jest ďábelské a kdož ďáblu se podobajíce v hříších zůstávají, zasluhují, aby s ním také zahynuli. *Týž*.

Závist, nepřítel.

Závistí ďábelskou přišla smrt na okršlek země. Následují pak ho ti, kteří jsou s strany (ďábla). *Moudr*. 2. Nepozdvihuj očí svých ku zboží, kteréhož míti nemůžeš; neboť udělá sobě křídla rychlá jako orličí a poletí k nebi. *Př*. 23.

Život těla zdraví srdce; ale hnis kostí závist. *Přísł. 14.* Aniž s tím půjdu cestou, kdo závistí chřadne; nebo takový člověk nebude účasten moudrosti. *Moudr. 6.* Blázný zabíjí hněvivost a maličkého usmrcuje závist. *Job. 5.* Jakožto ve dne poctivě choďme . . . ne v sváru a závisti . . . *Řím. 13.* Složte všelikou zlost, pokrytství a závist. *I. Petr 2.*

Co jest? Závist jest zármutek nad dobrem jiného. *Sv. Lig.*

Zlé plodí. Závist jest zlého původkyně, smrti plodička, hlavní hříchu vrata, nepravosti kořen, bolesti počátek, rodička nehod, příčina neslušnosti, začátek hanby. Závist nás vypudila z ráje, odehnala od stromu života. *Sv. Řehoř. N.* Závist všecku ctnost spaluje, všecko dobré svou jedovatou palčivostí vysušuje. *Sv. Isid.*

Jiným křivdí. Hlavní povaha závisti jest pronásledovati toho, kdo nějak vyniká neb lépe se má. Takoví lidé jsou jedovatým šípům závistníků jako terč za cíl vystaveni. *L. z Gr.* Závist dobré vlastnosti bližního křidou zapisuje, by se snadno daly smazati: za to jeho chyby znamená černidlem, by byly tím křiklavější. *N.* Jako těch, kteří na slunci se procházejí, stín vždycky následuje: tak i za lidmi hodnými a v ctnostech vyvýšenými závist a nepřítel chodí. *Sv. Jan Zl.* Červ hlodá nejlepší ovoce a závistník lidí nejšlechetnějších. *N.* Jako kravka neb hnojní chroust z růže ssaje

jen jed, tak mluvívá závistivý jen o chybách svého bližního. *L.* Závist jako kouř vše, kam se pro-dere, začadí a obyvatele vypudí. *L.* Jako supové létávají na pastvu k mrchám smrdutým, mnoho luk a pěkných polí mjíce; a jako mouchy, zvykly pomíjeti míst na tělech zdravých a toliko na vředech sedati: tak závistiví, šlechetných skutků nechávajíce, toliko na vadách lidských se zastavují. *Sv. Basil.* Jako blesk do vysokých předmětů rád bije: tak závistníka pálí, koho Bůh povýšil. *L.* Jako dub vedlejším stromům nedá vzniku, tak závistník každého vedle sebe potlačiti se snaží. *L.* Závistivý podobá se sově, ježto světla se bojí; nemůžeť viděti, jest-li kdo ctností se stkví. *L.* Jako slabé oko uráží lesk; tak závistník nesnese přednosti svého bližního. *K.*

Sobě škodí. Závist hlavně sama sobě škodí; sama se ožírá, nejprvé svého pána kouše. *Sv. Isid.* Jako červ z dřeva se rodě, dřevo samo nejprvé hlodá a ničí: rovněž závist porušuje nejprv tu, kteráž ji zplodila, duši. *Sv. Jan Zl.* Jako rez železo, rovněž ničí a tráví nepřítel samu duši, v níž se nalezá. *Sv. Aug.* Prosím medle, jakého potěšení působí závistníku závist? Tať ho jakýmisi temnými svědomí drápy trhá a cizího štěstí muka mu strojí. *Sv. Jar.* Závist jako píla srdce řeže. — Jako mol kožichu a červ dřevo, tak závist škodí srdci. — Když včela koho uštkne, hyne: tak i závistivý. *L.* Šaty žerou moli, srdce

starosti a závistníka vlastní závist. *L.* Závist jest jako hniloba, ježto jádro stromu pojímá a konečně celý strom kazí: taktéž i onano, nejprvé srdce šířá a pak i tělu škodí. *L.* Závist jest osten, smrtný šíp skrytý, neduh přirozenosti, žluč otravná, hřeb duši prorážející, plamen v srdci, oheň vnitřní. *Sv. Řehoř.* Závist jest mol duše, smysl šířá, prsy zapaluje, mysl lidskou trápí a sužuje, srdce člověka jako nějaký neduh nakažuje. *Sv. Isid.*

Ohavná, pošetilá. Jaký to hryzavý mol, jaká to churavá mysl, jaká to rezivost srdce, na cizí buď ctnost buď blahotu revnivým hleděti okem, cizí blaho k své vlastní záhubě obracet! *Sv. Cypr.* Co nad tu nemoc nebezpečnějšího? Toť zkáza života, mor přirozenosti, všeho z Boha pocházejícího dobra protivnice, posléz samého Boha odpůrkyně. *Sv. Bas.* Závistník nad dravou zvěř jest horší; nebo ta jen z hladu puzená neb drážděná proti nám se zbrojí: závistivý ale, byť bys ho i dobrodiním lákal, pronásleduje též svého dobrodince. *Sv. Jan Zl.* Závist jest šelma tak divoká, že netrpí na živě osoby nenáviděné. *L.*

Chraň se. Bůh uchovej rány té morové, závisti, každou duši křesťanskou; neboť jest závist nepravost ďábelská, pro kterouž jedinou ďábel odsouzen jest. *Sv. Aug.* Ohledej svědomí svoje a nalezněš-li v něm závist, vytrhni hned tento koukol, aby símě boží kořeny pouštěti mohlo. *L.* Kdo

se závisti zhostiti žádá, milujž dědictví ono, jehož počet dědiců nezmenšuje, kteréž všechněm přináleží (t. nebe) a kteréž se tím větší býti prokazuje, čím více se počet podílníkův rozšiřuje.
Sv. Řehoř.

Přísloví: Závist dávno se zrodila a ještě živa. — Hloupost závidí bohatému a posmívá se chudému. — Zlý pláče od závisti a dobrý od radosti. — Závist nejhorší nemoc. — Závistí ještě nikdo nezbohatl ani neztučněl. — V závisti není radosti. — Závist nedá do nebe.

Závisti kdo místo dává,
hada v ňadrech přechovává.
Ten se dobrovolně moří,
komu závist v srdci hoří.

Hnusná závist tráví sebe,
krade zdraví, mír i nebe.
Koho závist provodí,
do nebe se nehodí.

Závistníku, dokudž mne hadí tvůj zub bude hrýzti?
Plesám; ke cti mi jest, tobě nelíbí se.

Boh. z Lobkovic.

Zboží v. bohatství.

Zbožnost v. pobožnost.

Zdraví.

Lepší jest chudý zdravý a silný, nežli bohatý
mdlý a trápený neduhem. Zdraví duše v sprave-

dlnosti lepší jest, než všeliké zlato a stříbro a tělo silné než bohatství nesmírné. Není bohatství nad bohatství zdraví těla a není potěšení nad radost srdce. *Sir. 30.* Boj se Boha a odstup od zlého: toť zajisté bude zdraví životu tvému a svlažení kostí tvých. *Přísł.*

Více sobě přej zdrávu býti duchem, nežli tělem. Nehody těla jsou léky duše. Nemoc zraňuje tělo, ale léčí mysl; nebo churavost zapuzuje nepravosti, láme sílu vlnosti. *Sv. Bernd.* Orel střeží co nejpečlivěji své vejce a to pro mládě, ježto v něm uzavřeno; jak medle se vyklovalo, o skořápku se více nestará. Rovněž má člověk pečovati o tělo pro schránku jeho, t. pro duši nesmrtelnou. *L.*

Přísloví: Zdraví hlava všeho. — Bez zdraví není bohatství. — Ostříhej zdraví pod starost.

Tážeš-li se mne, co jesti

největší na světě štěstí?

Odpovídám tobě směle:

Zdravá duše v zdravém těle. *Jablonský.*

Zdrželivost v. čistota, též půst a střídmost.

Zdvořilost v. vlídnost.

Zemřelí v. i očistec.

Drahát jest před očima Hospodinovýmá smrt svatých jeho. *Žlm. 115.* Nad mrtvým plač, nebo zhynulo světlo jeho. *Sir. 22.* Milý jest dar před

obličejem všelikého živého, ani mrtvému neodpírej milosti. *Sír. 7.* „Nermuťte se nad těmi, kteří zesnuli, jako pohané, již naděje nemají“ (*I. Tes. 4.*). A to právem; nebo věříce v zmrtvých vstání Kristovo, věříme též ve vzkříšení naše . . . Pročbys se medle rmoutil, věříš-li, že zemřelý nezhylnul? pročbys netrpělivým byl, že ti prozatím odňat, o němž věříš, že se navrátí? Odchod to, co za smrt pokládáš. Nesluší truchliti nad tím, kdo předchází. *Tert.* Jest-li že bídu a strast přítomného života uvažujeme, nelze jinak, leč vším právem potěšiti se tou rozkoší, jakou mají, kdož se již nalézají u Boha. *Sv. Teres.* Zemřelého chceš potěšiti? Hleď, jak můžeš, aby mu přispěno bylo, ne slzami, nýbrž modlitbou, prosbami, almužnami, oběťmi. *Sv. Jan Zl.* Co tedy truchlíš? proč pláčeš, ješto stává tak mnoho způsobů, jimiž zemřelému prominutí vyjednati možno? *Týž.* Slyš, co praví Bůh: „Pro mne a pro Davida sluhu svého obhájím město to“ (*IV. Kr.*). Mohla-li pouhá památka spravedlivého tak mnoho, čeho teprv nevzmohou skutky? *Týž.* Jest-li že Machabejští, kteří toliko obrazně slavnosti a památky konali, dluhy v boji padlých oběťmi usmířili (*II. Mak. 12.*): oč mnohem spíše svatými oběťmi a svými modlitbami zemřelých dluhy vyplatí kněží Syna božího? *Sv. Efrem.*

Krásná v životě tom páska
živých jest i mrtvých láska;

nuž' se k Bohu modlívej,
živých mrtvých vzpomínej.

Zjevení boží v. i písmo sv.

Člověku je světla zjevení třeba, ježto slabé světlo rozumu lidského doplňuje i sesiluje. *K.* Rozum jest oko duše, jemuž, aby vidělo a poznávalo pravdu, třeba světla božského zjevení. *K.* Divíte se, že král (císař Konstantin) člověku (sv. Antonínu) píše? Divte se raději, že nesmrtelný věčný Pán člověku smrtelnému svá příkázání psáti, ano ústně s ním skrze jednorozeného Syna svého mluvití ráčil. *Sv. Fr. S.* Jako člověk vděčen jest lékaři, kterýž mu k zraku dopomohl: tak díky jsme povinni Bohu, kterýž nám světla svého nebeského skrze zjevení popřítí ráčil.

Přísl.: Boží zjevení cesta k spasení. — Tuto cestu oblib sobě, zalíbí se Bohu v tobě.

Ziřtnost v. láska k sobě.

Zkoušení v. pokušení.

Zlé, zlo, zloba lidská v. i hřích.

Uchyl se od zlého a čiň dobré; hledej pokoje a stíhej jej. *I. Petr. 3.* Umejte se, čisti buďte — přestaňte převráceně činiti, učte se dobře činiti. *Isai. 1, 16.* Ohavností jest Hospodinu cesta bezbožného; (ale) kdo následuje spravedlnosti, milován bývá od něho. *Přísl. 15.* Hodujme, ne

v kvasu starém, ani v kvasu zlosti a nešlechetnosti, ale v přesnicích upřímnosti a pravdy.

I. Kor. 5.

Zlé není, leč co mysl v nepravost zaplítá a svědomí poutá. Co pravíš, že Bůh stvořil co zlého, ježto se z opačného a protivného nikdy nerodí co tomu na odpor? Neboť ani ze života nerodí se smrt, ani světlo neplodí tmu . . . Vnitř jest protivník, vnitř původce bludu, vnitř v nás samých uzavřen. *Sv. Alž.* Jako včela z jedovatých bylin ssaje med a lékař z nich léky připravuje, podobně umí Bůh zlé obracet k dobrému.

Jako barva bílá podle černé, tak dobrý podle zlého tím více vyniká. *K.* Co oheň jest zlatu a pilník železu, toť lidé zlí jsou dobrým a pobožným. *K.* Zlí slouží dobrým jako žernov pšenici. *K.* Zlodějům protiví se světlo a zlým — hříšným dobří a spravedliví. *K.* Bůh lidí zlých mnohdy svou štědrostí chce přitáhnouti k sobě, jako pečlivá matka časem i dítěti nezbednému něco k radosti činí, aby se polepšilo.

Příslolí: Zlé zlému ruku podává. — Koukol se musí s kořenem vypleti. — Zlé samo se učí. — Zlého se braň a hada se chraň.

Chceš-li ujít božských trestů,
opuť zlou a hříšnou cestu.
Všech ze strastí zlých
nejhorší je hřích.

Zlodějství v. krádež.

Zlolaní, zlořečení v. klení.

Zlost v. hněv.

Zmužilost v. udatnost, síla.

Znamení sv. kříže.

Odstup ode mne, abych se v čem chlubil, jedině v kříži Pána Ježíše. *Gal. 6.* — Jako nějakým štítem ozbrojte se znamením sv. kříže, ne-
toliko rukou, ale i duchem. — Tato zbraň jest neproniklá a tímto-li znamením jste oděni, nic vám nemůže uškoditi. Či nevíte, že nelze se zmocniti toho, jenž průvodním listem některého krále opatřen jest? — O, jak mnohem méně máme se co báti, jsme-li znamením nejvyššího Pána nebes opatřeni. *Sv. Efrem.* Znamení Kristovo buď na našem čele i v našem srdci. Na našem čele, abychom jej vždy vyznávali, a v srdci, abychom jej vždy milovali. *Sv. Ambž.*

Význam znamení sv. kříže jeví se nám krásně v podobě a v způsobě jeho dělání: Znamenajíce čelo a rkouce „ve jmenu Otce“, vyznáváme, že Otec jest první osoba Trojice svaté, tak jako hlava jest nejpřednější oud našeho těla. Při znamení úst slovy „i Syna“ jevíme, že Syn boží

Slovo nazvaný, z nebeského Otce od věčnosti byl zplozen, podobně jako slovo naše v ústech se rodí. Konečně slovy „i Ducha svatého“ znamenáme prsy, jakožto schránku srdce, z něhož proudí se láska, chtějíce tak ukázati, že Duch sv., pramen lásky boží, od Otce i Syna vychází. *Výklad.*

Křesťan rád se křížem znamená;
křížem k Bohu, ku Kristu se zná.

Znáti sebe a zpytovati svědomí.

Což jest člověk, aby neposkvrněný byl a by se spravedlivým ukázal narozem z ženy? Hle, mezi svatými jeho žádný neproměnitelný a nebesa nejsou čista před obličejem jeho. *Job* 15. Před soudem připrav spravedlnost sobě a prvé, nežli bys mluvil, nauč se. Před neduhem přijímej lékařství a před soudem otaž se sám sebe a před obličejem božím nalezneš smilování. *Ekkl.* 18. Cesty své před obličejem jeho trestati budu. *Job* 13. Všecky cesty člověka zjevné jsou očím jeho. Hospodin jest, jenž váží duchy. *Přísł.* 16. Patřiti budu, abych viděl (slyšel), coby mi bylo mluveno a co bych odpověděl trestajícímu mne. *Hab.* 2. Pohled na cesty své; pomni, cos činil. *Jer.* 2. Já jsem, kterýž vidí chudobu svou. *Pláč.* 3. Co pak vidíš mrvu v oku bratra svého a v oku svém břevna neznamenaš? *Mat.* 7. Praviš: Jsem bohatý, a mám hojnost a nevíš, že jsi bídný a chudý i

slepý a nahý. *Zjev. 3.* Kdybychom sami sebe rozsuzovali, nebyli bychom zajisté souzeni. *I. Kor. 11.* Jeden každý své břímě ponese. *Gal. 6.*

Důležité jest. Nejdůležitější poznání člověka jest člověk. *Kornmann.* Počátek blaženosti jest sebe samého znáti a pak hříchů svých oplakávati. *Sv. Jar.* Mnohem slavnější a lepší jest sebe samého znáti, než abys měl vědomost všech nebeských i zemských věcí a při tom sebe samého zanedbával. *Sv. Bonav.* Poznání sebe jest největší moudrost. *Hugo.* Není většího umění, jako poznávati sebe. Jinak pohlíží na obraz umělec, jinak, kdo se v malířství nezná. Hleď, bysi v poznání sebe brzo se umělcem stal. *K.* Ty, kdo jsi? Malá to úloha, ale moře rozsáhlé. Bohdejž, bys nahlížel, kdo jsi! To by více prospělo tobě, nežli všecka umění světa. — Hle, péči máš o dům, o rodinu, o dobytče a sebe samého zanedbáváš. *Sv. Tom. Vil.* S nebe spadl výrok onen: Člověče, znej sebe samého!... Poznání sebe *záleží* v trojím: aby poznal člověk, čeho učinil, čeho zasloužil a čeho potratil. *Sv. Bernd.* Navrátil jsem se sám k sobě, všel jsem do sebe a řekl jsem k sobě: Kdo jsi ty? A odpověděl jsem sobě: Jsem člověk rozumný a smrtelný. I počal jsem rozjímati, co by to bylo a řekl jsem: Odkud jest takový živočich? Odkud? jediné od Tebe, Pane Bože můj! Ty jsi stvořil mne, ne já sám sebe. *Sv. Aug.*

Zpytuj se. Chceš-li se polepšiti, musíš dříve

sebe znáti; počátek spasení jest svých nedostatků poznání. Protož, zkoumaje sebe, buď svým žalobníkem, pak teprva můžeš býti spravedlivým soudcem. *Seneka*. Jako *nejdůležitější* jest nemoc poznati, aby se nemocný mohl vyhojiti; podobně, má-li se duše uzdraviti, třeba poznati její ne-duživost, t. stav její hříšný, což děje se zpytováním svědomí. *K*. Zpytování svědomí jest matka kázně a lítosti. *Sv. Jan Zl*. Sám sebe slyš, tím svědkem nepovrhuj. *Kornm*. Nejpoučlivější přehlíží člověk knihu, nečítá-li sebe. *Týž*.

Zpytování svědomí jak důležité jest, tak jest i *nesnadné*. Bolestná to přehlídka, nesnadný soud; nebo samolibost a pýcha člověka proti němu se zpouzí a často i oko rozumu zaslepuje, takže poklesky srdce všelijak vymlouvá a bez trestu nechává. *N*.

Pilně nahledni ve své svědomí, rozvaž v myslí své, sám sebe rozsuzuj, nechť mluví srdce tvé pilně; popatř na svá zasloužení. *Sv. Isidor*. V temnosti nic není viděti; však při světle slunečním každou i nepatrnou skvrnu lze patřiti: podobně zvláštního světla, milosti Ducha sv. třeba, abychom skvrny své duše dokonale mohli poznati. *K*. Jako žena v evangeliu všecky kouty vymetla, aby ztracený groš našla: podobně všecky záhyby srdce svého bedlivě prohledejme, bychom z hříchů se očistili. *L*. Spravedlnost budiž soudcem: před ní

ať stojí vinník a vlastní svědomí tvé nechať je žalobníkem. *Sv. Bernd.*

Často sám sebe pozoruj, do své duše, jako do zrcadla nahlížej; zpytuj svědomí své. *K.* Knihou buď tobě svědomí tvé a v tu každodenní zapisuj hříchy. *Sv. Jan Zl.* Jako obchodník vede knihy účetní a každodenně své příjmy a vydání zapisuje: podobně má křesťan často, ano každodenně, své svědomí zpytovat, čím dokonalému poznání sebe velice napomáhá. *K.* Z rána vydej sobě účet stran minulé noci a předpiš sobě pravidla opatrnosti pro den nastávající. Večer vydej sobě účet stran uplynulého dne a pro noc nastávající vše uspořádej. Takto uzavřen, nebudeš míti nikdy přílišné prostory, abys jinam zabloudil. *Sv. Bernard.* Jako hospodář, povolav k večeru dělníky (*Mat. 20.*), mzdu jim rozděloval: podobně máme na konec každého dne počet vydávati Bohu ze všech činů svých. *K.* Čím častěji kdo svůj příbytek čistí, tím spíše každý smítek pozoruje: podobně, kdo bedlivě zpytuje svědomí své, sebe menší poklesky znamenati bude. — *Cvík* činí mistra v poznání chyb i v polepšení. *K.*

Příslaví: Největší moudrost, znáti sebe samého. — Hříchu poznání, z něho povstání. — Chceš-li hříchů svých pozbyti, pilně máš si v srdce zříti.

Zoufalost.

Bezbožný nevěří, by se měl navrátit z temnosti k světlu, ohlédaje se se všech stran na meč (trestající spravedlnosti božské). *Job. 15.* Bezbožný, když přijde na hlubinu, pohrzí; ale jde za ním hanba a pohanění. *Přisl. 18.* Živť jsem já, praví Pán Bůh; nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil od cesty své a živ byl. *Ezech. 33.*

Zoufalství jest jistá smrt, vraždění duše. *Svatý Ambrož.* Smyslův pominulý nenávidí těla svého, jelikož hledí, aby na sebe samého vztáhl rukou svých, an při něm rozvaha rozumu jest udušena. Zdaž pak se pokládá některá vzteklost za těžší, než jako jest nekajicnost srdce a zatvrzelá v hřešení vůle; nebo sahá rukou nešlechetnou na sebe i trhá, ničí ne tělo, ale duši. *Sv. Bernard.* Kdo nad milostí boží zoufá, podobá se člověku, jenž moha z pokladu královského bráti podle libosti, pochybuje, bude-li moci několik zlatých dluhů splatiti. *K.* Zoufalost jest nešlechetnost taká, jíž vyléčiti nelze. *Sv. Jar.* Hřích se zoufalstvím jistá zkáza. *Sv. Aug.* Naděje otvírá, zoufalost pak zavírá bránu k nebeské vlasti. *Sv. Isid.* Nechtěj sobě zoufati; učiň konec hříchu, ulož cíl nepravosti; hleď, ať má hřích míru, nepravost skonání. *Týž.*

Zpěv, chvála boží.

Jakoby sádlem a tukem naplněna byla duše má: a rty plesání chváliti tebe budou ústa má. *Žlm.* 62. Chvaltež Hospodina nebesa i země i moře a všickni hmyzové v nich. *Žlm.* 68. Vcházejte do bran jeho s díkůčiněním, do síní jeho s chválami. Oslavujte jej, chvaltež jméno jeho. *Žlm.* 99. Zpívati budu Hospodinu, dokavad živ budu a prozpěvovati budu Bohu svému, pokavad mne bude. *Žlm.* 103. Chvalte nebesa, nebo milosrdenství učinil Hospodin: plesejte končiny země; zvučte hory chválením; les i všeliké dřevo jeho. *Isai.* 44. Velebí duše má Hospodina a zplesal duch můj v Bohu, Spasiteli mém. *Luk.* 1. Slovo Kristovo přebývejž v vás hojně, ve vší moudrosti, učíce a napomínající sebe vespolek žalmy a zpěvy duchovními, s milostí zpívající v srdcích svých. *Kol.* 3.

Jako andělé a svatí v nebeském Jerusalemě stále Boha velebí, podobně církev sv. na zemi jeho vznešená tajemství zpěvy oslavuje. *K.* Písně světské obyčejně srdce činí rozmařilé a k smysllosti člověka pobádající, kazí dobré mravy: zpěvy pak nábožné duši k dobrému povzbuzují a srdce vzhůru k Bohu, k nebi povznášejí. *K.* Kdo by, mysl lidskou maje, se nehanbil, ukončiti den bez pění žalmův (písní), ježto i ptáčekové sladkým pěním počátek dnův i nocí oslavují? *Sv. Ambž.*

Chválíš-li Boha, andělům se rovnáš; nechválíš-li, nevděčník jsi a horší, než nerozumná zvěř. *Blah. Tom. Kp.* Boha velebiti a jemu chválu pěti, jest skutek osob pobožných. S nimi radují se kůrové andělští; neboť i oni věčně prozpěvují chválu boží. *Sv. Bon.* Žalmopění jest útěcha plačících, opatření žalostících, pozdravení nemocných; toť lék duše a podpora v bédách. *Kassiod.*

Přísloví: Chval Boha, jak moha. — Skřivánek nízko žive, ale vysoko Boha chválí. — Jen se modlívej, pracuj a zpívej!

Písně dcery ducha mého,
plody srdce slovanského (nábožného),
vás posílám do světa;
jděte, milé, tiché dítky,
sbírejte si citu kvítky,
jimiž vlast je poseta.

Picek.

Zpověď neb vyznání hříchů.

Jdi k lidu a posvět jich dnes a zejtra ať seperou roucha svá. *II. Mjž. 19.* Malomocný přiveden bude ke knězi. *III. Mjž. 13.* Nekryl jsem hřichu svého a netajil jsem v lůnu svém nepravosti své. *Job 31.* Tobě dám klíče království nebeského: cožkoli by svázal na zemi, bude svázáno i na nebi; a cožby koli rozvázal na zemi, budeť rozvázáno i na nebi. *Mat. 16.* Pak-li vyznáváme hříchy své, věrnýť jest (Bůh), aby nám

odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti. *I. Jan 1.*

Co jest? Zpověď to, když se skrytá nemoc (hřích) s nadějí v odpuštění projevuje. *Sv. Aug.* Co jest z hříchův se vyznání, ne-li jakási průtrž rán? A z hříchů se vyznávající, co činíme jiného, než že odkrýváme to zlé, co se v nás ukrývalo? *Sv. Řehoř.*

Potřebná. Kam medle, kam se otrok hříchův uteče? Sebe, kamkoli prchne, vleče s sebou; nebo zpáchaný hřích nalezá se uvnitř. Chceš-li před Bohem utéci, k němu uteč, vyznáváje se a ničeho před ním neukrýváje; nebo vyznati se můžeš, ukryti se nemůžeš. *Sv. Brd.* Bez zpovědi považuje se spravedlivý za nevděčníka a hříšník se pokládá za mrtvého; potřebná jest hříšníku, přísluší i spravedlivému. *Sv. Brnd.*

Prospěšná. Jako voda tvář, ano celé tělo obmývá ode vší nečistoty: podobně očišťuje zpověď ode vší poskvrny hříchu. *K.* Zpověď jest spása duší, záhuba nepravosti, zacpává otvor pekla, otvírá brány rajske. *Sv. Aug.* Zpověď uzdravuje, ospravedlňuje, odpuštění hříchův dává. *Sv. Isid.* Zpověď jest život hříšníka, spravedlivého sláva. *Sv. Brnd.* Zpovědí se srdci odlehčuje, rovněž jako svým bolestem ulehčíme, když je lékaři oznámíme. *Sv. Fr. Sales.* Když ušel člověk velikému nebezpečení, je mu zajisté volno a příjemno: podobně dochází hříšník v sv. zpovědi pravé spoko-

jenosti. *K.* Jest-li že se zpovídati zpěčuješ, v srdci svém peklo uvažuj, které zpověď hasí; představ sobě velikost trestu, abys neváhal uchopiti se prostředků. *Tertul.* Chceš-li ospravedlněn býti, vyznej se z hříchů svých. Pokornou zpovědí zdrtí se řetězové nepravosti. *Sv. Ambž.* Jako dítě otci, a přítel příteli se svěruje: tak nemá býti nepříjemno neb obtížno hříšníku, svěřiti se knězi v sv. zpovědi. *K.*

Buď náležitá. Kdo duši svou z úplna vyčistiti chce, má i ty nejmenší neduhy duchovnímu lékaři oznámiti. *Sv. Fr. Sal.* Vyznávej jmenovitě nepravosti, jež tě hryzou; co zevrubně víš, zevrubně projevuj. *Sv. Aug.* Snadnoť se lstivě k zpovědníku přiblížiti a sklamati ho; však Bůh střeže poklad svůj, aniž připustí, aby se k němu přikradli nehodní. *Tertul.*

Nestyď se před jedním vyznati, co jsi se nestyděl snad před mnohým konati. Člověka jest chybiti, křesťana od hříchu se zdržeti, ďábla v něm setrvati. *Sv. Aug.* Co jest medle nešťastnějšího, jako za ránu, kteréž ukryti nelze, se nestyděti a styděti se za její obvazek? *Sv. Aug.* Stydí-li se nemocný lékaři ránu projeviti: čeho lék nezná, také nehojí. *Sv. Jar.* Hoří-li u souseda, křičíš z celého hrdla a když hoří v duši tvé, mlčeti chceš? *Sv. Bernd.*

Častá. Tvář svou denně umýváš a šat, kdykoli je zmazán, očišťuješ: tak očišťuj duši v svaté

zpovědi podle potřeby. *K.* V kterém příbytku málo kdy prach uklízen bývá, brzo tam mnoho neřádu najdeš; anto v domech, kde se často čistí, povždy čisto jest. Takť i kdo se zřídka zpovídá, snadno v hříchy upadá; kdo pak toho čistícího prostředku častěj užívá, brzo a snadno se nábožným stane. *Sv. Jar.* Pak-li se strom často nepřehlíží a neořezává, mívá plno vlků neb výhonů, ježto větvím ujímají mnoho šťávy a síly, tak že jen málo ovoce přinášejí: podobný řez v smyslu duchovním jest sv. zpověď. *K.* Prodlévá-li nemocný jíti k lékaři, nemoc se zmůže tou měrou, že žádný lék více nebude prospívati: podobně, kdo se svatou zpovědí odkládá, má se obávati, že duše jeho zahyne. *K.* Častá zpověď jest vzácná skrejš velikých ducha pokladův; v ní bývá duše očištěna, uzdravena a v službě boží posilněna. *Sv. Fil. Ner.*

Přísluví: Přiznání, polovice pokání. — Hříchu vyznání, jeho zhlazení. — Hotové zdraví, kdo nemoc poví. — Tajnou ránu těžko léčiti. — Lépe se krátce stydět, než dlouho želeti.

Zpytovati se v. znáti sebe.

Zvěř, zvířata.

Ví spravedlivý také o duši dobytka svého, ale bezbožných střevo jsou ukrutná. *Př. 12.*

Šelmy nevypuzují šelem a člověk vylučuje

člověka. Zvířata stejnorodá podporují se vespolek; člověk ale brojí proti člověku, jenž by nic neměl pokládati za cizí, cokoliv jest lidského. *Sv. Ambž.*

Zvědavost v. i tajemství.

Vyšších věcí nad sebe nehledej a silnějších nad sebou nezkoumej; ale což přikázal tobě Bůh, o tom vždycky přemýšlej a ve mnohých skutcích jeho nebývej všetečný. *Sir. 3.* Není vaše věc, znáti časy neb chvíle, které Otec položil v moci své. *Sk. ap. 1.*

Pokorná zbožnost najde mnohem snadněji stvořitele hvězd, nežli hrdá všetečnost pozná jejich pořádek. *Sv. Aug.* Spíše se velikánské moře do malé jamky přelege, nežli se na př. tajemství nejsv. Trojice vyzpytuje. *Ze života sv. Augustina.* „Všelikou stráží ostráhej srdce svého“ (*Přísl. 4, 23.*). Kam, o zvědavče, kam se od sebe vzdaluješ? Komu zatím sebe svěruješ? Co se osměluješ zraku pozdvihovati k nebi, proti němuž jsi se prohřešil? K zemi hled', abys sebe samého poznal. Ona ti ukáže tebe, poněvadž země jsi a v zemi se navrátíš. *Sv. Bernd.*

Zvony.

Staří letopisové vypravují, že, kdekoli se obec křesťanská založila, vedle kostelíka (církve) zavěsil se zvon, který již v dobách tuhého zápasu

křesťanství s pohanstvím pro zvučný svůj hlas a co symbol křesťanství byl nenáviděn od pohanů, kteří s hrůzou prchali, neboť mohutným zvěstoval jim hlasem, že zvítězil kříž nad modlami a temnotu nevěry že pronikl paprsek božského světla. — Zvony jsou jazyky nebes, ježto zvučným hlasem k věřícím volají, by toho, co svrchu jest, hledali; jsouť hlásné trouby církve bojující, ježto nás k statečnému dobývání nebeského Jerusalema povzbuzují. — Zvon je posel z vyšší říše, jenž svým srdcem k srdcím věřících mluví, aby pro věci pozemské, časné, nezapomínali nebeských, věčných. — Zvoněním církev sv. co pečlivá matka třikráte za den svých dítek pobádá, by brodíce se v potu tváří, nezapomínali také konati dílo svého spasení. — Jako pastýř své stádo zvučným rohem na pastvu a z pastvy domů svolává: podobně církev hlasem umíráčku a hran své zesnulé dítky domů, k nebi zprovází. *K.*

Zvyk v. návyk.

Žádost, žádostivost v. i. boj a zapření sebe.

Po žádostech svých nechod. *Sir.* 18. Vím zajisté, že ve mně, to jest, v mém těle, nepřebývá dobré; nebo chtění se mne přidrží, ale činění dobrého nenalezám . . . Vidím jiný zákon v údech svých, který odporuje zákonu mysli mé a jímá mne pod zákon hříchu. *Řím.* 7. Ti, kteří jsou

v těle, — podle žádosti těla živi — Bohu se líbiti nemohou. Budete-li podle těla živi, zemřete. *Řím. 8.* Nekralujž tedy hřích v vašem smrtelném těle, tak abyste poslouchali žádostí jeho. *Řím. 6.* Kterí jsou Kristovi, tělo své ukřižovali s hříchy i žádostmi. *Gal. 5.* Prosím vás, abyste jakožto příchozí zdržovali se od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši. *I. Petr. 2.*

V těle našem jako dva páni přebývají, t. člověk tělesný a duchovní. Onen chce, co lahodí smyslnosti, tento pak, co velí zákon boží. Odtud častý nepokoj v srdci člověka. *K.* Žádostivost jest kořen všeho zlého: onať přestupků ploditelka, v působení škod mistryně, nešlechetnosti původkyně, původ zbouření, peleš pohoršení. *Petr Rav.* O, plamene neuhasitelný, žádosti nenasytná! Kdoby byl s prvním přáním spokojen? Dosáhnuv, čeho žádal, touží po více, klada cíl svůj vždycky v to, čeho míti chce a nikdy v to, co již má. Jsouť to pijavice, volající: Přines, dej! *Sv. Inoc.* Jako se kouřem oči zatemňují: tak oheň žádostí rozum zaslepuje, že nevidí pro duši žádného nebezpečství. *K.* Jako plevel dusí osení, tak zlá žádost potlačuje símě ctnosti a udušuje ducha Kristova. *K.* Žádost jako divoká zvěř se sápe a neustále řve, nedadouc srdci pokoje. *K.* Hřích jest ovšem smazán (křtem), slabost ale zůstává; v nás jest a svrbí zalíbení v nedovolené žádosti: proto boj, odporuj, nesvoluj. *Sv. Aug.* Když se tělu dost

málo nedostává, po vhodném léku se sháníš, aby se nemoc nerozmohla. Tak, a mnohem více měj o duši péči: hledej prostředků vhodných, aby žádosti neovládly tvou duši. *K.* Jako jiskru neb žhavý uhel spěšně s ruky neb se šatu smetáš, bysi se nepopálil: tak rychle máš i nečistých myšlení a žádostí odstraniti, by na duši tvé smaha a pohroma nezůstala. *N.* V boji proti zlým žádostem posiluj duši modlitbou, tělu pak síly ujímej postem. *K.*

Nic není v tom světě pracnějšího, jako vezdejšími žádostmi nebyti zanícenu; a nic není tak uspokojujícího, jako z tohoto světa ničeho nežádati. *Sv. Bernd.* Není vítězství stkvělejšího, jako to, jež se nad žádostmi dobývá. *Sv. Cypr.*

Přísloví: Žádost zlá hříchu má. — Kdo své vůle nepřemůže, nikdy šťasten být nemůže. — Jest-li po zlých věcech toužíš, sám se jen co katan soužíš.

Zlé, ošklivé žádosti
studnice jsou žalosti,
z nichž se prýští slzí moře,
hrozné bídy, hrozné hoře.

Žádost po cti v. ctižádost.

Žádost po bohatství v. lakomství.

Žárlivost neb žehravost.

Horlivost a prchlivost muže neodpustí v den pomsty, aniž přijme za vykoupení dary mnohé.

Přísl. 6. Bolest srdce a truchlení jest žena žárlivá. Při ženě žárlivé jest bič jazyka se všemi se sdělující. *Sir. 26.*

Jako nejpěknější jablka mnohdy zčervivějí: tak nejspíše povstává podezřivost a žárlivost mezi manžely, nejvíce se vespolek milujícími. *Sv. Fr. Sl.* Nesnadno však podezření vzejde, kde manželská láska na pravé ctnosti založena stojí. *Týž.* Žárlivost, jakožto znásobený a záhubou těhotný neduh, široce se rozkládá. Totě ten kořen všech hříchů, totě ten zdroj krvavých porážek, totě to semeniště zloby. *Sv. Cypr.* Ostrostí meče zaťaté rány jsou mnohem nepatrnější; nebo snáze jest hojiti ránu zevnitřní a co se očím naskytuje, to lékařstvím se zacelívá. Rány však žárlivosti jsou tajny a ta ve skryších svědomí zavřítá bolest nepřipouští blahodějného lékařství. *Týž.*

Žebrota y. chudoba.

Žel v. lítost.

Žena, ženská.

Ženu statečnou kdo nalezne? Zdaleka a z posledních končin jest cena její. *Přísl. 31.* Oděv těla, smích zubův a chod člověka vypravují o něm. *Sir. 11.* Všelická rána jest i zármutek srdce a všelická zlost, nešlechtnost ženy. — Není hněvu nade hněv ženy. Spíše líbiti se bude se lvem a

drakem, než-li bydliti se ženou zlou. *Sir.* 25. Jako jho volů, kteréž se viklá, tak i žena zlá: a kdož ji má, jest jako ten, kdož uchopí štíra. *Sir.* 26. Nepozoruj na ošemetnost ženskou; nebo plášť strdi tekoucí jsou rtové nevěstky a stkvělejší nad olej hrdlo její: poslední pak věci její hořké jsou jako pelynek a ostré, jako meč ostrý na obě strany. *Prísł.* 5. Hořčejší nad smrt jest žena, kteráž jest jako osidlo lovcův a vrše srdce její, ruce pak její jsou okovy. Kdo se líbí Bohu, uvaruje se jí, ale hříšník jat bude od ní. *Kaz.* 7. Žen ozdoba nebud' zevnitřní spleť vlasů neb obkládání zlata, aneb obláčení šatstva: nýbrž člověk srdce, kterýž jest skrytý v neporušitelnosti pokojného a krotkého ducha, jenžto jest před obličejem božím bohatý. *I. Petr.* 3.

Přísloví: Dobré ženy není ceny. — Ozdoba žen: ctnost a dobré mravy. — Ženina krásná domácnost. — Moudrá žena, zlatý sloup. — Nestojí dům na zemi, ale na ženě. — Jako slunce kráší nebe, tak i dům žena pobožná.

Žert, vtip a smích.

Jako vinen jest ten, kterýž pouští střely a kopí k smrti: tak i muž, jenž škodí lstivě příteli svému a když by postížen byl, dí: „Z žertu jsem to učinil.“ *Prísł.* 26. Smích s bolestí smíšen bude a po radosti naposledy bývá žalost. *Prísł.* 14.

Běda vám, kteří se nyní smějete, nebo kvíliti a plakati budete. *Luk. 6.*

Posměvačné průpovídky plodí smích, z potupy bližního pocházející: přátelský žert rovně k smíchu příčinu dává; ale toliko z důvěrného slovy pohrávání a z vtipných průpovědí k rozveselení myslí. *Sv. Fr. Sal.* Ne méně jest podezřelým žert, než-li hněv; nebo žertování bývá mnohdy ku pohoršení. *Sv. Bernd.*

Přísloví: Žerty trop, ale lidi nezlob. — Šaškáře všickni poslouchají, však za přítele neradi ho mají. — Sůl na chléb a ne chléb na sůl se dává. — Co mnoho, to mnoho škodí. — Čest, zákon a oko netrpí žertu.

Nelze, brachu, žertem zváti,
co můž' bratru srdce žhátí.
Žert i s pravdou ať se shodne,
lehce jen ať k srdci bodne.

Život časný a věčný.

Pohostinnu jsem před tebou a příchozí jakož i všickni otcové naši. Dnové naši na zemi jsou jako stín a není žádného prodloužení. *1. Kron. 29.* Dnové moji rychleji pominuli, nežli od tkadlce plátno přistříženo bývá a stráveni jsou bez naděje. *Job. 7.* Jako stín jsou dnové naši. *Job. 8.* Léta naše jako pavouk počtena budou — a větší částka jich jest práce a bolest. *Žlm. 89.* Hospodin zná křehkost naši; rozpomenul se, že prach jsme.

Mdlý tě člověk; jako seno dnové života jeho; jako květ polní vykvete; nebo duch (vítr) přejde po něm a nezůstaneť a nepozná více místa svého. *Žlm.* 102. Pomine život náš jako šlépěje oblaku a jako mlha rozpustí se. *Moudr.* 2. Pominuly všecky ty věci jako stín a jako posel, kterýž prudce běží a jako loď, kteráž přechází zdutou vodu, jejížto šlépěje, když přejde, nelze nalézti, ani stezky dna jejího mezi vlnami; aneb jako pták, kterýž letí skrze povětří, toliko zvuk křídel rozrážeje lehký vítr a protrhna násilím cesty povětří, hýbaje křídly, přeletěl a potom žádného znamení cesty jeho nebývá nalezeno. Aneb jako střela když vystřelena jest, rozdělené povětří hned zase se sbíhá, tak že nelze znáti, kudy prošla: tak i my, zrodivše se, ihned přestali jsme býti. *Moudr.* 5. Všelike tělo jako seno zvetší a jako listí plodné na stromě zeleném: jedno se pučí a druhé prší: tak i rození těla a krve: jedno skonává a druhé se rodí. *Sir.* 14. Počet dnů lidských nejvíce jest sto let; jako krůpěje vody mořské počteny jsou a jako zrno písku, tak jsou skrovná léta proti věčnosti. *Sir.* 18. Což jest život váš? Pára jest, kteráž se maličko v povětří ukazuje a potom zmizí. *Jak.* 4. Všelike tělo a všecka sláva jeho jako květ trávy: uschla tráva a květ její spadl. *I. Petr* 1.

Žádný zajisté z nás není sobě živ a žádný sobě neumírá. Nebo, buďže jsme živi, Pánu živi jsme; buďže umíráme, Pánu umíráme; a tak buď-

že žijeme, budžme umíráme, Páně jsme. *Řím. 14.* Kdož miluje život svůj, ztratí jej a kdož nenávidí života svého na tomto světě, k životu věčnému ostříhá ho. *Jan 12.* Půjdou tito (zlí na levici) do trápení věčného; ale spravedliví (na pravici) do života věčného. *Mat. 25.*

Dvojí život zná církev, z nichžto jest jeden v časném putování, druhý u věčném setrvání; jeden v práci, druhý v odpočinku; jeden na cestě, druhý ve vlasti. *Sv. Aug.* — Pravý život jest onen, jehož co budoucí očekáváme a kterýž ani koncem ani časem obmezen není. Je to život věčný, jenž v pravdě se nazývá životem pravým; nebo tento nynější jest obraz života, nikoli pravda.

Život časný krátký, pomíjející. Co jest celý život náš, než-li okamžení, zastavení kratičké; podobáť se vanoucímu větru, jitřence, anaž ráno pomíjí, hosti, jenž se nevrátí více. Jako blesk na nebi mžiknutím zmizí: tak zmizejí království a století světa. Kde jsou dnové, léta věku tvého? Mihly se jako stín, jsou přetrženy jako pavučina, vání větru dílo jejich rozkotalo. Nic není stálého na této zemi, z které Adam a děti jeho byly učiněny. *Bl. Tom. Kp.* Život jest sen, kterýž, jak nastal, brzo pomíjí. *K.* Každý okamžik kus života tráví a celý čas života jest neustálý běh k smrti. *Sv. Aug.* Jako potok z pramene v řeku vzrůstá a co veletok v moři se ztrácí: tak i život lidský. *Sv. Bas.* Přítomný život jest nám od Boha vy-

kázán za příbytek, jenž co den stárne a sesutím hrozí. — Co dnů, tolik kamenů se vydrolí z domu. *K.* Život lidský jest jako den, plný práce a namáhání; k večeru pak se pilnému dělníku vyplácí mzda zasloužená. *K.* Život lidský podobá se moři, kde bývá mnoho dnů bouřlivých a málo tichých. *K.* Plavbě se podobá život můj; nechť spím nebo bdím, vždy se k smrti rychle blížím. *Sv. Bonav.* My zajisté všickni jako stromový list a marnost jest všeliký člověk živý a život náš jest jako vítr na zemi. *Sv. Aug.* Život jest divadlo, v němž lidé rozmanité hrají role; však po hře přestávají býti osobnostmi, jež představovali. *K.* Život lidský jest svíce, již slabounký vánek větru zháší.

Dobře ho užívej k životu věčnému. Přítomný život podobá se chůzi pískem, v němž vítr každou stopu zahlazuje. Hleďme pak zde trvalé zachovati pomníky své činnosti. *K.* Život jest kniha, v níž všecky naše činy se zapisují: hleď jen, aby v ní mnoho dobrých skutků pro věčnost bylo zaznamenáno. *K.* Potřebí, časný tento život náležitě zříditi, aby po vykročení z něho blažený a věčný život se mohl dosáhnouti. *Sv. Aug.* Slyš radu mou a hleď sobě v tomto životě časném zasloužití život věčný. *Sv. Bon.* Kdyby byl některý z lékařů tak šťasten a znal bylinu, kterouž by život lidský o padesáte let se prodloužit mohl, o, kterak by k němu každý spěchal! Jest-li že by život o padesáte let prodloužený takovou touhu

a žádost vzbudil: kterak mnohem větší má býti touha naše po životě věčném! *Sv. Fr. Sal.*

Bylo by nerozumné, kdybysi opomenul příležitosti, že bys mohl dojíti velikého štěstí: tím větší pošetilost, ano bláznovství jest, nechceš-li dbáti příležitosti v tomto životě, kde bys mohl získati nebe?

Věz tu pravdu: Mír plný nezkvítá, ni blaho v zemi dolinách; nespouštěj se víry jen, že svítá po boji v jiných ti končinách. *Jan Vlček.*

Přísloví: Cesta životem není procházka polem. — Ctnostný život, dlouhý život. — Ze zlého živobytí není dobrého vyjití. — Živ jsa, pamatuj, že umřítí musíš. — Stůj, dokud stůj, předce vezmeš konec svůj. — Přítomné věci opatruj, o budoucí pečuj. — Jaká jest věc, dává znáti konec.

Při všem počínání máš to na paměti míti,
že tu nemaš stání, na věčnost že musíš jíti.

Nákladem knihkupectví B. Stýbla v Praze vyšly mimo jiné následující knihy theologické.

Augustina sv. — Vyznání kněh třináctero. Z latinského jazyka přeložil P. Jan Herčík. —.60 kr.

Bílek J. — Památka na zemřelé. Církevní hodinky za mrtvé. —. 20 kr.

Bartoš Fr. — Jidáš. Sedmero řečí postních. —.20 kr.

— Svatá bolestného růžence tajemství. Sedmero řečí postních. —.20 kr.

Blahoslavená Anežka Česká, Panna, dcera krále Přemysla Otakara I. Život její a pobožnost k jejímu uctění. (Se schválením nejvyšší kníž. arc. ordinariatu.) S oceloryt. —.6 kr.

Beneš V. — Pravdou k životu. Sváteční, nedělní a příležitostné promluvy. Díl I. 1.— zl.

Borový Dr. Kl. — Úřední sloh církevní. Příručná kniha praktického úřadování pro katolické duchovenstvo. Napsal Dr. Kl. Borový, c. k. řádný profesor církevního práva na universitě Pražské.

4.— zl. (váz. 4 zl. 80 kr.)

Bratrstvo hajitelů nejvyššího jména Božího s povolením Jeho Biskupské Milosti v Budějovicích otevřené na osadě Tučapské.

—.20 kr.

Desolda Jan Fr. — Uctění velebné svátosti oltářní. Rozjímání a mod-

litby k navštívení a přijímání velebné svátosti oltářní. Dle sv. Alfonse Liguorského. —.40 kr.

Dreml J. A. — Divočkárně devatenáctého století svatá Panna a mučienice Filumena. Podle vláského Dona Francesca di Lucia. Připojeny devítidenní pobožnost, modlitby ranní, večerní, ke mši sv., k zpovědi, k přijímání atd. Páté, opravené a rozmnožené vydání. (S 2 ocelorytin.) zl. 1.—

Ehrenberger. — Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné. zl. 3.92 kr.

Fikk J. M. — Útěcha nemocných a umírajících. Křesťanská domácí kniha, obsahující rozjímání, promluvy a modlitby ku čtení i předčítání. (Pro ošetřovatele i nemocné.) Vzdělal a rozmnožil Fr. B. Vinklář, kněz arcidiecése Pražské. (S povolením kníž. arcibisk. konsistoře.) —.84 kr.

Fischer Engelb. — Svaté biřmování. Naučení pro školu i dům. (S povolením duchovní vrchnosti.) —.12 kr.

Goffinea a Leonarda, kněze řádu Premonstrátského, Postilla, to jest: Výklady na všechny nedělní i sváteční i svatopostní epi-

štoly a evangelia celého roku církevního. Znovu na český jazyk vyložil Jan Fr. Desolda. Schválením nejdůstojnější kníž. arcib. konsistoře Pražské.

Díl I. zl. 2.40 kr. Díl II. zl. 1.60 kr.

Hakl Fr. Boh. — Řeči duchovní ku mládeži studující, jež mívá spisovatel na c. k. gymnasii Kralohradeckém.

Řada prvá. zl. 1.20 kr.

Horáček Fr. — První a druhý Adam. Sedmero řečí postních. —.40 kr.

Janků Frant. — Kdo jest Ježíš Kristus? Řeči konferenční, které v sv. týdnu 1874 k studující mládeži česk. real. gymnasia malostranského v Praze činil.

—.40 kr.

— Augustin. Patero postních řečí. —.36 kr.

Janura Václav. — O čtveru věcí posledních. Kázání postní. —.50 kr.

Jirsík Jan V. — Kázání na všecky neděle a svátky celého roku a řeči postní. — 3 díly

zl. 3.— kr.

— Kázání sváteční a postní. —.50 kr.

— Populární dogmatika. Kniha, ve kteréžto učení víry sv. katolické církve prostonár. vyloženo. Čtvrté, rozmnožené vydání

zl. 2.—

Just Josef. — Kázání při jubilejní slavnosti spolusvěcenců po 25 letech kněžských. —.30 kr.

Kempenského T. zlatá knížka o následování Krista, znovu na jazyk český vyložil Jan Fr. Desolda. II. vydání —.50 kr.

Königsdorferova nedělní a sváteční kázání, přeložená do naší milé mateřské řeči české. Vydal P. Jan Šavel, děkan.

zl. 2.32 kr.

Křesťanské cvičení a příprava na šťastnou smrt. Z němčiny přeloženo. (S povolením kníž. arc. konsistoře Pražské.) —.12 kr.

Krbec J. — Pobožnost křížové cesty, složená k veřejnému užívání na nově zřízené křížové cestě na Petříně nad Prahou.

—.20 kr.

Lukeš Fr. B. — Sedmero přikázání postních s připojeným kázáním na slavný hod velikonoční.

—.40 kr.

Macan Jakub R. — Výbor příkladů na veškeré učení katolického náboženství. II. vydání. —.80 kr.

Mužík Ant. — Kazatelé slovanští. Vedením Václ. Štulce, probošta kol. kapitoly Vyšehradské, s pomocí několika bratří duchovních vydáno. I. díl zl. 6.— kr.

II. „ „ 5.— kr.